ספר במדבר א

יו זוגן מן בב קמצין וסי׳ בחרבות׳ כשועלים בחרבות׳ בחרבות׳ ולא צמאו בחרבות׳ קח׳ ויאמר הכהן חרב גלית׳ קח׳ ויקח מורע הארץ ויתנהו׳ מים׳
ישמע׳ ובדברי אתך אפתח את׳ צעקו׳ הן אראלם צעקו חוצה׳ צעקו׳ ויי׳ שמע׳ לקח׳ ויאמר הקשית לשאול׳ לקח׳ מעצר וממשפט
כרמך תניינ׳ דפסוק׳ שפך׳ ואל פתח אהל מועד לא הביאו׳ שפך׳ וגם דם הנקי אשר שפך וימלא את ירושלם דם נקי׳ וסי׳ בלשון

ויקראו בספר תורת אלהים מפורש ושום

יח מלין תיקון סופרים וסי׳ ואברהם עודנו עומד לפני ליי׳׳ ואל אראה ברעתי׳ ויאכל חצי
עינו׳ ועמי המיר כבודו׳ ואהיה עלי למשא׳ כבודם בקלון אמיר׳

טעמים לעולם ועד

סליחות וחיבו לבם

ויקראו בספר תורת אלהים מפורש ושום

אבן עזרא

בעל השורים בסס חס׳ פקודי לוס ותחת חבר׳ חחל לפל׳ על הפסט ספ׳ וידבר׳:

כפר במדבר

במדבר סיני׳ בגיל מיני׳ כתיב פלה התנות׳ וסמיך ליה במדבר לוחר חס לין חלם מסיס עצמו במדבר לוחנו יכול לדיל תורה ומצות׳ למעלה כתי׳ וכל מתנר בקר ובלן׳ וסמי׳ ליה סלו לת דלס על סס הה מנלס׳ עוד תעבורנה הנלס על ידי מונה׳ בתספר סתות כתיב בלן ונסנסס לת כתי׳ בלוחו מכין במספר סתות חלת כתבו כלן להולדיב סלת סינו סתותס בתכרי׳ ולכך כתיב לבית חבותס׳ לוחר לך סנקרחלו בסתות חבות׳ תתה חלהרן ולמעלה בני תסת לת סייע חלהרן בלוחו הכין׳ לפי סעל ידו כעסה הענל׳ סכסבילו הוכרכו לתכין׳ לכך לת מנלס הית׳ הנסיחלו׳ מתחיל בחלוכר ו׳ מתסיים כעינן על סס יכרכהו כלוסון עומ׳ ועל ידי הענן׳ קרוחלו׳

במדבר סיני׳ להודיע כי לת עלה מסה חל הר סיני חחר היות הכבוד בחהל מועד׳ בחחל לחדם הסכי׳ לתקן הדגלים וחיך יסעו וחיך יחנו בעבור ה׳ המקדם כי בעסרי׳ לחדם הסכי נסעו׳ סחו חת רחס׳ כמו כי תסח וסס מפורש׳ לבית חבותס׳ כי מסכחת החס הינה קרוחה מספחה׳ לגולגלותס׳ פירסתיו׳ כיסרחל׳ להודיע ערב רב׳ חים רחס׳ דרך קבל׳ והרחוי להיות חים חים׳ לרחובן׳ החל מהבכור כטעם ולת להתיחס לבכורה׳

לבני

רשי

במדבר א

וידבר יי׳ אל משה׳ חסרים לאמר וסי׳ נמסר בסדר בי תשא׳ למשפחת׳ כל אוריתא חס׳ בסח וסי׳ ופקודי בני
גרשון׳ ויהי נבול בני ראובן׳ ויתן משה לחצי׳ וחצי הגלעד ועשתרות׳ שמעון קדמאה׳ זבולון בתראה׳
יששכר אשר קדם׳ וכל כתובי׳ דכו׳ מל׳: ואתכם ג׳ וסי׳ ואתכם יהיו איש׳ ואתכם בני אדניכם׳ ואתכ׳ הרכב

ומליל

יי׳ עם־משה׳ במדבר׳ ד׳ דסיני׳ במשכן זמנא׳ בחד לירחא׳ תנינא׳ בשתא׳ תניתא׳ למפקהון׳ מארעא׳ דמצרים למימר׳: קבילו ית־חשבן כל־כנשתא׳ דבני־ישראל׳ לזרעיתהון לבית אבהתהון׳ במנין׳ שמהן כל דכורא׳ לגולגלתהון׳: מבר עשרין שנין׳ ולעילא׳ כל נפק׳ חילא׳ בישראל׳ תמנון׳ יתהון׳ ל׳ לחיליהון׳ את׳ ואהרן׳: ועמהון׳ יהון גברא׳ גברא׳ לשבטא׳ גבר׳ ריש׳ לבית אבהתוהי׳ הוא׳: ואלין׳ שמהת גברייא׳ די יקומון עמכון׳ לראובן׳ אליצור׳ בר־שדיאור׳:

לשמעון

יהוה׳ אל־משה׳ במדבר׳ סיני׳ באהל׳ א
מועד׳ באחד׳ לחדש׳ השני׳ בשנה׳ ב
השנית׳ לצאתם׳ מארץ׳ מצרים׳ לאמר׳:
שאו׳ את־ראש׳ כל־עדת׳ בני־ג
ישראל׳ למשפחתם׳ לבית אבתם׳ ד
במספר׳ שמות׳ כל־זכר׳ לגלגלתם׳:
מבן׳ עשרים׳ שנה׳ ומעלה׳ כל־יצא׳ צבא׳ ה
בישראל׳ תפקדו׳ אתם׳ לצבאתם׳ אתה׳ ו
ואהרן׳: ואתכם׳ יהיו׳ איש׳ איש׳ למטה׳ ז
איש׳ ראש׳ לבית־אבתיו׳ הוא׳: ואלה׳ ח
שמות׳ האנשים׳ אשר׳ יעמדו׳ אתכם׳
לראובן׳ אליצור׳ בן־שדיאור׳:

ו׳ חס׳ לאמר
ג׳ כל אוריתא חס׳ בסח וסי׳ ופקודי בני
ד׳ חס׳ בלגלגלתם
ה׳ חס׳ בלגלגלתם

רשי

במדבר א

סיני׳ בחחל לחדם׳ מתוך חיבתן לבני מונה חותס כל סעה כסיכלו ממכרים מ מנחן וכסנפלו בענל מנחן לידע המותרים כסבה להסרו סכינתו עליהם מנחס בחחל בניסן הוקם המסכן ובחחל בחייר מנחס: למספחותס׳ מניין כל סבט וסבט: לבית חבותס׳ חבינ מסבט חחל ונמו מ סבט חחל יקום על סבט חבי׳: לגלגלותס׳ על ידי סקלים בקע לגלגולת׳: כל יכה בבה׳ מניל סחין יכה בבה סחות מבן ע עסרים׳: ותתכם יהיו׳ כסתפקדו חותס יהיו עמכם נסיח כל סבט וסבט׳:

כל זכר׳ ל׳ בע׳ בעבי׳ ול׳ בתספר׳ סמיך׳ לסמיך לגלגלת׳ וסי׳ לחוכן סמעו׳ לס סיתן׳ ונחר לעכין׳ בספר סמו׳ מכן יסיתן׳ סמות׳ לסמיך׳ מכן רכיב׳

וחסנסים ב׳ בפסו׳: אבתיו׳ לאבתיו׳ ז׳ חס׳ בתורה וסים׳ ואתכם יהיו איש איש׳ אלה הפקדים אשר פקד׳ ויעשו
בני ישראל׳ ככל אשר׳ שלח לך אנשים׳ האנכי הריתי את׳ ויצא מעמך הוא׳ ולא תסב נחלה ממטה׳ כי
אביאנו אל האדמה׳: ואלה שמות׳ בתורה וסים׳ בני ישמעאל׳ אלופי עשו׳ בני ישראל דוגש׳ והברו ריש
ספרא׳ שמות האנשי׳ אשר עמדו׳ בני לוי לתלדות׳ בני אהרן הבכר נדב׳ בני גרשון למשפחותם׳ שמות
בגותיו׳ האנשי׳ למטה יהודה׳: שמות ט׳ מלא׳ בתור׳ וסי׳ נמסר בסדר בראשי׳ גבי פסו׳ ויקרא האדם שמות׳:

לבני יוסף׳ אחר בני לאה בעבור כבוד רחל על השפחות והחל מחברים על דרך יעקב אבינו והקדים אפרים ומנשה על בנימין כי הם מקום יוסף ואחר כן החל מדן שהוא בכור השפחות ואחריו אשר כי הם ידע שהוא יהיה ראש החוכים על דגל דן ואחר כן גד כי הוא בכור שפחת לאה׳ קרואי עדה׳ הטעם שהעדה לא יעשו דבר על פיקדונם׳ מטות אבותם׳ הטעם על השבטים והנה כל אחד נשיא שבט׳ ראשי אלפי ישראל׳ כל אחד ראש על כל אלפי השבט כי יש שר לאלף׳ ויקח משה ואהרן׳ עמש׳ האנשים אשר נקבו׳ כמו אשר פי יי׳ יקבנו׳ ויתילדו׳ בקשו מתי מולדו בעבור חשבון כ׳ שנה אז נכתבו תולדתם׳ ויפקדם׳ משה שהוא העיקר והחל מראובן כי הוא הבכור ואחריו שמעון המולד אחריו ואחריו גד בכור שפחת לאה והנה דגל ראובן ואחר כן דגל יהודה ואחר כך דגל אפרים ואחר כך דגל דן והחוכים על כל דגל ודגל כאשר הם בחנוכת המזבח ודע כי אחר שהיו כל השבטים שנים עשר שיצא לו היו ליוסף בנים שנים ורוחות העולם ארבע הנה לכל רוח מלאה והנה יש ללאה חמשה בנים יחסר האחד ויהיו לה שני דגלים השלימו הדגל עם בכור שפחתה ושמוהו עם דגל ראובן שהוא גם בכור והדגל השני ליהודה והחוכי׳ עליו אחיו הקטנים ממנו ולרחל דגל בפני עצמה ואפרים מקום יוסף הוא קודם מנש׳ כדברי יעקב והדגל הרביעי לשפחת רחל שהוא הבכור מלה ואחריו אשר ואש הוא קטן בשני׳ מנפתלי בעבור היות הדגל לבן שפחת רחל שם זאת המעלה לבן שפחת לאה ואש תשתכל היטב אז תדע כי הראש הוא הדרום והזנב הוא הצפון ולא אוכל לבארם על כן ראובן בדרום כי הוא הראש ודן בצפון ודע כי לא היו נצבים בשבטים כשבט יהודה הנמשל לנור אריה וכשבט דן הנמשל כן בדברי משה על כן היו הם בראשונה ובאחרונה׳ והזכיר לגולגלותם בראובן גם בשמעון להורות על האחרים כי הכתוב אחת דרך קצרה׳ וכירוש

בעל הטורים

קריאי העדה ל״ן קטיעא ונקרי קריאי׳ בשביל שלומיאל בן צורי שדי שהוא זמרי בן סלוא׳ וכן בעדת קרח קריאי כתי׳ חסר׳ ולבסוף חסרהו׳ לנמרי לפי שהיו כלם רשעי׳ אבל בכאן היו האחרים צדיקים׳ במדבר סיני׳ שנים דשמיני בסוף פסוק׳ ויפקדם במדבר סיני׳ בשם בנות לת בני יש״ל להקריב לת קרבניהם במדבר סיני׳ לפי שבשהיו ממנין היו מקריבים עליהם קרבנו׳ בדי שלא ישלוט בהם דבר׳ כדכתיב כי תשא לת ראש בנו׳ לבני שמעון לגלגלתם׳ אינ כופר נפשו׳ לבני שמעון לגלגלתם׳ הלמד עקומה למטה לפי שהלמד אינו מתרי בן שלוא קטלו ונפלו משבטו׳ והלמד הוא נכוה מכל האותיות כך חסר משבטו שלא העמיד לא עלך ולא שופט׳ לפני

רשי

אלה קריאי העדה׳ הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה׳ האנשים האלה׳ את שני׳ עשר נשיאי׳ הללו׳ אשר נקבו׳ - לו כאן בשמות׳ ויתילדו על משפחותם׳ הביאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על ה השבט׳ אך

אבותם ב׳ מלאים בתורה וסי׳ אלה קריאי העדה נשיאי מטות׳ ואת שם אהרן תכתוב׳ וכל נביאי׳ וכתו׳ דכוו׳ מלאים במה חס׳ וסי׳ ואמרו על אשר עזבו דמלכים׳ דשלמה׳ ועש יהודה הרע דרחבעם דמלכים׳ ויהיו הגוים האלה׳ ועשו כן בני הגולה׳ ואלה העלים מתל מלח בתר׳ הם ב׳ סופי פסוקי׳ וסי׳ בסדר ושמע

לשמעון שלמיאל בן־צורישדי׳ כל שיות דשבטים חד קרינן
ליהודה נחשון בן־עמינדב׳
ליששכר נתנאל בן־צוער׳ לזבולן
אליאב בן־חלון׳ לבני יוסף לאפרים׳ ל׳ נפתלי לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן־עמיהוד למנשה׳
גמליאל בן־פדהצור׳ לבנימן
אבידן בן־גדעני׳ לדן אחיעזר בן־
עמישדי׳ לאשר פגעיאל בן־עכרן׳
טז לנד אליסף בן־דעואל׳ לנפתלי
אחירע בן־עינן׳ אלה קריאי העדה קריאי׳ ל׳ מ׳ל
נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי
ישראל הם׳ ויקח משה ואהרן את יג סמ׳
האנשים האלה אשר נקבו בשמות׳
ואת כל־העדה הקהילו באחד ל׳ ומ׳ל יחד הקהילו
לחדש השני ויתילדו על־משפחתם
לבית אבתם במספר שמות מבן ע׳ מ׳ל בתורה
עשרים שנה ומעלה לגלגלתם׳
כאשר צוה יהוה את־משה ויפקדם ל
שני כ במדבר סיני׳ ס ויהיו כל ספר במדב׳ במ׳ב בהר סיני
בני־ראובן בכר ישראל תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר כ׳ בעשם בעינן רש״ם
שמות לגלגלתם כל־זכר מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׳
פקדיהם למטה ראובן ששה כל אוריי׳ כ׳ל
וארבעים אלף וחמש מאות׳ פ כ׳ל מ׳ל במ׳ג חס׳
לבני שמעון תולדתם למשפחתם
לבית אבתם פקדיו במספר שמות ל׳ בעינן לפי מחסר מסכתו לא אלפי׳ ומלא בעשרה זתרי
לגלגלתם כל־זכר מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא׳ פקדיהם
למטה שמעון תשעה וחמשים אלף
ושלש מאות׳ פ
לבני גד תולדתם למשפחתם לבית כ׳ל בעשם בעינן
אבתם במספר שמות מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא׳ פקדיהם
כה למטה גד חמשה וארבעים אלף כ׳ בעש׳ בעינן גל לפקדים ולרגלים ופי׳ גל גל זקף
וששת מאות וחמשים׳

לגלגלתם
הלמד השנית לגלגלתם לשמעו׳ עשויה כמגירה וזקופה ולין לה כוכב בראשה לפי סהורה בשוא בית לא לשמעוני זכות כיסל בגלגל הראש ונקופה זקופה

יתרו׳ וכל היש פסוקי׳ דכוו׳ בס״ט והם וסי׳ במס׳ במשלי סי׳ א׳ : ויפקד׳ ד׳ וסי׳ במדבר סיני׳ ויפקדם בבזק׳ ויפקד׳ בשלאי׳ ויפקדם למבן עשרי׳ דה׳ : בכר ו׳ חסרים וסים׳ נמסר בסדר ויגש : סי׳ שבטים ראובן שמעון גד יהודה יששכר זבולן יוסף אפרי׳ מנשה דן אשר נפתלי וסים׳ רשג הי״ב ספם דא״ת : מאת כלם מלאי׳ במ״ג חס׳ וסי׳ ויהיו ימי אדם׳ ויחי למך׳ וישקל אברהם לעפרן׳ חלוף השבטים ראובן קדמאה ששה וארבעים אלף וחמש מאות׳ ראובן תניינא שלשה וארבעים אלף ושבע מאות ושלשים׳ יהודה קדמאה ארבעה ושבעים אלף וש מאות׳ תניינא ששה ושבעים אלף וחמש מאות׳ אפרים קדמא׳ ארבעים אלף וחמש מאות׳ תניינא שנים ושלשים אלף וחמש מאות׳ דן קדמאה שנים וששים אלף ושבע מאות׳ דן תניינא ארבעה וששים אלף וארבע מאות׳ שמעון קדמאה תשעה וחמשים אלף ושלש מאות׳ תניינא שנים ועשרים אלף ומאתים׳

ספר במדבר א

יששכר קדמאה ארבעה וחמשים אלף וארבע מאות׳ תניינא ארבעה וששים אלף ושלש מאות׳ זבולן קדמאה שבעה וחמשים אלף וארבע מאות׳ תניינא ששים אלף וחמש מאות׳ מנשה קדמאה שנים ושלשים אלף ומאתים׳ תניינא שנים וחמשים אלף ושבע מאות׳ אשר קדמאה אחד וארבעים אלף וחמש מאות׳ אשר תניינא שלשה וחמשים אלף וארבע מאות׳ גד קדמאה חמשה וארבעים אלף ושש מאות וחמשים׳

לבני יהודה תולדתיהון לזרעיתיהון
לבית אבהתיהון במנין שמהן
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
חילא: מנייניהון לשבטא דיהודה
שבעין וארבעא אלפין ושית
מאה: לבני
יששכר תולדתיהון לזרעיתיהון
לבית אבהתיהון במנין שמהן
מבר עשרין שנין ולעילא כל
נפיק חילא: מנייניהון לשבטא
דיששכר חמשין וארבעא אלפין
וארבע מאה:
לבני זבולן תולדתיהון לזרעיתיהון
לבית אבהתיהון במנין שמהן
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
חילא: מנייניהון לשבטא דזבולן
חמשין ושבעא אלפין וארבע מאה:
לבני יוסף לבני אפרים תולדתיהון
לזרעיתיהון לבית אבהתיהון ב
במנין שמהן מבר עשרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא: מנייניהון
לשבטא דאפרים ארבעין אלפין
וחמש מאה:
לבני מנשה תולדתיהון
לזרעיתיהון לבית אבהתיהון במנין
שמהן מבר עשרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא: מנייניהון לשבטא
דמנשה תלתין ותרין אלפין
ומאתין:
לבני בנימן תולדתיהון לזרעיתיהון
לבית אבהתיהון במנין שמהן
מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק
חילא: מנייניהון לשבטא דבנימן
תלתין וחמשה אלפין וארבע
מאה: לבני דן
תולדתיהון לזרעיתיהון לבית
אבהתיהון במנין שמהן מבר ע
עשרין שנין ולעילא כל נפק ה
חילא: מנייניהון לשבטא דדן
שתין ותרין אלפין ושבע מאה:
לבני אשר תולדתיהון
לזרעיתיהון לבית אבהתיהון במנין
שמהן מבר עשרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא: מנייניהון לשבטא
דאשר ארבעין וחד אלפין וחמש
מאה: בני נפתלי
תולדתיהון לזרעיתיהון לבית
אבהתיהון במנין שמהן מבר ע
עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא
: מנייניהון לשבטא דנפתלי חמשין
ותלתא אלפין וארבע מאה:

כל אוריית חס׳
כל דסנטיס חסרים כמ״ל לס גס סימן
כל דסנטיס חס׳ כמ״ל לאוכן סמעון נל מנשה לס גס סימן
כול חס׳ כמ״ל מ״ל
כול חס׳ כמ״ל לס גס סימן
ל״מ״ל כעניין
כל אוריי״ חס׳ כמ״ל
כול חס׳ כמ״ל מ״ל
כן כול כמ״ל כל יצא בכל בישראל
כל אוריי״ חס׳ כמ״ל מ״ל
כן כולם כמ״ל כל יצא בכל בישראל
ל״ל כעניין ושאל לבני דבני הון ליה יבנתא נא היו ליה ושאלת בכין יבנן הון להון

לבני יוסף לבני אפרים ולא אמ׳ לבני יוסף לאפרים׳ לפי שיוסף לא נשא במעת אביו מפרס כבוד תלבו׳ לא רצה לתנותו כדבלי׳ ונקרא הדגל על שם בניו׳ לכך אחר לבני אפרים כדרך שאומר בכלן׳ בני נפתלי בכולן אומר לבני לבד מנפתלי שאומר בני׳ לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבני׳ ולכך רמז בברכת נפתלי אשה׳ חילה שלוחה הנותן׳ ראשי תיבו׳ אשה׳ ולפיכך בפנים כתיב בכולן בני׳ לפי שתתו האבות ונתרבו הבנים ולכך לא אמר לבני׳

בעל הטורים

לבני יהודה תולדתיהון לזרעיתיהון
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה יהודה ארבעה
ושבעים אלף ושש מאות: פ
לבני יששכר תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה יששכר ארבעה
וחמשים אלף וארבע מאות: פ
לבני זבולן תולדתם למשפחתם ל
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה זבולן שבעה
וחמשים אלף וארבע מאות: פ
לבני יוסף לבני אפרים תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא: פקדיהם למטה אפרים
ארבעים אלף וחמש מאות: פ
לבני מנשה תולדתם למשפחתם לה
לבית אבתם במספר שמות מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה מנשה שנים
ושלשים אלף ומאתים: פ
לבני בנימן תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה בנימן חמשה
ושלשים אלף וארבע מאות: פ
לבני דן תולדתם למשפחתם לבית
אבתם במספר שמת מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם
למטה דן שנים וששים אלף
ושבע מאות: פ
לבני אשר תולדתם למשפחתם מ
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה אשר אחד וארבעים
אלף וחמש מאות: פ
בני נפתלי תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה נפתלי שלשה
וחמשים אלף וארבע מאות: פ

תניינא ארבעים אלף וחמש מאות׳ בנימן קדמא׳ חמשה ושלשי׳ אלף וארבע מאות׳ תניינא חמשה וארבעים אלף ושש מאות׳ נפתלי קדמא׳ שלש׳ וחמשי׳ אלף וארבע מאות׳ נפתלי תניינא חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: יצא כל אורייתא הס׳ במ״ג וסי׳ הנה יוצא המיומה׳ תניינא והעתרת׳ כחצות׳ ושש בנביא׳ וסי׳ ביהושע ריש סימן ו׳ וכל כתובים דכוו׳ מל בס״א וסי׳ והוא כחתן יצא:

אלה הפקדים אשר פקד משה
ואהרן ונשיאי ישראל שנים עשר
איש איש־אחד לבית־אבתיו היו:
ויהיו כל־פקודי בני־ישראל לבית
אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל־
יצא צבא בישראל: ויהיו כל־
הפקדים שש־מאות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמשים:
והלוים למטה אבתם לא התפקדו
בתוכם: פ
וידבר יהוה אל־משה לאמר:
אך את־מטה לוי לא תפקד ואת־
ראשם לא תשא בתוך בני ישראל:
ואתה הפקד את־הלוים על־משכן
העדת ועל כל־כליו ועל כל־אשר־
לו המה ישאו את־המשכן ואת־כל־
כליו והם ישרתהו וסביב למשכן
יחנו: ובנסע המשכן יורידו אתו
הלוים ובחנת המשכן יקימו אתו
הלוים והזר הקרב יומת: וחנו בני
ישראל איש על־מחנהו ואיש על־
דגלו לצבאתם: והלוים יחנו סביב
למשכן העדת ולא־יהיה קצף על־
עדת בני ישראל ושמרו הלוים את־
משמרת משכן העדות: ויעשו
בני ישראל ככל אשר צוה יהוה
את־משה כן עשו: פ
א וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן
לאמר: איש על־דגלו באתת לבית
אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב
לאהל־מועד יחנו: והחנים קדמה
מזרחה דגל מחנה יהודה לצבאתם
ונשיא לבני יהודה נחשון בן־
עמינדב: וצבאו ופקדיהם ארבעה
ה ושבעים אלף ושש מאות: והחנים
עליו מטה יששכר ונשיא לבני
יששכר נתנאל בן־צוער: וצבאו
ופקדיו ארבעה וחמשים אלף
וארבע מאות: מטה זבולן
ונשיא לבני זבולן אליאב בן־חלון:

כלים חס' ולו כמלא
ז' חס' ולו בכיל. כיל מל כמלא חס' ומכו יהילא למלכים
ג
ד
ו כסיל. כ כסיל
ל וחס' מל כיולון. כ' כמ' מלא חס
ח מ' מל כתול
ז' ח כתורה
ב
ט כ' מל חס' ולו במ' וחחוכים לשמעון חס' ולל החוכים בגדרות מל שמ' ל.
י כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
טו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
טז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
יט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
כט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
ל כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
לט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
מט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
נט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
ס כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
סט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
ע כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
עט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
פט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
צט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
ק כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קי כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קטו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קטז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קיט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קכט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קל כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קלט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמא כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמב כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמג כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמד כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמה כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמו כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמז כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמח כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קמט כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא
קנ כ' מל חס' ולו בכ' מל מלא

התפקדו ד' וסימ' והלוים לא התפקדו בתוך בני ישראל, והלוים למטה אבותם, כי לא התפקדו בתוך בני ישראל, ובני ישראל התפקדו וכלכלו: מטה לוי ג' וסימ' וגם את אחיך מטה לוי, ואת שם אהרן תכתוב, אך את מטה לוי לא תפקד: הפקד ב' וסימ' ואתה הפקד את הלוים, הפקד עליו רשע: ראשם ד' וסימ'

ופי' ויהיו כל פקודי בני ישראל שלא נפקדו רק מי שהוא מבן עשרים שנה ואחר כך ויהיו כל הפקודים בכללם: התפקדו, משני בטיבים כי הוא בכין התפעל ועם בכין שלא נקרא שם פועלו: אך את מטה לוי, כי לא התפקדו כי הפס מיה כן, ואת ראשם לא תשא, כללם כאשר פירשתי: ואתה הפקד את הלוים, באל למה לא התפקדו כי נקרא ה המשכן עליהם על כן לא יצאו בצבא: משכן העדות, הוא אהל מועד והמשכן לאדון שפס ה העדות: ועל כל כליו, כמצורה והשלחן והמזבחות: ועל כל אשר לו, הם כלי הכלים: המה יסעו, הם הם הנוסעים בנסוע המחנה והם המסרתים בחנותם וסביב המשכן יחנו: ובנסוע המשכן יורידו אותו, להסיר הכריחים והעמודים ובחנותו הם יקימוהו: והזר, מבני לוי ואם הוא ישראל יומת ובית דין ימיתוהו, וטעם יחנו בני ישראל כמחנו בני ישראל: איש על מחנהו, הטעם כל שבט, וטעם איש על דגלו שלא יתערב שבט דגל עם שבט דגל: והלוים יחנו סביב, כי הכתוב למעלה למה יחנו סביב שלא יקרב אל המשכן אחד מעדת בני ישראל ויומת וזה טעם ולא יהיה קצף כעוזה שנגע באהרן ומם כתוב ויחר אף יי' בעוזה, וטעם על עדת בני ישראל אחד מעדתם וכן ויקבר בערי נלעד עיר כן אתונו ורבי' כמו הם: ושמרו הלוי, מצוה עליהם לשמור המשכן: ויעשו בני ישראל, שלא נגעו במשכן לעולם, וטעם אל מטה ואל אהרן בעבור כי אהרן ובניו ישמשו מטה הקהתים בכתף: בחותות, שמנים היו בכל דגל ודגל וקדמונינו אמרו שהיה בדגל ראובן צורת אדם מכח דרש דודאי ובדגל יהודה צורת אריה כי בו המשילו יעקב ובדגל אפרים צורת שור מטעם בכור שורו ובדגל דן צורת נשר על שימו מטה הקהתים בכתף: הכבית: מנגד, רחוק: קדמה מזרחה, תחלת מזרח, ופקודיהם לו ופקודיו לון הבלם ביניהם: והחנים עליו, כמו עמו והם אחרון וקודם הפלגי: ראשונה

בעל הטורים

הפקד שנים בתפול הפקד את הלוים: ואילך הפקד עליו רשע. וזה הוא שאתרו אין אדם כעבד שוטר מלמטה אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה וזה הוא הפקד את הלוים שנעשו שוטרי הפקד עליו רשע. אים על דגלו כאותות שיעקב נתן להם מי יהיה לאש דגל. שכל מי שהכר עמו לנכח היה לאש דגל. כמו ראובן בכורי אתה. יהודה אתה יודוך. יוסף מלא אחיך. יששכר ישעשכר דן ליעוצתך קויתי יי'. מנגל שביב לאהל. בנימין לאלפים אתה. שביב לאהל מועד יחנו. והחוכים. לוחר כם שהכיתה למעלה ארבעה דגלים שביב לבסא הכבוד. כך היה למטה ארבעה דגלים שביב למשכן. וזה הוא חיוב כ כבדגלות. וזה ודגלו עלי אהבה שיראל ראו בשעת מתן ת תורה הדגלים שלו מעלה ונתאוו לאות הדגלים. וזה הוא ובשם שהיו בדגל. מטה זבולון ולא אמר ומטה כלדך שבאתר אחרי לפי שזבולון היה מפרנס יששכר. ראיתי בתכחוניא הטעם שלא אמר ומטה בזבולון כמו שאחר בבולון לאמרך שהיה זבולון עושה כ קפרקטיא ונותן לתוך פיו של יששכר לפיכ לא הכה הכתוב לעשותו טפילה לו. אחר ששכרו גדול כאותו. וכן הוא אומר עץ חיים היא לתחזיקי בה ותומכיה מאושר. ובתיב כי בכל החכמה בכל ה הכסף לכן חסר הכל כמטה אחד ולא אמר יששכר מטה זבולון: דגל

מסרה

ואת ראשם לא תשא, ופרוי מ' ישובון, וחברו, וחפו ראשם, וחברו חפו ראשם, ויכנע מדין לפני ישראל דגדעון, ויקרע יהושע שמלתיו, ויהי קול מעל לרקיע אשר, וסמעל לרקיע אשר על, פארי פשתים יהיו על ראשם, העלו עפר על ראשם קדמ' דפסו, שרקו ויניעו ראשם, שמע אלהינו כי היינו בוזה, יראני יניעון ראשם, ואחד הורידו לארץ ראשן: על כל ועל כל ו' בספר' וסי' ואתה הפקד את הלוים ב' בו, והעבירו

תער על כל בשרם, וכפר הכהן על כל עדת בני ישראל, האיש אחד יחטא ועל כל העד' תקצף, והיה על האהל ועל: יורידו ב' א' מלא וא' חס' וסימ' ובנסע המשכן מלא, עבדי ירידו מן: הקרב ז' נמסר בסדר קרח גבי כל הקרב הקרב אל משכן יי': העדות ח' מלאים נמסר בסדר אחרי מות: לאהל מועד ה' נמסר בסדר אחרי מות: מטה זבולן ונשיא חד מן יד זוגן מן בב ראשי פסוקי לא נסבין ולו בריש תיבותא וכל קריאה נסבי' ולו וסי' במסרא רבתא:

ראשונה י׳ וסי׳ במלכי׳ א׳ סימן יח׳: והחונים ב׳ כתיב כן מלאים ו׳ו וחס׳ יור וסי׳ והחונים עליו מטה שמעון׳ והחונים בגדרו׳: כל הפקדי׳ ג׳ בטעמא וסי׳ ירא יהודה ראובן אפרים: ושנים ל׳ וחד שנים והוא חד מן ו׳ זוגין חד ש׳ וחד וש׳ וסי׳ במסרא רבת׳: המחנת ג׳ חס׳ וסי׳ ונסע אהל מועד מחנה׳ כל פקדי המחנת׳ מאסף לכל המחנת: ועליו ז׳ וסי׳ מטה מנשה׳ ועליו חגור חרב מצמדת׳ ועליו כסבנה עיר׳ תשתחוו ועליו

וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנוּהִי חַמְשִׁין וְשַׁבְעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: כָּל־מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה מְאָה וְתַמְנָן וְשִׁתָּא אַלְפִין וְאַרְבַּע־מְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּקַדְמֵיתָא נָטְלִין:

טֶקֶס מַשְׁרִית

רְאוּבֵן דָּרוֹמָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר־שְׁדֵיאוּר: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנוּהִי אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וְחַמְשׁ מְאָה: וּדְשָׁרָן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן וְרַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר־צוּרִי שַׁדָּי: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וּתְשַׁע אַלְפִין וּתְלָת מְאָה: וְשִׁבְטָא דְגָד וְרַבָּא לְבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר־רְעוּאֵל: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין: כָּל־מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן מְאָה וְחַמְשִׁין וְחַד אַלְפִין וְאַרְבַּע־מְאָה וְחַמְשִׁין לְחֵילֵיהוֹן בְּתִנְיָתָא נָטְלִין:

וּנְטַל מַשְׁכַּן־זִמְנָא מַשְׁרִית לֵיוָאֵי בְּגוֹ מַשְׁרִיתָא כְּמָא דִי־שָׁרָן כֵּן נָטְלִין גְּבַר עַל־אַתְרֵיהּ לְטִקְסֵיהוֹן:

טֶקֶס מַשְׁרִית אֶפְרַיִם

לְחֵילֵיהוֹן מַעַרְבָּא וְרַבָּא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר־עַמִּיהוּד: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: וְדִסְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה וְרַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר־פְּדָהְצוּר: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן: וְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן וְרַבָּא לְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר־גִּדְעוֹנִי: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וַחֲמִשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: כָּל־מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרִית אֶפְרַיִם מְאָה וְתַמְנֵי אַלְפִין וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן וּתְלִיתָיָתָא נָטְלִין:

טֶקֶס מַשְׁרִית דָּן צְפוּנָא

לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לְבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר־עַמִּי שַׁדָּי: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וְשַׁבַע מְאָה: וְדִי שָׁרָן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְאָשֵׁר וְרַבָּא לְבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר־עָכְרָן: וְחֵילֵיהּ וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרַבָּא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירָע בַּר־עֵינָן: וצבאו

בעל הטורים

לגל מקנה לפרים. הפסוק מתחיל בלגלות ומסיים בלגלות לפי שיעקב הקדים בארבע מקומות לפרים לפני מנשה. ובגמרא קדם כל מקומות לפרים למנשה. בלגלים. ובכסלים. ובקרבנות. ובשפטים. לאחרונה

וצבאו ופקדיו שבעה וחמשים אלף ואַרבע מאות: כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאַת אֶלֶף וְשִׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ: ס

דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: וצבאו ופקדיו וְצִבְאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: וּמַטֵּה גָד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאַת אֶלֶף וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם וּשְׁנִים יִסָּעוּ: ס

וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: ס דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם יָמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם: וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנַת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאֹתָם וּשְׁלִשִׁים יִסָּעוּ:

ס דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפֹנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: וצבאו ופקדיהם וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן:

תקשרו׳ עדינא בן שיזא ראש לראובני׳ וראו צדיק׳ וראו׳ ועליו ציץ נזרו: ושלשים ב׳ וסים׳ תחתים שנים ושלשים׳ ושלשים יסעו׳ צפנה וצפנה ח׳ בתורה וחס׳ וסי׳ ברישׁ סדר ויצא:

רש"י

רחסוכ׳ יסעו׳ הם יסעו בתחלה: תימנה׳ מנגדת ימין: וסכיס׳ תחל הסס: ונסע אהל מועד בתוך המחנות׳ הנזכרות כי הנדגלים והמדרים נוסעים בין דגל יהודה ובין דגל ראובן והקהתים נוסעי׳ ועמהם אהרן ובניו בין דגל ראובן ובין דגל אפרים: כאשר יחנו כן יסעו׳ שב אל המחנות שהם ישראל לא אל מחנה הלוים כי יחנה דגל יהודה למזרח כי הנדגלים שהוא למערב המקדש ומדרי בכפין יחדין יסעו: על ידו׳ כאה ומקו׳ (כן יד הילדן ויד תהיה לך:

אלה

הפקודים ג׳ בטע׳ נעים בענין ילא סיימן יהודה ראובן אפרי׳ ואל כל הפקודים לתחנה לן בטע׳ פשטא

רחסוכ׳ יסעו׳ כסדרותי׳ הענן מסתלק תוקעין הכהנים בחצוצרות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכים כדרך חניית׳ הלוי׳ והענלו׳ בחמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרו׳ ושל אפרי׳ במערב ושל דן בצפון: ונסע אהל מועד׳ לאחר ב׳ דגלי׳ הללו: כאשר יחנו כן יסעו׳ כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל ל דגל מהלך לדרוך ה הקבוע לו: על ידו׳ על מקומו ואין לסון יד זז ממשמעו׳ רוח של דגו קדמי על ידו המסוכ׳ לו לכל הוסט׳ ידו אינסון אשת ב בלעז׳: ועליו׳ כתרגו׳ ודסמיכין עלוהי׳: נאלה

מאת אלף ג׳ בטע׳ כענין יהודה ראובן וחד מאת אלף לאפרי׳ מאת אלף במנשה אלף בביני׳ ואל מאת אלף דגן מאת אלף ביונכ אלף בבנים ומי בבנים רבוע לבנים

ל וצבאו ופקדיהם שלשת וחמשים
אלף וארבע מאות: כל הפקדים
למחנה דן מאת אלף ושבעת
וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה
יסעו לדגליהם: פ
אלה פקודי בני ישראל לבית אבתם
כל פקודי המחנות לצבאתם שש־
מאות אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים: והלוים לא התפקדו
בתוך בני ישראל כאשר צוה יהוה
את־משה: ויעשו בני ישראל ככל
אשר־צוה יהוה את־משה כן חנו
לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו
על־בית אבתיו: פ
א ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר
יהוה את־משה בהר סיני: ואלה
שמות בני־אהרן הבכר נדב
ואביהוא אלעזר ואיתמר: אלה
שמות בני אהרן הכהנים המשחים
אשר־מלא ידם לכהן: וימת נדב
ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש
זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים
לא־היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר
על־פני אהרן אביהם: פ
ה וידבר יהוה אל־משה לאמר: הקרב
את־מטה לוי והעמדת אתו לפני
אהרן הכהן ושרתו אתו: ושמרו
את־משמרתו ואת־משמרת כל־
העדה לפני אהל מועד לעבד את־
עבדת המשכן: ושמרו את־כל־כלי
אהל מועד ואת־משמרת בני ישראל
לעבד את־עבדת המשכן: ונתתה את
־הלוים לאהרן ולבניו נתונם נתונים
המה לו מאת בני ישראל: ואת־אהרן
ואת־בניו תפקד ושמרו את־כהנתם
והזר הקרב יומת: פ
ז וידבר יהוה אל־משה לאמר:

ל׳ נסעו פסעת לף סימן

דן חס׳ לצבאותם

ג׳ חס׳

ל

ל׳ וחס׳

ד׳ וחס׳ ל׳

ל׳ וחס׳ ל׳

ל׳ וחס׳ ל׳

ל

לקחתי, מעלה גדולה ללויים, בכור דבק אל פטר: והיו לי הלויים, מקודשים לי: כי לי כל בכור, והטעם כי גם הבכורים לי הם ביום הכותי טעמו זמן וכן רבים: לי יהיו, טעמו לי הם ולי יהיו כי כל בכור מחדש יפדה וכן כל בכור הבהמה הטמאה: מבן חדש ומעלה, עד סוב המחברת אז על קרוב מהמקום הראשון זה אל זה והמשכיל יבין: נרשון כי הוא הבכור ובדברי הימים נמצא עם מם תחת מן: לגרשון משפחת הלבני, פירושו אלה שתי המשפחות מספרם כך: אחרי המשכן כמו אחורי וכן אחור וקדם: וימה, בעבור שהוא הים הגדול הספרדי ב בארץ ישראל לפאת מערב: המשכן, הם עשר יריעות: והאהל, עשתי עשרה יריעות: מכסהו ומכסה, מכסהו בכלל: אשר על המשכן, שהוא בפנים החבר: ועל המזבח, שהוא חוץ למשכן, וטעם סביב שאין שם מקום חסר כפרן שאין שם מסך: לכל עבודתו, עוד אפרשנו: משמרת הקדש, הוא האירן ומקרא קדש כנגד המשכן כאשר פירשתי: על יריך המשכן תימנה, ובעבור שבני קהת נכבדים מכל בני לוי הושם קהת ביומין כי הוא נכבד מהשמאל ומהאחור ואין אחר מזרח נכבד ממנו ובעבור שהיה גרשון ב בכור לוי יש לו מעלה גדולה על מרדי כי הוא מושא את הקדש כנגד משא מרדי על כן תנה גרשון במערב כמו דגל אפרים ומרדי בצפון כדגל דן שהוא בכור הספחה והנה הקהתי מגד דגל ראובן על כן התחבר קרח עם דתן ואבירם ועוד ל למשכן קרח דתן ואבירם ועוד אפרשנו: והמזבחות

הקדשתי ו׳ וסי׳ כי לי כל בכור, וחברו כי לי כל בכור׳ הקדשתי את הכסף׳ הקדשתי את הבי׳ הזה׳ וחברו׳ ואת הבית אשר הקדשתי לשמי׳ וחברו׳ ואת הבית הזה אשר הקדשתי לשמי דדה׳ וחד בחרתי והקדשתי׳ דדה: מאדם עד בהמה ד׳ וסי׳ ומחו את כל היקום אשר׳ אמחה את האדם׳ כי לי כל בכור׳ שהכה בכורי מצרי׳:

וַאֲנָא הָא קָרֵבִית יַת־לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף כָּל־בּוּכְרָא פָּתַח וַלְדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי: אֲרֵי דִילִי כָּל־בּוּכְרָא בְּיוֹמָא דְּקַטֵּלִית כָּל־בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אַקְדֵּשֵׁת קֳדָמַי כָּל־בּוּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲנָשָׁא עַד־בְּעִירָא דִּי־לִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ:

וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְּסִינַי לְמֵימָר: מְנֵי יַת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעֵיתְהוֹן כָּל־דְּכוּרָא מִבַּר־יַרְחָא וּלְעֵילָא תְּמַנְּנוּן: וּמְנָא יַתְהוֹן מֹשֶׁה עַל־מֵימְרָא דַיְיָ כְּמָא דִּי אִתְפְּקַד:

וַהֲווֹ־אִלֵּין בְּנֵי־לֵוִי בִּשְׁמָהָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמְרָרִי:

וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן לְזַרְעֵיתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי: וּבְנֵי קָהָת לְזַרְעֵיתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: וּבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעֵיתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעֵיָת לֵוָאֵי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן:

לְגֵרְשׁוֹן זַרְעַת לִבְנִי וְזַרְעַת שִׁמְעִי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעֵיָת גֵּרְשׁוֹן: מִנְיָנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל־דְּכוּרָא מִבַּר־יַרְחָא וּלְעֵילָא מִנְיָנֵיהוֹן שַׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: זַרְעַת גֵּרְשׁוֹן אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן מַעַרְבָּא: וְרַב בֵּית־אַבָּא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן אֶלְיָסָף בַּר־לָאֵל: וּמַטְרַת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוּפָאֵיהּ וּפְרָסָא דְּתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: וְסָרְרֵי דְּדַרְתָּא וַיַת־פְּרָסָא דְּתַרַע דְּרַתָּא דִּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל־מַדְבְּחָא סְחוֹר־סְחוֹר וְיַת אַטּוּנוֹהִי לְכָל פּוּלְחָנֵיהּ:

וְלִקְהָת זַרְעַת עַמְרָם וְזַרְעַת יִצְהָר וְזַרְעַת חֶבְרוֹן וְזַרְעַת עֻזִּיאֵל אִלֵּין אִנּוּן זַרְעַת קְהָת: בְּמִנְיַן כָּל־דְּכוּרָא מִבַּר־יַרְחָא וּלְעֵילָא תְּמַנְיָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה נָטְרֵי מַטְרַתָּא דְּקוּדְשָׁא: זַרְעַת בְּנֵי־קְהָת יִשְׁרוֹן עַל־צִידָא דְּמַשְׁכְּנָא דְּרוֹמָא: וְרַב בֵּית־אַבָּא לְזַרְעַת קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר־עֻזִּיאֵל: וּמַטְרַתְהוֹן אֲרוֹנָא וּפַתּוֹרָא וּמְנָרְתָּא

ומרבחא

ואני הנה לקחתי, ואני מהיכן זכיתי בהן מתוך בני ישראל שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתן לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בענל כשלו והלוים שלא עבדו ע״ז נבחרו תחתיהם: מבן חדש ומעלה, משיבא מכלל כפלים הוא נמנה לקדות שומר משמרת הקדש אמר רבי יהודה כל שלוש למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר אשר ילדה אותה ללוי ב במצרים עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שבאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את ה המנין: על פי יי׳, אמר משה לפני הקב״ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יוציאם אמ״ל הקב״ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הולך משה ועומד על פתח האהל והשכינה מקדמת ל לפניו ובת קול יוצאת מן האהל ואומר כך וכך תוציאו יש בהאהל זה לכך נאמר על פי יי׳: לגרשון משפחת הלבני, כלומר לגרשון היו הפקודים מושפחת הלבני ומשפחת ה השמעי פקודיהם כך וכך: המשכן, יריעות התחתונות: והאהל, יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו, עורות אילים ותחשים: וסמך פתח, הוא הוילון: את מיתדיו, של משכן והאהל ולא של חצר: משפחות בני קהת יחנו תימנה, וסמוכין להם לגל ל לאוכן החוצים תימנה אני לרשע ואני לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלקותם:

והמשך

מסרה

משפחות יא בליש׳ וסי׳ ואח׳ נפשו ל מל בתורה׳ ואת עבדת משפחת הגרשני לעבד ולמשא׳ הגרשני דאחרי המשכן׳ ונשיא בית אב דקהתי׳ וחברו דמרדי׳ אל תכריתו את שבט׳ ותקרבנה בנות צלפחד׳ והעזלה על רוהכם׳ והיה אשר לא יעלה׳ הבו ליי׳ משפחת עמים׳ הבו ליי׳ דתהלות׳ וכל כל אלה בני ובני דכוו׳ משפחות בסב למשפחות וסי׳ ויקרבו ראשי האבות למשפחת׳ וילך אבימלך בן ירבעל׳ וכל כדרא תליתאה דדברי הימים מן ואהרן ובניו עד בני אולם דכוו׳ משפחות בסב משפחו׳ וסים׳ ממשפחו׳ בני קהת׳ ואחיהם לכל משפחו׳ יששכר׳ וכל תורת כהנים וחשש דכוו׳ משפחו׳ בסד משפחת וסים׳ וכי תשיג יד גר׳ ויקרב את משפחת יהודה ג׳ בפסו׳: לאל יא וסים׳ באיוב סים׳ ג׳:

ל׳ נשא את ראש בני גרשון תניין

ב׳ וכפל ולדני

ב׳ דוקא

ה׳ פסוקי דמיין בשיתהון ומתחלפין בלתיהון קרח אלה הם בתביר תניין אלה הם משפחת הם כוקף והוא חד מן זונין דקד בחית וחד קלים:

ל׳ כל אוריית׳ חס נכי׳ וכתו׳ מ״ל

ל׳ יחד נחשבו ואהל

ל׳ קדת׳ נסיב ל״ו ונכתל קרחו

ל׳ ל׳ ל׳

והמסך׳ היא הפרכת שלף היא קרויה פרכת המסך: ונשיא נשיאי הלוי׳ ממונה על כלם׳ ועל מה היא נשיאותו פקודת שומרי משמרת על ידו היא פקודת כלם: משה ואהרן ובניו׳ וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו שסכר נזכולן טוב לגדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכנים של משה שהיה עוסק בתורה כעשו גדולים בתורה שנאמר יהודה מחוקקי ומבני יששכר יודעי בינה ונוס׳ מאתים ראשי ס׳ פנהדראות ומזבולון מושכי בשבט סופר: אשר פקד משה ו׳ אהרן׳ נקוד על אהרן לומר שלא היה במנין הלוים: שנים ועשרי׳ אלף׳ ובפרטן אתה מוצא שלש מאות יתרי׳ בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות בני קהת שמונת אלפי׳ ושש מאות בני מרדי ששת אלפים ומאתים ולמה לא כללן עם השאר ויפרו את ה׳ הבכורות ולא יהיו ז׳ זקיקי השלשה וסבעים ומאתי׳ בכורו׳ העודפי׳ על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת בכורות אותן שלש מאות לוים בכורו׳ היו ודיים שיפקיעו עצמם מן הפדיון: פקד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה׳ מסיגת מכלל ספק נפלים: ואת

למרדי משפחת המחלי׳ חד מן יא׳ פסוקין בתורה רישיהו׳ וסופיהון חד וסימ׳ ואברהם בן תשעי׳ שנה ותשע׳ כל רמש אשר הוא חי׳ וחלחות מעשה אלהים המה׳ והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל׳ בסכת תשבו שבעת ימים׳ למרדי משפחת המחלי׳ והלוים יסמכו את ידיהם׳ ונפש אדם ששה עשר אלף׳ ומקנה רב

וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ׃ וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃ לְמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת מְרָרִי׃ פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ וְנָשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל־יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה׃ וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִّשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ׃ וַעֲמֻדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם׃ וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה׃ וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ פ

ששי מ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכוֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּהְיוּ כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם׃ פ

ומדבחא ומני קודשא די משמשון בהון ופרסא וכל פולחניה׃ ואמר כלא דממנא על רברבי ליואי אלעזר בר־אהרן כהנא דמתחורת ידוהי ממנן נטרי מטרת קודשא׃ למרדי זרעית מחלי וזרעית מושי אלין אנון זרעית מרדי׃ וממניהון במנין כל־דכורא מבר־ירחא ולעילא שתא אלפין ומאתן׃ ורב בית־אבא לזרעית מרדי צוריאל בר־אביחיל על־שדא דמשכנא ישרון צפונא׃ ודמסיר למטר בני מרדי דפי משכנא ועברודי ועמודוהי ו׳ וסמכוהי וכל־מנוהי וכל פולחניה׃ ועמודי דדרתא סחור־סחור וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון׃ ודי־שרן קדם משכנא קדומא קדם משכן זמנא מדינחא משה׳ ואהרן ובנוהי נטרין מטרת מקדשא למטרת בני ישראל וחילוני דיקרב יתקטל׃ כל־ממנני ליואי די מנא משה ואהרן על־מימרא דיי לזרעיתהון כל־דכורא מבר־ירחא ולעילא עשרין ותרין אלפין׃

ואמר יי למשה מני כל־בכרא דכריא לבני ישראל מבר־ירחא ולעילא וקבל ירת ממנן שמהתהון׃ ותקריב ית־ליואי קדמי אנא יי חלף כל־בכרא בבני ישראל וית בעירא דליואי חלף כל־בכרא בבעירא דבני ישראל׃ ומנא משה כמא די־פקיד יי יתיה ית־כל־בכרא בבני ישראל׃ והוו כל־בוכרא דכריא בממנן שמהן מבר־ירחא ולעילא למנייהון עשרין ותרין אלפין מאתן ושבעין ותלתא׃

ומליל

בולהון מלאי בית״ל לרפ

ל

כ״ חס

כולב כלב כמלב

נ

״נקודות בתורה

ט״ נעעס בסיפ׳ נ׳ חס

נ

ל

ל

בלם חסריס בית״ל

על ירך דקדת על ירך המשכן תימנה׳ תניין לחרבי על ירך המשכן יחנו בנים

בעל הטורים

והחונים לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן׳ יש פסק בין משה לאהרן לומר משה במקום אחד לבד׳ ואהרן ובניו במקום אחד לבד׳ ושל נ׳ ושל ית מספר סמותם׳ ושל עיניך יפה ונפלה׳ ואיך ראה עיני ונעלמו ושל לבל חטאתי׳ שהיה דול מתפלל על שנשא מספר בני ישראל׳ וזהו נשא את מספר שמותם׳ והמתפלל בריך שיתן עיניו לתשה׳ וזהו ושל עיניך יפה שיתן עיניו לעשה׳ אל ירים עיניו לשעלה׳ באמנ

והמזבחות׳ שניהם׳ וכלי הקדש אשר ישרתו בהם׳ הם כלי המנורה והשלחן והמזבחות ורבים השתבשו בפי׳ המסך וכל עבודתו והחמת ברורה שהוא מסך פתח אהל מועד וכל עבודתו מיתרין׳ ונשיא נשיאי הלוי׳ שהם שלשה נם מלת נשיאי הלוי מושכת עצמה ונחלת עמה כמו לא רבי׳ יחכמו וכן הוא נשיאי פקודת שומרי משמרת הקדש והטעם כי אלא שלש פקידי׳ על השומרי׳ שהם הלוים ויתכן היות בפונה מנזרת בפנת ליריאך ובפין לגדיק כי אין בנגב שום דבר: קדמה מזרחה׳ הוא מזרחה שמש במקום התחברו׳ הענלות והנה במזרח אהל מועד ואהל אהרן ואהל בני׳ ובני בני׳ וכל ביתם: והזר הקרב׳ אל מקום הקדש והנה כל הלוים סביבות המשכן לשמור אותו׳ שני׳ ועשרי׳ אלף בכלל וכשאתה מחבר ה הפרטים תמצא שיותירו שלש מאות ו״א כי הכתוב אחז דרך קצרה להזכיר האלפים ועזב המאות וזה לא יתכן בעבור מ מספר העודפים שהם פחותים משלש מאות והחמת דברי ה הקבלה אין בכור מפקיע בכור ויהיה פי׳ הפסוק כל פקודי הלוי חוץ מהבכורים ויהודה הפרשי דקדק להביא ראיה מהמספר כי בכורי הלוים הם אלף ושלשה ושבעים מהלוים וכשאתה לוקח במספר הזה מפקודי ישראל ואחר כן תקח כמספר פקודי הלוים הבאים לנכא כנגד פקודי הלוי מבן חדש יהיו קרובים ולא אמר כלום כי ישר׳ כפקדו מבן עשרים שנה ואין קצב אחרת והלוים נפקדו מבן שלשי׳ ועל בן חמשים יום ביניהם הפרש נדול ריק נסמוך על דברי הקבלה: פקוד כל בכור זכר׳ הנה זכר שם התאר: ואת בהמת הלוים׳ שלא יפסידו הלוים ובכור כל בהמה נם הוא לשם: קח

היה׳ ויאיר בן מנשה הלך׳ יי׳ אלהיך הוא עבר לפניך׳ ונמסר נם בסדר צו: ואהרן׳ נקדות בתור׳ וסימן ובינך׳ ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך׳ ובקומה׳ ותשקון את אביהן קדמא׳ אליו׳ איה שרה אשתך׳ ושקהו׳ וירץ עשו לקראתו׳ את וילכו אחיו לרעות׳ ואהרן׳ כל פקודי הלוים׳ רחקה או בדרך רחקה לכם׳ אשר׳ ונירם אבד חשבון׳ ועשרן׳ עשרון לכבש דהנא׳ לנו ולבנינו עד׳ הנסתרות ליי׳ בר מן ד׳ וד׳ בנביאים׳ וסימ׳ יצא׳ ויאמר אל המלך אל יחשב׳ והיכל׳ מהארץ עד מעל הפתח׳ המה׳ יצרי פסל כלם תהו׳ מהקצות׳ בארבע מקצות החצ׳ וחד בכתובי׳ לולא האמנתי לראות בטוב הוי׳ נקודה מלרע: ויאמר יי׳ ט׳ בטעמא בספרא וסי׳ פקד כל בכר זכר׳ אספה לי שבעים איש׳ פתאם׳ ירק ירק בפניה׳ השב את משה אהרן׳ בארצם לא תנחל׳ והוקע אותם׳ עשה לך׳ קח לך׳ בכר נ׳ חס׳ וסימ׳ נמסר בסדר וגש:

ואת בהמת הלוים וגו׳, לא פדו בהמת הלוים את בכורי בהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל תדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בבהמה: ואת פדויי השלשה וגו׳, ואת הבכורות הצריכין להפדות בכסף אלו שלשה ושבעים ומאתי׳ העודפים בהם יתרי׳ על הלוים מהם תקח חמשת שקלי׳ לגלגלת כך היא מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה בכורה של רחל: העודפים על פדויי הלויים, על אותן שפדו הלוים בנופן: חמשה ושתים ושלש מאות ואלף, כך סכום החשבון: חמשת שקלים לגלגלת, למאתים בכורות אלף שקל לשבעי׳ בכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש בכורות חמשה עשר שקל חמר כיצד העשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוים מה עשה הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי ומאתים ושבעי׳ ושלשה פתקין כתב עליהן חמשת שקלים בלבן ונתנן בקלפי אמר להם באו וטלו פתקיכם לפי הגורל: נשא את ראש מנה מהם את הראויין לעבודת משא והם מבן שלשים ועד בן חמשי׳ שנה והפחו׳ משלשים לא נתמנה כאן מכאן אמרו בן שלשים לכח והיותר על בן חמשים כאן מכאתים מעתה: קדש הקדשים, המקודש שבכולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרכת וכלי שרת:

ובא אהרן ובניו וגו׳, יכניסו כל כלי וכלי לגרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא יצטרכו הלוי׳ בני קהת אלא לשאת: בנסוע המחנה, כשהענן מסתלק הן יודעין שיסעו: קערות וכפות ויקשות ומנקיות, ככל פירשתי במלאכת המשכן: הנסך, הכשרו לשון מסך אשר יוסך בהם: מלקחיה, כמין צבת שמושך בה את הפתילה לכלי של שירה: מחתותיה, כמין כף קטנה ומוליה בשוטין ולא סנלגליס ואין לה מחיצה לפניה אלא מכניה ואותה בה את לשון הגרות כשמטיבן: גרותיה, לוגים בלע״ז שנותנים בהן השמן והפתילו׳:

אבן עזרא

קח את הלוים, פעם אחרת כאילו אמ׳ כאשר תקח את הלוים יהיו העודפים פדויים ונסמכה מלת פדויי אל המספר וכמוהו רבים יש מכחשים אמרו מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמשת שקלי׳ ואינה רואה כי זאת מנוה בפני עצמה והאמת דברי קבלה: פדיום, במ״ם תחת נ״ן כמו נרשון: נשוא את ראש בני קהת, בתחלה בעבור משה ואהרן: מבן שלשי׳ שנה, קרוב מארבעה שבועו׳ בן חמשים שבעה שבועו׳ כי אז יחסר כח הנוף: מלאכה באהל מועד, מלאכת המשא: קדש הקדשים, הוא הארון: פרכת המסך, שתסוך על הארון: ונתנו עליו, על המסך ויא כי יסוב עליו אל מלת את שהוא את פרכת וכמוהו ותבפנו: ופרשו בגד כליל תכלת, כלו תכלת: מלמעלה, יא על כסוי עור תחש והנכון בעיני שפירשו וכבר פירשו בגד כליל תכלת מלמעלה לפרכת המסך ואם לדרך כבוד יתכן גם הראשון ועור תחש מפני הגשם והאבק: ושמו בדיו, הנה יסירוס על סיכסו האהרון ויא שמו בדיו על כתפות הנושאים ועל שולחן הפנים להורות כי שם שולחנו אחרו׳ לגורך הכשר ולחם הפני׳ שים בו לא יוסר: בגד תולעת שני, והנה על השולחן שני בגדים והמכסה וכן על הארון מסך ובגד תכלת ומכסה ועל המנורה בגד ומכסה:

ונתנו

מסורה

תקח ב׳ זקפי׳ קמצי׳ וסמ׳ ולקחת חמשת׳ ומהם עוד תקח׳ ואינון חד מן יו״ז זוגין מן ב״ב קמצי׳ וסמ׳ נמסר בריש ספר במדבר סיני: העדפים ג׳ חס׳ ו״ו וסמ׳ ואת פדויי השלשה׳ ונתת הכסף לאהרן׳ ושלאחריו ויקח משה את כסף הפדיום: ואלף ב׳ וסמ׳ ושלש מאות ואלף בשקל הקדש׳ זהב דרכמונים שש מאות ואלף: וידבר ה׳ אל משה ואל אהרן יב נמסר בריש סדר חקת התורה: קדש הקדשי׳ ו׳ בליש׳ וסמ׳ בקדש הקדשים תאכלנו׳ ונתת את

קח יב ראשי פסוקי׳ וסמ׳ קח נא את ברכתי אשר הובאת׳ קח את אהרן׳ קח את הלוים תחת כל בכור׳ קח מאתם והיו לעבד׳ קח את הלוים מתוך בני ישראל׳ קח את המטה׳ קח את אלעזר׳ קח את האזור בידך׳ קח בידך אבנים גדולות׳ קח לך מגלת ספר׳ קח נא מפיו תורה׳ קח בגדו כי ערב זר׳ בתרא דשמלי:

וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
קָרֵב יָת־לֵיוָאֵי חֲלַף כָּל־בְּכוֹרָא
בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת־בְּעִירָא דְּלֵיוָאֵי
חֲלַף בְּעִירְהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין־
קֳדָמַי לֵיוָאֵי אֲנָא יְיָ׃ וְיָת־פּוּרְקָן
מָאתָן שַׁבְעִין וְתְלָתָא דְּיַתִּירִין עַל
לֵיוָאֵי מִבְּכַרְיָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְתִסַּב חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ סְלָעִין לְגוּלְגַּלְתָּא
בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא תִּסַּב עֶשְׂרִין מְעִין
סְלָעָא׃ וְתִתֵּן כַּסְפָּא לְאַהֲרֹן
וְלִבְנוֹהִי פּוּרְקָן דְּיַתִּירִין בְּהוֹן׃
וּנְסֵיב מֹשֶׁה יָת כַּסְפָּא פְּרַקְנֵהוֹן מִן
דְּיַתִּירִין עַל פְּרִיקֵי לֵיוָאֵי׃ מִן
בְּכַרְיָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסֵיב יָת־
כַּסְפָּא אַלְפָא וְתְלָת מְאָה וְשִׁתִּין
וַחֲמֵשׁ סְלָעִין בְּסִלְעֵי קֻדְשָׁא׃
וְיָהַב מֹשֶׁה יָת־כַּסְפָּא פְּרִיקֵיָא
לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל־מֵימְרָא דַיְיָ
כְּמָא דִי־פַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה׃
וַמַּלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
וְלְאַהֲרֹן לְמֵימָר׃ קַבִּילוּ יָת־חֶשְׁבַּן
בְּנֵי קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי לְזַרְעָתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ מִבַּר תְּלָתִין
שְׁנִין וְלְעֵילָא וְעַד בַּר־חַמְשִׁין
שְׁנִין כָּל־דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמֶעְבַּד
עֲבִידְתָּא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ דֵּין
פֻּלְחָן בְּנֵי־קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא
קֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא׃ וְיֵעוֹל אַהֲרֹן
וּבְנוֹהִי בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא וְיַפְרְקוּן
יָת פָּרְכְתָא דְּפַרְסָא וְיִכְסּוּן בָּהּ
יָת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא׃ וְיִתְּנוּן
עֲלוֹהִי חוּפָּאָה דְּמִשַּׁךְ סַסְגּוֹנָא
וְיִפְרְסוּן לְבוּשׁ גְּמִיר תְּכֵלָא מִ
מְלְעֵילָא וְיִשַּׁוּן אֲרִיחוֹהִי׃ וְעַל
פָּתוֹרָא דְּלַחֲמָא־אַפָּיָא יִפְרְסוּן
לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת־
מַגִּיסָיָא וְיָת־בְּזִכְיָא וְיָת־מְכִילָתָא
וְיָת קַסְוָת נִסּוּכָא וּלְחֶם תְּדִירָא
עֲלוֹהִי יְהֵי׃ וְיִפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן
לְבוּשׁ צִבְעָא זְרוּרִי וְיִכְסּוּן יָת־אִינְהוּ
בְּחוּפָּאָה דְּמִשַּׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִשַּׁוּן
יָת־אֲרִיחוֹהִי׃ וְיִסְבּוּן לְבוּשׁ
תְּכֵלָא וְיִכְסּוּן יָת־מְנָרְתָּא דְּאַנְהוֹרִי
וְיָת־בּוּצִינָהָא וְיָת־צִבְתָּהָא וְיָת־
מַחְתֹּתָהָא וְיָת כָּל־מָנֵי שֶׁמֶן שִׁמּוּשָׁא
דִּי יְשַׁמְּשׁוּן לָהּ בְּהוֹן׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי מה
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת
בְּהֵמָתָם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃
וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים
וְהַמָּאתַיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת
חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל׃
וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי
הָעֹדְפִים בָּהֶם׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת
כֶּסֶף הַפְּדֻיִם מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל
פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם׃ מֵאֵת בְּכֹר בְּנֵי נ
יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמֵשֶׁת
וְשֵׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ׃ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף
הַפְּדֻיִם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
פ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה א
וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ נְשֹׂא אֶת־רֹאשׁ
בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־
בָּא לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל
מוֹעֵד׃ זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל
מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃ וּבָא אַהֲרֹן
וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת
פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֲרֹן
הָעֵדֻת׃ וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ
וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְּמַעְלָה
וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים
יִפְרְשׂוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־
הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמְּנַקִּיֹּת
וְאֶת קְשׂוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו
יִהְיֶה׃ וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת־
שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ
וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃ וְלָקְחוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת
וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ
וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֶת כָּל
־כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם׃

ואת עבדת בני קהת׳ וזאת עשו קחו לכם׳ בקדש הקדשים ס״פ׳ וזה יהיה לך מקדש הקדשים: והורדו ב׳ כתיב כן וסמ׳ ובא אהרן ובניו׳ והורדו זקני העיר ההיא: ארן נ׳ חסרי׳ וסמ׳ נמסר בסדר תצוה: יפרשו כל ליש׳ כתיב שון במ״ב כתיב סמ״ך וסמ׳ הלא פרוס לרעב לחמך׳ ולא יפרסו להם על אבל: ועל שלחן ב׳ וסי׳ ועל שלחן הפנים׳ ועל שלחן אחד יאכלו וכזב: תולעת שני ב׳ וסמ׳ ופרשו עליהם בגד׳ ועשו את האפוד זהב: ולקחו בגד תכלת הד מן יח פסוקין אית בהון את ואת ואת ואת וסמ׳ במס׳ רבת׳:

ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה עור תחש׳ כמין מרגוף: את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש׳ בתוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטורת שמשרתי׳ בהן במזבח הפנימי: ונשאו את המזבח׳ מזבח הנחשת: ושמו׳ יטלו את הלשן מעליו: ופרשו עליו׳ בגד ארגמן ואם שירדה מן השמים רבוכה תחת הבגד כאלו בשעת המסעות ואינו

וכלה׳ וסימ׳ נמסר בסדר אחרי מות: לשאת כד׳ וסימ׳ נמסר בדברי הימים א׳ ריש סימן טו׳: ופקדת אלעזר פקדת ב׳ פסוקי׳ דאית בהון ב׳ מלין קדמ׳ ריש פסוק נסיב ו׳ ותניינא מצע פסוק ולא נסיב ו׳ וסימ׳ ואשר לא צדה׳ והמלאכה היתה דים לכל המלאכ׳ ופקדת אלעזר פקדת׳ ואיש את קדשיו׳ וכן יעשה שנה בשנה׳

ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה
עור תחש ונתנו על המוט: ועל׳
מזבח הזהב יפרשו בגד תכלת וכסו
אתו במכסה עור תחש ושמו את־
בדיו: ולקחו את כל כלי השרת
אשר ישרתו בם בקדש ונתנו אל־
בגד תכלת וכסו אותם במכסה עור
תחש ונתנו על המוט: ורשנו
את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן:
ונתנו עליו את כל כליו אשר
ישרתו עליו בהם את המחתת את־
המזלגת ואת היעים ואת המזרקת
כל כלי המזבח ופרשו עליו כסוי
עור תחש ושמו בדיו: וכלה
אהרן ובניו לכסות את הקדש ואת־
כל כלי הקדש בנסע המחנה ואחרי
כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו
אל הקדש ומתו אלה משא בני־
קהת באהל מועד: ופקדת אלעזר׳
בן אהרן הכהן שמן המאור וקטרת
הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה
פקדת כל המשכן וכל אשר בו
בקדש ובכליו: פ
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: אל תכריתו את שבט
משפחת הקהתי מתוך הלוים:
וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו
בגשתם את קדש הקדשים אהרן
ובניו יבאו ושמו אותם איש איש
על עבדתו ואל משאו: ולא יבאו
לראות כבלע את הקדש ומתו:

ופרשו׳ קדמ׳ ועל מלין הפנים ופרשו בזריקה ופרשו׳ ועל מזבח הזהב ופרשו ופשטו ופרשו שמן המנורה מעל המלאכה

וחזר׳ לשון כנים ושנים

חסלת במדבר סיני:

נשא

את ראש בני גרשון נם הם לבית אבתם למשפחתם:

פרשה

וידבר

יהוה אל משה לאמר:

ומליל

יין עם משה למימר:

נשא

שם הפעל כמו זכור את יום השבת ונעשה נשא שא: נס הם׳ בעבור שנשא את ראש הקהתים: לעבוד

בעל הטורים

כאהרן ובמזבח הנחשת כתי׳ בדיו׳ ובשלחן ובמזבח הזהב כתיב לבתים לכלים כתיב את לרבות הכתי׳. וחיו ב׳ וחיו ולא תמותו׳ וחיו את כליהם ושבו בתרי עשר בענין הגאולה מלמד שמלאך המות כטל לעתיד לבא. וזהו וחיו את כליהם ושבו וחיו ולא ישותו: פרשת

ונתנו עליו׳ יכסו׳ הכלים׳ ונתנו על המוט׳ כי אין לה בדים והוא כמו ויסאוהו במוט: ועל מזבח הזהב׳ בגד אחר ומכסה לכסו׳ את הקדש שהוא האדון והשולחן והמנורה והמזבחות וכל כלי השרת כמו סכיכים וכפות וקערות: ודשנו׳ השרת הדשן מעל המזבח: משא בני קהת באהל מועד׳ כי האהל והמשכן הם לא יסאוהו: ופקודת׳ מנזרת פקיד: שמן המאור׳ יא כי הוא היה נושא שמן המאור לילה אחד וכן את מנחת התמיד והנכון בעיני שהוא פקיד עליה לתת שמן המאור והטעם הכלי וכן כלי שמן המשחה וכלי הקטורת לבני הקהתים׳ וטעם ופקודת כל המשכן כי יש לו נס פקידות במשכן ובכל כליו עם אחיו אתמר רק לגדול מעלת אלעזר היה הוא פקיד על השמן הקטרת והמנחה לבדו׳ וטעם אל משה ואל אהרן כי מצוה על אהרן ובניו להשמר שלא יבאו הקהתי׳ לידי כרת׳ ומלת אל תכריתו למשה אהרן ובניו:

וחיו׳ יוסיפו חיים: ולא ימותו׳ בכרת והטעם כי אם ישמרו יקבלו שכר ואם לא יענשו כי יתכן שלא יענשו על כן ולא ימותו: ושמו אותם׳ אהרן והשולחן והמנורה והמזבחות: על עבודתו׳ בכלי הקדש: ואל משאו׳ לשאת בכתף: ולא יבאו׳ הקהתים אל אהל מועד לראות כבלע את הקדש והטעם כאשר יוסר בגינו יוסר מסך הפרכת ונגלה האדון וא כי כבלע כמו ככסו׳ והטעם כאשר יכסו האדון לשאת אותו וזה טעם קרוב מהראשון והנה שתים אזהרות שלא יגעו בקדש כי אם בבדים יסאוהו ולא יראו הקדש:

נשא

את ראש בני גרשון נם הם׳ כמו שמויתיך על בני קהת לראו׳ כמה ים שהגיעו לכלל עבודה: את

ואולם הכסא׳ והרצפה אל כתף השערים׳ ואני מ׳ אהיה להם׳ ומשא מ׳ לא תזכרו׳ והערים המבדלות לבני אפרים׳ והערבה עד ים כנרות מזרחה׳ ודן רשע מלארת: וזאת יז רפ׳ וסימ׳ נמסר בריש סדר תרומה: כבלע אב מן חד וחד חד כ׳ וחד ב׳ וסימ׳ במסרה רבת׳: ומתו ח׳ וסימ׳ נמסר בסדר ושלח:

נשא כלם חסרי׳ בסא וסימ׳ נשוא ישאוני:

לעבוד׳ להקים המשכן ולעשות הלחם ולשחוט ולשמור: ולמשא׳ שם המועל נכמוהו ולמסע את המחנות כי מסקלי שמות הפעלים משתנים: ומכסה התחש אשר עליו׳ אחז הכתוב דרך קצרה שלא הזכיר מכסה עורות אלים ויש אומרים שסני המכסים היו דבקים: ואת כל כלי עבודתם׳ כשולחנות ויתידות ומיתרות: ואת כל אשר יעשה להם׳ לכלי העבודה או למשכן ולמזבח: בני מררי׳ לא הזכיר לשאת שמותם כי הפרשה דבקה:

עבודת

מבן שלשים שנה ומעלה ב׳ בטע׳ תלישא קטנה בעניי׳ וסימ׳ מבן שלשי׳ קדמא דבני גרשו׳ וחברו דבני מררי׳ בני קהת כל בא לצבא לעשות מלאכה׳ בני גרשון כל הבא לצבא צבא לעבד׳ ושארא כל הבא לצבא לעבדה: משפחות ט׳ וסימ׳ נמסר בסדר במדבר סיני: ואת אהל מועד ה׳ נמסר בסדר אחרי מות: ועל המזבח ב׳

מִבֶּן תְּלָתִין שְׁנִין וְלְעֵילָא עַד בַּר־ ט״ל בתול
חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנֵי יַתְהוֹן כָּל־דְּאָתֵי
לְחֵילָא חֵילָא לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: דֵּין פֻּלְחַן זַרְעִיָּת ט
בְּרֵשׁוֹן לְמִפְלַח וּלְמִטְּל: וְיִטְלוּן ל
יַת יְרִיעָת מַשְׁכְּנָא וְיַת־מַשְׁכַּן
זִמְנָא חוּפָאֵיהּ וְחוּפָאָה דְּסַסְגּוֹנָא ל״ה
דִּי־עֲלוֹהִי מִלְּעֵילָא וְיַת־פָּרְסָא
דְּתַרְעָא מַשְׁכַּן זִמְנָא: וְיַת סְרָדֵי
דַרְתָּא וְיַת־פָּרְסָא׳ דְּמַעֲלָנָא׳ דְּתַרְעָא ל
דַּרְתָּא דִּי עַל־מַשְׁכְּנָא וְעַל־מַדְבְּחָא
סְחוֹר־סְחוֹר וְיַת אַטְוֵנֵיהוֹן וְיַת־
כָּל־מָנֵי פֻּלְחָנְהוֹן וַיַת כָּל־דִּיתְמְסַר
לְהוֹן וְיִפְלְחוּן: עַל־מֵימַר
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יְהֵי כָּל־פֻּלְחָן
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְכָל־מַטּוּלְהוֹן וּלְכָל־
פֻּלְחַנְהוֹן וּתְמַנּוּן עֲלֵיהוֹן בְּמַטְּרָא
יַת כָּל־מַטּוּלְהוֹן: דֵּין פֻּלְחַן
זַרְעִיָּת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא
וּמַטְּרַתְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר־ ל״ל בתלין והשלקן
אַהֲרֹן כַּהֲנָא:
בְּנֵי מְרָרִי לְזַרְעִיָּתְהוֹן
לְבֵית־אֲבָהָתְהוֹן תְּמַנֵּי יַתְהוֹן:
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וְלְעֵילָא וְעַד ל״ל בטעם בעניין
בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין תְּמַנּוּן כָּל־דְּאָתֵי
לְחֵילָא לְמִפְלַח יַת־פֻּלְחַן מַשְׁכַּן
זִמְנָא: וְדָא מַטְּרַת מַטּוּלְהוֹן לְכָל
־פֻּלְחַנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דַּפֵּי ז״ן לא
מַשְׁכְּנָא וַעֲרוּדֵי וַעֲמוּדוֹהִי ו
וְסַמְכוֹהִי: וַעֲמוּדֵי דְּרַתָּא סְחוֹר־
סְחוֹר וְסַמְכֵיהוֹן וְסִכֵּיהוֹן ו
וְאַטְוֵנֵיהוֹן לְכָל־מָנֵיהוֹן וּלְכָל ל״ל וחל
פֻּלְחַנְהוֹן וּבְשִׁמְהָן תְּמַנּוּן יַת־מָנֵי
מַטְּרַת מַטּוּלְהוֹן: דֵּין פֻּלְחַן
זַרְעִיָּת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־פֻּלְחַנְהוֹן קדמ׳ משפחת בטעמא תניין
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר־ משפחת בתניין תלית בפסטא
אַהֲרֹן כַּהֲנָא: וּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וְרַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא יַת־בְּנֵי קְהָת
לְזַרְעִיָּתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן:
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וְלְעֵילָא וְעַד
בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא
לְפֻלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא:
וַהֲווּ מִנְיָנֵיהוֹן לְזַרְעִיָּתְהוֹן תְּרֵין־
אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין:
אִלֵּין מִנְיָנֵי זַרְעִיַּת קְהָת כָּל־ ד
דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דִּי מִנָּא מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן עַל־מֵימְרָא דַיְ בִּידָא־
דְמֹשֶׁה: וּמִנְיָנֵי
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְזַרְעִיָּתְהוֹן וּלְבֵית
אבהתהון

מסרה
וסימ׳ ואת קלעי החצר ואת׳ וקלעי החצר ואת מסך: עלהם ג״ חס׳ נמסר בסדר ויגש: משאם ד׳ בתורה וסימ׳ על פי אהרן ובניו תהיה ב׳ בו׳ וזאת משמרת משאם׳ את כלי משמרת משאם: ועמודיו ד׳ מלאים נמסר בסדר ויקהל: על פי י״ ביד משה ו׳ וסימ׳ מ משפחת הקהתי׳ משפחת בני מרר׳ ויסעו בראשונה׳ את משמרת י״ שמרו׳ אשר נאחזו בה׳ על פי י״ נתנו לו את: למשפחותם ח׳ מלאים וסימ׳ נמסר בסדר במדבר סיני: ולבית י׳ וסי׳ ויפקד משה ואהרן׳ ופקודי בני גרשן׳ כל הפקדים אשר פקד׳ ולבית שאול עבד׳ ויעש המלך את עצי האלמגים׳ וחבת׳ ולבית מלך יהודה׳ ולבית הרכבים׳ והיה לאב לישב ירושלם׳ קרא בגרון אל תחשך: למשפחת׳ ולבית אבתם ג׳ וסימ׳ הקהתי׳ גרשן׳ הלום׳ ושארא לבית:

מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה עַד בֶּן־
חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא
לִצְבָא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל
מוֹעֵד: זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת ט
הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא: וְנָשְׂאוּ כה ל
אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד ל״ה
מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו
מִלְּמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
וְאֶת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח׳ ל
שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־ ג
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל
־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה ל
לָהֶם וְעָבָדוּ: עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו
תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל־
מַשָּׂאָם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפִקַּדְתֶּם
עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מַשָּׂאָם:
זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי
בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר ל״ל בתלין והשלקן
בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: ס בְּנֵי
מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־אֲבֹתָם
תִּפְקֹד אֹתָם: מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה ל״ל בטעם בעניין
וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם
כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת
אֹהֶל מוֹעֵד: וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם ז״ן לא
לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי
הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו: ל״ל
וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם
וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל־כֵּלֵיהֶם
וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־ ל״ל וחל
כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם: זֹאת עֲבֹדַת
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם
בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן: וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי
הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
וּלְבֵית אֲבֹתָם: מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה לה ג
וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־ סימן
הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אַלְפַיִם
שְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: אֵלֶּה ג״ למטעי׳ לסגירין ונגע לשמו בראשו סימן
פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כָּל־הָעֹבֵד
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: ס ה
וּפְקוּדֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית ה״ ל״ל

את יריעות המשכן׳ עשר תחתונות: ואת אהל מועד׳ יריעות עזים העליונות לאהל עלין: מכסהו׳ עורות אלים מאדמים׳: מסך פתח׳ וילון המזרחי: אשר על המשכן׳ כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככי׳ ומגיעים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם׳ כתרגו׳ ית כל דיתמסר להון לבני גרשון׳ על פי אהרן ובניו׳ ואי זה מהבני׳ ממונה עליהם ביד איתמר בן אהרן הכהן: ויתדותם ומיתריהם׳ של עמודים סהרי יתידות ומיתרי הקלעי׳ במשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעי׳ מלמטה שלא תגביהם הרוח׳ ויתדות ומיתרים היו לעמודי׳ סביב לתלות בהם הקלעי׳ לספיתם העליונה בכלוכסות וקונטיסין כמו ס שסגויה בהלאכת ה המשכן: עבודת

עבדת
אין לאות בתוריה בני עבדת כלשון יסי׳ בני דבריהם ואין בכל הפרשה הזאת

תד
עד ועד לאחר ומעלה לאחר ואחר בזקף עטרה

נשא ה

על פי יי׳ פקד אותם ט׳ זונין חד ואל וחד ועל וס׳ ואל אדם אל נא אשא פני איש׳ ועל אדם והוא ישקיט
זמי׳ ואל המקדש ושלשים יום ושלשת׳ ועל המקדש ויביאו פרים שבעה׳ ואל איתמר וידבר משה
אל אהרן׳ ועל איתמר וארת שעיר החטאת דרש דרש׳ ואל משאו וארת עשו להם וחזו׳ ועל משאו על
פי יי׳ פקד אתם׳ ואל שדה ויהי מקצת שבע שנים׳ ועל שדה ויהי הוא מספר׳ ואל ישבידה אך

אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה
וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא
ס לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ
פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם כל חס׳ בקל
אַלְפַיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃
אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־
הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה׃ וּפְקוּדֵי
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית
אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה כל תוריית חס׳ ולא
וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא
לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ
פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים סימן
מה וּמָאתָיִם׃ אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת
בְּנֵי מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל
־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ כָּל־הַפְּקֻדִים
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְּוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם
ו וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־
הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת
מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם
שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃
עַל־פִּי יְהוָה פֻּקַּד אֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה
אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ ל׳ וא׳ וא׳ מ׳ ה׳ למטעי׳ לסכירין כתר׳
וּפְקֻדָיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
פ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־ א
מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיְשַׁלְּחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־
זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ׃ מִזָּכָר עַד־ ל׳ ע׳ פסיקי׳ כל וכל וכל
נְקֵבָה תְּשַׁלְּחוּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה ל
תְּשַׁלְּחֻם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם ל׳ כ׳ את מקום כפלי
אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם׃ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתָם אֶל־מִחוּץ ע׳ ל׳ מ׳ ל בתול
לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֵּן ל
עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

אֲבֹהָתְהוֹן׃ מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא וְעַד בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל־
דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא׃ וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן לְזַרְעִיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבֹהָתְהוֹן תְּרֵין אַלְפִין וְשִׁית
מְאָה וּתְלָתִין׃ אִלֵּין מִנְיָנֵי
זַרְעִיָּת בְּנֵי גַרְשׁוֹן כָּל־דְּפָלַח ב
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
עַל־מֵימְרָא דְיְיָ׃ וּמִנְיָנֵי זַרְעִיָּת בְּנֵי
מְרָרִי לְזַרְעִיָּתְהוֹן לְבֵית אֲבֹהָתְהוֹן׃
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד
בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא כל תוריית חס׳ ולא
לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וַהֲווֹ
מִנְיָנֵיהוֹן לְזַרְעִיָּתְהוֹן תְּלָתָא סימן
אַלְפִין וּמְאָתָן׃ אִלֵּין מִנְיָנֵי זַרְעִיָּת
בְּנֵי מְרָרִי דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
עַל־מֵימְרָא דְיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃
כָּל־מִנְיָנֵי דִּי מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת־לֵיוָאֵי ל
לְזַרְעִיָּתְהוֹן וּלְבֵית אֲבֹהָתְהוֹן׃
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד
בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל־דְּאָתֵי לְמִפְלַח
פֻּלְחָן פֻּלְחָנָא וּפֻלְחַן מַטּוּל
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן
תְּמַנְיָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וּתְמָנֶן׃
עַל־מֵימְרָא דְיְיָ מְנָא יַתְהוֹן בִּידָא־
דְמֹשֶׁה גְּבַר גְּבַר עַל־פֻּלְחָנֵיהּ
וְעַל־מַטּוּלֵיהּ וּמִנְיָנוֹהִי דִּי־פַקִּיד יְיָ
יַת־מֹשֶׁה׃ וּמַלֵּל יְיָ
עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ פַּקִּיד יַת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִשַׁלְּחוּן מִן־מַשְׁרִיתָא כָּל
־דְּסַגִּיר וְכָל־דְּדָאֵב וְכָל דְּמִסְאַב
לְטַמֵּי־נַפְשָׁא דְּאֵנָשָׁא׃ מִדְּכַר ל׳ ע׳ פסיקי׳ כל וכל וכל
עַד־נוּקְבָא תְּשַׁלְּחוּן לְמִבְרָא ל
לְמַשְׁרִיתָא תְּשַׁלְּחוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן ל
יַת־מַשְׁרִיתְהוֹן דִּי־שְׁכִנְתִּי שָׁרְיָא ל׳ כ׳ את מקום כפלי
בֵּינֵיהוֹן׃ וַעֲבַדוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְשַׁלַּחוּ יַתְהוֹן לְמִבְרָא לְמַשְׁרִיתָא
כְּמָא דִי־מַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ ע׳ ל׳ מ׳ ל בתול
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ומלל ל

ידע תדעו כי אם׳ ועל ישבידה הנני שלח ולקחתי׳ ואל אלהידה ותאמר הנה שבה יבמתך׳ ועל אלהידה
הנני פקד על אמון מנו׳ ואל ההרים אנשי רכיל היו בך׳ ועל ההרים ואקרא חרב על הארץ׳ ואל
עמים כה אמר יי׳ הנני אשא׳ ועל עמים ונשפטתי אתו בדבר׃ כל צרוע וכל זב ט׳ פסוקי׳ אית בהון
כל וכל וכל וסים׳ כל צרוע וכל׳ ויקם העם כל היום׳ כל ערי המישור׳ ויתקבצו אליו כל איש מצוק׳
ויסקל באבנים את דוד׳ ויתר כל דברי אסא וכל גבורתו׳ ויצוה המלך אחז׳ לכן כל אכליך יאכלו׳
ויענו את ירמיהו כל האנשים׃

רשי

עבודת עבודה׳ הוא הסיר במכלתי׳ וכמורו׳ שהיא עבודה לעבודה אחרת׃ ועבדת משא׳ כמשמעו׃ ופקודיו אשר צוה יי׳ את משה׳ ואותן הפקודים הן במצוה מכן שלשים שנה׳ ועל כן חמשים׃ צו את בני ישראל וגו׳ פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן׃ ומנה פרשיו׳ נאמרו בו ביום כדאיתא ב במסכת גיטין בפרק הניזקין׃ ויפלחו מן המחנה׳ שלש מחנות היו שם בשעת חניתן תוך הקלעים היא מחנה שכינה חניית הלוים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לויה ומשם ועד סוף מחנה הדגלים׳ לכל תרבע הרוחות היא מחנה ישראל הצרוע נשתלח חוץ לכולם הזב מותר ב במחנה ישראל ומטולת מן המתי׳ וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו מטולח אלא משל שכינה וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים׃ טמא לנפש׳ לטמי נפשא דאינשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה ים בברא׳ת רבה אדניהם שחיק טמיא שחיק עצמות׃ למעול

בעל הטורים

פרשת נשא

ולא יטמאו כ׳ ולא יטמאו את מחניהם ולא יטמאו את סם קדשי שאם יטמאו את מחניהם מטמאין את סם קדשי בלבתיב למען טמא את מקדשי ולחלל את סם קדשי׳ מכל חטאת האדם׳ סמך לשילוח העמאי׳ סע׳ חטא׳ האל סמע׳ אדם הראשון שאכל מן העץ והנחש הטעה האש׳ והוכיחה סם רע באדם והוכיח׳ הנחש בערע׳ ואשה בזיבה ואדם במות׳ וכסדר קלתן מונה אותן כאן׃ ברוע דהיינו נחש׃ זב דהיינו האשה׃ וטמא לנפש דהיינו האדם שנענש במות תמות׃ מזכר עד נקבה תשלחו׃ כשם שנתנרשו אדם וחוה ונחש מגן עדן׃ וסמך פרשת סוטה לפי שהנחש כח על חוה׃ ונפלו יריבין דכתיב על נחונך תלך׃ וסמך פרשת נזיר לפי שם הפרי שאכל אדם הראשון ענבים ענבי רוש׃ לפעול

אבן עזרא

עבודת עבודה׳ כאשר פרשתי והנה טעם כל הפקודים שהיו מבן שלשים שנה׃ אים אים׳ על גרשון קהת ומרדי׃ על עבודתו ועל משאו׳ על כן ופקודת ונסמכה פרשת ויפלחו מן ה המחנה בעבור היות השכינה בתוך המחנות בנסעם ובחנות׳ כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש׃ אלה הם מטומאות שבעה והם מטמאים אחרים על כן לא יצא בעל קרי מחוץ למחנה ואין יד במחנה לגאת חוץ רק כל אחד חופר באהלו כמנהג כל המחנות כלן כי תימוקים יש ב ביניהם׃ ופרשת כי תצא מחנה על מחנה קטן ידבר שאין שם אשה והאדון ביניהם ואין סובבים כי במחנה ישראל השכינה ב באמצע ועוד אפרשנו במקומו׃ נקבה׳ זבה או נדה או מצורעת או טמאת מת׃ ויעשו כן׳ מיד קודם שנסעו והטמאים בנסעם יסעו בין דגל אפרים לדגל דן על דרך שבארנו כי לא פורש׃ ונסמכה פרשת אים או אשה כי צרעת והזוב יבואו בעבור מעל׃ וטעם

אבן עזרא

ומלל יי עם משה למימר: מלל עם בני ישראל גבר או־ אתתא ארי יעבדון מכל חובי א אנשא לשקרא שקר קדם יי ויחוב אנשא ההוא: ויודון ית־חוביהון די עבדו ויתיב ית־חובתיה ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי ויתן לרחב ליה: ואם ליית לגבר פריק לאתבא חובתא ליה חובתא דאתותב קדם־יי לכהנא בר מדכר כפוריא די יכפר־ביה ע עלוהי: וכל אפרשותא לכל־ קדשיא דבני ישראל די־יקרבון לכהנא די ליה יהי: וגבר ית־ מעשר־קדשיה די ליה יהון גבר די יתן לכהנא די ליה יהי:

ומלל יי עם־משה למימר: מלל עם־בני ישראל ותימר להון גבר גבר ארי־תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר: וישכוב גבר יתה שכבת־זרעא ויהי מכסיא מעיני בעלה ומטמרא והיא מסאבא ולא אתאחדת: ועבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית־אתתיה והיא אסתאבת או עבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית־אתתיה והיא לא מסאבא: ויתי גברא ית־אתתיה לות־כהנא ויתי ית־קרבנה ע עלה חד מן עסרא בתלת־סאין קמחא דשערין לא־יריק עלוהי משחא ולא־יתן עלוהי לבונתא ארי־מנחת קנאתה הוא מנחת דכרנא מדכרת חובין: ויקריב יתה כהנא ויקימנה קדם יי:

ומלל יי עם־משה למימר: דבר אל־בני ישראל איש או־־אשה כי יעשו מכל־חטאת האדם למעל מעל ביהוה ואשמה הנפש ההוא: והתודו את־־חטאתם אשר עשו והשיב את־ אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו: ואם־אין לאיש גאל להשיב האשם אליו האשם המושב ליהוה לכהן מלבד איל הכפרים אשר יכפר־בו עליו: וכל־תרומה לכל־קדשי בני־ישראל אשר־יקריבו לכהן לו יהיה: ואיש את־־קדשיו לו יהיו איש אשר־־יתן לכהן לו יהיה: פ

וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי־־תשטה אשתו ומעלה בו מעל: ושכב איש אתה שכבת־ זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה: ועבר עליו רוח־קנאה וקנא את־אשתו והוא נטמאה או־־ עבר עליו רוח־קנאה וקנא את־־ אשתו והיא לא נטמאה: והביא האיש את־אשתו אל־־הכהן והביא את־קרבנה עליה עשירת האפה קמח שעורים לא־יצק עליו שמן ולא־ יתן עליו לבנה כי־מנחת קנאת הוא מנחת זכרון מזכרת עון: והקריב אתה הכהן והעמדה לפני יהוה:

אשר חטא דחמרי, וילך בכל חטאת אביו אשר דאבידה, וילכו בני ישראל בכל חטאת ירבעם, והוליד בן פריץ, כי על אף יי, והרשע כי ישוב מכל הטאתו: והתודו ב׳ וסי׳ והתודו את עונם, והתודו את חטאתם אשר עשו: אשם ב׳ קמצין וסמ׳ אשם אשם ליי׳, לאשר אשם לו: המושב ב׳ חד קמץ וחד פתח וסמ׳ בפי אמתחתיכם, האשם המושב, בתרא קמץ: קדשיו ג׳ וסמ׳ ואיש את קדשיו לו יהיו, ויקח יואש דמלכים, ויבא את קדשיו דה: תשטה ב׳ וסי׳ כי תשטה אשתו, זאת תורת הקנאות: והיא יא כתי׳ יוד בתו׳ וסמ׳ נמסר בסדר וישב: ולא יתן ג׳ נמסר בסדר בא: והעמדה לפני יי׳ חד מן ז׳ זונין מיחדין חד מיעוט וחד ריבוי וסמ׳ והעמדה לפני יי׳, והעמדה על גחלידה, ושברדה כשבר נבל, רפה שבריה כי מטה, הנני מפתח פתוחה, ועתה פתוחידה יחד, וכבד עליה פשעה, כי יי׳ הוגה על רב פשעיה, תסוב על צירה, כי נהפכו עליה צירה, ויגידה על מה אבדה, ויגידה ויערכה לבו, וגדרתי את גדרה, למה פרצת גדרה:

בעל הטורים

לתעול ביי׳. לזרוק שכל החטא דיבו של גר כאלו חטא דיבו של יי׳, בעבור ירלת הטס הטיבו: ואים לת קדשיו לו יהיו, טעמו ברטות המקדים הס סיתנס לתי זה כהן סילכה והזכיר זה בעבור מתנות כהונה, וטעם הסוטה בעבור ומעלה בו מעל: תסטה, תסור מהדרך הישרה וכן סטה מעליו ועבור, שכבת זרע, הסכיבה הידועה כי עקרה לזרע: ונסתרה, שלא נגלתה היא הדבר ואפילו עד אחד אין בה שתהיה חטול בעבורו: והיא לא נתפשה, בעדים אבסי׳ או על ידי נסים על שתהיה חסולה: ועבר עליו, לשון זכר וכן רוח גדולה וחזק מאד, ונטע עבר שעלה במחשבתו: והביא, בעל כרחה: עליה, עמה או בעבורה: קמח שעורי, אמרו רבותינו היא עשתה מעשה בהמה תביא מאכל בהמה ומנחת הנלבה היא סולת חטים לזכרון לטוב ולאת המנחה מזכרת עון אם היה שם על כן היא נרועה להיותה שעורים בלא שמן ובלא לבונה: והקריב אותה, המנחה: והעמיל לפני יי׳, לפני המזבח: מים

דבר
ב׳ לפ׳ בטעל זיקא כתול ויעשו ויקנו ולין וסי׳ יתובון מקובין.

יסף
כולם אם בלשון הכיכורים שכל׳ בהם תביא בית יי׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לכהן לו יהיה בא ה הכתוב ולמד על ה הכבוד שיהיו נתנים לכהן: ואיש קדשיו לו יהיו, לפי שאמרו מתנו כהונה ולויה יכול יבואו ויטלו בזוע תלמוד לומר ואים את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים ועוד מדרשים הרב׳ דרשו בו בספרי ומדרש אגדה ואים את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרות ואינן נותנן לו יהיו המעשרו׳ סוף שאין שהיו עושה אלא אחד מעשרה ש שהיתה למודה לעשו׳: ואים אשר יתן לכהן, מתנות הראויות לו: לו יהיה, ממון הרב׳: אים אים כי תשטה אשתו, מה כתוב למעלה מן הענין ואים את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך תבטרך לבא אכלו להביא לו את הסוטה: אים אים׳ ללמדך שמועלת ב בשתים באים מלחמה שלמעלה ואים מלמט: כי תשטה אשתו, שנו רבותינו אין המנאפים נואפי׳ על שתכנס בהם רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתוב בו נואף אשה חסר לב, ופשוטו של מקרא כי תשטה, תיב מדרכי צניעות

עשורת
כל אוריות בב׳ במ׳ והעמר עשרית:

הוא
קדמ׳ מנחת קנאת הוא ובזקף הוא תכיין היא ובלתי נחתא וסי׳ זקף לשון זכר אתנחתא לשון נקבה והעמדה ל נחל והוא חל מן ז׳ ונו חד מיעוט ונקל ליבוא:

ונתחסד בעיני כמו שטה מעליו ועבור חל יסט חל דרכיה לבך: ומעלה בו, ומהו המעל ומכב אים אותה, אים פרט לקטן ומי שאינו אים: אים אותה שכב זרע, שכיבתה כוסלת אותה ואין שכבת אחרת פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו: ונעלם מעיני אישה, פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמעם אין המים בודקין אותה: ונסתרה, שיעור שתראת לטומאת ביאה: ועד אין בה, הא אם יש בה אפי׳ עד אחד שאמ׳ טמאת לא היתה שותה; ועד אין בה, בטומאה אבל יש עדים לסתירה: נתפשה, כאנסה כמו ותפשה ושכב עמה: ועבר עליו, קולם לסתירה: רוח קנאה וקנא, פלטו רבותינו לשון התראה שמתרה בה אל תסתרי עם אים פלוני: והיא נטמאה: אי עבר עליו ונו׳, כלומר הוא התרה בה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לא: קמח, שלא יהא מסלת: שעורים, ולא חטים היא עשתה מעשה בהמ׳ ונקרבנה מאכל בהמה: לא יצוק עליו שמן, שלא יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחשך: ולא יתן עליו לבונה, שהאמהות נקראו לבונה שנאמר אל גבעת הלבונה והיא פרשה מדרכיהן: כי מנחת קנאות הוא, הקמח הזה קמח לשון זכר: מנחת קנאות, מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל: מים

מים קדושים שקדשו בכיור לפי שנעשה מנחשת מראות הנשואות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תבדיק בו: בכלי חרס, היא הסקת את הנוף יין משובח בכוסות משובחים לפיכך תשתה מים המרים במקדה בזויה של חרס: והעמיד הכהן וגו', והלא כבר נאמר והעמידה לפני יי', אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי לינעה ותטרף דעתה ותודה: ופרע, סותר את קליעת שערה כדי לבזותה מכאן לבנות ישראל שנאי להם: לפני יי', בשער ניקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים: ונתן על כפיה, לינעה אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים: המרים, על בעל הטורים

בקרקע ב' וסים' בקרקע המשכן' בקרקע הים: לאשה ה' נמסר בסדר בראשית: עמך ה' וסים' והשביע הכהן את האשה, בפרסו' סוסיו ירמוס את כל חוצותיך, הנה עמך נשים בקרבך, שמעי בת וראי והטי, עמך עמי, וחד ועמך כולם: ולנפל ו' חסרים בליש' וסים' ולנפל ירך, רק הפלה ליש' בנחלה, והיה תפלו אתה

וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי־חָרֶשׂ
ומִן־הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע ה
הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם:
וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה
ופָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־
כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת
הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים: וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן
וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ
אֹתָךְ וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת
אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה: וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ
וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת־
שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ: וְהִשְׁבִּיעַ
הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה
וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ
לְאָלָה וּלְשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת
יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנֵךְ
צָבֶה: וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לְצָבוֹת בֶּטֶן וְלִנְפֹּל
יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן: וְכָתַב
אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר
וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים: וְהִשְׁקָה אֶת־
הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
כה וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת
הַקִּנְאָת וְהֵנִיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי
יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:
וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת־
הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם: וְהִשְׁקָהּ אֶת־
הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל
בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ: ה

ויסב כהנא מי כיור במן דחסף ומן עפרא די יהי ביסודי משכנא יסב כהנא ויתן למיא: ויקים כהנא ית־אתתא קדם יי ויפרע ית־ריש דאתתא ויתן על־ידהא ית־מנחת דכרנא מנחת קנאתא היא וביד דכהנא יהון מי מרירא מלטטיא: ויומי יתה כהנא וימר לאתתא אם־לא שכב גבר ית־ך ואם־לא סטית לאסתאבא בר־מבעליך הוי זכאה ממיא מרירא מלטטיא האלין: ואת ארי סטית בר־מבעליך וארי אסתאבת ויהב גבר ביך ית־שכובתיה בר מבעליך: ויומי כהנא ית־אתתא במומתא דלוטא ויימר כהנא ל לאתתא יתן יי יתיך ללוט ולמומי בנו עמיך בדיתן יי ית־ירכיך מסיא וית־מעיכי נפיקין: ויעלון מיא מלטטיא האלין במעיכי לאפקא מעין ולאמסאר ירכין ותימר אתתא אמן אמן: ויכתב ית־לוטיא האלין כהנא בספרא וימחוק למיא מרירא: וישקי ית־אתתא ית־מיא מרירא מלטטיא ויעלון בה מיא מ מלטטיא למרר: ויסב כהנא מידא דאתתא ית מנחת קנאתא וירים ית־מנחתא קדם יי ויקריב יתה למדבחא: ויקמוץ כהנא מן־מנחתא ית־אדכרתה ויסיק למדבחא ובתר כן ישקי ית־אתתא ית־מיא: וישקנה ית־מיא ותהי אם־אסתאבת ושקרת שקר ב בבעלה ויעלון בה מיא מלטטיא למרר ויפחון מעהן ותתמסי ירכה ותהי אתתא ללוטא בנו עמה: ה

בנחלה, ויפלו גורלות, באש יפלם במהמרות, והפל פור הוא הגורל: ומחה ד' וסים' ומחה אל מי המרים, ומחה אל כתף ים כנרת, ומחה יי' את שמו, ומחה יי' אלהים דמעה, וא' מחה והפך על פניה: והשקה ג' ורפין וא' מפיק וסים' נמסר בסדר בראשית: אל המזבח ט' וסים' נמסר בסדר ויקרא:

אבן עזרא

מים קדושים, מהכיור כי כבר נקדשו: בקרקע, ידוע תחת הקרקע: ופרע את ראש האשה, ינלה ולפי דעתי יוציא פרע ראשה שהיה מכוסה: מי המרים, לפי דעתי שמלת מי סמוך ומלת המרים תאר השם אם כן סודו ידוע גם יתכן שנקראו על שם סופה כמו ובנגדי ערומים תפשיטו והעל ובאו בה המים המאררי למרים להודות כי האלות הנקראות המאררים ישימו המים מרים אחר היותם מתוקים, ומלת המאררים מהבנין הכבד כמו אשר אררה יי', וטעם והשביע שתענה האשה אמן אמן: ואם לא שכב איש אתך ואם לא סטית תחת הטעם אם אחר בחזקה: ואם לא סטית, ברמוך ודקדוק שטות סטית טומאה כמו לא תבנה אתהן נזית: הנקי, תהיו נקיים כמו ומות בהר ויתכן להיות והשביע הראשון בשם והשני באלה כאשר הוא מפורש: ירך ובטן, שבטים: צבה, כמו נפוחה ואין ריע לו חוץ מהפרשה הזאת: ולנפל, כפתח הלמ"ד להודות על חסרון ה' הבנין וכן לשמיד: אמן, פעמים חזוק, וטעם בשבר שהיה להם שבר ידוע באלות: אזכרתה, מה שיהיה לה לזכרון לטוב או לרע כפי מעשיה: ותמעל מעל, כאשר כירשתי דבר מכוסה: ונזרעה

העפר אשר יהיה ב בקרקע המשכן. בידוע לי לה מים ועפר. מים מתקים שבאת. עפר למקום שהלכת. וכתב שהיא עתידת ליתן דין ו ומשכן. בקרקע שני כתפו' ומן העפר אשר יהיה בקרקע ה המשכן. ואולי ואם יפתרו מנגד עיני כ בקרקע הים. פי' ואם יפתר מנגד עיני ש שנשתנה ונעלם מ מעיני אישה. בקרקע הים יבלוק אותה על ידי קרקע מים דהיינו מים שעפר המאררים עולה שני פעמים רמ"ל. לומר שבולקין רמ"ל אחרים של מים ושל אשה לכך כתיב מנחת קנאות הוא וקרינן ביה. בקרקע המשכן. עין מיד לי. מפני כי עין נוף שיורה נפש לאדם לא תשורני עין.

אם כפו' בתול ויבעיה אם ואם תבעל' פסוק. המרים לון דאיות ונאלו הימים המאררים ושאל כתרי' המאררים.

האלת ג' מל' ו' חס' על אחיך ועל שבאיך הכתובות על ספר דלה ודין.

בשורת ל' אוריות ב במ"ל ועמר ארית:

הוא רמ' מנחת כלת הוא וזקף הוא ביין היא ת' כיחתא ת' זקף סון זכר תנחתא העמדה ואם והוא ל מן ו' ונגל זל מעמוד קל ריבה:

ונקה ג׳ וסימ׳ בסדר משפטים: והאשה ה׳ וסימ׳ ונקה האיש מעון׳ השכב עם האשה׳ והאשה טובת שכל׳ והאשה טובת מראה׳ אני והאשה הזאת׳ יפלא ד׳ חסרי׳ בליש׳ וסימ׳ איש כי יפלא׳ איש או אשה כי יפלא׳ ומפלא לעשות׳ הפלא עצה: קדש ג׳ חסרי׳ וסימ׳ ובשלת את׳ והנותרת ממנה יאכלו׳

ל׳ וחס׳ וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא׳
ל׳ וא׳ ונקתה לארץ׳ ל׳ וחס׳ ל׳ וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׳ זֹאת תּוֹרַת׳
הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת׳
אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׳ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר׳ ל
עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ׳
וְהֶעֱמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה׳
לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה הַזֹּאת׳
ג׳ ה׳ וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא׳
כה׳ ל׳ תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׳ פ׳

ו

א׳ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׳
ז׳ ג׳ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם׳
ל׳ חס׳ כ׳ ל׳ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר׳
ל׳ נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה׳ מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר׳
חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־
ל׳ ל׳ מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים׳
ל׳ חס׳ ל׳ לא לא לא׳ לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל׳ כֹּל יְמֵי׳
נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן׳
ל׳ וקיצ׳ ל׳ ג׳ מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל׳ כֹּל־
ה׳ יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־
ל׳ חס׳ כ׳ ל׳ רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר׳
ל׳ ג׳ חס׳ ל׳ לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר׳
ל׳ ול׳ ראשׁוֹ׳ כָּל־יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־
נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׳ לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ׳
ל׳ וחל ל׳ וחס׳ לְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא־יִטַּמֶּא לָהֶם׳
בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ׳ כֹּל׳
ל׳ ג׳ חס׳ ל׳ יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה׳ וְכִי׳
ל׳ יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא׳
רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ׳
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׳ וּבַיּוֹם׳
ל׳ חס׳ הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי׳
בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל׳
מוֹעֵד׳ וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת׳
ל׳ וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא׳
ל׳ עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם׳
הַהוּא׳ וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־׳
יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ׳
ל״ט לָאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי׳
ז׳ ל״ט טָמֵא נִזְרוֹ׳ וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר׳

ואם לא נטמאה האשה׳ בסתירה זו׳ וטהורה היא׳ ממקום אחר׳ ונקתה׳ ממים המארירים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת בחורים יולדת לבנים׳ או אים׳ כמו או כודע כלומר אם אים קנאי הוא לכך והעמיד את האשה׳ ונקה האיש מעון׳ אם בדקוה המים אל ילחב לומר חבתי במיתתה ונקי הוא מן העונש׳ דבר אחר מסיקים תהא אצלו בהיתר׳ ונקה מעון׳ שהסוטה אסורה לבעלה׳ כי יפליא׳ יפרש׳ למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומ׳ לך שכל הרואה סוטה ב׳ בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף׳ כלר נזיר׳ אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין׳

ו

א׳ להזיר ליי׳׳ להבדיל עצמו מן היין לשם ה׳ שמים׳ מיין ושכר׳ כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא יפן׳ וכל מסרת׳ לשון נביעה במי׳ וכל מסך׳ ובלשון מסכה יש הרבה אין שורין דיו וסמני׳ נזיר שסרה פתו בין׳ חרצני׳ הם הגרעיני׳ ז׳ג׳ הם קלפות שמבחוץ שהחרצנים בתוכן כענבל בזוג׳ קדוש יהיה׳ הפער שלו לגדל הפרע׳ של שער ראשו׳ פרע׳ ניקוד פתח קטון לפי שהו דביק לשער ראשו פרע׳ של שער׳ ופירוש׳ על פרע גדול׳ על שער׳ וכן את ראשו לא יפרע׳ ואין קרוי פרע פחות מחלשים יום׳ כל ימי׳ נזרו הוא׳ קדושת הגוף מליטמ׳ למתים׳ פתע׳ זה אונס׳ פתאום׳ זה שונג׳ ויש אומרים פתע פתאום׳ דבר אחד הוא מקרה של פתאום׳ וכי ימות מת עליו׳ בהול שהוא ב׳ ביום טהרתו׳ ביום הזייתו׳ אי אינו אלא בשמיני טהור לגמרי תלמוד לומר ביום השביעי יכול אפילו לא השביעי תלמוד לומר ביום טהרתו׳ וביום השמיני יביא שתי תורים׳ להוציא את השביעי׳ אי אינו אלא להוציא את התשיעי קבע זמן לקרבן ויקבע זמן ל׳ למקריבין מה קריבן הכשיר שמיני ומשמיני יקדש את ראשו׳ להזור

בעל הטורים

ונזרעה׳ וסתיד זאת תורת הקנאות לומר שאם טהורה היא׳ יהיה לה בנים בריקי בעלי תורה׳ תשא את עונה שני׳ בחסר׳ ואחיך כנדרים ונשא את עונה׳ לאיתא בסוטה אלא ילמד הכעל לומר נרמתי לה מיתה׳ אלא היא תשא את עונה ודוקא הכא׳ אבל בנדרים שהיה יכול להפר ולא הפר לה בעלה הוא ישא את עונה׳ ונקה׳ האים מעון׳ ונקה׳ אלשה תנין על הא לית לך סנקה מחמש עונות ואלו הן׳ עין אשת איש׳ עין פגוייה׳ עין אלא כח עליה׳ עון בכור׳ עון בנותיו׳ יפלא סנים כתפל׳ הכנים׳ הכא׳ כי יפלא נדר נזיר ואיל בערכי׳ דילפי׳ מדרש מערכין׳ מה התם בערל הכהן כן יהיה בנדרים הכל תלוי בחכם אם נדרה לו יתיר׳ ואם לאו לא יתיר׳ על נפש מת לא יבא׳ לומר לך שאם תפרה עליו ע״פ שכינה מחמת נזרו אלא יאמרו שהוא ל עורם אל התתים׳ אלשים פעמים כתיב בדר ונזירות בפרשה עשתה נזירות אלא׳ שם׳ וכן בא יהיה עולה אלשים׳ זאת

הכהן המחטא׳ כל אשר יגע בבשרה׳ וקדשתו כי קדם׳ דפסו׳ אשה זנה׳ והיתה לאחרן׳ כל ימי נדר נזרו׳ כל ימי נזרו קדש׳ ולתתך עליון׳ לשכות הצפון׳ לשכות הדרום׳ ויאמר נחמיה׳ והלוים מחשים׳ ונמסר גם בסדר צו׳ וכי ימות ב׳ וסימ׳ וכי ימות מת עליו׳ וכי ימות מן הבהמה׳ וזאת ז׳ ראשי פסוקים וסימ׳ נמסר בריש סדר תרומה׳

ביום

והלאה אף מקריבין שמיני ומשמיני והלאה׳ מאשר חטא אל הנפש׳ אלא מזהר מטומאת המת רבי אלעזר הקפר אומר שביער עצמו מן היין׳ להתחיל מכין נזירותו׳ והזיר ליי׳ את ימי נזרו׳ יחזור וימנה נזירותו בתחילה׳ והימים הראשונים יפלו׳ לא יעלו מן המנין׳ יביא

יביא אותו, את עצמו וזה אחד מפלא' אתים שהיה ר' ישמעאל דורש כן כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמו את עצמם כיוצ' בו ויקבור אותו בניה הוא קבר את עצמו: ומנחתם ונסכיהם, של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויצאו לידון בדבר חדש שיטענו לחם החזיקן לכללן שיטענו נסכים כדין עולה ושלמים: חלות מצות ורקיקי מצות, עשר מכל מין: זבח שלמים ליי' על סל המצות יקחנו את השלמים על מנת לקדש את ה הלחם: את מנחתו ואת נסכו, של איל: ונלח הנזיר פתח אהל מועד, יכול ינלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא ינלח הנזיר לאחרי שחיטת השלמים שכתוב בהן ושחטו פתח אהל מ מועד: אשר תחת זבח השלמים, תחת הדוד שהוא מבשלן בו לפי שלמי נזיר הוא מתבשלין בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל: הזרוע בשלה, לאחר שנתבשלה: קדש הוא לכהן, החלה והרקיק והזרוע תרומה הן ל לכהן: על חזה התנופה, מלבד חזה ושוק הראויים לו מכל שלמי מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויצאו לידון בדבר ה החדש להפרשת זרוע הנכרך להחזירן ל לכללן לידון אף בחזה ושוק: מלבד אשר תשיג ידו, שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים כפי כדרו אשר ידור: כן יעשה, מוסף על תורת נזרו, על תורת הנזיר מוסיף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמוס גזילות על מנת לגלח על שלשה בהמות הללו אין אני כה קורא בו כאשר ידור כן יעשה: אמור להם, כמו זכור שמור ב בלעז דיסנט: אמור להם, שיהא כלם שומעים, אמור, מלא לא תברכם בחפזון ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם: יברכך, שיתברכו בכסיך: וישמרך שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממונך שהמותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים ל לשטים עלת ומוטלין אותם ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקנה הוא המותן הוא השומר והרבה לדשים לדשו בו בספרי: יאר יי' פניו אליך, יראה לך פנים שוחקות פנים נאהבות: ויחנך, יתן לך חן: ישא יי' פניו אליך, יכבוש כעסו: ושמו את שמי, יברכוש בשם המפורש, ואני אברכם, ליסראל ואשכים עם הכהני, לבד אחר ואני אברכם לכהנים:

ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל־ פתח אהל מועד: והקריב את־ קרבנו ליהוה כבש בן־שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת־שנתה תמימה לחטאת ואיל־אחד תמים לשלמים: וסל מצות סלת חלת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם: והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את־חטאתו ואת־עלתו: ואת־האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על סל המצות ועשה הכהן את־מנחתו ואת־נסכו: וגלח הנזיר פתח אהל מועד את־ראש נזרו ולקח את־שער ראש נזרו ונתן על־ האש אשר־תחת זבח השלמים: ולקח הכהן את־הזרע בשלה מן־ האיל וחלת מצה אחת מן־הסל ורקיק מצה אחד ונתן על־כפי הנזיר אחר התגלחו את־נזרו: והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין:

זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על־נזרו מלבד אשר־תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו:

פ

וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־אהרן ואל־בניו לאמר כה תברכו את־בני ישראל אמור להם:

ס יברכך יהוה וישמרך:

ס יאר יהוה פניו אליך ויחנך:

ס ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום:

ס ושמו את־שמי על־בני ישראל ואני אברכם:

ס

ונלח הנזיר פתח אהל, ובגלחו שער ראשו: אמור ו' ג' מלאים וג' חסרים וסי' כה תברכו את בני ישראל, לכן נאם יי' אלהי ישראל דעלי, אמרי' אמור למנאצי, ואם אמר יאמר העבד, אמר אמרתי כי שנאתני, אם אמר אמר לנער, ג' בתראי חס' ונמסר גם בסדר משפטים: יברכך יי' ד' וסי' יברכך יי' וישמרך, אפס כי לא יהיה בך אביון, יברכך יי' נוה צדק, ויאמרו לו יברכך יי', וכל תהלות דכוו' ושארא יברכך יי' אלהיך: יאר ב' וסי' יאר יי' פניו אליך, אלהים יחננו ויברכנו יאר: וישם ו' רפין וסימ' וישם לך שלום, ויט ידו על צפון, וישם לדרך פעמיו, וישם לאל מלתי, וישם פניו לבא, וישם פניו לאיום, בתרא וישב כתיב וישם קרי: על בני ישראל ז' וסי' ושמו את שמי, והיתה זאת לכם לחקת, והיתה לו ולזרעו, ואתנה את הלוים, ושמרתם את משמרת הקדש, לכן יתנם עד עת יולדה, תהי נא אזנך קשבת:

ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל־ פתח אהל מועד: והקריב את־ קרבנו ליהוה כבש בן־שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת־שנתה תמימה לחטאת ואיל־אחד תמים לשלמים: וסל מצות סלת חלת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם: והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את־חטאתו ואת־עלתו: ואת־האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על סל המצות ועשה הכהן את־מנחתו ואת־נסכו: וגלח הנזיר פתח אהל מועד את־ראש נזרו ולקח את־שער ראש נזרו ונתן על־ האש אשר־תחת זבח השלמים: ולקח הכהן את־הזרע בשלה מן־ האיל וחלת מצה אחת מן־הסל ורקיק מצה אחד ונתן על־כפי הנזיר אחר התגלחו את־נזרו: והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין:

זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על־נזרו מלבד אשר־תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו:

פ

וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־אהרן ואל־בניו לאמר כה תברכו את־בני ישראל אמור להם:

ס יברכך יהוה וישמרך:

ס יאר יהוה פניו אליך ויחנך:

ס ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום:

ס ושמו את־שמי על־בני ישראל ואני אברכם:

ס

ביום משלם יומי נזריה ייתי יתיה לתרע משכן זמנא: ויקריב ית־ קרבניה קדם יי אמר בר־שתידה שלים חד לעלתא ואמרתא חדא בת־שתא שלמתא לחטאתא ורבר־ חד שלים לנכסת קודשיא: וסל פטיר סולתא גריצן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח ומנחתהון ונסכיהון: ויקריב כהנא קדם יי ויעביד ית־ חטאתיה וית־עלתיה: וית־דכרא יעביד נכסת קודשיא קדם־יי על סלא דפטיריא ויעביד כהנא ית־ מנחתיה וית־נסכיה: וינלח נזירא בתרע משכן זמנא ית־ריש נזריה ויסב ית־שער ריש נזריה ויתן על־ אשתא די־תחות דודא דנכסת־ קודשיא: ויסב כהנא ית־דרעא בשילא מן־דכרא וגריצתא פטירתא חדא מן־סלא ואספוג פטיר חד ויתן על־ידי נזירא בתר דינלח ית־נזריה: וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי קודשא הוא לכהנא על חדיא דארמותא ועל שקא דאפרשותא ובתר־כן ישתי נזירא חמרא: דא אוריתא דנזירא די ידר קרבניה קדם־יי על־נזריה בר מדתדביק ידיה כפום נדריה די ידר כן יעביד על אוריתא דנזריה:

ומלל יי עם־משה למימר:

מלל עם־אהרן ועם־בנוהי למימר כדין תברכון ית־בני ישראל כד־ יימרון להון:

יברכנך יי ויטרנך:

יהר יי שכינתיה עלך וירחם יתך:

יסב יי אפיה לותך וישוי לך שלם:

וישון ית־ברכת שמי על־בני ישראל ואנא אברכנון: והוה

בעל הטורים

זאת תורת הנזיר ד' ויסמיך ליה על תורת נזרו. לומר מי ששתה יין אל יורה ויסמך ברכת כהנים לפרשת נזיר לומר שתוי יין פסול לברך כהני שנקראת עבודה. כה תברכו להזכיר זכות ואני הנער נלבה על כה. וכה יהיה זרעך ונזע תשר על כה ברכני יי. וכה אותיות כפסוק שמע ישראל וכה פעמים לשון ברכה בחומש. וכה פעמי שלוש בחומש. ללך מתחיל ברכת כהני בברכה ומסיים בשלום. וזהו יי יברך את עמו בשלום. אמור להם מלא בגנל ברכו. יברכך ויסמרך. יאר. ויחנך. ישא. ויש שלום בגנל ו' תורת יי' עדות יי' פקודי יי מצות יי' יראת יי' משפטי יי' יברכך יי' ויסמרך. התחלת התיבות עולה כו'. בגנל הש של אריבע אותיות. וסוף התיבות דרך. עולה מה בגנל הש של מה תיבות. וזהו יי' יסמר כאתך ובאלך. נג' תיבות. בפסוק כדי להזכיר זכות נ' אבות. ובהש ע' אותיות על שם האבות שראו זה את זה ע' פנים. וזכות השבטים עם האבות הם ע' פנים. יברך בזכות אברה דכתיב ביה יי' בירך את אברהם בכל. ושלשה תיבות בפסוק בגנל ג' ברכות שנאמרו כו' ואברכך. והיה ברכה. ואברכה מברכך. יברכך יי' בגימ' בנכסים ובנוף. יאר בגנל יבחק שראה בעקידה ומת והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו בדאי' בפרקי דר' אליעזר. יאר לבתך ראי שהיה עולה ראיה. ויש בו ה' תיבות. ואותיות ביחק שהיה אחר ל' דורות ושמר חמשה חומשי תורה. ישא בגנל יעקב רגלי וכתיב ביה ונתתי כ בשלום. ויש בו ז' תיבות בגנל השבטי' אשר נולדו ז' פנים. וכה אותיות בגנל כה תאמר לבית יעקב. ויש ים בו ז' תנין. וז' דרכים יש לך שלום על שם ז' אזנעה דרכים יכוסו לפניך. שלום בגימט' עשו. הוי מקדי שלום לכל אדם ואפילו בשלום גוי. ואני אברכם בגימט' אסנימה עלי ידיכם: ויהי

ולא מ"ל בחול חס' לדשיעי

ל' מ"ל בחול חס' לדשיעי

ל' מ"ל בחול

ל' ג' חס' וג' מ"ל

ל' פסק

ל' פסק

ל' פסק

ל' רפין. ל' כה לחי

כל לשון חס' בחול מ"ל תשתדור ולא תשלם

ל' ג' מלאים

ל' ד' חסרים

ל' ג' מלאים

ל' ג' חסרים

ל' ג' מלאים

ל' ג' חסרים

ל' ג' מלאים

ל' ג

ויהי ביום כלות׳ כלת כתיב יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה: כלות משה׳ בטלאל וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כיון שהראהו בהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר זכור יי׳ לדוד את כל עמלתו אשר נשבע ליי׳ ונומר לפיכך נקרא על שמו שנאמר ראה כיתך דוד: כלות משה להקים׳ ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו ולא חלם חלם ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הזו הזיה ל

אבן עזרא

ויהי ביום כלות׳ כי כן היה כי ב׳ ביום שנשא אהרן את ידיו אל העם ויברכם החלה חמוכת ה׳ המזבח ופסוק ויהי ביום כלות׳ משה להקי׳ את המשכן לעד על דברי המעתיקים כי היה שותרו ומקימו וחוזר לסותרו ולהקימו כל ז׳ ימי המילואים להרגילם כי טעם ויקדש אותם בהזאת הדם בשבעת ימי המילואים: ואת המזבח ואת כל כליו׳ דבק עם ביום כלות׳ משה להקי׳ את המשכן והטעם שהקים המזבח במקומו: ואת כל כליו׳ ומשחם׳ בשמן המשחה: ויקדש אותם׳ בדם והזכיר המזבח בעבור החנכה: ויקריבו נשיאי ישראל׳ שם כלל והטעם שעשו קרבן ליי׳ אל פתח אהל מועד: נשיאי׳ כמו בנשים ובפרדים מין ממיני הסוורים ה׳ המוסכים את העגלות ויש אומרים שהוא כטעם מלאות׳ יות׳ מלאי מנזר׳ ואת בטוך נשה בדרך רחוקה׳ כבר בארתי בספר מחזיק שם שיש עשר דבק ומוכרת׳ והטעם שיש ועשר ונסמך אל עשר לקבר כמו שלש עשרה וכן שלש אלה ובאה מלת שני עשר בחסרון מ׳ דרך קצרה: על שני הנשיאים׳ כמו לשני אמר הכתוב וקרבנו כי כבר הזכיר המקריב והוא יש לו טעם כאומר זה קרבנו ואמר בשני הקריב את קרבנו כי כן דרך המקרא כמו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי בעבור שארכו לו הדברים וכן ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה ולא הזכיר ביתר הנשיאי׳ הקריב כי אחז דרך קצר׳ וכן לגולגלותם במספר ראובן ושמעון לבדם וכן רבים:

ביום

בעל הטורים

ויהי ביום כלת׳ דרך חמוכת הזמנת לברכת כהנים ומז לחם מוכים שיבאו ל׳ המוכה כלי שלא ת תעלוט עין הרע ב׳ תעלוכת׳ לכך ברכם תחלה׳ וסיוד למשכן שנזכות התשכן יהיה שלום וכן דוד שמך יי׳ יבדך את עמו ב׳ בשלום ושמיך ליה מזמור שיר חנכת הבית׳ ושמו את שמי ואני אברכם׳ ושמי׳ ליה ויהי ביום כלת׳ זהו בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך׳ הם נשיאי הישוא הם׳ סופי תיבות להפך מתים׳ וכן הקקולי ויבואו את קרבנם סופי תיבות מותם עלם ותבינר כם אם יי׳ ותאכל בקנה המחבה בקנים שבהם׳ שם עגלות בכנר שם מזלות אשר עולים בגלגל׳ שם יודלי׳ וכנגד שם עתים׳ קור וחום וקיץ וחורף׳ וזרע וקציר׳ ושנים עשר נקר כנגד ל׳ שבטים ושנים עשר מזלות׳ וקרבנו ולו יתירה על שם שם בני שיבאו תמנו כלם בו׳ ברכו׳ שם בנים יבאו מנחשון בעלי שם ברכות ואלו הן׳ דוד מעיה לביל חפני מיאל ועזריה׳ דוד כתיב בה יודע כמ׳ ונבו׳ חיל לים מלחמה ונבון דבר ואיש תואר יי׳ עמו׳ יודע נגן שיודע לשחל׳ ונבול חיל יודע להשיב׳ איש מלחמה יודע ל׳ לשא ולתת׳ כמלחמת של תורה׳ ונבון דבר מבין דבר תתיך לבר׳ ואיש תאר שתראה פנים בהלכה׳ יי׳ עמו שהלכה כמותו בכל מקום׳ מעשה דבתי׳ בה ונחה עלת רוח יי׳ רוח חכמה ובינה רוח עצה ונבורה רוח דעת ויראת יי׳׳ דניאל חנניה מישאל ועזריה׳ דכתיב בהו ילדים אשר אין בהם כל מום וטובי מראה ומשכילי בכל חכמה ויודעי דעת ומבינים מדע ואשר כח בהם לעמוד בהיכל׳ התלבר׳ לא לאה ונקרבנו עם ולו יתירה׳ בנגל שם דברים שנתחלפו ב׳ בלותו היום כעולה׳ ראשון לשכיל שבראתה בישראל׳ ראשון לנשיאים׳ ראשון לברכת כהנים׳ ראשון לתחיל מחנה שביל׳ ראשון לא סור בשה׳ ראשון לירידת האש

ל׳ ומל׳ יכל׳ לגיל מל׳ בית׳ חס׳ בכלת הטורים

ל׳

נ׳חס׳ כתיב׳

נ׳חס׳ ופלגת עליה כי תורי עגלת

ל׳ מל׳ כתיב׳

ה׳

זב׳ לפ׳

ע׳ל מל׳ כתיב׳

נ׳חס׳ בלים׳ כ׳ וכינגון׳ כ׳ מל׳ כתיב׳ אשר שלח יוסף

נ׳חס׳ בלים׳

ז׳ נ׳חס׳ ל׳

ל׳ לב כתיב׳ תכיל׳ לדסיק

ל׳ לדגשי׳ כ׳ נו

סג׳ בקלי׳

ל׳ לא

ל׳ ל׳ ל׳

א וַיְהִי בְיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת־
הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־
כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃ ב וַיַּקְרִיבוּ
נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵית אֲבֹתָם הֵם
נְשִׂיאֵי הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־
הַפְּקֻדִים׃ וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי
יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלַת צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר
בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂיאִים וְשׁוֹר
לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃
ה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
ה קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת
אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם
אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־
הָעֲגָלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־
הַלְוִיִּם׃ אֶת שְׁתֵּי הָעֲגָלוֹת וְאֶת
אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי
עֲבֹדָתָם׃ וְאֶת אַרְבַּע הָעֲגָלוֹת וְאֶת
שְׁמֹנַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי
עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃
וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ
עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ׃ וַיַּקְרִיבוּ
הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־
קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא
אֶחָד לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם
לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ׃ ס וַיְהִי
הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ
נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה׃
וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃

וַהֲוָה בְיוֹמָא דְשִׁיצֵי מֹשֶׁה לַאֲקָמָא
יַת־מַשְׁכְּנָא וּרְבִי יָתֵיהּ וְקַדֵּישׁ
יָתֵיהּ וְיַת כָּל־מָנוֹהִי וְיַת־מַדְבְּחָא
וְיַת־כָּל־מָנוֹהִי וּרְבִנּוּן וְקַדֵּישׁ
יָתְהוֹן׃ וְקָרִיבוּ רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל
רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהָתְהוֹן אִנּוּן רַבְרְבֵי
שִׁבְטַיָּא אִנּוּן דְּקָיְמִין עַל־מְנְיָנָיָא׃
וְאֵיתְיָאוּ יַת־קָרְבָּנֵיהוֹן קֳדָם
יְיָ שִׁית־עֶגְלָן בִּיד־מְחַפְּיָן וְתֹרֵי־עֲשַׂר
תּוֹרִין עֶגְלְתָא עַל־תְּרֵין רַבְרְבַיָּא
וְתוֹר לְחַד וְקָרִיבוּ יָתְהוֹן לְקֳדָם
מַשְׁכְּנָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימָר׃
סַב מִנְּהוֹן וִיהוֹן לְמִפְלַח יַת־
פֻּלְחָן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּן יָתְהוֹן
לְלֵוָאֵי גְּבַר כְּמִסַּת פֻּלְחָנֵיהּ׃
וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת־עֶגְלָתָא וְיַת־תּוֹרֵי
וְיַהַב יָתְהוֹן לְלֵוָאֵי׃ יַת׳ תַּרְתֵּין
עֶגְלָן וְיַת אַרְבְּעָא תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי
גֵרְשׁוֹן כְּמִסַּת פֻּלְחָנְהוֹן׃ וְיַת׳
אַרְבַּע עֶגְלָן וְיַת תְּמַנְיָא תּוֹרִין
יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַּת פֻּלְחָנְהוֹן
בִּידָא דְאִיתָמָר בַּר־אַהֲרֹן כַּהֲנָא׃
וְלִבְנֵי קְהָת לָא יְהַב אֲרֵי פּוּלְחָן
קוּדְשָׁא עֲלֵיהוֹן בְּכַתְפָא נָטְלִין׃
וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת חֲנוּכַּת מַדְבְּחָא
בְּיוֹמָא דְרַבְּיוּ יָתֵיהּ וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא
יַת־קָרְבָּנְהוֹן לְקֳדָם מַדְבְּחָא׃
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לְיוֹמָא
רַבָּא חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת־ ק
קָרְבָּנְהוֹן לַחֲנֻכַּת מַדְבְּחָא׃
וַהֲוָה דְּמַקְרֵיב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה
יַת־קָרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר־עַמִּינָדָב
לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה׃ וְקָרְבָּנֵיהּ
מְנַסְתָּא דְכַסְפָּא חָדָא מְאָה וּתְלָתִין
סְלָעִין הֲוֵי מַתְקְלָהּ מִזְרָקָא חַד
כַּסְפָּא מַתְקְלֵיהּ שַׁבְעִין סְלָעִין
בְּסְלָעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלָן ס
סְלְתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָא לְמִנְחָתָא׃
בְּזִיכָא חָדָא מַתְקַל־עֲסַר סְלָעִין הִיא
דְּדַהֲבָא מְלְיָא קְטוֹרַת־בְּסָמֵיָא׃

לפני משה׳ ונמסר גם בסדר לך לך בסוף׳ ליום ב׳ דגשים וסימ׳ נמסר ביחזקאל סימן ל׳ פסו׳ ב׳:

תולדותם הם כסדר המסעות על שנאמר לו מבי הקבה יקריבו למסעות הם ימו׳ ביום הראשון׳ אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשי בראשית ראשון לנשיאים וכו׳ כראיתא בסדר עולם׳ יחסו הכתוב על שבטו ולא שנבה משבטו והקריב אז אינו אומר למטה יהודה אלא שנבה משבטו והביא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא׳ שניהם מלאים סלת׳ למנחת נדבה׳ עשרה זהב׳ כתרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה בה׳ מלאת קטרת׳ לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה׳ כל

ז

הפקדים׳ כ׳ קופיו לבקי ולא זייני בקמייהם ולין

לפני׳ קדמ׳ לפני המשכן׳ תכיין לפני המזבח

ואת׳ ל׳ וחל׳ דילמי להדפה

כף׳ לב פסי׳ לית בהון לא אריד ולא זעיר וסי׳ לא תקטול עבדא דשם יהב להון חמיסר בתריסר ותלת מלכי בארעא דכנענא

קרבנם׳ קדמ׳ ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח׳ תניי׳ ויקריבו את קרבנם לחנכת המזבח

המטת ג׳ חסרי׳ בתורה וסי׳ הם נשיאי המטת העמדים׳ ונח משה׳ ויוצא משה׳ עגלת ג׳ חס׳ בליש׳ וסימ׳ שש עגלת צב׳ ויקח משה את העגלת׳ ואת ארבע העגלת׳ ופלוגתא עליה׳ הנשיאים ד׳ כתיב כן וסימ׳ ולישמעאל שמעתיך׳ אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם׳ ויקריבו הנשיאים תניינא דפסו׳ ותעמדנה

פר אחד׳ מיוחד שבעדנו: שעיר עזים אחד לחטאת׳ לכפר על קבר התהום טומאת ספק: הקריב נתנאל בן צוער׳ הקריב את קרבנו׳ מה תלמוד לומר הקריב בשבטו
של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שבא ראובן ועבר ואמר אחרי שקדמני יהודה אחי אקריב אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסעם
ולגלגיהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יוד שהוא משמע הקרב לשון צוי שמפי הגבורה נצטוה הקרב ומהו הקריב הקריב שני פעמים שבשביל שני דברים זכה
להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו וביסודו של רבי משה
הדרשן מצאתי אמר
רבי פנחס בן יאיר כ
נתנאל בן צוער השיאן
עצה זו: קערת כסף׳
מכין אותיותיו
בגימטריא תשע מאות׳
ושלשים כנגד שנותיו
של אדם הראשון:
שלשים ומאה משקלה׳
על שם שנתעמיל
תולדות לקיום העולם
בן מאה ושלשים היה
שנאמר ויחי אדם ש
שלשים ומאת שנה ו
ויולד את וגו׳ מזרק
אחד כסף׳ בגימטריא
חמש מאות ועשרים
על שם בן שהעמיל
תולדו׳ בן חמש מאות
שנה ועל שם עשרים
שנה שנגזרה גזרת
המבול קול׳ תולדותיו
במו שפירשתי אבל
והיו ימיו מאה ועשרים
שנה לביב׳ נאמ׳ מזרק
אחד כסף ולא נאמר
מזרק כסף אחד כמו
שנאמר בקערה לומר
שאף אותיות של אחד
מצטרפות למנין:
שבעים שקל׳ כנגד
שבעים אומות שיצאו
מבניו: כף אחת׳
כנגד התורה שנתנה
מידו של הקב״ה:
עשרה זהב׳ כנגד
עשרת הדברות:
מלאה קטרת׳
גימטריא של קטרת
שם מאו׳ ושלש עשרה
מצות ובלבד שתחליף
קוף בלמת על ידי א״ת
ב״ש נ״ל ל״ק: פר אחד׳
כנגד אבותם שנאמר
בו ויקח בן בקר: איל
אחד׳ כנגד יצחק ויקח
את האיל וגו׳: כבש
אחד׳ כנגד יעקב
והכבשי הפריד יעקב:
שעיר עזים׳ לכפר על
מכירת יוסף שנאמר ל
ויטבחו שעיר עזים:
ולזבח השלמי׳ בקל
שני׳ כנגד משה ואהרן
שנתנו שלום בין ישראל
לאביהם שבשמים:
אילים כבשי׳ ועתודי׳
שלשה מינים כנגד כ
כהנים ולוים וישראל
וכנגד תורה נביאים
וכתובים שלש חמשיות
כנגד חמשה חומשין
וחמש הדברו׳ הכתובין
על לוח אחד וחמש ה
הכתובים על השני עכ״
מיסודו של רבי משה הדרשן:

אילם כל אוריית׳ אילם האילם חס׳ יור בתר׳ בר מן ד׳ האילים מל דמל׳ וסים׳ נמסר בסדר תצוה: עתודי׳ ב׳
מלאי׳ בתורה וסים׳ עתודים חמשה דנחשין׳ חמאת בקר וחלב צאן׳ ושארא עתדים כתיב: נשיא׳ ו רפין
וכל יחזקאל דכוו׳ בסד׳ נמסר בסד׳ חיי שרה: הקרב׳ חס׳ בליש׳ נמסר בסדר ויקר׳: למנח׳ כלהון רפין בסב

אילם
כולם לכ
במל מלאים
למלאים
נא׳ חס׳ לחס׳

טו פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃ פ
בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר
נְשִׂיא יִשָּׂשְׁכָר׃ הִקְרַב אֶת־קָרְבָּנוֹ׃ קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם׳ מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׃
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה׃ שעיר־עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן נתנאל בן־צוער׃ פ
ביום השלישי נשיא לבני זבולן
כה אליאב בן־חילן׃ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם׳ מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף
אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה׃ שעיר־עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אליאב בן־חילן׃ פ
ביום הרביעי נשיא לבני ראובן
אליצור בן־שדיאור׃ קרבנו קערת־
כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם׳ מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת׃ פר אחד בן־בקר איל
אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה׃
שעיר־עזים אחד לחטאת׃

ל׳ מל בתורה
ל״ל פ
ל״ל פ
ל״ל רפין׳ חס׳ בליש׳
כלם רפין
כמ״נ דנסים׳
כב פסוקי׳ לית
כהון לא אריך
ולא זעיר
ז״ב לפ
ז״ב לפ
כל מל כמ״נ
חס׳
כב פסוקי׳ לית
כהון לא אריך
ולא זעיר
ז״ב לפ
כל חס׳ כמ״נ
ז״ב לפ
כל חס׳ כמ״נ

תּוֹר אֶחָד בֶּן־תּוֹרֵי דְּבָר אֶחָד אָמַר־
אֶחָד בֶּן־שַׁתִּיהּ לְעָלְתָא׃ צִפִּיר־
בַּר־עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת
קוּדְשָׁיָא תּוֹרִין תְּרֵין דְּבָרִין חַמְשָׂא
גְּדָיֵי חַמְשָׂא אִמְרִין בְּנֵי־שְׁנָה חַמְשָׂא
דֵּין קוּרְבָּנָא דְּנַחְשׁוֹן בַּר־עַמִּינָדָב׃
בְּיוֹמָא תִנְיָנָא קָרֵיב נְתַנְאֵל בַּר־
צוּעָר רַבָּא שִׁבְטָא דְּיִשָּׂשְׁכָר׃
קָרֵיב יַת־קוּרְבָּנֵיהּ מְנִיסְתָּא ס
דְּכַסְף חַדָא מְאָה וְתַלְתִּין סְלָעִין
הֲוָה מַתְקְלֵהּ מְזַרְקָא חַד דְּכַסְף
מַתְקְלֵיהּ שְׁבְעִין סְלָעִין בְּסְלָעֵי
קוּדְשָׁא תְּרוֹיְהוֹן מְלַאן סוֹלְתָא
דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃ בְּזִכְיָא
חַדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלָעִין הִיא
דְּדַהַב מְלֵיָא קְטֹרֶת בּוֹסְמִין׃
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּבָר חַד אָמַר
חַד בַּר שַׁתִּיהּ לְעָלְתָא׃ צִפִּיר בַּר
עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ וּלְנִכְסַת
קוּדְשָׁיָא תּוֹרִין תְּרֵין דְּבָרִין חַמְשָׂא
גְּדָיֵי חַמְשָׂא אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׂא
דֵּין קוּרְבָּן נְתַנְאֵל בַּר־צוּעָר׃
בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי זְבוּלֻן
אֱלִיאָב בַּר־חֵילוֹן׃ קוּרְבָּנֵיהּ
מְנִיסְתָּא דְּכַסְף חַדָא מְאָה וְתַלְתִּין
סְלָעִין הוּא מַתְקְלֵהּ מְזַרְקָא חַד
דְּכַסְף מַתְקְלֵיהּ שְׁבְעִין סְלָעִין ב
בְּסְלָעֵי קוּדְשָׁא תְּרוֹיְהוֹן מְלַאן
סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃
בְּזִכְיָא חַדָא מַתְקַל עֲשַׂר
סְלָעִין הִיא דְּדַהַב מְלֵיָא קְטֹרֶת
בּוֹסְמִין׃ תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּבָר
חַד אָמַר חַד בַּר שַׁתִּיהּ לְעָלְתָא׃ צִפִּיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃

בעל הטורים

יכל בן נחשון בשם מדות ויכנה יחוד בית המקדש. ולא בקרא שמו נחשון על שירד תחלה לנחשול שביה. בכלן כתיב בשיל חון מיהודה שלמד הוא אותו השבט להקטין את עצמו. יסב כל עבדך תחת הנער. וכן בדול הוא אומר הוא הקטן. בכל אחד יש שם פסוקים בנגד שבת ימי המעשה. ובכל אח היכפל שמו הרי כל. בנגד כל שעות שביום ובלילה. שלשים ותאה משקלה בנגד שנות אדם על שנולד שת. שבעים שקל. בנגד שנעי שהיה לבניו ולבנינן משבעים אומות. שבעים שקל בגימט׳ שבעים נפש. בשביל שבעים שירדו למצרים. כף אחת. בנגד התורה שניתנה תכף ידו של הקב״ה. עשרה זהב בנגד עשרת הדברות. מלאה קטרת. תחליף הקו כל אות בשם ישלה למנין תרלג. פר אחד בנגד אבותם. ואל הבקר רץ אבותם. איל בנגד יצחק. כבש בנגד יעקב. והכבשים הפריד יעקב. פר איל. כבש בגימ׳ אברהם ויצחק ויעקב. ולזבח השלמים בקר שנים. בנגד משה ואהרן שעשו שלום בין ישראל ובין אביהם שבשמים. אלים כבשים עתודים שלשה מינים בנגד כהנים לוים וישראלים. ובנגד תורה נביאים וכתובים. וכן עתודים אלא ה״ה שלוש שעתל תתנו כתבך בשם ברכות. ואין עתודים אלא לשון עמידה כמו דאת אמ׳ אשר התעתדו לנגדי. ואומר ועתדה בשדה לך. פי׳ יבוא בן נחשון בשם מדות ויכנה ייחוד בית המקדש. דא וקרבנו למה מלא ה״ה יתירה בנגד שם דברים שניטלו מאדם הראשון ועתידין לחזור בשיבא בן נחשון הוא המשיח. ואלו הן השם דברים שניטלו מאדם הראשון. זיו דכתיב משכה פניו ותשלחנו. מזיו דכתיב כי עפר אתה ואל עפר תשוב. קומתו דכתיב ויתחבא האדם. מלמד שגרעה קומתו ונעשית של מאה אמה. עיתת (וכו׳ מעבר לדף)

מסרה

דגשים וסי׳ זאת התורה לעלה למנחה׳ ויאמר ארנן אל דוד: כף אחת כב פסוקי׳ לית בהון לא אריך ולא זעיר פי׳ לא יוד ולא ויו וסי׳ בלשון ארמי לא תקטל עבדא דשם יהב להון המיסר בתריסר ותלת מלכין בארעא דכנענא׳ וסי׳ לא תרצח לא תנאף דואלה שמות׳ לאמר לך אתן את ארץ כנען׳ וחבירו דדה׳ כף אחת דשנים עשר נשיאים׳ תתן להם מגנת לב׳ מלך דבר אחד וגו׳ מלך חרמה וגו׳ מלך לבנה אחד מלך עדלם׳ שם ארפכשד למך׳ גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב׳ לבלגה חמשה עשר: כל ראשון מל בליש׳ במ״ב חס׳ וסים׳ מיום הראשון עד יום השבעי׳ בראשון בארבעה עשר׳ וכל שני חס׳ וכל שלישי מל במ״ג חס׳ וסי׳ והיו נכני תנינא דפסו׳ והשלשי שמה׳ והשלשי אבשלום׳ וכל דה דכוו׳ במ״ו וסי׳ ואחרת׳ יחזיאל לחרם׳ יחזיאל׳ ולמשלמיהו׳ שד הצבא ב׳ בו׳ וכל רביעי מלא במ״ג חס׳ וסים׳ לשערים הרבעי׳ חלקיהו השני תבליהו׳ ביום הרבעי נקהלו לעמק׳

ביום הסליקי נסיא וגו׳ ביום הסליקי היה הנסיא המקריב לבני זבולון וכן כלם אבל בנתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל נופל אחרון הלשון לומר נסיא לפי שכבר הזכיר שמו והקרבתו ובשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נסיא לבני פלוני אותו היום היה הנסיא המקריב לשבט פלוני: ביום

ביום הסביעי׳ יש אומרים כי בשבת הקריבו והיא הורחת ס
שעה ויש אומרים כי היום הוא
סביעי לחנכת המזבח
והמכחשים אמרו כי לא היה
תחלת החנוך יום ראשון לשבוע
וזה לא יועיל כי לא יתכן שלא
יהיה שבת בין שני עשר יום׳
והנכון בעיני כי הוא כפי׳ השני
בעבור זבח השלמים וכן ביום
השביעי בהקפת יריחו וכן ז׳
הימים בחנכת הבית בעבור יום
ענוי נפש: פר אחד בן בקר׳
קטן כמו בן יונה: בקר שנים׳
גם הם פרים זכרים וטעמו מין
הבקר והעל וכל בקר זבח ה
השלמים עשרים ואלבעה פרי׳:
ביום

בעל הטורים

פירות הארץ האילן׳
לכתי׳ אלוה האלהים
בעבורך בעבור ת
תאכלנה: מאורות׳
לכתי׳ ויפרה הלבנה
ונושה החמה׳ ומכין
מנגון שנאתר ויתנצב
מרסיני׳ לירח׳ ומכין
שעתילין לחור ביתי
המשיח שנא׳ ואוהביו
כנא׳ השמש כגבורתו׳
חיי לכתיב כי ביתי
העץ ימי עתי תק
שנה סדן של שקמה
תק שנה׳ קומתו
לכתיב ואולך אתל
קומתיות׳ בקומה
זקופה׳ פירות
הארץ והאילן ל
לכתיב הנפן תתן
פריה׳ והארץ תתן
יבולה׳ מאורות
לכתיב והיה אור
הלבנה כאור החמה
ואור החמה יהיה
שבעתים׳ ביום השני
הקריב נגמיל בתו
לשם שנה׳ מכון

מסרה

וכל חמישי מלא בס״ג חס׳ וסי׳
ובאו אנשים׳ הנזיר כאשר
עשיתי׳ ירמיה החמשי׳
כל ששי חס׳ ודגש׳ ׳ וכל שביעי
מלא בס״ח חס׳ וסי׳ נמסר בסדר
בא: וכל שמיני מל וכל תשיעי
מלא בס״ג חס׳ וסמ׳ ויהי בשנה
התשעית ליהויקים׳
בשנת ארבע לדריוש׳ לישוע
התשעי: שלשי׳ ומאה כל שלשי׳
חסר ו״ו בר מן ד׳ וסי׳ ורדו
שלשה מהשלושי׳ מן השלושי׳
דריש פסוק׳ ויחלא אסא בשנת
שלושים ודה׳ ואני לא נקראתי:
כל אורית׳ עלה לעלה חס׳ בס״א
מלא עולה דבכורים: יהושע
כלהון חס׳ בס״ג מלאים׳ ונאמר
נעשה נא׳ והיה כי יאמרו אלינו׳
לבנות לנו מזבח׳ וא׳ מלא
בשפטים וסמ׳ והעלית עולה׳
וג׳ מלאים בשמואל וסי׳ טלה חלב׳
ויהי שאול מעלה העולה׳ וכל
מהעלות העולה׳ וכל מלכים
חס׳ וב׳ מלאים בישעיה וסי׳ אין
די בער׳ שנא גזל בעולה׳ וא׳
חס׳ בירמיה וסי׳ כי יצמו׳ וכל
תהלות ואיוב מלאים׳ וכל
יחזקאל מלא בס״ו נמס׳ שם׳ וכל
דה״ה חס׳ בס״ט מלאים נמסר שם:
בשמן כלם דגשים בר מן ו׳ רפין
וסי׳ נמסר בסדר תצוה: ביום
השמיני נ׳ רפ׳ וסמ׳ ביו׳ השמיני
נשיא לבני מנשה׳ ביום השמיני
עצרת׳ ביום השמיני שלח את
העם׳ וכל אמצעו׳ פסו׳ דכו׳ ביום
השמיני בס״ב וביו׳ השמיני וסמ׳
אך בחמשה עשר יום׳ ויקרא
בספר תורת אלהים:

ולנכסת קורשיא תורין תרין
דברין חמשא גדיי חמשא אמרין
בני שנא חמשא דין קרבן אליצור
בר־שדיאור:
ביומא חמישאה רבא לבני שמעון
שלמיאל בר־צורישדי:
קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלן סולתא דפילא במשח ל
למנחתא: בזכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב מליא ק
קטורת בוסמין: תור חד בר
תורי דכר חד אמר־חד בר־שתיה
לעלתא: צפיר־בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמשא גדיי ח
חמשא אמרין בני שנה חמשא דין
קרבן שלמיאל בר־צורישדי:
ביומא שתיתאה רבא לבני נך
אליסף בר־דעואל:
קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלן סולתא דפילא בשמח ל
למנחתא: בזכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב מליא ק
קטורת בוסמין: תור חד בר
תורי דכר חד אמר־חד בר־שתיה
לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמשא גדיי
חמשא אמרי בני־שנה חמשא דין
קרבן אליסף בר דעואל:
ביומא שביעאה רבא
לבני אפרים אלישמע בר־עמיהוד:
קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלן סולתא דפילא במשח ל
למנחתא: בזכא חדא מתקל
עשר סלעין היא דדהב מליא ק
קטורת בוסמין: תור חד בר
תורי דכר חד אמר־חד בר־שתיה
לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמשא גדיי ח
חמשא אמרין בני־שנה חמשא
דין קרבן אלישמע בר עמיהוד:
ביומא תמינאה רבא
לבני מנשה גמליאל בר־פדהצור:
קורבניה מניסתא דכסף חדא
מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:

ז׳ נ׳ לפ׳ ולזבח השלמים בקר שנים אילם לה
חמשה עתדים חמשה כבשים בני־
שנה חמשה זה קרבן אליצור בן־
שדיאור: פ
כולל מלא בעלב חס׳ ביום החמישי נשיא לבני שמעון
שלמיאל בן צורישדי: קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם׳ מלאים
כלב פסוקי׳ לית בהון לא תריך ולא זעיר סלת בלולה בשמן למנחה: כף
אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים ס
ז׳ נ׳ לפ׳ אחד לחטאת: ולזבח השלמים
כולם חס׳ בעלב מלאים בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן שלמיאל בן־צורישדי:
כולל חס׳ ודגש ט ביום השישי נשיא
לבני נך אליסף בן־דעואל:
קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
כולל דגש כמלא מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
מה פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־
ז׳ נ׳ לפ׳ עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אליסף בן־דעואל: פ
ז׳ נ׳ לפ׳ ביום השביעי נשיא לבני אפרים
אלישמע בן־עמיהוד: קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם׳ מלאים
כלב פסוקי׳ לית בהון לא תריך ולא זעיר סלת בלולה בשמן למנחה: כף ג
אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־
עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
כולל חס׳ בעלב בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אלישמע בן־עמיהוד:
ג׳ נ׳ לפ׳ פ ביום השמיני נשיא
לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור:
קרבנו קערת־כסף אחת שלשים נה
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם׳
מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

נשא ז

הנשיאים כלהון מלאי׳ במ״ר חס׳ וסי׳ בשנה התשיעית לצדקיהו׳ לשבניהו העשרי׳ בשנה העשרי׳ בעשרה דפרעה׳ בעשרי בחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט׳ וכל רבוי מניין מלאי׳ במא חס׳ וסי׳ והמה כשלשי׳ איש׳ ביום עשתי ב׳ רפין רפ ובעין וסים׳ ביום עשתי עשר יום׳ ביום שנים עשר יום נשיא׳ זהב ד׳ וסים׳

כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׳ כל פסוקי לית בהון לא תריך ולא זעיר
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
בן־שנתו לעלה׳ שעיר־עזים אחד
לחטאת׳ ולזבח השלמים בקר זב לפ
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כלם כב כמלך מל דמל וא׳
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן חס׳ לחס׳
נמליאל בן־פדהצור׳ פ
ס ביום התשיעי נשיא לבני בנימן כול מל כמלך חס
אבידן בן־גדעוני׳ קרבנו קערת־כסף כול חס
אחת שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם׳ מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׳ כף אחת עשרה זהב כל פסוקי לית בהון לא תריך ולא זעיר
מלאה קטרת׳ פר אחד בן־בקר איל
אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה׳
סה שעיר־עזים אחד לחטאת׳ ולזבח זב לפ
השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן אבידן בן־גדעוני׳
פ ביום העשירי נשיא כול מל כמלך חס
לבני דן אחיעזר בן־עמישדי׳
קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם׳
מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׳
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׳ כל פסוקי לית בהון לא תריך ולא זעיר
פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
בן־שנתו לעלה׳ שעיר־עזים אחד
ע לחטאת׳ ולזבח השלמים בקר זב לפ
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כול מל כמלך חס׳ מל דמל וא׳ חס לחס׳ מי בנקבה כתלס
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
אחיעזר בן־עמישדי׳ פ
ביום עשתי־עשר יום נשיא לבני כל ענינא ביום כמקב ביום
אשר פגעיאל בן־עכרן׳ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם׳ מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׳ כף אחת כל פסוקי לית בהון לא תריך ולא זעיר
עשרה זהב מלאה קטרת׳ פר אחד
בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־
שנתו לעלה׳ שעיר־עזים אחד
עה לחטאת׳ ולזבח השלמים בקר שנים ל לפ
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים
בני־שנה חמשה זה קרבן פגעיאל
בן־עכרן׳ פ

בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין׳ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר־שתיה לעלתא׳ צפיר בר עזין חד לחטאתא׳ ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא נדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן נמליאל בר־פדה צור׳

ביומא חמישאה רבא לבני בנימן אבידן בר־גדעוני׳ קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן ס סולתא דפילא במשח למנחתא׳ בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין׳ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא׳ צפיר בר עזין חד לחטאתא׳ ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא נדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אבידן בר־גדעוני׳

ביומא עשירא רבא לבני דן אחיעזר בר־עמי שדי׳ קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן ס סולתא דפילא במשח למנחתא׳ בזכא חד מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין׳ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר־שתיה לעלתא׳ צפיר־בר עזין חד לחטאתא׳ ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא נדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אחיעזר בר־עמי שדי׳

ביומא חד־עשר יומין רבא לבני אשר פגעיאל בר־עכרן׳ קורבניה מניסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן ס סולתא דפילא במשח למנחתא׳ בזכא חד מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין׳ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר־שתיה לעלתא׳ צפיר־בר עזין חד לחטאתא׳ ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא נדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבן פגעיאל בר־עכרן׳

נפסר בסדר פקודי׳ לעלה ה׳ מלעיל וסים׳ זאת התודה לעלה למנחה לחטאת ולאשם׳ כל הבקר לעלה שנים עשר פרים׳ וארבעה שלחגות לעלה׳ וגם עלה לרחב כחלבי חשלמים׳ ויאמר ארונה אל המלך׳

אבן עזרא

ביום עשתי עשר יום׳ ככר בחלתי בספר מחזיק למה ה הסתכלו זה המסך׳ וטעם עשתי כמו עשתנותיו מה שיולדו מ מחשבותיו כחילו העשר הוליד והוא סוד גדול ויאמר רבי יונה הספרדי כי פירושו על שתי עשר והטעם החשבון שהוא קולס ממנו והנה טעה שתי טעיות גדולות האחד כי חשבון שניים עשר הוא על אחד עשר הפך דבורו והעל הנאמן מבן עשריים שנה ומעלה והטעות השנית כי חילו היה על שתי היה לחוי ס שיאמ׳ עשני עשר ולא עשתי עשר כי עשתי לשון נקבה רק עשתי מלה אחת׳ טעם

ביום המשח אותו׳ בו ביום שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב אז אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח ביום כשהוא אומר ביום משחו אותו למדנו שנמשח ביום ומה תלמוד לומר ביום המשח אותו ביום שנמשח הקריב: קערות כסף שתי׳ עשרה׳ הם הם שהתנדבו ולא הירע בהם פסול: שלשים ומאה הקערה האחת וגו׳ מה תלמוד לומר לכי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באי זו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל בכולן כל כסף הכלים בשקל הקדש: כל כסף הכלים וגו׳ למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקל כלן כאחד לא רבה ולא מעט: כפות זהב שתים עשרה׳ כפות זהב שתים עשרה׳ למה נאמר לפי שנאמר

ובבא ד׳ חס׳ וב׳ מלאי׳ וסיים׳ נמסר בסוף סדר כי תשא: מדבר ה׳ וסיים׳ נמסר בסוף סדר ויצא: ארן ג׳ חס׳ נמסר בסדר תצוה: ארן העדות יב וסיים׳ ונועדתי לך׳ ונתת את הכפרת׳ ונתת את הפרכת׳ ונתת אתו׳

אבן עזרא

ביומא תרי עשר יומן רבא לבני נפתלי אחירע בן עינן: קורבניה מנסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מרתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא משקל עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמין: תור חד בר־תורי דכר חד אמר־חד בר־שתיה לעלתא: צפיר־בר עזין חד להטאתא: ולנכסת קורשיא תורין תרין דכרין חמשא נדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבן אחירע בר־עינן:

דא׳ חנכת מדבחא

ביומא דרביאו יתיה מן רברבי ישראל מנשי כספא תרתא עסרי מזרקי־כספא תרין עשר בזיכי דדהבא תרתא עשרי: מאה ותלתין סלעין הוו מתקלא־ד דמנסתא חדא דכספא ושבעין דמזרקא חד כל כסף מנא תרין־אלפין וארבע־מאה בסלעי ק קודשא: בזיבי דדהבא תרתא־עשרי מלין קטורת־בסמיא מתקל עסר־סלעין הוו מתקלא דבזיכא בסלעי קודשא כל־דהב בזיכיא מאה ועשרין: כל־תורי לעלתא תרי־עשר תורין דכרין תרי־עשר אמרין בני־שנא תרי עשר ומנחתהון וצפירי בר־עזי תרי עשר לחטאתא: וכל תורי לנכסת קודשא עשרין וארבעה־ר תורין דכרין שתין נדין שתין אמרין בני־שנא שתין דא חנוכת מרבחא בתר דרביאו יתיה: וכד־עליל משה למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית־קלא דמתמלל עמיה מעלוי כפורתא די על־ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמלל עמיה:

פרשה

ומליל יי עם־משה למימא: מלל עם־אהרן ותימר ליה באדלקותך ית־ ב בוצינייא לקביל אפי מנרתא יהון מנהרין שבעא בוצינייא:

ביום שנים־עשר יום נשיא לבני נפתלי אחירע בן־עינן: קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אחירע בן־עינן: פ

זאת חנכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתים עשרה מזרקי־כסף שנים עשר כפות זהב שתים עשרה: שלשים ומאה הקערה האחת כסף שבעים המזרק האחד כל כסף הכלים אלפים וארבע־מאות בשקל הקדש: כפות זהב שתים־עשרה מלאת קטרת עשרה עשרה הכף בשקל הקדש כל־זהב הכפות עשרים ומאה: כל־הבקר לעלה שנים עשר פרים אילם שנים־עשר כבשים בני־שנה שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת: וכל בקר זבח השלמים עשרים וארבעה פרים אילים ששים עתדים ששים כבשים בני־שנה ששים זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו: ובבא משה אל־אהל מועד לדבר אתו ושמע את־הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על־ארון העדת מבין שני הכרבים ו וידבר אליו:

קעו׳ עסוס׳ סימן׳ עמינדב

פרשה

וידבר יהוה אל־משה לאמר: א דבר אל־אהרן ואמרת אליו בהעלתך את־הנרת אל־מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות:

ומשחת בו את אהל מועד׳ את ארן העדות ואת רפ ושמת שם את ארן׳ ונתת את מזבח׳ ובא את הארן׳ ובא אהרן ובניו׳ ובבא משה אל אהל מועד לדבר׳ צוה את הכהנים נשיא דיהושע׳ ונמסר גם בסדר פקודי:

אבן עזרא

טעם ובבא משה יתכן שתחלת הדבור שהוא ויקר׳ אל משה היה כאשר כשלמה החכמה וכל ה המדקדקים אמרו כי מדבר אלו מבין התפעל והתיו מבולע אלפי דעתי שהוא שם הפועל כמו הנה ולא ידעתי דבר והמ״ם תחת מן למשכנו הלשון׳ וטעם ויסמע שהוא לבדו היה שומע הקול ולא ישמעו מי שהוא באהל מועד מהקן לברוכת נס זה ב נכון כי הסר הוסיף בהרגשת אזני כאשר היסף בחוד עיני כעד אליסע וכן ויגל יי׳ את עיני בלעם: וידבר אלי׳ כן היה משפט הדבור תמיד:

חסלת נשא

דבר

אל אהרן׳ כי הוא חייב במצו׳ הלק׳ הכר: אל מול פני המנורה׳ פי׳ והאיר אל עבר פניה והנה מלת האיר יוצאה כמו תאיר נרי ואין כן יאירו והאחרן האיר׳ ונסמך אחת הברשה להודות כי הדבור יהיה גם בלילה כי שם והיה ה הגר דלוק ולא יכבה: וזה

בעל הטורים

מכין שני הכרובים׳ רמזי תיבות משה לומר לך שהוא חסוך כרוב של מעלה:

פרשה בהעלותך

בהעלותך סתם נרות לחנוכה לפרסומי ניסא בנרו׳: בהעלותך בנוטע עשה בה מעלות׳ אל מול פני המנורה יאירו׳ כי אני איני צריך לאורה׳ פני המנורה יאירו בניה׳ וכי אני אורך צריך׳ שבעת הנרות כנגד ז׳ הזלות חנכת שם׳ כתיב בהעלותך את הנרות׳ וכתיב להעלותך נר תמיד׳ לכית הלל נר ואחר כך נרות׳ שמוסיפין והולכין והיינו להעלות נר שתעלין בקדש׳ ולכש תחלה נרות ואחר כך נר׳ שתורדין והולכין: להעלות נר תמיד׳ סופי תיבות תרל׳ זה

חסלת נשא

בהעלותך

על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עלייה שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה ועוד דרשו רבותי׳ מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנו׳ כל האמצעי שאינו בקני׳ אלא בנוף של מנו׳: יאירו שבע׳ הנרות׳ שאה שעל שפת הקנים שלשה המזרחיי׳ פונים למול האמצעי הפתילות ש שבהן וכן ב׳ המערביי׳ ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאור׳ הוא צריך: ויעש

הקערה ל׳ ופליג רב יוסף הקערה

ח

ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה: וזה מעשה המנורה, שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה: מקשה, בטרי"ן בלע"ז לשון דק לדק כקשן עשת של כסף היתה ומקיש בקורנס וחותך בכשיל לפשט חיבריה כתקנן ולא כעשית חיבריה על ידי חיבור: עד ירכה עד פרחה, ירכה היא השדה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחה, כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה, שהוא חבר גדול: ועד פרחה, שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו מגדים ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו', כתבנית אשר הראהו בהר כמו שנאמר וראה ועשה כתבניתם וגו': כן עשה את המנורה, מי שעשאה ומלדש אנל' על ידי הקב"ה נעשת מאליה: קח את הלוי', קחם בדבריס אשריכם שתזכו להיו' שמשים למקום: הזה עליהם מי חטאת, של אפר הפר' מפני טמאי מתים שבה': והעבירו תער, מבאתי בדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על ה הבכורות שעבדו עז' והיא קרוי' זבחי מתים והמגורע קרוי מת ה הזקיקים תגלחת כ כמגורעים: ולקחו פר בן בקר, והוא עולה כמו שכתו' ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעז': ופר שני, מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת ובזו יש סמך לדבריו בתורת כהנים ואומר אני שהורלת שעה היתה שעתיד היה להם ל להביא לחטאת עז' עם פר העולה: והקהלת את כל עדת, לפי שהלוים נתנים קרבן כפרה תחתיהם יבאו ויעמדו על קרבנם ו ויסמכו יריה' עליהם: והניף אהרן את הלוי' תנופה, כדרך שאשם מצורע טעון תנופה אי שלם תנופו' נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר שם והיו לעבוד את ע עבודת יי' לפי שעבדת קדש הקדשים עליהם האהרן והשלחן וגומ' הסנייה לבני גרשון לכך נאמר בה תנופה לי' שאף עליהם היתה עבודת הקדש יריעות וקרשים הנראות בבי' קדש הקדשים, והשלישי' לבני מרארי: נתוני' נתוני', נתונים למשא נתונים לשיר: פטרת, פתיחת: כי לי כל בכור, שלי הי' הבכורות בקו הדין שהנחתי עליהם בין בכורי מצרי': ולקחתי אותם לי, עד שטעו בעגל ועכשו ואקח את הלוי': ואתנה וגו' חמש

וכה ל' לפ' אחר שמעי' כל' לנו ודיז

כן יבאו קדש ואחרי כן יבאו הלוים תני' ואחרי כן בא' הלוים

המנורה ג' מלאי' וסי' מקשה תעשה המנורה, ויעש כן אהרן, בהעלתך את הנרות, ונמסר גם בסדר כי תשא: כמראה ה' דגשין וסי' אשר הראה יי' את משה' אשר ראיתי בבאי ב' בפסו', והנה שם כבוד אלהי ישר', ובני הקדש המראה כמראה: קח ב' רפ' וסי' נמסר בסדר מדבר סיני: וכה תעשה להם ב' רפ' וסי' וכה תעשה

ג מ"ל בתורה

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה: פ

ד דגשין

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: קַח אֶת־הַלְּוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטִהַרְתָּ אֹתָם: וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטָּהָרוּ: וְלָקְחוּ פַר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת: וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְּוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְּוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְּוִיִּם: וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְּוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה: וְהַלְּוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְּוִיִּם: וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְּוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה: וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְּוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְּוִיִּם: וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְּוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִי: כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְّהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:

כב ל"ל

כג ל"ל

ל

ה דגשין

יב ל"ל

ה

ל קמ"ז

ל כפיפין

ל

ל

ל

וקריבית את־הלויים לפני אהל מועד׳ ואתנה כל שפטים ושמואל ויחזקאל ואתנה מלעיל בר מן חד מלרע ויאמר הפלשתי אל דוד׳ וכל שאר נביאים ואורית׳ דכו׳ מלרע בר מן א׳ מלעיל וסי׳ ואתנה את הלוים נתנים לאהרן ולבניו׳ וכל כתובי׳ דכו׳ מלעיל בר מן חד מלרע׳ שאל ממני ואתנה גוים נחלתך: ולכפר ג׳ וסמ׳ ואתנה את הלוים׳ ואהרן ובניו

וקריבית את־הלויים לפני אהל מועד׳ והקהלת את כל־עדת בני־ישראל׳ והקרבת את הלוים לפני יי׳ וסמכו בני ישראל את ידיהם על הלוים׳ והרימו אהרן את הלוים תנופה מאת בני ישראל׳ והיו הלוים לעבד את עבודת יי׳ ואחר כן יבאו הלוים לעבד׳ ואתה תבדל׳ ואתה תקרב׳ ואתה תכלה׳ ואתה תכפר׳ ואתה תרים׳ ואתה תנופה׳ ואתה תקדיש׳ ואתה תמנה׳ ואתה תשים׳ ואתה תגלח׳ ואתה תכבס׳ ואתה תטהר׳ ואתה תעבד׳ ואתה תעמיד׳ ואתה תשרת׳ ואתה תלמד׳ ואתה תברר׳ ואתה תבחר׳ ואתה תמלא

ט״א לטהורים

למה נגרע, אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורי׳ ויאכל הבשר לטמ׳ אים אמ׳ להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רופה היה מדבר עם השכינה ורואיה היתה פרשה זו ליאמר ע׳ משה כשאל התורה כולה אל שזכו אל שתאמר על ידיהן ש שמגלגלין זכות על ידי זכאי: הו בדרך רחוקה, נקוד עליו לומ׳ לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ ל לאסקופת העזרה כל זמן שחיטת פסח שני מנה וחמץ עמו בבית ואין שם יום טוב ואין אסור חמץ אלא עמו באכילתו: וכי יגור אתכם גר ועשה פסח, יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תל חקה אחת ונגמ׳ אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר ובא עת ל לעשו׳ פסח עם חברין כחקה וכמשפט יעשה: המשכן לאהל העדו׳, המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן, כמו הוה על המשכן וכן כל לשון הפרשה: העלות הענן, כתרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן ש שאין זה לשון סלוק אלא גמות ועליה כמו עב קטנה ככף איש עולה מים: על פי יי׳ יסעו, שכינו במלאכת המשכן כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה, תקעו והריעו ותקעו, ולא היה׳ מהלך על שמשה אומר קומה יי׳ וז בספרי: ונסע דגל מחנה יהודה, ועל פי יי׳ יחנו, כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמד ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה כפרס על שמשה אומר שובה יי׳ רבבות אלפי ישראל הוי אומ׳ על פי יי׳ וביד משה: ויס׳, כלומר נפעמים: ימים מספר׳ ימים מועטים:

רחקה נקוד על ה״ה ל׳ מלין נקודין בתוך המשכן לאהל העדו׳

אז

החמה יב וסים׳ האנשים ההמה אליו׳, הוא הסיר את הבמות׳, כי תרבו ופריתם בארץ׳, ילכו בית יהודה׳, וגם בימים ההמה׳, ובעת ההיא׳, על הנביאים׳, וגם על העבדי׳, כי הנה בימים ההמה׳, וכן תהיה מנפת הסוס׳, דרכים נתות בשבת׳, אשר יחזיקו: במעדו ד׳ חסרים בלש׳ וסים׳ תעשו אתו במעדו׳, והאיש אשר

ז׳ ולא להקריב לכן ל׳ חס

ז׳ רפ

ל׳ חס

ל׳ כ׳ נמשלים

ל׳ חס

ל׳ כ׳ נמשלים

ל׳ ויחל כהאריך

ל׳ רפ

וַאֲמַרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ
טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע
לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה
בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה־
יְצַוֶּה יְהוָה לָכֶם: פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ
אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ
רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח
לַיהוָה: בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־
מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: לֹא־
יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא
יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ
אֹתוֹ: וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר
וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי־
קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ
יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא: וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם
גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח
וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה
לָכֶם וְלַגֵּר וְלְאֶזְרַח הָאָרֶץ: ס
וּבְיוֹם הָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הֶעָנָן
אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת וּבָעֶרֶב
יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה־אֵשׁ עַד־
בֹּקֶר: כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הֶעָנָן יְכַסֶּנּוּ
וּמַרְאֵה־אֵשׁ לָיְלָה: וְלִפְי הֶעָלוֹת
הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי־כֵן יִסְעוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכָּן־שָׁם
הֶעָנָן שָׁם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל־
פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי
יְהוָה יַחֲנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הֶעָנָן
עַל־הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: וּבְהַאֲרִיךְ
הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא
יִסָּעוּ: וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן
יָמִים מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי
יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ:
וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן מֵעֶרֶב עַד־
בֹּקֶר וְנַעֲלָה הֶעָנָן בַּבֹּקֶר וְנָסָעוּ

וַאֲמַרוּ גַּבְרַיָּא דְּאִנּוּן לֵיהּ אֲנַחְנָא
מְסַאֲבִין לְטַמֵּי נַפְשָׁא דְּאֲנָשָׁא
לְמָה נִתְמְנַע בְּדִיל דְּלָא־לְקָרְבָּא
יַת־קָרְבָּנָא דַיְיָ בְּזִמְנֵיהּ בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ
עַד־דְּאִשְׁמַע מַה־דְּאִתְפַּקַּד מִן־
קֳדָם־יְיָ עַל־דְּלִכּוֹן:
וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר:
מַלֵּל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר גְּבַר
גְּבַר אֲרֵי־יְהֵי מְסָאֵב לְטַמֵּי־נַפְשָׁא
דְּאֲנָשָׁא אוֹ בְאוֹרַח רְחִיקָא לְכוֹן
אוֹ לְדָרֵיכוֹן וְיַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ:
בְּיַרְחָא תְּנִינָא בְּאַרְבְּעַת עַסְרָא
יוֹמָא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ עַל־
פַּטִּיר וּמְרָרִין יֵיכְלוּנֵיהּ: לָא־
יַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד־צַפְרָא וְגַרְמָא
לָא יְתַבְּרוּן בֵּיהּ כְּכָל גְּזֵירַת פִּסְחָא
יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ: וְגַבְרָא דְּהוּא דְכֵי
וּבְאוֹרַח לָא הֲוָה וְיִתְמְנַע לְמַעְבַּד
פִּסְחָא וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהִוא
מֵעַמֵּיהּ אֲרֵי קָרְבָּנָא דַיְיָ לָא קְרִיב
בְּזִמְנֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל גַּבְרָא הַהִוא:
וַאֲרֵי יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא וְיַעְבֵּיד
פִּסְחָא קֳדָם־יְיָ כִּגְזֵירַת פִּסְחָא
וְכִדְתַקְנֵיהּ כֵּן יַעְבֵּיד קְיָמָא חַד יְהֵא
לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא וּלְיַצִּיבָא דְּאַרְעָא:
וּבְיוֹמָא דְּאִתְקַם
יַת־מַשְׁכְּנָא חַפָּא עֲנָנָא יַת־מַשְׁכְּנָא
לְמַשְׁכְּנָא דְּסַהֲדוּתָא וּבְרַמְשָׁא
הֲוֵי עַל־מַשְׁכְּנָא כְּחֵיזוּ אֶשְׁתָּא עַד־
צַפְרָא: כֵּן הֲוֵי תְדִירָא עֲנָנָא חָפֵי
לֵיהּ וְחֵזוּ אֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא: וּלְפוּם
אִסְתַּלְּקוּת עֲנָנָא מֵעִלְּוֵי מַשְׁכְּנָא
וּבָתַר כֵּן נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּבְאַתְרָא דְּשָׁרֵי תַמָּן עֲנָנָא תַּמָּן
שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל־מֵימְרָא דַיְיָ
נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־מֵימְרָא דַיְיָ
שָׁרָן כָּל־יוֹמִין דְּשָׁרֵי עֲנָנָא עַל־
מַשְׁכְּנָא שָׁרָן: וּבְאוֹרְכוּת
עֲנָנָא עַל־מַשְׁכְּנָא יוֹמִין סַגִּיאִין
וְיִטְרוּן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יַת־מַטְּרַת
מֵימְרָא־דַיְיָ וְלָא נָטְלִין: וְאִית
דְּהֲוֵי עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנְיָן עַל־
מַשְׁכְּנָא עַל־מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרָן וְעַל־
מֵימְרָא דַיְיָ נָטְלִין: וְאִית
דְּהֲוֵי עֲנָנָא מִרַמְשָׁא וְעַד־צַפְרָא
וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין

בעל הטורים

טמא לנפש. יש פסק בין טמא לנפש לומר לך שיש חילוק בין הטמאי׳. אים נדחה. ואין ביכול נדחה. אז בדרך רחוקה. רחוקה בגיתא זהו מלסקופה. שעל ה״ל נקוד כאילו לא נכתב. ויעשה פסח ליי׳ בחדש השני לפי כשמעבדי׳ השנה. אז אייר כמקדש ביסן. ולפי סנחתם עשר בו ירד המן. לכך עושים בו פסח יום אחד. בדרך מרבעה כמסי׳ הכא והאים אחר הוא מהו׳ ובדרך לא היה. ואיזה ילך בדרך אחר ובדרך אחר. ובדרך יכעס בן נכע. ואיזה ובדרך חטאים לא עמד. זה הוא ובדרך לא היה. וחדל לעשות הפסח. שעשה בדרך שעשה יכעס שהלך בדרך חטאים שכעל הקרבנו. והחטיא את ישראל. גם זה שאינו בדר׳ ומבטל מלעשות הפסח. וחדל כ׳ במסל הכא וחדל לעשות הפסח. ואיזה וחדל לעולם. דפסח בכל זה הוא וחדל לעולם. לעולמו של יוכל דהיינו חמשים שם כדין חייבי כריתו׳ אלא מפקי חמשי׳. ונכרתה הנפש ה׳ הוא. סופי תיבות אשה לומר לך אחד האים ואחד האשה בכלל. שוכשין. וכיוס הקים את המשכן ז׳ פעמי׳ כתיב בפרשה כנגד ז׳ משכנות. ובערב ד׳ בחס׳ ובערב יהיה על המשכן כ׳ כמראה אש יעל בקר ובערב תלת׳ מי יתן בקר. מקטירים ליי׳ בבקר ובערב. ובערב חתרתי לי בקיר כ׳ כיחזקאל. שהיה מתנכא על הגלות. וזהו ובערב חתרתי לי בקיר כשיגלו ב׳ בגולה תאמר מי יתן בקר כהיות ערב של בו מקטירי לי׳ בבקר ובערב. וכמראה אש על בקר. העלות כ׳ העלות הענן. על העלות הגולה. זהו שאמר ראיין היו שיעשו להם כם כימי עזרא כדרך שנעשה להם כימי משה אלא סגל הקטל. ובתקים סגים כמסו׳ ובתקים אשר ישכון שם הענן. ובתקים גדולים אל תעמוד שלא היו כ׳ כפנין לא לפניהם אלא לגדליהם אלא לאחוריהם. זהו בתקים אשר ישכן שם הענן דהיינו ל לפניה לו לגדליהם. אל תעמוד לעשות שם גדולים: כיל

מסרה

הוא טהור ובדרך׳ במעד שנת השמטה׳ למה נגרע לבלתי׳ יאכלהו ד׳ וחס׳ וסים׳ נמסר בסדר בא: ובדרך ד׳ וסים׳ והאיש אשר הוא טהור׳ ובדרך לא היה׳ וילך בדרך אביו ובדר׳ דאחזיהו בן אחאב ב׳ בו׳ ובדרך חטאים לא עמד: חקה ב׳ בתורה וסים׳ חקה אחת יהיה לכם׳ הקהל חקה אחת: לאהל ה׳ וסים׳ נמסר בסדר תרומ׳: העלו ב׳ וסי׳ ולפי העלות הענן׳ העלו הגולה מבבל: ובערב ד׳ וסים׳ יהיה על המשכן כמראה אש׳ בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב׳ חתרתי לי בקיר ומקטירים ליי׳ עזלות: ומראה ז׳ קמצין נמס׳ בסוף סדר משפטי׳: ויש ו׳ רפ׳ וסי׳ ויש אשר יהי׳ הענן ימים׳ ויש אשר יהיה הענן מערב׳ ויש תקוה לאחריתך׳ ויש אשר אמרים בנימ׳ ויש אשר אמרי׳ שדותינו׳ ויש אשר אמרים לוטנו כסף:

אוֹ יוֹמַיִם וְלֵילֹת וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא
וְנָטְלִין: אוֹ־תְרֵין־יוֹמִין אוֹ־יַרְחָא
אַר־עֲדָן בְּעֵדָן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָנָא
עַל־מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי שָׁרֵן
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלָא נָטְלִין וּ
וּבְאִסְתַּלְּקוּתֵיהּ נָטְלִין: עַל־
מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרֵן וְעַל־מֵימְרָא דַיְיָ
נָטְלִין יַת־מַטְרַת מֵימְרָא־דַיְיָ
נָטְרִין עַל־מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה:
וּמַלֵּל יְיָ עִם־
מֹשֶׁה לְמֵימָר: עֲבִיד לָךְ תַּרְתֵּין
חֲצוֹצְרָן דְּכַסַּף נְגִיד תַּעְבִּיד יַתְהֵין
וִיהֵוֵין לָךְ לְאַרְעָא בְּנִשְׁתָּא
וּלְאַטְלָא יַת־מַשְׁרְיָתָא: וְיִתְקְעוּן
בְּהֵין וְיִזְדַּמְּנוּן לְוָתָךְ כָּל־בְּנִשְׁתָּא
לְתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא: וְאִם־בְּחַדָּא
יִתְקְעוּן וְיִזְדַּמְּנוּן לְוָתָךְ רַבְרְבֵיָא
רֵישֵׁי אַלְפֵיָא דְיִשְׂרָאֵל: וְתִתְקְעוּן
יַבְבְתָּא וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָתָא דְשָׁרֵן
קְדוֹמָא: וְתִתְקְעוּן יַבְבְתָּא תִּנְיָנוּת
וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָתָא דְשָׁרֵן דָּרוֹמָא
יַבְבָא יִתְקְעוּן לְמִטְלְנֵיהוֹן:
וּבְמִכְנַשׁ יַת־קְהָלָא תִּתְקְעוּן וְלָא
תִּיבְבּוּן: וּבְנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא
יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרָתָא וִיהֵוֵין לְכוֹן
לְקִיָּם עָלָם לְדָרֵיכוֹן: וַאֲרֵי
תֵּעָלוּן לְאַגְחָא קְרָבָא בְּאַרְעֲכוֹן
עַל־מְעִיקֵי דְּמַעִיקִין לְכוֹן וּתְיַבְּבוּן
בְּחֲצוֹצְרָתָא וְיֵעוּל־דְּכַרְנֵיכוֹן ל
לְטָבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְפְּרְקוּן
מִסַּנְאֵיכוֹן: וּבְיוֹם חֶדְוַתְכוֹן
וּבְמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן ו
וְתִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרָתָא עַל עֲלָוָתְכוֹן
וְעַל נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וִיהֵוֵין לְכוֹן
לְדִכְרָנָא קֳדָם אֱלָהֲכוֹן אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן: וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תִּנְיָתָא
בְּיַרְחָא תְּנִינָא בְּעַסְרִין לְיַרְחָא
אִסְתַּלַּק עֲנָנָא מֵעַלְוֵי מִשְׁכְּנָא
דְּסַהֲדוּתָא: וּנְטַלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
ומטלניהון

אוֹ יוֹמַיִם וְלֵילָה וְנֵעָלֶה הֶעָנָן וְנָסָעוּ:
אוֹ־יָמִים אוֹ־חֹדֶשׁ אוֹ־יָמִים בְּהַאֲרִיךְ
הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יַחֲנוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסָּעוּ וּבְהֵעָלֹתוֹ
יִסָּעוּ: עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי
יְהוָה יִסָּעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ
עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר: עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרֹת
כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ
לְמִקְרָא הָעֵדָה וְלִמַּסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת:
וְתָקְעוּ בָהֵן וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה
אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְאִם־בְּאַחַת
יִתְקָעוּ וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂיאִים
רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: וּתְקַעְתֶּם ה
תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה:
וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ
הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים תֵּימָנָה תְּרוּעָה
יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם: וּבְהַקְהִיל אֶת־
הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ: וּבְנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ
לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־
הַצַּר הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וְהֲרֵעֹתֶם בַּחֲצֹצְרֹת
וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם: וּבְיוֹם
שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי
חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל
עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ
לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: פ
וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נֶעֱלָה הֶעָנָן מֵעַל
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל

בעל הטורים

מסרה

נפר׳ חצוצרות כסף׳ שרף׳ חרבות צורים׳ כלי גולה׳ אשר תמצא ידך: חצוצרת נ׳ הסרים דחס׳ וסי׳ וכי תבאו׳ ודבתריה׳ תקעו שופר׳ עשה לך הצוצרת כתיב חס׳ ו׳ בתרא׳ ושארא חצצרות כתיב חס׳ ו׳ קדמא: הצר נ׳ ב׳ קמצין וא׳ פתח וסי׳ וכי תבאו מלחמה׳ אחרי שרוף המלך ויוצא ולבא אין שלום׳ כי אין הצר שוה׳ א׳נך׳ קדמא פתח: חלופי דספר במדבר׳ כי נתונים נתונים המה לו׳ בהעלתך כי נתני׳ נתני׳ המה לי׳ וסי׳ ו׳ו לו׳ו ו׳ו ליו׳ד׳ דגל ראובן תימנה לצבאותם׳ אפרים לצבאותם ימה׳ דן צפנה לצבאותם׳ וצבאו ופקדיו׳ יששכר זבולן ראובן׳ הגרשני יחנו ימה׳ הקהתים יחנו תימנה׳ מררי יחנו צפנה׳ ונתנו עליו רפ׳ ושמו בדיו ופרשו׳ ועל מזבח הזהב׳ ושמו את בדיו׳ בני קהת כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד׳ בני מררי כל הבא לצבא לעבד את עבדת אהל מועד׳ בני גרשון כל הבא לצבוא צבא לעבד באהל מועד׳ מבן שלשים בתר׳ רפ כל הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד׳ ושארא כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד׳ ויפקד משה בני הקהתי אלפים שבע מאות וחמשים׳ בני גרשון אלפים ושש מאות ושלשים׳ בני מררי שלשת אלפים ומאתים׳ ויפקד׳ ופקודי בני גרשון׳ כל הפקודים׳ ולבית אבותם׳ והעמיד הכהן את האשה׳ את מנחת הזכרון׳ ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאו׳ קדמא מנחת קנאו׳ הוא׳ תניינ׳ מנחת קנאו׳ היא׳ וסי׳ הלוא הוא אמ׳ לי אחתי היא׳ ויביאו את קרבנ׳ לפני המשכ׳ ויקריבו הנשיאי׳ לפני המזבח׳ וסי׳ אשר על המשכן ועל המזבח׳ והעמדת את אהרן תנופה ליי׳ ושאר׳ תנופה לפני יי׳ ועש משה ואהרן וכל עדת בני ישר׳ ללוים ותניינא דפס׳ ללוים׳ ואחרי כן באו הלוים׳ לעבד׳ על הלוים׳ וידבר׳ את הפסח בראשון בארבעה עשר׳ יהושע ועשו את הפסח בארבע עשר׳ ונסע אהל מועד דגל מחנה ראובן׳ ושארא דגל מחנה בני פלוני׳ אספה לי שבעי׳ איש מזקני ישר׳ ויאסף שבעים איש מזקני העם׳ ויהי כנוח עליה׳ הרוח ויתנבאו ולא יספו׳ ותנח עליהם הרוח ויתנבאו במחנה׳ ואביה ירק ירק בפניה׳ ואחר תאסף׳ נקם נקמת בני׳ אחר תאסף אל עמך:

יום ומלילה׳ הנה כעמים יסעו בלילה ויום אומרי׳ כי פירושו יומם ולילה כמשמע והוא הנכון בעיני והעד או יומם: או ימים׳ סנה תמימה: על פי יי׳ יחנו׳ בחלוכו כל ימי שבתם במדבר: חצוצרות׳ שם הפועל בחסרון הכלי בקריאה ואם הוא כתוב: למקרא׳ שם הפועל וכן ולמסע או הוא שם והטעם לעת מקרא ולעת מסע והראשון נכון בעיני: ותקעו בהם׳ התוקעים כמו ויאמר ליוסף אשר ילדה אותה אותה ללוי והנה הטעם אם יתקעו בשתיהן יתחברו הנסיאים והעדה: ואם בחצוצרת אחת יתקעו׳ פי׳ בחצוצרת אחת יבואו הנסיאים לבדם ואם היתה תרועה יסע דגל מחנה יהודה אעפ שהענן על המשכן ולפי דעת רבים שענן אחר הוא הנוסע לפניהם: ונסעו המחנו׳ כי הם שלם: תרועה שנית׳ שיסע דגל ראובן ולא יתקעו עוד כי הקהתים ועמם הכהנים ה התוקעים נוסעים קודם דגל אפרי׳: תרועה יתקעו׳ הכהנים למסעיהם כי אחר דגל ראובן נוסעים: והיו לכם לחקת עולם׳ כי המחנות נוסעי׳ להלחם הלא תראה דברי משה בנסוע הארון והנה כי׳ זאת החוקה שתעשו כן שיריעו הכהנים בחצוצרות בלכתם למלחמה להלחם אל ארץ אויביהם וכן כי יבא אויב בארצכם ותבואו למלחמ׳ עמו: ונזכרתם׳ כי עשיתם מה שנוה לכם השם הנכבד גם התרועה זכר לנפשות לנעוק לשם: וביום שמחתכם ובמועדיכם׳ שנבחתם מארץ אויב או נכחתם האויב הבא עליכם וקבעתם יום שמחה כימי פורים ושבעת ימי חזקיה שמחה רק המעתיקים כ פירשו וביום שמחתכם שבת ו והתקיעה שישמעו ישראל וידעו כי העולות יקריבו ויכונו לבם לשם: בעשרים בחדש׳ זה היום היה תחלת נסוע הדגלים והנה עמדו בסיני קרוב משנה: למסעיהם

ויסע

כל חמיכ

ויחל קוס ולמסע

בעשרים ל׳ הוא החדש התשיעי בעשרי׳ בחדש ה׳ פסוקי׳ מעטי׳

יוד

ולמסע׳ ויחל קוס ולמסע׳ את המחנות לך למסע מה מקר׳ העדה תוקע בשני כהנים ובשתיהן שנאמר ותקעו בהן׳ ונו׳ אף מסע המחנות בשתיהם יכול מה מ מסע המחנות תוקע מקרא העדה׳ תוקע ומריע ותוקע אף מ ומריע ותוקע ומעתה אין חלוק בין מקרא העדה למסע את ה המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל ונו׳ לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנסיאים הרי סימן לשלשתם מקרא העדה בשתים ושל כ נסיאים בחחת וזו וזו אין בהן תרועה ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה: ובני אהרן׳ תקעו במקראות ובמסעות הללו: על עולותיכם׳ בקרבן נכור הכתוב מדבר: אני יי׳ אלהיכם׳ מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם לזכרון אני יי׳ אלהיכם זו מלכות וכו׳: בחדש השני׳ כמצאת אתה אומר שנים עשר חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב שהרי ב בראש חדש סיון חנו שם ולא נסעו עד ע עשרים באייר לשנה הבאה: למסעיהם

יום אחד ולא׳ או ימים׳ אם יום או יומים׳ אך אם יום או יומים׳ לא יום אחד תאכלו ולא׳ או ימים או חדש׳ יהינו מימים ב׳ בתראי חס׳: שמרו ה׳ קמצין וסים׳ את משמרת יי׳ שמרו׳ על מאסם את תורת יי׳ ואת תורתי לא שמרו׳ ועדותיו לא שמרו׳ ראיתי בוגדים ואתקוטטה׳ וא׳ אכל בערים ושמרו: עשה לך ז׳ וסי׳ הבת עצי

אוֹ יוֹמַיִם׳ ה׳ ג׳ מלאים וב׳ חס׳ וסי׳ לחם יומים׳ ל׳ ג׳ מל׳ וכ׳ חס׳ ל׳ ת׳ ונהאריך

ג׳ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׳ ה׳ קמצין

ל׳ ל׳ ל׳

דבר טוב על ב׳ וסי׳ על ישראל׳ על המלך: לעינים אב מן חד חד מלרע למ״ד ברוש תיבותא וסי׳ במס׳ רבת׳:

לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּשְׁכֹּן הֶעָנָן
בְּמִדְבַּר פָּארָן: וַיִּסְעוּ בָרִאשֹׁנָה
עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסַּע
דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה
לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־
עַמִּינָדָב: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: וְעַל
צְבָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלוֹן:
וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְנֵי־גֵרְשׁוֹן
וּבְנֵי מְרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִّשְׁכָּן: וְנָסַע
דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם וְעַל־
צְבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר: וְעַל־
צְבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־
צוּרִישַׁדָּי: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי־
גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: וְנָסְעוּ
הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת־
הַמִּשְׁכָּן עַד־בֹּאָם: וְנָסַע דֶּגֶל
מַחֲנֵה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְעַל־
צְבָאוֹ אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: וְעַל־
צְבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־
פְּדָהצוּר: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: וְנָסַע
דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־
הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר
בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: וְעַל־צְבָא
מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן:
אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם
וַיִּסָּעוּ: ס וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה
נִסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אָמַר יְהוָה אֹתוֹ אֶתֶּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ
וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־
יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם
־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מֹולַדְתִּי אֵלֵךְ: וַיֹּאמֶר
אַל־נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ
חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם:

למסעיהם׳ כמספר המסעות למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן׳ קברות התאוה במדבר פארן היה ופס חנו ממסע זה: והורד המשכן׳ כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון סל ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה ובני גרשון ובני מרדי פורקין המשכן וטוענים אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מ מכוסין ונתונין על ה המוטות על שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתי׳: נושאי המקדש׳ נושאי דבריס ה המקודשים: והקימו את המשכן׳ בני גרשון ובני מרדי שהיו קודמי׳ להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה כראה בדגל מחנה י יהודה והם חונים ו ועליון בני קהת באים מאחריהם עם שני ל דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מרדי מקימין את המקדש וכשבאים בני קהת מוצאי אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמזרה ו והמזבחות וזהו משמע המקדש: והקימו׳ מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת: מאסף לכל המחנות׳ תלמוד ירושלמי לפי שהיה שבטו של דן מרובה באכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מ מחזירו לו אותו כ כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן כאשר יחנו כן יסעו ואית דאמרי כקורה היו מהלכים ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות: אלה מסעי׳ זה סדר מסעיהם: ויסעו׳ ביום ההוא כשעו: חובב׳ הוא יתרו שנאמר ומבני חובב חתן משה ו ומה תל ותבאנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקו׳ קורין לאבי אביהן אבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שייתר פרשה אחת בתורה חובב על חובב את התורה כו׳: נוסעי׳ אנחנו אל המקום׳ מיד עד שלשה ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת ליכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שתף משה עצמו עמהן עדין לא נגזרה גזרה עליו ונכבוד שהוא נכנס: אל ארצי ואל מולדתי׳ אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי: אל נא תעזוב׳ אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נתנייר יתרו מחבה שבור היה שיש לנגרים חלק בארץ עכשו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו: כי על כן ידעת חנותנו במדבר׳ כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו: כי על כן ידעת׳ כמו על אשר ידעת כמו כי על כן בא׳ כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים׳ לשון עבר כתרגומו׳ דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו׳ דבר אחר שתהא חביב עלינו שנגלגל עינינו שנאמר והבאתם את הגר:

והיה

למסעיה׳ כראשון שיסעו: ויסכון הענן במדבר פארן׳ עוד אפרשנו וכן ויסעו בראשונה: והורד׳ הלוים יורידוהו: נושאי המקדש׳ הוא אהרן: והקימו׳ הגרשונים והמררים את המשכן עד בא הקהתים ויכניסו הכהנים מיד אהרן אל מקומו: מאסף׳ לפי הדגלים כי כפתלי הוא באחרונה: אלה מסעי בני ישראל׳ הטעם כך נסעו תמיד כל ימי המדבר׳ מנאנו שנפורה היא בת רעואל כי כן כתוב ויתן את צפורה בתו ועוד להסקות כאן אביהן אל רעואל אביהן והנה מובב הוא בן רעואל והנה הוא אחי צפורה ולפי שקול הדעת שהוא יתרו בעבור חכותנו ב במדבר ואמ׳ על דבר יתרו כאשר בא אל המדבר אשר הוא חונה שם ואם יטענו טוענ כי הכתוב אמר על יתרו חותן משה ים ל להשיב כי דרך המקרא לקרוא אבי הנערה ואחיה חותן והעל לחובב בן רעואל המדיני חותן משה וכבר נתברר שחובב אחי צפורה וקראו חותן משה ואם אמר אין חותן משה דבק עם חובב רק עם רעואל התשובה מבני חובב חותן משה ורבים אמרו שחובב הוא יתרו והוא אבי צפורה ורעואל היה זקנה ואמר הכתוב אל רעואל אביהן כאשר אמר יעקב אלהי אבי אברהם ואמר הכתוב בתו כאשר אמר על בלסנר שהוא בן כ כבוכד נצר והוא בן בנו וחכמינו אמרו שבעה שמות היו לו ליתרו ושבעי פנים לתורה: אל אבי׳ שאחור שם היום ושם נולדתי: אל נא׳ כמו עתה וכן כל נא שבמקרא והוא הפוך בלשון ישמעאל: כי על כן ידעת׳ כמו כי על כן לא נתתיה לשלא ו והטעם הוא׳ל וידעת חנותינו ם שידעת המקום שחנינו שם: לכה אתנו׳ והיית לנו לעינים׳ להראות הדרך ורבים אומרים כי והיית לשון עבר רמז על ה העבה שנתן למשה שהראה לו מה שלא ידע וזה טעם לעינים׳ וטעם ויאמר אל נא וכבר אמר לו כך לאו הועיל לפי דעתי ם שהמסע הראשון לבדו לא היה כשאר המסעות והבסוף שאמר ונסעו הקהתים אחר נסוע שני הדגלים בכל המסעים חוץ מזה כי האחרון היה נוסע לפניהם ו וזה היה שלשת ימים בלבד וזה טעם דרך שלשת ימים וכמוהו וילכו שלשת ימים במדבר אותם אין כיוצאו שהלכו ביום אחד מ מהלך שלשה ימים ויש אומרים שהלכו מהלך שלשה ימים ביום אחד ויש אומרים שהלכו מהלך שלשה ימים שנסעו בנאתם ממצרים והאחרון היה רחוק מהם דרך שלשת ימים וזה טעם ויסכן הענן במדבר פארן ויפרשו ויסעו בראשונה כי על פי משה נסעו כי הענן נסע מיד וזה לא יתכן כי משה לא יסור מהאחרון והעד ויהי בנסוע הארון ויאמר משה ובנחם יאמר והנכון בעיני אשר אמרתי׳ וטעם ויסכן הענן במדבר פארן שם כלל לתבערה שהוא הקבורות ולתמרה ומסעים רבים והעד שלא הזכיר הכתוב בפרשת אלה מסעי במדבר פארן ועוד אפרשנו׳ וטעם על פי יי׳ בהריע בחצוצרות:

קומה

בעל הטורים

ויסע דגל מחנה יהודה׳ בכלם כתיב ויסע׳ וביהודה כתי׳ ויסע חסר מ׳ סכל מ׳ שהיו בתדבר היו ע עצמותיו בארון כאן לא נסע׳ מאסף ל בתורה מאסף לכל המחנות׳ ואין אים מאסף אותם הביתה כפלגם בנבעה ואיל וכעמיר מאחרי הקיל ואין מאסף׳ שכב כן על שהיה עתהם פסל על כן אין אים מאסף שהענן היה פולט אותם׳ ועתלק הרג בהם וכפלגם כ כעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף׳ ויסעו סנים בתסול ויסעו ויהי חתת אלהים׳ לבבאותם ויסעו׳ לומר מה שם היה חתת אלהים על כל סביבותיהם אף כאן׳ לא ויסעו ויסעו ל לא פסיק ויסעו ל להבא סיף פסיק׳ דהתם לפי שישקב כיעב עז תתוכם כיעב לפיל נסעו כיל דמה׳ ונסיעה לפניהם אבל בני כן שהיה ביניהם עז נסעו לאחור ולא לפנים שהיה השכן פולט אותם ועתלק היה הורג בהם׳ והיה הטוב ההוא׳ ל פעמים טובה כתיב כאן כנגד חתם מאל׳ אמה לוסל׳ על יריחו שנתנו לכהנים׳ והטבנו טוב הטוב יטיב והטבנו בנימע׳ ביריחו׳

בנמסעם

ב׳ ל׳ לחם
כב
ה
ט
ל׳ ל׳ ל׳

קומה יי׳, כדרך בני אדם לעמוד להלחם, וטעם ויפוצו כאשר ירחו שקמת לעשות מלחמה מיד יפוצו אויביך, מלת משנאיך מהבנין הכבד המוסף והנון קל להקל על הלשון: ויפוצו ויגוסו, כדרך כל הנבואות לכפול במלות משונות כאשר אפרש בפרשת בלעם: ובנחה, במנוח האדון ונכתב בה״ה כמו הא אהלה כי אותיות אהלו מתחלפים: שובה יי׳ אמר רבי יהודה המדקדק הראשון כי כל שב שטעמו מגזרת תשובה הוא פועל עומד ולא יצא בבנין הקל רק אם היה טעמו בשלום והשקט כמו בשוב׳ ונחת תושעון וכן שובה יי׳ רבבות אלפי ישראל שיניחם ולא ילגזו מאויב, ודע כי רבבה מגזרת רב והטעם כמו רבבה כצמח השדה נתתיך ויתכן שיקראו עשרת אלפים כן בעבור היותו מספר רב על כן נסמכה מלת רבבות לאלפי ומשה התפלל שיבא ויפקוד אם כל ישראל ואם הם רבים: ויהי העם, נסמכה זו הפרשה כי אחר שנסע הארון מהר סיני חנו בקברות התאוה והנה ספר מה שארע שם: כמתאוננים, מגזרת און וכן מחשבו אוכך, וטעם ויתמע יי׳ שהבדו דברי און: ותאכל, מלעיל כמו ויאמר ובמוכרת מלרע הפך הלשון רק כן מצאנו: ויצעק העם אל משה, בכיום: ותשקע האש, כטעם ותכבה ואין לו אחר: תבערה, עוד אפרשנו: והאספסוף, שנאסכו אל ישראל ואינם מהם והם ערב רב והמלה כפולה כמו שחרחר חמרמרו: ויבכו, אחר התאוה: גם בני ישראל, עמם: הדגה, שם המין: חנם, בזול כאילו היא חנם: הקשואים, בא״לף תחת ה״א מקשה כמו ועמי תלואים ורבים כן: אבטיחי, ידוע מלשון קדר ואין לו דיע במקרא: חציר, הירקות שהם עשב השדה וכן המצמיח הדשא חציר והנה הוא שם כלל והמתרגם תרמית אמר שהוא שם פרט גם הוא נכון: והבצלים והשומים, ידועים והם קרובים בלשון קדר: נפשנו יבשה, הכפש המתאוה הגטועה בכבד: אין כל, חסרנו כל דבר: עינינו, כי מן השמים ירד: והמן, ספר הכתו׳ חסרון דעת המתאוי׳ כי המן היה כזרע גד והוא קל ללקוט והיה נראה כי הוא לבן ועוד כי יוכלו לאכלו כאשר היה גם לטחנו בריחים ולעשות עוגות או לבשלו בפרור ויש לו טעם ככבד כמו לשד השמן ועוד היה יורד על מקום נקי אחר טירחן הטל את המקום: כזרע גד, שמוך כמו נטע שעשועיו, גד יש אומרי׳ כשברת ויש אומרי׳ חרדל מגזרת גדין ואנכי לא ידעתי: שטו

ויהי הטוב ההוא׳, מה טובה הטובו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את האדון היה לושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה והכיאוהו מלאנוק אמרו מי שיכנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ובין כך ובין כך כתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב: דרך שלשת ימים׳, מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב״ה חפץ להכניס׳ לארץ מיד: ואדון ברית יי׳ נוסע לפניהם דרך שלשת ימי׳ לתקן להם חנייה: וענן יי׳ עליהם יומם׳, שבעה ענני כתובים במסעיהם ארבעה מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם ממיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבי׳: ויהי בנסוע הארון׳, עשה סימניות מלפניו ומאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין מורעמות לפורענות וכו׳ כדאית׳ בכל כתבי הקדש: קומה יי׳, לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשה ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר תנחומא בויקהל: ויסעו מהר יהוה דרך שלשת ימים׳, המכונסין: ויסעו מאדון׳, אלו הרודפי׳: מאדון׳, אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנא׳ ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יעדימו סוד: שוב יי׳, מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן בשובה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל מגיד שאין השכינה שורה ביישראל פחות מאלפים ושתי רבבות: ויהי העם כמתאוננים׳, אין העם אלא רשעים וכך הוא אומר מה תעשה לעם הזה ואומר העם הרע הזה וכשהן כשרים אומר ויהי בנסוע׳ ל׳ דסמיכי העם מאליהם

יא

א ויהי העם כמתאננים רע באזני יהוה וישמע יהוה ויחר אפו ותבער בם אש יהוה ותאכל בקצה המחנה: ב ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל יהוה ותשקע האש: ג ויקרא שם המקום ההוא תבערה כי בערה בם אש יהוה: ד והאספסף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר: ה זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים: ו ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו: ז והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדלח:

ח שוטטו העם ולקטו ועשו אותו ברחים או דכו במדכה ובשלו בדוד ועשו אותו עוגות והיה טעמו כטעם לשד השמן: ט וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו: י ויבכו בכיתם לבדם איש לפתח אהלו ויחר אף יהוה מאד ובעיני משה רע: יא ויאמר משה אל יהוה למה הרעת לעבדך ולמה לא מצאתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי: יב האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שא אתו כאשר ישא האומן את היונק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו: יג מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו אלי לאמר תן לנו בשר ונאכלה: יד לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני: טו ואם ככה אתה עשה לי הרגנא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי: טז ויאמר יהוה אל משה אסף לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: יז וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי על הם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך: יח ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר כי בכיתם באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו אז במצרים ונתן יהוה לכם בשר ואכלתם: יט לא יום אחד תאכלון ולא שנים ימים ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום: כ עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את יהוה אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים: כא ויאמר משה ששים אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים: כב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם: כג ויאמר יהוה אל משה היד יהוה תקצר עתה תראה הדבר אשר דברתי אליך אם לא: כד ויצא משה ויספר אל העם את דברי יהוה ויאסף שבעים איש מזקני העם ויעמד סביבות האהל: כה וירד יהוה בענן וידבר אליו ויגרע מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו: כו ושם אלדד ומידד נשארו במחנה ותנח עליהם הרוח והם בכתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה: כז ותרץ הנער לקראת משה ויגד לו לאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה: כח ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלאם: כט ויאמר לו משה הקנא אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן יהוה את רוחו עליהם: ל ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל: לא ורוח נסע מאת יהוה ויגז שלוים מן הים ויטש על המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה סביבות המחנה כאמתים על פני הארץ: לב ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה ומחרת כל היום ההוא אסף את השלו המעט אסף עשרת חמרים וישטחו לם שטוח סביבות המחנה: לג הבשר עודנו בין שניהם טרם יכרת ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם מכה רבה מאד: לד ויקרא שם המקום ההוא קברות התאוה כי שם קברו את העם המתאוים: לה מקברות התאוה נסעו העם חצרות ויהי בחצרות:

ואדון ברית יי׳ ב׳ וסי׳ נסע לפניהם, לא משו מקרב: ט׳ פסוקי׳ אית בהון הדין סימן נ״ן הפוכה וסי׳ ויהי בנסע הארון, ויהי העם כמתאננים, יורדי הים באניות, המה ראו מעשי יי׳, ויאמר ויעמד רוח, יעלו שמים ירדו, יחגו וינעו כשכור, וצעקו אל יי׳ בתר׳, שופך בוז על נדיבים, ומקרין אכין ורקין שבתורה: קומה ב׳

בעל הטורים

ויהי בנסע ל׳ דסמיכי העם מאליהם

יא

כזרע ל׳ וחל׳ כזרע אגדא

והאספסף ל׳ וחס׳ ולי יהיה אחד מן מלין נסכין א׳ בתחנא תיבות ולא קריין

שטו׳ אין שייט אלא לשון טייול אשכנייר בלא עמל: וטחנו ברחים ונו׳ לא ירד ברחי׳ ולא בקדרה ולא במדוכה אלא מפתכ׳ היה טעמו לכתחין ולכדוכי׳ ולמבושלי׳: בפרור׳ קדרה: לשל השמן׳ לחלוח של שמן כך פרשו דונש ודומה לו נהפך לשדי בחלבוני קין והלמ׳ יסוד נהפך לחלותי בחרבוני קין ורבותי׳ פי׳ לשון שדים אך אין ענין שדי׳ אכל שמן ואי אפשר לומ׳ לשל השמן לשו׳ ושמ׳ יסורין שאם כן היה המ״ם נקו׳ קמץ ופעמו למטה תחת המ״ם עכשיו שהמ״ם נקוד פתח קטן והטע׳ תחת הש״ן לשון שמן הוא והש״ן הנקודה בקמץ גדול ואינ׳ נקוד׳ בפתח קטן מפני שהו׳ סוף פסוק׳ דבר אחר לשל לשון מוטריקין ליש שמן דבש כעסה הנלוש בשמן ונקטפה בדבש ותרגום של אנקלוס ל דמתרגמ׳ דליש במשח כוטה לפתרומו של דונש שהעסה הנלוש בשמן לחלוחית שמן יש בה:

בוכה למספחותיו׳ מספחו׳ מספחו׳ נאסני׳ ובוכים לפרסם ת תרעומתן בנלוי ו ורבותי׳ אמרו ל למספחותיו על עסקי מספחות על עריות הנאסרות להם: כי תאמר אלי׳ שאתה אומ׳ אלי שהוא בחיקך והיכן אמר לו כן לך נחה את העם ואומר ויכוס אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלי׳ אתכם ומחרפי׳ אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו׳ אתה אומר לי לשאתם בחקי: ואם נחה את עושה לי׳ תשא כמו של משה כנקבה כ כשהראהו הקבה ח הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לבניו אם כן הרגני אתה: ואל אראה ברעתי׳ ברעתי היה לו לכתוב אלא שכינה הכתו׳ זה אחד מתקוני סופרי׳ בתורה לכינוי ולתקון לשון: אספה לי׳ הרי תשוב׳ לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי ו והזקנים הראשונים היכן הם והלא אף במצרים ישבה עמהם שנאמ׳ לך ואספת את זקני ישראל אלא באש הבערה מתו וראוי׳ הם לכך מסיני דכתי׳ ויחזו את האלהים שנהנו אכלו ושתו ולא רצה הקבה ליתן אכלות במתן תורה ופרע להם כאן: אשר ידעת כי הם ונו׳, אותם שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומכים על ידם שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן בדרך שנכנעו בארצן: ולקחת אותם, קחם בדברים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בני של מקום: והתיצבו שם עמך, כלי שירתו ישראל ויהנהנו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקבה: וירדתי, זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה: ודברתי עמך, ולא עמהם: ואצלתי, כתרגו׳ ואחדי כמו ואל אצילי בני ישראל: ושמתי עליהם, למה משה דומה באותה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום: ונשאו אתך, התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרבנין: ולא תשא אתה לבדך, הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אני לבדי: התקדשו, הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר הקדישם ליום הרגה:

בכה ובכה ז׳ וסי׳ נמסר בסדר שמות: למשפחותיו ד׳ וסי׳ נמסר בסדר במדבר סיני: ובעיני י׳ וסי׳ ובעיני שכם בן׳ בעיני פרעה ובעיני׳ והקול נשמע בית׳ ירא י׳ עליכם׳ גם האיש משה׳ ובעיני משה רע׳ ובעיני הסרני׳ ודבר גם אבנר׳ וישר הדבר בעיני דמלכי׳ וחברו דהה: עבדך לעבדך ז׳ קסצי׳ וסי׳ למדה

שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ
דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ
אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד
הַשָּׁמֶן: וּבְרֶדֶת הַטַּל עַל־הַמַّחֲנֶה
לַיְלָה יֵרֶד הַמָּן עָלָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה
אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ
לְפֶתַח אָהֳלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה מְאֹד
וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה לָמָּה הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ וְלָמָּה
לֹא־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת־
מַשָּׂא כָל־הָעָם הַזֶּה עָלָי: הַאֲנֹכִי
הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אָנֹכִי
יְלַדְתִּיהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ
בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת־הַיֹּנֵק
עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו:
מֵאַיִן לִי בָּשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה
כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תְּנָה־לָּנוּ בָשָׂר
וְנֹאכֵלָה: לֹא־אוּכַל אָנֹכִי לְבַדִּי
לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד
מִמֶּנִּי: וְאִם־כָּכָה אַתָּה עֹשֶׂה לִי
הָרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְאַל־אֶרְאֶה בְרָעָתִי: פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֱסֹף־לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם
וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד
וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: וְיָרַדְתִּי
וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ
אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ
אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אַתָּה
לְבַדֶּךָ: וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ
לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם
בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָשָׂר
כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה
לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם:

שֶׁיְּטִין עַמָּא וְלָקְטִין דְּצָבֵי טְחִין
בְּרֵיחַיָּא אוֹ דְצָבֵי דָאִיךְ בְּמַדּוּכְתָּא
וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא וְעָבְדִין
יָתֵיהּ גְּרִיצָן וַהֲוָה טַעְמֵיהּ כְּטַעֲם
דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא: וְכַד נָחֵת טַלָּא
עַל־מַשְׁרִיתָא לֵילְיָא נָחֵת מַנָּא
עֲלוֹהִי: וּשְׁמַע מֹשֶׁה יַת עַמָּא בָּכֶן
לְזַרְעֵיתְהוֹן גֻּבַר בְּתָרַע מַשְׁכְּנֵיהּ
וּתְקִיף־רוּגְזָא דַיְיָ לַחֲדָא וּבְעֵינֵי
מֹשֶׁה בִּישׁ: וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם
יְיָ לְמָרֵי אַבָּאישְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָה
לָא־אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ לְשַׁוָּאָה
יַת־מַטּוּל כָּל־עַמָּא הָדֵין עָלַי:
הַאֲבֵי אֲנָא לְכָל־עַמָּא הָדֵין וְאִם־
בְּנֵי אֲנוּן דְּאַמַּרְתְּ לִי סוֹבְרֵהִי
בְּתוּקְפָּךְ כְּמָא דְּמַסּוּבַר תּוּרְבִּינָא
יַת־יַנְקָא עַל אַרְעָא דְּקַיְּמְתָּא
לַאֲבָהָתְהוֹהִי: מְנַן לִי בְּשַׂרָא
לְמִתַּן לְכָל־עַמָּא הָדֵין אֲרֵי־
בָכֶן עָלַי לְמֵימַר הַב־לָנָא בְּשַׂרָא
וְנֵיכוֹל: לֵית־אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדִי
לְסוֹבְרָא יַת־כָּל־עַמָּא הָדֵין אֲרֵי
יַקִּיר מִנִּי: וְאִם־כְּדֵין יַת־עֲבַד
לִי קְטָלְנִי כְּעַן קְטוֹל אִם־
אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ וְלָא אֶחֱזֵי
בְּבִישְׁתִּי:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
כְּנוּשׁ־קֳדָמַי שַׁבְעִין גַּבְרָא מִסָּבֵי
יִשְׂרָאֵל דִּי יְדַעְתָּ אֲרֵי אִנּוּן סָבֵי
עַמָּא וְסַרְכּוֹהִי וּתְרַבֵּר יַתְהוֹן
לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן
עִמָּךְ: וְאֶתְגְּלֵי וַאֲמַלֵּל
עִמָּךְ תַּמָּן וְאַרְבֵּי מִן־רוּחָא דִּי
עָלָךְ וְאַשְׁוֵי עֲלֵיהוֹן וְיִסְבְּרוּן עִמָּךְ
בְּמַטּוּל עַמָּא וְלָא־תִסְבַּר אַתְּ
בִּלְחוֹדָךְ: וְלְעַמָּא תֵּימַר אִזְדַּמְנוּ
לְמָחַר וְתֵיכְלוּן בִּסְרָא אֲרֵי בְּכִיתוּן
קֳדָם יְיָ לְמֵימַר מַאן יוֹכְלִנָּא
בִּסְרָא אֲרֵי טָב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְיִתֵּן
יְיָ לְכוֹן בִּסְרָא וְתֵיכְלוּן:

הרעת לעבדך, היסגרוני בעלי קעילה, ועשית חסד על עבדך, ולי אני עבדך ולצדוק, ואמר המלך שלום דאבשלום, כי אתה הבדלתם לך, גם מודים חשוך עבדך, וכל אתנחתא וסוף פסוקים דכו׳ בסא טוב עשית עם עבדך: האנכי ב׳ וסי׳ הריתי, לאדם שהי׳: לשאת כ״ד נמסר בה״א ריש סי׳ ט״ו: את נ׳ בליש׳ זכר וסי׳ ואת תדבר אלינו, ואם ככה את עשה לי, ממשה הסוכך: הרג נ׳ והס׳ וסי׳ ואם ככה את עשה לי, כי הרג תהרגנו ידך תהיה בו, והנה ששון ושמחה הרג, והר והרג בשנאיה׳: ואל אראה ברעתי חד מן יח מלין תיקון סופרי׳ וסי׳ נמסר בריש ספרא דמדבר סיני: ואמ׳ י׳ אל משה ט׳ בטעם׳ נמסר בסדר במדב׳ סיני: ולא תשא נ׳ וסי׳ ולא תשא למקו׳ בעבורם, ולא תשא עליו חטא, ולא תשא אתה לבדך, ונמסר גם בסדר וארא:

בעל הטורים

טעמו ל׳ והיה טעמו כטעם לשד השמן. שאמן מאלה מנעוריו ושקטו הוא על שדיו. על כן עתה טעמו כנ׳ ויסמו את טעמו. כשמתו את טעמו נבי דוד. מואב שהיה שקט עתה טעתה אכל דוד שנלה ממקום למקום כשמתו את טעמו. ודור המלכר לאעלפי שנלו ממקום למקום לא שינו את טעמם כשכיל המן שנאמר כו וטעמו. שלא כיתבה תור אלא לאוכלי המן. ולמה לא מנאתי חן חסר אלף ואיך נבי אינו ערוס יכתי חס אלף לוחר אם לא מנאתי חן בעיניך למה יבאתי מכשול לאתי. תנין על ההא ס שכחמשה דברים אלה זוכה לבניו ואלה הן. בנוי. בכח. בעושר. בחכמה. בשנים. בנוי ס שנאמר ידאה אל ע עבדיך פעליך ו והדרך על בניהם. בכח. שנא׳ גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרי׳ יבורך. בעושר. שנאמ׳ כעבר הייתי גם זקנתי ולא ראיתי נבי׳ נעזב וזרעו מבקש לחם. כל הימים חונן ומלוה וזרעו לברכה. בחכמה שנאמ׳ תחת אכותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ. ובתיב לא יחוש מ מפיך ומפי זרע׳ ומפי זרע זרעך. בשנים. דכתיב לעתן ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה. וכשם שהוא זוכה להם כך מחייב אותם בחמשה דברי חילופים דכתיב יחולו על. ולא יחל ולא כל בית אבי ואל יכרת מבית יעקב ומחזי כפלא ומופל בחרב ונחפי לחם. זב תחת הכח. שהזיבו מתשם הכח. ומטורע תחת הנוי. כי הברעת מנוכה על הבריות. ומחזיק כפלא כור שלין בו חכמה. ומופל בחרב קבר יחיים. ונחסר לחם זה עוני תחת העוש׳ מאכל שהקדיש זוכה לבניו בחמשה דברים. ומחייב מחייב לבניו בחמשה דברים חילופים. אספה לי שבעים איש כנגד שבעים כפם סירדו למנרי׳ וכנגד ע אומות. וכנגד ע שמות שם להקבה. ואלו הן אלו. אלוים יי׳. אחד. אדון. אדיר. אדיר. אדון. אתת. אדון אדים. אחדון. שאין מוסר מלבותו לא אמונה אשכול הכפר. בדיך כור. גדול גאה גואל גבור דגול הודה ועל זכר חי חסיל חנון חוקר חסין חכם טוב טהור עיני׳ יצר יושב סתר כבוד מסתתר כורת מסגב נבחי כוכר חבר נוצא עון נוצא פצע נוצא חטא נוקם מוטר סלה יושב קדש סלה סלה עליון עופר עזון פודה כור נכי נבלות קדוש קנא קרוב רחום רם ראשון שלא קבל מלבותו אחד. רב חסד שומר סופט שלטון סר שוכן עד תמים תקיף. זע שמות של ישראל. ואלו הן: אשת כעורי אלי הנדק אלופים אחים אהובים אוב אם אישי אפרי אדירי אביר אמון אחיה אנוה בני אל חי בני בכור בחירים בתי בית בשלה גוי גדול גן כעול גל כשל גפן הי העתיקים ונשואים זרע קדש חכמים טובים יחידי יקירי ישראל ישורון יעקב יוסף יהודים ילדי ידידים כלה כנה כרם כהני משרתים מלכים מעין חתום נחלה כדיבים נאוה נער נטע סגולה עליונים עניים עדה עבדים עבדי עמי פדויים פרזים נאן נזיקי קדושי קנוי רבים רבי שבטי יה תמימים עב׳. זע שמות לירושלם. תנין על הא לאספה לומ׳ לך ס שיהיו בקיאין ומהירין בה חומשי תורה. עמך בגיתע יהו דוחין. ואכלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם כי אני לא אכחדם ולא אתן תמוחי עליהם. כי אני אמרתי כי אתה לבדך תשא אותם. ואתה אחל לא אוכל לשאת כל העם הזה. כחר לך מי שיש עתך ותתן

ולא יומים ובפל: חמשה ימים, כנגד אצבעות היד האוכלים: עשרה, כפל בשתי ידיו גם עשרים כמספר האומרים יאכל כל מה שיאכל באצבעות ידיו ורגליו: חדש ימים, כירשתיו שיסוב ערך הלבנה באורה וכן שנתים ימים, וטעם מאכבם כי הריח באף ויצא הריח ממנו ולא ימצא: לזרא, באלף תחת הא כמו קרחן לי מרא כי אותיות אהיי מתחלפין וטעם לזרא הוא דבר זר נתעב לתולדת שלא הרגיל אדם בו: שם מאות אלף רגלי, אין צורך להזכיר הפחותים,

ורבים פירשו זאת הפרשה לטעמים רבים יש אומרים כי משה אמר מה שיאמרו לו ישראל בעת שישאלו מה הוא הבשר והתשובה שיאמר להם אין לכם צורך לשאול: היא יי' תקצר, ולא אדע למה הגדה הזאת רק הדבר כמשמעו כי משה לא ידע כי השם יחדש אות או מופת כי אם להגדיק נביאו כאשר אבארם: ומצא להם, כדברי המתרגם אדמית ומה נכבד דרש קדמוניו במלת ישחט על הבהמה ויאסף על הדג: היקרב, כמו ויקר מקרה: ויצא משה, מאהל מועד: ויאמר, על דעתי מהבנין הכבד המוסף, וי"ת ויתנבאו כאלו רפא בלשון ישמעאל: ולא יספו, פעם שנית וכן קול גדול ולא יסף ולא יסף עוד לדעתה ואין מדקדוק הלשון להיותו מנוגדת כן תסמו בכל חטאתם אמרו חכמים זל שלקח משה מכל שבט ושבט ואנשים שבעים ובעבור שאמר לו השם שבעים איש הניח השנים וזה כוון: והמה בכתובים, בתחלה: ולא יצאו, ממחנה ישר' אל אהל מועד: וירץ הנער, בהא הוא המודע לשרת משה חוץ מיהושע כי שרות יהושע היינו כשרות כל נער: מבחורין, יש אומרים שפירושו מבחורותו והטעם שלא אמר כדברי זקן ויש מדקדקים מבחורין עם משרת משה והטעם שרת אותו מיום שהיה בחור וזה אינו כוון כי זה המעשה היה בשנה השנית והנכון בעיני שהוא מבחורת הוא מהמובחרים לשרת משה כי אחרים יש עמו ודע כי מלת בחור בלשון רבים כעם השתנה ובעם לא תשתנה וכן מלת שרים אולי הם שני משקלים: כלאה, כפתח הלמד בעבור אות הגרון הבא אחריו, ונפתחה

בעל הטורים

בתוך ויאכל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש. אבל אלדד ומידד שלא היו מן הזקנים אבל מרוחו נתן עליהם. לזרא באלף שתצאו בו כל מיני טעמים חוץ מאלף והוא טעמו של מתן. לזרא בנים לאולי מעים. אם לא כל דני הים יאסף להם. פי' יותר להם לשון ינוע ויתת ויאסף. זה הוא באסיפה בעצמה שני להי בנוח ב' בחסל ויהי בנוח עליה הרוח. ואידך בנוח בפרת רגלי הכהנים. לזרא שנחה עליהם השכינה כמו על אהרון. ותכן שנים בחסר בפרשת נח. מתנבאים. שהיו אומרים משה מת ויהושע מכניס ישראל לארץ. מתנבאים כנוטריקון משה תמות והושע מכניס: ויגן

לא יום אחד תאכלון וגו' פסו' דמיין אית בהון לא ולא ולא ולא וסי' לא יום אחד תאכלון ולא, לא תאבה לו ולא תשמע אליו, והיה כי תרבו ופריתם: ויאמר משה ב' בטע' זרקא וסי' שש מאות אלף רגלי, בזאת תדעון כי יי' שלחני: להם ה' דסבירין לכם ומטעין בהו ספרי וסים' בשר אתן להם, ומדתם מחוץ

לא יום אחד תאכלון ולא יום אחד תאכלון ולא יומים
ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים
ולא עשרים יום: עד חדש ימים
עד אשר־יצא מאפכם והיה לכם
לזרא יען כי־מאסתם את־יהוה אשר
בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה
זה יצאנו ממצרים: ואמר משה
ששׁ־מאות אלף רגלי העם אשר
אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר אתן
להם ואכלו חדש ימים: הצאן ובקר
ישחט להם ומצא להם אם את־כל־
דגי הים יאסף להם ומצא להם:
ויאמר יהוה אל־
משה היד יהוה תקצר עתה תראה
היקרך דברי אם־לא: ויצא משה
וידבר אל העם את־דברי יהוה
ויאסף שבעים איש מזקני העם
ויעמד אתם סביבת האהל: וירד
יהוה בענן וידבר אליו ויאצל מן־
הרוח אשר עליו ויתן על־שבעים
איש הזקנים ויהי כנוח עליהם הרוח
ויתנבאו ולא יספו: וישארו שני־
אנשים במחנה שם האחד אלדד
ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח
והמה בכתבים ולא יצאו האהלה
ויתנבאו במחנה: וירץ הנער
ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד
מתנבאים במחנה: ויען יהושע
בן־נון משרת משה מבחריו
ויאמר אדני משה כלאם:

לעיר, יגיח יי' לאחיכם דאורית' וחברו דיהושע' ועתה הניח יי': היד ב' וסימ' היד יי' תקצר, היד יואב היה: דברי ג' וסימ' היד יי' תקצר, ומדוע הקילתני, ויען איש ישראל את איש, הבית הזה אשר אתה בונה, ויאמר אליהו התשבי, כן יהיה דברי אשר יצא מפי, ואת אלה ידי עשתה, ויאמר יי' אלי היטבת, אלה כה דברי כאש נאם יי', הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר, ושל אחריו בפסוק שני, כי כה אמר יי' לפי מלאת לבבל, ויתפלל אל יי' ויאמר אנא יי' דיונה, אחרי דברי לא ישנו: אם לא' ספ' וסימ' נמסר בסדר חיי שרה: כנוח ב' וסימ' כנוח עליהם הרוח כפות רגלי הכהנים, עליהם ג' חס' נמסר בסדר ויגש: האהלה ה' וסימ' נמסר בשפטי' סימן ד' גבי יעל וסיסרא:

כמר סעודים ונחתוך ראשך הסיבו הקבה ואם לא תתן יאמרו שקבלה ידי הטוב בעיניך שיד יי' תקצר בעיניה יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת: עתה תראה היקרך דברי, רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומ' אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תשפיל להם סופן לדון אחרך אם אתה נותן להם בשר בהמה נשה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן דקה יאמרו נשה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקבלה ידי אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא יסמעו לך הלך משה לפייסן אמר להם היד יי' תקצר הן הכה צור ויזובו מים ונומר הגם לחם יוכל ת"ת אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאת שאלתינו וזהו שנאמר ויבא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויקח שבעים איש וגו': ולא יספו, לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו כך מבורש בספרי ואינקלוס תרגמו ולא פסקין שלא כסקה נבואה מהם: וישארו שני אנשים, מאותן שנבחרו אמרו אין אנו כדאי לגדולה זו: והמה בכתובים, במבוררים שבהם לסנהדרין ונכתוב כלם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבון עולה לשנים עשר שבטים משה משה לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד מה עשה נטל עץ כתרין וכתב על שבעים זקן ועל שנים אלף וברר מכל שבט ושבט משה והיו עץ אמר להם טלו כתריכם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש מי שעלה בידו אלף אמר לו לא המקום חפץ בך: וירץ הנער, יש אומרים נרשום בן משה היה: כלאה, הטל עליהם ברכי נבוך והם כלים מאליהם, דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ:

המקנא

עד חדש ימים, זו בשרים שמתמצין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה ובדשעי' הוא אומר הבשר עודנו בין שיניהם כך היא שנויה בספרי אבל במכילתא שנויה חילוף הדשעים אוכלין ומבטערין שלשים יום והבשרים הבשר עודנו בין שיניהם: עד אשר יצא מאפכם, כתרגומו דתקונון ביה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לאוץ דרך האף: והיה לכם לזרא, שתהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרב זרא: את יי' אשר בקרבכם, אם לא שנעשתי שכינתי ביניכם לא נבה לבבכם ליבכם לכל הדברים הללו: שש מאות אלף רגלי, לא חש למנות את הבדל שלשת אלפים היתירים רבי משה הדרשן פירש שלא בכו אלא אותן שיצאו ממצרים: הצאן ובקר ישחטו, זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים: הצאן ובקר, הכל כמשמעו מי מספיק להם כענין שנאמר ומצא כדי נאולתו ואינו קשה זו אם שמעו כא המורים אלא אמ' בדברים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב רבי שמעון אומר חש ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי ונומר ואת אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כיון: הצאן ובקר ישחט להם, כדי שיהנו ותהי אכילה זו מספקתן עד עולם וכי שבחך הוא זה אומר לו לחמור טול

לא
ג' פסו' דמיין לא ולא ולא

להם
ה' דמטעי' כיה ספרי

המקנא אתה לי: הקנאתי את מקנא: לי, כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לגזור הנכלמים בלעג אומץ בעובי המשא: ויאסף משה, מפתח אהל מועד: אל המחנה, נכנסו שם לאהלו: ויאסף, לשון כניסה אל הבית כמו ואספתו אל תוך ביתך ואב לכלם יכבוד ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שיכנסו הנביאים שם לאהלו: וינז, ויפרח, וכן כי נז שם וכן נגוזו ועבר: ויטוש, ויפשט כמו והנם נטושים על פני כל הארץ ונטשתיך המדברה: וכאמתי, פורחו בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח ב באסיפתן לא להנביא ולא לשחות: הממעי, מי שאוסף פחו מכלם העגלים והחגבים אסף עשרה חמרים:

ויאספו ל׳ בקריי׳ פתחין וסי׳ סביבת שלשת שלחו ושלחו פלשתאי נרמוי דמלכא ולאחיהון חמרא וכספא ופירושא דילהון בלשון הקדש בסדר שמות: המרים ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מלא וסים׳ ויצברו אתם המרי׳ חמרי׳ ב׳ בו וחס׳ המעיט אסף עשרה חמרי׳ מל׳: סביבו׳ ב׳ מלא׳ בתור׳ וסים׳ ורוח נסע מאת י׳, ויקם העם כל היום, ושארא סביבות כתיב וכל נביאי׳ וכתובי׳ מלא׳ במא חסר וסים׳ ורכב אש סביבת אישע: ואף י׳ ל׳ והוא חד מן מ׳ מלין מן א׳ א׳ קדם׳ נסיב ו׳ ותנת׳ י׳ וסי׳ בסס׳ רבת׳: רבה מאד ה׳ וסים׳ הבש׳ עודנו בין שיניה׳, והיה כל נפש חיה, תהיה דגת׳ כדגת הים הגדול, נחשת רבה מאד ד׳ה׳, ויהי מקנהו שבעת דאיוב: ויקרא את שם המקום ד׳ בליש׳ וסים׳ לוז שם העיר, אשר דבר אתו שם, המקום ההוא קברות התאוה, עמק ברכה כי שם ברכו את י׳, ד׳ה׳:

ומי יתן ל׳ בעל אחיה את חכיתך.

ויאמרו ל׳ בעל בתורה.

ויאמר לו משה הקנא אתה לי ומי יתן כל־עם יהוה נביאים כי־יתן יהוה את־רוחו עליהם: ויאסף משה אל־המחנה הוא וזקני ישראל: ורוח נסע מאת יהוה וינז שלוים מן־הים וישט על־המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה סביבות המחנה וכאמתים על־פני הארץ: ויקם העם כל־היום ההוא וכל־הלילה וכל־יום המחרת ויאספו את־השלו הממעיט אסף עשרה חמרים וישטחו להם שטוח סביבות המחנה: הבשר עודנו בין שניהם טרם יכרת ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם מכה רבה מאד: ויקרא את־שם המקום ההוא קברות התאוה כי־שם קברו את־העם המתאוים: מקברות התאוה נסעו העם חצרות ויהיו בחצרות: פ

א ותדבר מרים ואהרן במשה על־אדות האשה הכשית אשר לקח כי־אשה כשית לקח: ויאמרו הרק אך־במשה דבר יהוה הלא גם־בנו דבר וישמע יהוה: והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על־פני האדמה: ס

ויאמר יהוה פתאם אל־משה ואל־אהרן ואל־מרים צאו שלשתכם אל־אהל מועד ויצאו שלשתם:

ה וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ו

ואמר ליהו משה הקנאתי את מקני לי רעינא פון דיהון כל־עמא דיי נביאין ארי יתן יי ית־רוחי נביאותיה עליהון: ואתכנש משה למשריתא הוא וסבי ישראל:

ורוחא נטל מן־קדם יי ואפרח שליו מן־ימא ורמא על־משריתא כמהלך יומא לכא וכמהלך יומא לכא סחור־סחור למשריתא וכרום־תרתין אמין על אפי ארעא: וקם עמא כל־יומא ההוא וכל־ליליא וכל יומא דבתרוהי וכנשו ית־שליו דאזער כנש עשרא דנורין ושטחו לרון מטיחין סחור־סחור למשריתא: בסרא עד־כען בין שניהון עד לא פסק ורגזא דיי תקיף בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא: וקרא ית־שמא דאתרא ההוא קברי דמשאלי ארי תמן קברו ית־עמא דשאילו: מקברי דמשאלי נטלו עמא לחצרות והוו בחצרות:

ומלילת מרים ואהרן במשה על־עסק אתתא שפירתא דנסיב ארי־אתתא שפירתא דנסיב רחיק:

ואמרו הלחוד ברם־עם־משה מלל יי הלא אף־עמנא מלל ושמיע קדם־יי: ונברא משה ענותן לחדא מכל אנשא די על־אפי ארעא:

ואמר יי בתכיף למשה ולאהרן ולמרים פוקו תלת־יכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון:

ואתגלי יי בעמודא דענגא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן ומרים

ג׳ מל׳

ב׳ לם כל אים ישראל. ל׳ בקריי׳

ב׳ בתרי לים

ב׳ ולכ׳ ב׳ כל הארץ ל׳ ב׳ מל׳ בתור׳ ל׳ ל׳

ט׳ פסל׳ כל וכל וכל ל׳ נחל כל אים

ג׳ ל׳ מל׳

ל׳ ומל׳ ל׳ מל׳ בתור׳ וכל׳ קריי׳ דכל במא אלישע.

ה׳ ל׳

מל׳

ב׳ מל׳

ל׳ ל׳ ויחס׳ ל׳

ל׳ ל׳ ויחס׳ ל׳ ל׳

ט׳ בטעם׳ כל חס במא

ל׳

ל׳

כל חס׳ במא חס׳

בעל הטורים

ויגז ל׳ בתפיה ויגז שלוים. ואיך ויגז ראשו כאיב. וזה הוא שם במקל יותר ממה שהרג בהם ה׳ השלו על ידי אכילה הרג בהם על ידי ירידה ונפילה שנפל על ראשם. כשם שלא באיב ויגז ראשו והיה מתאכל על כניו שנפל עליהם הנית. כך כאן היו מתאכלים על אותם שמתו מנפילת השלו. כתיב שלוים וקרי שלוים שלוי לנדיקים ושלוים לרשעי שהיה להם בקונים.

המתאוים ל׳ כי שם קברו את העם המתאוים. הוי המתאוים למה כי שם קברו את העם המתאוים. הכפית. בגיל׳ יפת תראה. ויעתיד יי׳ ושמיך ליה והאים תשה שדברו לו כימו לכיים. ולא שמע אותם אל׳ אחר. ענין ענו כתי׳ שהיה חשבון עונו ימי׳ בהר. ויכפרו הענן שמת ימים ואחר כך שלשה פעמים מ׳ ענו. בגיל׳ בעדן. שנאחל גן עדן: במדלה

ונפתחה הא המקנא והיה רצוי להיותו בשוא ובפתח ובעבור היותו תחת המ״ם שוא נע ושני שואים נעים לא יתחברו לעולם, ומלת מי יתן כשואל חפץ בדבר כאומר מי יתן לי זאת השאלה והחפץ: ויאסף משה, הלך בלוי עם הזקנים לאלוק להם כבוד: ורוח נסע, יום שני: וינז, כרת כמו נזי נזרך ומנזרתו נז כאלך, וטעם וינז שהיו בשפת יש רבים כחול והנה נזז מהם ומלת וינז מפעלי הכפל כמו ויחס בשר הילד: ויטוש, כמו ויפרוש והטעם כדבר נטוש אין כח בו לסור וכן והנם נטושים על פני כל הארץ: סביבות המחנה, בלבד נס הטעם שהיה כאמתי בכל מקום נבוה או שבל: ויפטחו, כמו ויפרשו וכן שטחתי אלך כפי ואם הם שני בנינים: מכה רבה, דבר היה: ויקרא, הקירא או משה: קברי, הקברים כמו ויאמר ליוסף: נסעו העם חצרות, אל חצרות דרך קצרה, וטעם ויהיו בחצרו דבק עם ותדבר מרי׳ כי בעבורה יסבו עם כי כן כתוב: ותדבר מרים, היא דברה נס אהרן הסכי אז החרים על כן נענש, וטעם ותדבר עם בית דרך נבאי כמו וידבר העם באלהים נס ימצא לשבח נס בדרך נבואה ים אומרים כי משה מלך על כוש ולקח כושית והמתרגם אמר שפירתא וטעמו לשון כבוד כאשר יקראו היסמעאלים לזכר הלבן נס אנחנו נקרא העור סני נהור והנה לא יתכן שנקרא שם שהוא לשבח להמכו לבנאי ים אומרים כי כוש בן ימיני הוא שאול וכן הלא בבני כושיים ובכר פילשתיו והיאר בעיני שזו הכושית היא צפורה כי היא מדינית ומדינים הם ישמעאלים והם דרים באהלים וכן כתוב ירבעזן ירעות ארץ מדין ובעבור חוס השמש אין להם לבן כלל ונפורה היתה שחורה ודומה ל לכושית, וטעם כי אשה כושית לקח זה הדבור שדברה מרים ומה נכבד דברי קדמונינו ז שאמרו על הזקנים אשריהם ואוי לנשיהם והנה חטאו משה כי לא נמנע לשכב עם צפורה רק בעבור שאיננה יפה: ויאמרו הרק אך במשה, הביאה ראיה כי לא עשה זה לקדושת השם כי הם היו נביאים ואין המשכב אסור להם: הרק אך, והאחל יספיק רק הוא דרך נאות כמו המבלי אין קברים: וישמע יי׳, ואם דברו בסתר: ענו מאד, במשקל שלו והטעם שלא בקש גדולה על אחיו: פתאום, המ״ם נוסף כמ״ם שלטוס והוא מנזרת פתי דבר שלא עלה על לב: צאו שלשתכם ויצאו שלשתם, כל אחד מאהלו והנה דרך כלל ואחר כן פרט וירד יי׳ בעמוד ענן ויקרא אהרן ומרים ומשה שומע: שמעו

שמעו נא, כמו עתה: נביאכם, מי שיהיה מכם נביא יי': במראה, פירושו אם היה נביאכם שהוא נביא יי' כמו והנבואה עודד הנביא ההולה שרה אמו ככתוב אלהים עולם: במראה, במראות הלילה: בחלום אדבר בו, כפול כדרך הנבואות: בכל ביתי נאמן הוא, טעמו כבן בית שיכנס בלא רשות ואם יצטרך ידבר ברכיו ואתם כאשר אתודע לכם בחלום תדעו ואם לא אין לכם רשות לשאול: פה אל פה אדבר בו, הטעם בלא אמצעי: במראה ולא בחידות, הטעם שאראה לו הדבור כאשר הוא כצורת המשכן: ולא בחידות, כמו הנשר הגדול: ותמונת יי' יביט, כטעם הראני נא את כבודך לו שהוא בהקץ: וילך, הכבוד והענן סר: מעל האהל, מעל פתח האהל: והנה מצורעת, תחסר מלת היא כמו כאשר קלה: בי אדני, כרשתיו: אל נא, אל עתה: מוחלנו, מבנין נכעל ואין לו ליב כי אם מחלו שרי בנין ויש אומרים שהוא המוך מחולת קשור ונעמוד ידוע: אל נא תהי כמת, אל עתה תהיה אחותנו ככל המת כאשר יצא מבטן אמו כאכל חצי בשרו וכן בשר המצורע ואין צורך לתיקון סופרים: ויצעק משה, זה יודע שהיה בצער על אחותו: אל, אתה שים הגבורה ביד עתה רפא עשה לה על כן הטיב הטם ואביה ואילו אביה כעס עליה וירק בפניה הלא תכלם לראות פניו שבעת ימים: תסגר, כמו המצורעים שלא יגיעו אחרים: ואחר תאסף, תאסב מהיישוב וכן ואספתו מצרעתו ואחר שבאה אל המחנה נסעו העם מחצרו: ויחנו במדבר פארן, על דעת רבים שהענן היה שם בעבור שמצאו ויסכן הענן במדבר פארן ויפרשו הענן סר מעל האהל כמשמעו ולפי דעתי אין זה הכי נכון:

שלח לך, כתב שהם אמר ליסראל עלה רש והם אמרו נשלחה אנשי אז אמר הם שלח לך אנשים, ונעם אנשים שהם ידועים גבורים וכן כלם אנשים וחזקת והיית לאים כי אים היה: ויתרו, ויחפשו וכן ולא תתורו: כל נשיא בהם, כל אחד הוא נשיא בהם אז תהיה מלת אחד מוסבת עצמה ואחרת עמה וכן ונשיאים אנשים שרי גדודים היו בן שאול ורבים כן, ונעם בביאה: אשר בצאתו מרחם אמו, אמנו היה לו לומר אלא שכנה הכתוב וכן אחי בשרנו היה לא לומר שלא שכנה הכתוב אשר מאחר שיצאת מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל אחי בשרנו כעין שב' כי אחינו בשרנו הוא ולפי משמעו אף הוא כראה כן אין ראוי לאת להניח את אחותו להיות כמת, אשר בצאתו, מאחר שיצא זה מרחם אמו שם שים כח בידו לעמוד ואינו עוזרו הרי נאכל אחי בשרו שאחיו בשרו הוא, דבר אחר אל נא תהי כמת, אם אינך רופאה בתפלה מי מטהרה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעול וזהו אשר בצאתו מרחם אמו: אל נא רפא נא לה, בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשוא דבר מחברו צריך לומר פנים אז שלשה דברי תחנוני ואחר כך יבקש שאלותיו: לאמר, מה תלמוד לומר אמר לו הטיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהטיבו ואביה ירק ירק וגו' ר' אלעזר בן עזריה אומ' בארבעה מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להטיבו אם יעשה שאותיו אם לאו כיוצא בו ודבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל וגו' מה תל' לאמר אם נושא אתה אם לאו עד שהטיבו עתה תרשה וגו' כיוצא בו ויאמ' משה לפני יי' אלהי הרוחות לכל בשר כיוצא בו ואתחנן אל יי' בעת ההיא לאמ' הטיבו רב לך: רפא נא לה, מפני מה לא אחריך משה בתפלה שלא יהו ישר' אומרי' אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה: ואבי' ירק ירק בפני', ואם אביה הרשה לה פנים זועפו' הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינ' ארבע' עשר יום שלא דין הדין להיו' כנדון לפיכך אף בגזיפתו תסגר שבעת ימים: ואחר תאסף, אומר אני כל האסיפות האמורות במצורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתובה בו אסיפה לשון הכנסה: והעם לא נסע, זה כבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר ותתצב אחותו מרחוק וגו', הבלת בהעלותך

שלח לך אנשים, למה נסמכה פרשת מרגלי' לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעי' הללו ראו ולא לקחו מוסר: שלח לך, לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפני שבאו ישראל ואמרו כשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר ותקרבון אלי כלכם ונומר ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר הנלה אתכם מעינו מצרים וגו' חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי מרגלים למען לא ירשוה: על

יראתם ג' וסים' ומדוע לא יראתם, אנכי עמד בין יי', חרב יראתם, וסי' בלשון ארמי חרבא דמשה אישתא, וא' יראתם, יראתם את יי' דיהושע: וילך ז' פתחין וסי' נמסר בסוף חיי שרה: ירק ג' ב' חס' וא' מלא וסי' נמסר בסדר מצורע: אבתיו לאבתיו ז' חס' בסיפרא וסי' נמסר בסדר במדבר:

ונפקו תרויהון: ואמר שמעו כען פתגמי אם־יהון לכון נביאין אנא־יי בחזון אתנא מתגלי־ליה בחלמין אנא־ממלל עמהון: לא־כן עבדי משה בכל־ביתי מהימן הוא: ממלל עם־ממלל ממלל־נא עמיה בחיזו ולא בחידון ודרמות יקרא־דיי מסתכל ומא־דין לא דחלתון למללא בעבדי במשה: ותקיף רגזא־דיי בהון ואסתלק: ועננא אסתלק מעלוי משכנא והא מרים חורא כתלגא ואתפני אהרן למרים והא סגירא: ואמר אהרן למשה בבעו רבוני לא־כען תשוי עלנא חובא ד דאטפשנא ודסרחנא: לא־כען תתרחק־נא מבינתנא ארי אחתנא היא צלי כען על־בשרא מיתא־הדין דבה ויתסי: וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבעו אסי כען יתה: ואמר יי למשה ואילו אבוהא מנזף נזף בדה הלא תתכלם שבעא יומין מסתגר שבעא יומין מבראא למשריתא ובתר־כן התכנש: ואסתגרת מרים מבראא למשריתא שבעא יומין ועמא לא נטל עד־דאתכנשת מרים: ובתר־כן נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן:

ויצאו שניהם: ויאמר שמעו־נא דברי אם־יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר־בו: לא־כן עבדי משה בכל־ביתי נאמן הוא: פה אל־פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמנת יהוה יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה: ויחר־אף יהוה בם וילך: והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלג ויפן אהרן אל־מרים והנה מצרעת: ויאמר אהרן אל־משה בי אדני אל־נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו: אל־נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו: ויצעק משה אל־יהוה לאמר אל נא רפא נא לה: ויאמר יהוה אל־משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף: ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד־האסף מרים: ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן:

קלו, מהללאל, סימן:

פרשה ו

ומליל יי עם־משה למימר: שלח־לך גברין ויאללון ית־ארעא דכנען די־אנא יהב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל רבא דבהון:

פרשה ז

וידבר יהוה אל־משה לאמר: שלח־לך אנשים ויתרו את־ארץ כנען אשר־אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה תשלחו אבתיו תשלחו כל נשיא בהם:

בעל הטורים

בראה שני במראה אלין אתודע. במראה בהפכו כירי עלי. לאחר שאפילו במראה שאני נראה לנביאים נתהפך בירם עליהם. אל נא תעשה ויאבד בתלוק לפני רבי נחמיה תנין על הא לא שמכינו בה נוגה סנאתר ביחזקאל וכה אור שנאמ' בברא אית והענן סר שלא ירא בתפלת. זהו שאמרו חז"ל אל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו. רפא נא לה. רפא שכריה כי מטה שתשה התפלל אל שירפא שכריה כי מטה. פשט לא כן אין מי שיטהרל. רפא תנון עלהרים אחר הסרת עערת ראשה רפא שכריה כי מטה. והעם לא נסע בפסוק ותתכנס אחותו יום ז' תינו. לכך העתיקה לה שכינה שבע ימי:

יג

א

שלח לך אנשים, אמר אני תרדנו עד שאלך מ מאלכך שרחמי עליו: נואלנו, כתרגומו לשון חויל: אל נא תהי, אחותנו זו: כמת, שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בביאה אף מצורע מטמא ב

על פיי׳ בדרשותו שלח עכב על ידו: כלם אנשים, כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו: ויקרא משה להושע וגו׳, נתפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלי׳: עלו זה בנגב, הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מלאין את הפסולת תחילה ואחר כך מראים את הסחר: את הארץ מה היא, יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשי׳ יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין: החזק הוא הדפה, סימן מסר להם אם בפרזים יושבין חזקין הם שסומכין על גבורתם ואם בערי׳ בצורות הם יושבין חלשים הם: הכמחני׳, תרגו׳ הכפחין כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא, במעיינות ותהומו׳ טובים ובריאים: היש בה עץ, אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו:

אפרי׳ ד׳ קמצי׳ וסים׳ למטה אפרי׳ הושע בן נון, ויהי איש אחד מהר אפרים, חבור עצבים אפרים הנח לו, צרור עץ אפרי׳ צפונה חטאתו, וסי׳ בלשון תרגו׳ חוטרא דגברא צריר ומתקן: רפואה חד מן ב׳ מלין כתיב אלף בסוף ולא קרינ׳ וסים׳ רפוא, למטה בנימן פלטי בן, והלכוא, ויהי בהוציאם את המלכים, הקליא,

אבן עזרא

וטעם אלה שמות האנשים אחר שאמר ואלה שמותם להודיע כי כן היה שמותם לעולם ולא השתנו כמו הושע: עלו זה בנגב, עלו זה הדרך בנגב וידוע כי מגרים הוא נגב ארץ ישראל כאשר פירשתי בספר בראשית והראיה כי רוחב מגרים פחות משלשים מעלות ורוחב ירושלם שלשים ושלש ומדבר פארן בנגב ארץ מגרים והנה פי׳ בנגב אינו נגב המחנה רק פירושו כנגב של ארץ כנען והעד בחברון שהוא ליהודה והכתוב אמר יהודה יעמוד על גבולו מנגב: ורואיתם את הארץ מה היא, ומה העם: החזק, למלחמה ואחר כן כירם מה הארץ הטובה היא שהאויר שלה והמי׳ שלה טובי׳: הכמחני׳, כמו הקדרי׳ שחונים בחלים: השמנה היא, לאת חטה אמרו חזל כי טעם ויבא על כלב בן יפונה כי כל אחד הלך לבד אחד: בצן מגרים, שם מדינה סמוכה אל מגרים וכן מבית לחם יהודה ויש אומרי׳ שפירושו מנזרת אהל כל יצאן בדרך רחוקה, וטעם להזכיר חברון להודיע שהיא קדמונית: עד נחל אשכול, דברי משה ויתכן להיות כמו וירדוף עד דן להיות שם אחר: קדא

בעל הטורים

וישלח אותם תיבה כת חמה: שאמר להם הכנעני חיה לעיר שלינולם ובנם אדם בני טוב ויבא בני טוב: ראשי בני ישר׳ המה היה על׳ מלאך שהיה שרי נגן: סולי ל׳ נדולל כן סולי: תעבוני כל אתי סולי: המרגלים שהיו אתי סולי ששלחו אותם לתור הארץ ונגלות על סולותיה: תעבוני שהגיעו דבה ונרמו שנקבע לי בכיה לדורות: אלה שמות האנשים בגיי׳ שמותיהם מכוערים: את אהר בגיי׳ תורה: שתעתיד להם זכות התורה: השמנה ב׳ השמנה היא אם רזה: את השמנה ואת החזקה לשמיד ביחזקאל בפרשת הנני על הרועים: אלו לא הגיעו דבה היו זוכים לכל מה שאמור בענין ב׳ במרעה טוב תרעה אותם ומרעה שמן ת תרעה אל הרי ישראל ונכשיו שהגיעו דבה נרמו לה שנאמר ובניכם יהיו רועים במדבר מ׳ שנה וגו׳ אחת ויעלו בנגב ויבא ב׳ נהפך אחת שנשתעו על קברי אבות: לעקים

ויאמר ישי לדוד בנו׳ אבוא׳ זאת המנוחה׳ רצוא׳ והחיות רצוא ושוב׳ ואתיקיהא׳ ומדד ארך הבנין׳ נקיא׳ ולא תתן עלינו דיונה׳ נקיא׳ מצרי׳ לשמה תהיה׳ נגוא׳ וסני שים טעם די כל׳ ושיציא׳ בית׳ דגא עד יום׳ יפוא׳ ויתנו כסף להצבים׳ ארעא׳ ובתרך תקום מלכו: מה היא ד׳ וסי׳ נמסר בסדר חיי שרה: ואת העם ב׳ וסי׳ ושב את כל הרכוש׳ ואת העם העביר׳ וראיתם את הארץ׳ ואת העם צוה יהושע׳ ואבימלך נלחם בעיר׳ לבשר בית עצבהם ואת העם׳ וחברו דדה׳ ואחרי כן נאם ה׳ אתן את צדקיהו׳ ואת העם אשר בה׳ וחברו דדה׳ ויתן אל חי אל לבי: בהנה נ׳ וסים׳ לחטא׳ אשר הוא יושב׳ אשר אתה בוטח: השמנה ב׳ וסים׳ ומה הארץ השמנה היא אם׳ האבדת אבקש׳ וא׳ והשמנה וסים׳ והם במלכותם: אם אין ד׳ וסי׳ נמסר בסד׳ בשלח: ויבא ח׳ סבירי׳ לשון רבי׳ וסי׳ ויעלו בנגב ויבא׳ ויבא אל אנשי׳ ויבא אלה כבא אל׳ ויבא אל הגוים אשר׳ והנה עבדי דוד ויאבא׳ יבוא וברחתי מכם המורדי׳ אך בי׳ לי אמר׳ יבוא וירננו על בבל: שאכל כל ליש׳ פלאים בסה חס׳ וסים׳ בלעדי רק אשר אכלו הנערים׳ ויבא הפליט וגד לאברם העברי׳ ויבאו עד נחל אשכל׳ ויפנו ויעלו ההרה׳ אשכל הכופר דודי לי׳

ויקרא משה להושע בן נון׳ יהושע׳ ויאמר אליהם׳ עלו זה בנגב׳ ועליתם את ההר׳ ראיתם את הארץ מה הוא׳ ואת העם הישב׳ עליה החזק הוא הרפה המעט הוא׳ אם רב׳ ומה הארץ אשר הוא ישב׳ בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים׳ אשר הוא יושב בהנה המחנים אם׳ במבצרים׳ ומה הארץ השמנה׳ הוא אם רזה היש בה עץ אם אין׳ והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ׳ והימים ימי בכורי ענבים׳ ויעלו׳ ויתרו את הארץ ממדבר צן עד׳ רחב לבא חמת׳ ויעלו בנגב ויבא׳ עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי׳ ילידי הענק וחברון שבע שנים׳ נבנתה לפני צען מצרים׳ ויבאו׳ עד נחל אשכל ויכרתו משם׳

ושלח יתהון משה ממדברא דפארן׳ על מימרא דיי׳ כלהון גברין׳ רישי בני ישראל אנון׳ ואלין׳ שמהתהון לשבטא דראובן שמוע׳ בר זכור׳ לשבטא דשמעון שפט׳ בר חורי׳ לשבטא דיהודה כלב׳ בר יפנה׳ לשבטא דיששכר יגאל׳ בר יוסף׳ לשבטא דאפרים׳ הושע בר נון׳ לשבטא דבנימין׳ פלטי בר רפוא׳ לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי׳ לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי בר סוסי׳ לשבטא דדן עמיאל בר גמלי׳ לשבטא דאשר סתור בר מיכאל׳ לשבטא דנפתלי נחבי בר ופסי׳ לשבטא דגד גאואל בר מכי׳ אלין שמהת גברא די שלח משה לאללא ית ארעא וקרא משה לדהושע בר נון יהושע׳ ושלח יתהון משה לאללא ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא׳ ותחזון ית ארעא מה היא׳ וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא אם חלש הזעיר הוא אם סגי׳ ומה ארעא די הוא יתיב בה הטבא הא אם בישא ומה קרויא די הוא יתיב בהן הבפצחין אם בכרכין׳ ומה ארעא העתירא הא אם מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאבא דארעא׳ ויומיא יומי בכורי ענבין׳ וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב לבי חמרת׳ וסילקו בדרומא ואתא עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גברא׳ וחברון שבע שנין אתבניאת קדם תנס דמצרים׳ ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן ע

עוברתא

שמותם כ׳ תלאי׳ בתור׳ ונשא אהרן

הושע כל מלאים כולא רפוא זב כתי׳ אלף בסוף תיבות ולא קרין

נחבי ל׳ וחס׳ אלף יהוא חד מן ג׳ דחס׳ אלף בלים

רחב כל פיס קרית חס׳ בגג מל׳

אבן עזרא

קדש, הקודש כמו אשר ילדה אותה ללוי, יש מקום שהוא תחלה ויש מקום שהוא מסוף ויתכן להיות ראש האלפים: וילכו, להודיע שלא בא להלחם אל המחנה רק מיד הלכו: ויסיבו אותם דבר, אל משה ואהרן: ויספרו לו, למשה שהוא העיקר: ויהס כלב, אמר ר' יונה המדקדק שטעמו שאמר הסו: ויוציאו דבת הארץ, דבר שלא היה ואין כן ובא יוסף כי ובא הכך ויוציאו: דבה, מפעלי הכבל מגזרת דבב שפתי ישנים ובמקומו פ פירשתיו: אוכלת יושביה, שהאויר שלה רע: אנשי מדות, כל איש הוא איש מדה רק טעמו מדות וגדולות יותר מהכל וכן אנשי לבב ורבים כמו הס: הנפילים, כדאמרת: מן הנפילי, טעמו וגם אחרי כן אשר יבואו וגם מבורים: את קולם, מעול למלת ותשא גם ויתמו: וילונו, הבנין כבעל מהפעלים הסגיים הנדחים לנפעל שלם: סוב

בעל התורים

לאיקום הוא קדש נחל אשכול. הפסוק מתחיל כל ויתעים כל דסתם נזירות ל' יום. והיין אם זכה לשתותו כראוי לו תמרא ורחמי פקחין וזוכה לאמור ולאמר: והאמורי יושב תלא זו שקול הוא כשבה עתמים שנאמר כי בגבה אמרים גוזים נגהו. עלה בעלה בהא לומר שאפילו אם יאמר לנו עשו סולמות ונעלה ליקיע שהוא מהלך תק שנה בעלה. כי חזק הוא ממנו. איתא בגמרא אל תקרי מתנו אלא מתנו שאפילו כעל הבית אינו יכול להוציא כלי משם. יש תפרשים אלא מתנו לשון מנה פי' כלי. וזה לפי שכל איתיות שלו ממנו כפולים. כמו מם לון ולכך כולל כ דברים פשטו והלרם שלו. ונהי ל' כתם רבא ונהי בשיניהו כחגבים. ונהי בעיתא בלבו. וכן היינו בשיניהו בגיל שהו כתלים קיבין. וכן גם כן נוטריקון ומו כ"ל. וזה יתיישב מה שפרשי שתינו אותרי כתלים בכרם כי מלון לכל סתם של כתלים. והלא הפסוק אומר ונהי בעיניהו כחגבים וכן הלא. ותשמע כחגבים ולא כתלים. אלא נתן שאמר נראה שהקדק רשי עכ. ונהי בעיתא בלבו. לפי שאין בגזר עליהם כוחו עתה. כחגבים כ' כתם הכא ואיך יושביה כחגבים כדאית במדרש שעבק א' אלא רמין וזרק הקליפה וכל זה מרגלי בבגמ ליסב בתוכה מפני הכל וזהו ויושביה כחגבים שישנו בה כחגבים

לנפול

ומן ל"ב פסל דמיין אית בהון ב' מלין דמיין בסנין ו"ו ומלה חדא ביניהון

ונהי ל' בעתא יד

ו וְאֶת־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הַנִּשְׁאָרִים מֵאַנְשִׁים הַהֹלְכִים לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם׃ ז וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ טוֹבָה מְאֹד׃ ח אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתְנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הִוא זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ ט אַךְ בַּיְהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאוּם׃ י וַתֹּאמֶר כָּל־הָעֵדָה לָרְגֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נֹרָא אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה יְנַאֲצֻנִי הָעָם וְעַד־אָנָה לֹא יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃ יב אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי הֶעֱלִיתָה בְכֹחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ׃ יד וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בְּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵיהֶם וּבְעַמּוּד עָנָן אַתָּה הוֹלֵךְ לְפָנָם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה׃ טו וְהֵמַתָּה כְּאִישׁ אֶחָד אֶת־הָעָם הַזֶּה וְדָבְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר׃ טז מִבְּלִתִּי יְכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃ יז וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵּאמֹר׃ יח יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נֹשֵׂא עָוֹן וָפָשַׁע וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃ יט סְלַח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הֵנָּה׃ כ וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ׃ כא וְאוּלָם חַי־אָנִי וְיִמָּלֵא כְבוֹד יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃ כב כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרֹאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִّדְבָּר וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֲשֶׂרֶת פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃ כג אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם וְגַם כָּל־מְנַאֲצַי לֹא יִרְאוּהָ׃ כד וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיָתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וַיְמַלֵּא אַחֲרָי וְהֵבִאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה וְזַרְעוֹ יוֹרִשֶׁנָּה׃ כה וְהָעֲמָלֵק וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב בָּעֵמֶק מָחָר פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃ כו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ כז עַד־מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִים עָלַי אֶת תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִים עָלַי שָׁמָעְתִּי׃ כח אֱמֹר אֲלֵהֶם חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנָי כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃ כט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִגְרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מִסְפַּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּנְתֶּם עָלָי׃ ל אִם־אַתֶּם לֹא תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֶתְכֶם בָּהּ׃ לא וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה׃ לב וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ׃ לג וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנָשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֹּם פִּגְרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר׃ לד בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תַּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וִידַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאָתִי׃ לה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנִּוָּעֲדִים עָלָי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמוּתוּ׃ לו וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ וַיַּלִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דִבָּה עַל־הָאָרֶץ׃ לז וַיָּמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ לח וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה חָיוּ מֵהָלְכִים הָהֵם לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ׃ לט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד׃ מ וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הִנֵּנוּ וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ׃ מא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלָח׃ מב אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵינֶנּוּ בְקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃ מג כִּי הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בַּחֶרֶב כִּי עַל־כֵּן שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא יִהְיֶה יְהוָה עִמָּכֶם׃ מד וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר גַּם־הֵמָּה וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה׃ מה וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיַּכֻּתוּם עַד־הָרְמָה׃

ל' חס' כלים כלמ"ל כמה ל' וחס

ל

ל' מ"ל נתון חס ל' ומ"ל

ל' ולכ

ל' חס

זן מ"ל נתון נ' מנהרין בפסוק

ל' ומעלך רבתי

נ' מ"ל ה' מ"ל

ח' לפ

זב

ל' מ"ל אשר נתנו חתיתם לכל יושביה

ה' לפ' ח' מ"ל

נ' מ"ל ולחס' קלקל

כ' ל'

א

ל

ל

ל

ל

כ

כא

כב

כג

אבן עזרא

עוברתא ואתכל ענבין הד ו ונטלוהי באריחיא בתרין ומן־רמונא ומן־תאנא: לאתרא ההוא קרא נחלא דאתכלא על עסק אתכלא די־קצו מתמן בני ישראל: ותבו מלאלא ית־ארעא מסוף ארבעין יומין: ואזלו ואתו לות־משה ולות־אהרן ולות־כל־כנשתא דבני־ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו ית־תרין פתגמא וית־כל־כנשתא ואחזיאונון ית־אבא דארעא: ואשתעיאו־ליה ואמרו אתינא לארעא די שלחתנא ואף עבדא חלב ודבש היא ודין־אבה: לחוד ארי תקיף עמא דיתיב בארעא וקרויא כריכן רברבן לחדא ואף בני־נברייא חזינא תמן: עמלקאה יתיב בארע דרומא וחתאה ויבוסאה ואמוראה יתיב בטורא וכנענאה יתיב על־ימא ועל כיף ירדנא: ואצית כלב ית־עמא למשה ואמר מסק נסק ונירת ית־ארי־מכל נכול לה: וגברייא די־סלקו עמיה אמרו לא נכול למסק לות־עמא ארי־תקיף הוא מנא: ואפיקו שום ביש על־ארעא די־אלילו יתה לות־בני ישראל למימר ארעא די עברנא בה לאללא יתה ארעא מקטלא יתבהא היא וכל־עמא די־חזינא בגוה אנשין דמשחן: ותמן חזינא ית־נברייא בני ענק מן־גברייא והוינא בעיני־נפשנא כקמצין וכן הוינא בעיניהון: וארימת כל־כנשתא ויהבו ית־קלהון ובכו עמא בליליא ההוא: ואתרעמו על־משה ועל־אהרן כל בני ישראל ואמרו להון כל־כנשתא לו דמיתנא בארעא דמצרים או במדברא הדין לו דמיתנא:

בעל הטעמים

רש"י

כי לא שמע המלך דדה, הנני אוסיף אל דמלכים, וישיבו את העבדים: יושב ז' מלאים בתורה וסימ' נמסר בסדר ויחי: עלה נ' וכתיב ה' וסימ' אעלך גם עלה, עלה נעלה ורשנו, עלה ובכה, ונמסר גם בויגש: יכול ה' מלאים בליש' וסימ' ויהס כלב, ועניו קמה ולא יכול לראות דעלי, אתה ידעת את דוד אבי, היכול יכלו גויי הארצות דדה, ושל אחריו אשר יכול להציל את עמו מידי: והאנשים ח' רפ' וסימ' בסדר ויגש: ויציאו ב' וסימ' נמס' בסוף סדר אמ': ושם ה' רפ' נמס' בריש סדר מקץ: הנפלי' ג' א' מלא וב' חס' וסימ' הנפלי' הז בארץ, ושם ראינו את הנפלי' ב' בו, קדמ' מלא דמלא, וגם נמס' בבראשי: לו' ט' וסי' בלשו' ארמי ישמעאל מיתא לבן שטימא יסופון בארעא ובמדברא בלעם חכימא יהושע קטליה אתת' בזונה אתקלי אבשלום בזכותי' לא שלטא ביה חיתא בישתא גברא דשמע לא מתכעסא נפשיה וביאורם בלשו' קדש נמסר במסר' רבת', ג' ולו וסי' ורב העם עם משה ואמרו ולו, ואמר יהושע אהה יי', ויאמ' האיש אל יואב בתרא ולא:

בניקים מובני שמחזתי ועתאל שנפלו מן השמי' בימי דור אנוש: וכן היינו בעיניהם, שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים: ענק, שמעניקים חמה בקומתן: נתנה

לו מתנו, הלוהי ומתנו:

ולמה ח׳ רפ״נ׳ רפ״ן וה׳ דגשי׳ וסי׳ ולמה יי׳ מביא אותנו׳ הבאתם׳ העליתנו ממצרים׳ אילן קדמאי רפ״ן׳ תניין ולמה תניאן׳ ולמה תכבדו את לבבכם׳ ולמה לא שמעתם בקול יי׳׳ ולמה מרחם הוצאתני׳ ולמה תשגה בני בזורה: לנפל ד׳ וחס׳ וסי׳ לנפל בחרב׳ גם בבל לנפל חללי ישראל׳ דחה דחיתני לנפל׳ אשר החילות

וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבֵז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שוּב מִצְרָיְמָה: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה: וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם: וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאֻם: וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לִרְגוֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְאֹהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָה לֹא־יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְכֹחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בָּעַיִן נִרְאָה אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבְעַמּוּד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה: וְהֵמַתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר: מִבְּלִתִּי יֻכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר: וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נֹשֵׂא עָוֹן וָפָשַׁע וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים:

ל״ נחס׳ ל״ נ״ מ״ בתיל ל״ נעשעת׳ ל״ כ״ ל״ נ״ ל״ ל״ ל״ נ״ ל״ נ״ ל״ נ

כדברך׳ בסגיל מה שאמרת כן יאמרו מבלתי יכולת יי׳: נאולם׳ כמו אבל זאת תעשה להם: חי אני׳ לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם
כי כל האנשים הראים ונו׳: אם יראו את הארץ׳ הרי זה מקרא מסורס׳ חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במנפה
הזאת לאמר מבלתי יכולת יי׳ להביאם שלא אמיתם פתאום כאים אחד אלא באיחור הרבעים שנה מעט מעט: וינסו׳ כמשמעו: זה עשר פעמים׳ שנים בים ושנים במן
ושנים בשלו כו׳ כדאיתא במסכת ערכין: אם יראו׳ לא יראו: רוח אחרת׳ שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב למרגלים אמר אני עמכם בעצה ולבו היה לומר האמת

אבן עזרא

ואולם ה׳ רפ׳ וסי׳ נמסר בסדר וארא: וימלא ט׳ דגשים וסי׳ ויעש יעקב כן׳ וימלא אותו רוח׳ ויקרב את
המנחה את יד אהד מבניו׳ ועבדי כלב עקב׳ וימלא מיכה את יד הלוי׳ וימלא את ירושלם דם נקי׳ וימלא
מקומם עצמות׳ וימלא טרף הוריו׳ וא׳ וימלא קדים בטנו: וזרעו ז׳ וסי׳ נמסר בוירא בלק: ודבר יי׳ אל

שבוק־כען לחובי עמא הדין
בסגיאות טבותך וכמא די שבקת
לעמא הדין ממצרים ועד־כען׃
ואמר יי שבקית כפתנמך׃ וברם
קים אנא ומליא יקרא דיי ית־כל־
ארעא׃ ארי כל־גוברא דחזו ית־
יקרי וית־אתותי די־עבדית במצרים
ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עסר
זמנין ולא קבילו למימרי׃ אם־
יחזון ית ארעא די קימית
לאבהתהון וכל־דארגיזו קדמי
לא יחזונה׃ ועבדי כלב חלף דהוה
רוח אוחרי עמיה ואשלים בתר
דחלתי ואעלניה לארעא די על
לתמן ובנוהי יתרכונה׃ ועמלקאה
וכנענאה יתיב במישרא מחר
אתפנו וטולו לכון למדברא אורח
ימא־דסוף׃

ומלל יי עם־משה ולאהרן
למימר׃ עד־אמתי לכנשתא
בישתא הדא די אנון מתרעמין
עלי ית־תורעמת בני ישראל די
אנון מתרעמין עלי שמיע קדמי׃
אמר להון קים־אנא אמר יי אם־
לא כמא די־מללתון קדמי כן
אעביד לכון׃ במדברא הדין יפלון
פגריכון וכל־מנייניכון לכל־
חשבנכון מבר עשרים שנין ולעלא
די אתרעמתון עלי׃ אם־אתון
תעלון לארעא די קימית במימרי
לאשראה יתכון בה אלהן כלב בר
יפנה ויהושע בר־נון׃ וטפלכון
די אמרתון לבזא יהי ואעיל יתהון
וידעון ית־ארעא די קצתון בה׃
ופגריכון דילכון יפלון במדברא
הדין׃ ובניכון יהון מאחרין
במדברא ארבעין שנין ויקבלון
ית־חוביכון עד דיסופון פגריכון
במדברא׃ במנין יומיא די
אלילתון ית־ארעא ארבעין יומין
יומא לשתא יומא לשתא תקבלון
ית־חוביכון ארבעין שנין ותדעון

סלח־נא לעון העם הזה כגדל חסדך
וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים
ועד־הנה׃ ויאמר יהוה סלחתי
כדברך׃ ואולם חי־אני וימלא
כבוד יהוה את־כל־הארץ׃ כי כל־
האנשים הראים את־כבודי ואת־
אתתי אשר־עשיתי במצרים ו
ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים
ולא שמעו בקולי׃ אם־יראו את־
הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל־
מנאצי לא יראוה׃ ועבדי כלב עקב
היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי
והביאתיו אל־הארץ אשר־בא שמה
וזרעו יורשנה׃ והעמלקי והכנעני
יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם
המדבר דרך ים־סוף׃ פ

וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן
לאמר׃ עד־מתי לעדה הרעה הזאת
אשר המה מלינים עלי את־תלנות
בני ישראל אשר המה מלינים עלי
שמעתי׃ אמר אלהם חי־אני נאם־
יהוה אם־לא כאשר דברתם באזני
כן אעשה לכם׃ במדבר הזה יפלו
פגריכם וכל־פקדיכם לכל־מספרכם
מבן עשרים שנה ומעלה אשר
הלינתם עלי׃ אם־אתם תבאו אל־
הארץ אשר נשאתי את־ידי לשכן
אתכם בה כי אם־כלב בן־יפנה
ויהושע בן־נון׃ וטפכם אשר
אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם
וידעו את־הארץ אשר מאסתם בה׃
ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה׃
ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים
שנה ונשאו את־זנותיכם עד־תם
פגריכם במדבר׃ במספר הימים
אשר־תרתם את־הארץ ארבעים
יום יום לשנה יום לשנה תשאו את־
עונתיכם ארבעים שנה וידעתם

ל׳ זרישך
ל׳ כתיב הא
ל
כ
ג׳ חס׳ ה׳ לפ
כ
ג׳ נ
כ׳ ל׳ כ
ג׳ מ׳ל בתורה
ז׳ לפ בסיפרא
ט׳ לנש
ל
ל׳ ב׳ ולכ׳
ל
ה׳ מ׳ל בתורה
ז׳ ל
ל׳ מ׳ל ובפסוק
ל׳ מ׳ל
ל׳ בתורה
ח׳ קתנין
ל׳ ב׳ מ׳ל חסרי
ל׳ נ׳ ל
ל׳ ולכ׳ ל׳ לפ
נסל
ל׳ ולכ׳ ל׳ מ׳ל
בלים
ל׳ חס׳ ל׳ ו
כמת
ל׳ ולמ׳ את
אלה

משה ואל אהרן יב דסמי׳ וסי׳ נמסר בריש סדר חקת התורה: באזני ח׳ קמצין וסי׳ מצוין במסרה רבתא: אם
לא ח׳ בתורה ז׳ מנהון ספ וסמ׳ בסדר חיי שרה וגם במסרה רבתא ודין מצעות פסו׳, אם לא כאשר דברתם
באזני: וטפכם אשר אמרתם והביאתי כתיב׳, והבאתיו אל הארץ והביאתיו כתיב ושארא והבאתי כתיב:
תם ד׳ וחס׳ וסמ׳ נמסר בסדר בהר סיני:

בעל הטורים

פגל׳ ל׳ כמס׳ כגדל חסדך כגדל׳ זרישך הוא׳ בכי תמותה׳ זהו שאחרו שני פ׳ כרבבי׳ טובים עתה לשרל׳ משה ולול שידעו להתפלל ע׳ עליהם׳ יורשנה ל׳ ז׳ דעו יורשנה הנה מ׳ יורשנה׳ שלא היה יכול להוריש אלא שי׳ הוריש מבני׳ והביאתי זל יתיה שאביא אותם אל הארץ שנתקדשה בי׳ קדושי׳ ופגריכם אתם כי׳ כאשר אתם בנרי׳ותיכם כן תעשיכו עמכם ותמותו׳ חיי

סלח נא׳, אחר שמצאנו שאמר אם ירשו את הארץ אחר שלחתי כדברך ידענו כי מלת סלח נא תריכות אף וכן ונסלח לו על שעשה תשובה שלימה: כגדל חסדך׳, בעבור חסדך הגדול: וכאשר נשאתה׳, כטעם נושאת עון: ועד הנה׳, על המקום הזה לו מיום שיצאו ממצרים ו ועל זה היום כי יום הנה שם ה המקום כמו באו הנה הלילה נס יומן זמן כמו ולא ראיתיו עד הנה וכבר פירשתיו: חי אני׳, טעמו כאשר אני חי כן יהיה ל דברי קיים: וימלא׳, וכאשר מלא כבודו את כל האר׳ והקרוב שהוא לעתיד וטעמו זה תעשה כדי שיודע כבודי בעולם: זה עשר פעמים׳, הטעם רבים והזכיר עשר בעבור היותו סך חשבון כי הוא סוף האחדים ו ראש העשרות שהם במחברת הסנית: וכל מנאצי׳, מבזיהם: ועבדי כלב׳, הזכירו לבדו בעבור ויהם והלוים והכהנים אינם בכלל הסבועה כי לא הלך מהם נשיא מרגל ועוד לכל פקודיכם לכל מספרכם אף על פי שלא היו הכהנים גם הלוים הם רבים: רוח אחר׳, כנגד התרים: וימלא אחרי׳, רדף אחרי דברי ומלא אותו שהארץ טובה מאד ואין דבה: והעמלקי והכנעני׳, הוא האמורי כי כל אמורי הוא כנעני ולא חסם הכתוב להבריאו בעבור העמלקי שהוא מבני עם וכנען שהוא אבי האמורי מבני חם וכן וירד העמלקי והכנעני והעל ויבא האמורי ולא הזכיר העמלקי כי האמורי הוא העקר: יושב בעמק׳, לאריב לכם ויש אומ׳ אף על פי שהעמלקי והכנעני יושבים בעמק כמו דרך ים סוף ולא תבחדו והנה ישראל לא עשו תשובה על כן דבר הם: כגריכם׳, הנופות: הלינותם׳, מנזרת וילונו על משה: נשאתי את ידי׳, כלשון בני אדם כי הסמים למעלה׳, הקדים כלב כי הוא הקדים ויהם: ופגריכם׳, שהם אתם: יהיו רועים׳, כי מנהג הרועה שלא יעמוד ונוח במקום והעד כאהל רעי: זנותיכם׳, שזנו מאחרי ואמרו כתב׳ לאם: אשר תרתם׳, בגדי: את

ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם כמו שנאמר׳ ויהם כלב שהיו שבורי׳ שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר יהושע ואשיב אותו דבר כ סלה כאשר עם לבבי ולא כ׳ בתול׳ ריסהון סלק כאשר עם פי: וימלא׳, כרו מהר את לבו אחרי׳, וזה ידין מקרא קצר: אשר בא שמה׳, חברו תנתן לו: יורשנה׳, כתרגומו יתרכינה יוריש את הענקי׳ ואת העם אשר בה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום ירשנה: והעמלקי וגנ׳, אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאינו עמכם: מחר פנו׳, לאחוריכם וסעו לכם ונג׳, לעדה הרע׳ ונג׳, אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא ע עשרה: אשר המה מלינים׳, את ישראל עלי: את תלונו׳ בני ישראל אשר המה מ מלינים׳, המרגלים מליני׳ אות׳ עלי שמעתי: חי אני׳, לשון שבועה׳, אם לא כן אעשה כביכול אינו חי: כאשר דברתם׳, שבקשתם ממני אם במדבר הזה לו מתנו: וכל פקודיכם לכל מספרכם׳, כל הנמנה לכל מספ׳ שאתם נמנין בו כנון לבאת ולבא לנבא ולתת שקלי׳ כל המנויים לכל אותן מ מספרות ימותו ואלו הן מבן עשרי׳ שנה ונומל להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מבן עשרי׳: ופגריכם אתם׳, כתרגומו לפי שדבר על הבנים להכנים לארץ ובקש לומר ואתם ת תמותו מכל לשון זה כאן לומר אתם: ארבעי׳ שנה׳, לא מת אחד מהם פחות מבן ס׳ לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אות׳ של בני עשרי׳ מגיעין לכלל ס׳ ושנה ראשונה היתה בכלל ואעפ שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמעשו את הענל ע עלתה גזרה זו ב במחשבה אלא שהמתי׳ להם עד שתתמלא ס

תלונות ל׳ כתיבי׳ כן כתוב׳ שמעתי את

כ׳ אתם ותהו שנאמר ובניהם פקדתי עליהם חטאת זו נאף כאן נאמר תשאו את עונותיכם שתי עונות של ענל ושל תלונה וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה
כולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים: ונשאו את זנותיכם׳, כתרגומו יסבלון את חטאתכם: את תנואתי

לה אֶת־תְּנוּאָתִי׃ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־
לֹא׳ זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה
הַזֹּאת הַנּוֹעָדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה־
יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמוּתוּ׃ וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־
שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ
וַיַּלִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא
דִבָּה עַל־הָאָרֶץ׃ וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים
מוֹצְאֵי דִבַּת־הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה
לִפְנֵי יְהוָה׃ וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה חָיוּ מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים
לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד׃ וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר
וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לֵאמֹר הִנֶּנוּ
וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה
כִּי חָטָאנוּ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶּה
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא
תִצְלָח׃ אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה
בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃
כִּי הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם
וּנְפַלְתֶּם בְּחָרֶב כִּי־עַל־כֵּן שַׁבְתֶּם
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה יְהוָה עִמָּכֶם׃
וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ מִקֶּרֶב
הַמַּחֲנֶה׃ וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי
הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכֻּם וַיַּכֻּתֻם עַד־
הַחָרְמָה׃ פ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־
אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם׃
וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ־זֶבַח
לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמֹעֲדֵיכֶם
לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־הַבָּקָר
אוֹ מִן־הַצֹּאן׃ וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב
קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן
בָּלוּל בְּרֻבַּע הַהִין שָׁמֶן׃
וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית הַהִין תַּעֲשֶׂה
עַל־הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃ אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה
סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן

אֲנָא יְיָ נְזִדְרִית
בְּמִימְרִי אִם־לָא׳ דָּא אֶעְבַּד לְכָל־
כְּנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא דְּאִזְדַּמְּנוּ עָלַי
בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יִסְפּוּן וְתַמָּן יְמוּתוּן׃
וְגַבְרַיָּא דִי שְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא
יַת־אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עָלוֹהִי
יַת־כָּל־כְּנִשְׁתָּא לְאַפָּקָא שׁוּם־בִּישׁ
עַל־אַרְעָא׃ וּמִיתוּ גַּבְרַיָּא דְּאַפִּיקוּ
שׁוּם־בִּישׁ עַל־אַרְעָא בְּמוּתָנָא
קֳדָם יְיָ׃ וִיהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן וְכָלֶב בַּר־
יְפֻנֶּה אִתְקַיְּמוּ מִן־גַּבְרַיָּא הָאִנּוּן
דַּאֲזָלוּ לְאַלָּלָא יַת־אַרְעָא׃ וּמַלֵּל
מֹשֶׁה יַת־פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין לְכָל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַבְּלוּ עַמָּא לַחֲדָא׃
וְאַקְדִּימוּ בְצַפְרָא וְסִלִּיקוּ לְרֵישׁ־
טוּרָא לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא סָלְקִין
לַאֲתַרָא דִי־אֲמַר יְיָ אֲרֵי חָבְנָא׃
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָה דְנָן אַתּוּן עָבְרִין
עַל־גְּזֵירַת מֵימְרָא־דַיְיָ וְהִיא לָא
תַצְלַח׃ לָא תִסְקוּן אֲרֵי לֵית־
שְׁכִינְתָּא דַיְיָ בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִתְבְּרוּן
קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃ אֲרֵי עֲמַלְקָאָה
וּכְנַעֲנָאָה תַּמָּן קָדְמֵיכוֹן וְתִפְּלוּן
בְּחַרְבָּא אֲרֵי עַל־כֵּן תְּבְתּוּן מִבָּתַר
פֻּלְחָנָא־דַיְיָ וְלָא־יְהֵי מֵימְרָא־דַיְיָ
בְּסַעֲדְכוֹן׃ וְאַרְשַׁעוּ לְמִסַּק לְרֵישׁ
טוּרָא וַאֲרוֹן קְיָמָא־דַיְיָ וּמֹשֶׁה לָא
עָדוּ מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא׃ וּנְחַת עֲמַלְקָאָה
וּכְנַעֲנָאָה דְּיָתִיב בְּטוּרָא הַהוּא
וּמְחוֹנָן וְטַרְדְּנוּן עַד־חָרְמָה׃
וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימַר׃ מַלֵּל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵעָלוּן לַאֲרַע
מוֹתְבְנֵיכוֹן דִּי אֲנָא יָהִיב לְכוֹן׃
וְתַעְבְּדוּן קָרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ עֲלָתָא
אוֹ־נִכְסַת־קֻדְשָׁא לְאַפְרָשָׁא
נִדְרָא אוֹ בִנְדַבְתָּא אוֹ בְמוֹעֲדֵיכוֹן
לְמֶעְבַּד לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם־
יְיָ מִן־תּוֹרֵי אוֹ מִן־עָנָא׃ וְיַקְרֵיב
דְּמַקְרֵיב קָרְבָּנֵיהּ קֳדָם־יְיָ מִנְחָתָא
סְלֶתָא עֲשִׂרוֹנָא דְּפִילָא בְּרֻבְעוּת
הִינָא מִשְׁחָא׃ וְחַמְרָא לְנִסְכָּא
רֻבְעוּת הִינָא תַּעְבִּיד עַל־עָלְתָא אוֹ
לִנְכַסַת־קֻדְשָׁא לְאַמְרָא חַד׃ אוֹ
לְדִכְרָא תַּעְבִּיד מִנְחָתָא סְלֶתָא
תְּרֵין עֲסָרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא
תְּלָתוּת

אֶת תְּנוּאָתִי׃ שֶׁהִנִּיאוֹתִם אֶת לִבְּכֶם מֵאַחֲרַי׃ תְּנוּאָה׳ לְשׁוֹן הַסָּרָה כְּמוֹ כִּי הִנִּיחַ אֹתָהּ׃ וַיָּשׁוּבוּ וַיַּלִּינוּ עָלַי׳ וְכִשֶּׁבָּאוּ מִתּוֹךְ הָאָרֶץ הִרְעִימוּ עָלַי כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצָאַת דִּבָּה אוֹתָן הָאֲנָשִׁים וַיְמוֹתוּ׳ כָּל הוֹצָאַת דִּבָּה לְשׁוֹן חִיּוּךְ דְּבָרִים שֶׁמַּלְקִיחִין לְשׁוֹנָם לְאָדָם לְדַבֵּר בּוֹ כְּמוֹ דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים וְיִשְׁנָה לְטוֹבָה וְיִשְׁנָה לְרָעָה לָכֵן נֹאמַר כֵּן מוֹנִיאִי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה שֵׁם דִּבָּה שֶׁהִיא טוֹבָה׳ דִּבָּה פְּלוּרָלִים בְּלַעַ״ז׃ בַּמַּגֵּפָה׳ לְפִי יי׳ בְּאוֹתָהּ הַרְאוּיָה לָהֶם עַל פִּי מִדּוֹתָיו שֶׁל הַבָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה׃ וַיִּתְאַבְּלוּ׳ מִתְחַלְּפִין בְּטַעַם קַדְמָא וְרַבִּיעַ תְּנִין זְקֵף׃ אֶת־פִּי יְהוָה׳ מִלְּמַד שֶׁנִּטְלוּ חֶלְקָם שֶׁל מְרַגְּלִים וְקָמוּ תַּחְתֵּיהֶם לְחַיִּים׃ אֵל רֹאשׁ הָהָר׳ הַיְינוּ הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃ וְהִיא לֹא תִצְלַח׳ זוֹ שֶׁאֵתֶם עוֹשִׂין לֹא תִצְלַח׃ כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם׳ כְּלוֹמַר כִּי זֹאת תִּבְכֶּה לְכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם נוּ׳ וְעַתָּה׳ לְשׁוֹן חִזּוּק וְכֵן הִנֵּה עַתָּה אֵינוֹנִים בְּלַעַ״ז לְשׁוֹן עַזּוּת וְכֵן עוֹפֶל בַּת צִיּוֹן עוֹפֶל וּבְחֵן׳ וּמִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא מִפְּרָשָׁם לְשׁוֹן תּוֹפֶל הַלְּכוּ חֲסֵכִים שֶׁלֹּא בְרָשׁוּת׳ וַיִּכָּתוּם׳ כְּמוֹ וַתִּכֹּת אוֹתוֹ טִחוֹן מִכָּה אַחַר מַכָּה׳ עַל הַחֲרָמָה׳ שֶׁם הַמָּקוֹם נִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּאוֹרָע׳ וְעַתָּה׳ אֵין זֶה כְּמוֹ אֵלֶּה כְּשֶׁתְּבָאוּ שָׁם וְתַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם׳ לַעֲשׂוֹת אֵשֶׁה לִי׳ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ׳ נִחַת רוּחַ לְפָנַי׳ לְפַלֵּא נֶדֶר׳ אוֹ נִדְבָה׳ אוֹ שֶׁתַּעֲשׂוּ הָאֵשֶׁה בְּסִבַּת חוֹבַת מוֹעֲדֵיכֶם שֶׁהִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד׃ וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב׳ תַּקְרִיבוּ נִסְכֵּי וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה הַמִّנְחָה כְּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִכְלָל בְּתוֹכָהּ וְהַיַּיִן לַסְּפָלִים כְּמוֹ שֶׁסִּינָּמוֹ בְּמַסֶּכֶת סוּכָּה׳ לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד׳ עַל כָּל הָאָמוּר לְמַעְלָה הוּא מוּסָב עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשֶּׁמֶן וְעַל הַיַּיִן׳ אוֹ לְאַיִל׳ וְאֵשׁ אַיִל הוּא וְרִבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ לְרַבּוֹת אֶת הַכְּלָנֵס לְנִסְכֵּי אַיִל׃ הָאֵשׁ

אֶת־פִּי יְהוָה׳ מִלְּמַד שֶׁנִּטְלוּ חֶלְקָם שֶׁל מְרַגְּלִים וְקָמוּ תַּחְתֵּיהֶם לְחַיִּים׃ אֵל רֹאשׁ הָהָר׳ הַיְינוּ הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃ וְהִיא לֹא תִצְלַח׳ זוֹ שֶׁאֵתֶם עוֹשִׂין לֹא תִצְלַח׃ כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם׳ כְּלוֹמַר כִּי זֹאת תִּבְכֶּה לְכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם נוּ׳ וְעַתָּה׳ לְשׁוֹן חִזּוּק וְכֵן הִנֵּה עַתָּה אֵינוֹנִים בְּלַעַ״ז לְשׁוֹן עַזּוּת וְכֵן עוֹפֶל בַּת צִיּוֹן עוֹפֶל וּבְחֵן׳ וּמִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא מִפְּרָשָׁם לְשׁוֹן תּוֹפֶל הַלְּכוּ חֲסֵכִים שֶׁלֹּא בְרָשׁוּת׳ וַיִּכָּתוּם׳ כְּמוֹ וַתִּכֹּת אוֹתוֹ טִחוֹן מִכָּה אַחַר מַכָּה׳ עַל הַחֲרָמָה׳ שֶׁם הַמָּקוֹם נִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּאוֹרָע׳ וְעַתָּה׳ אֵין זֶה כְּמוֹ אֵלֶּה כְּשֶׁתְּבָאוּ שָׁם וְתַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם׳ לַעֲשׂוֹת אֵשֶׁה לִי׳ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ׳ נִחַת רוּחַ לְפָנַי׳ לְפַלֵּא נֶדֶר׳ אוֹ נִדְבָה׳ אוֹ שֶׁתַּעֲשׂוּ הָאֵשֶׁה בְּסִבַּת חוֹבַת מוֹעֲדֵיכֶם שֶׁהִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד׃ וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב׳ תַּקְרִיבוּ נִסְכֵּי וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה הַמִّנְחָה כְּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִכְלָל בְּתוֹכָהּ וְהַיַּיִן לַסְּפָלִים כְּמוֹ שֶׁסִּינָּמוֹ בְּמַסֶּכֶת סוּכָּה׳ לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד׳ עַל כָּל הָאָמוּר לְמַעְלָה הוּא מוּסָב עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשֶּׁמֶן וְעַל הַיַּיִן׃ אוֹ לְאַיִל׳ וְאֵשׁ אַיִל הוּא וְרִבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ לְרַבּוֹת אֶת הַכְּלָנֵס לְנִסְכֵּי אַיִל׃ הָאֵשׁ

אֶת־פִּי יְהוָה׳ מִלְּמַד שֶׁנִּטְלוּ חֶלְקָם שֶׁל מְרַגְּלִים וְקָמוּ תַּחְתֵּיהֶם לְחַיִּים׃ אֵל רֹאשׁ הָהָר׳ הַיְינוּ הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃ וְהִיא לֹא תִצְלַח׳ זוֹ שֶׁאֵתֶם עוֹשִׂין לֹא תִצְלַח׃ כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם׳ כְּלוֹמַר כִּי זֹאת תִּבְכֶּה לְכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם נוּ׳ וְעַתָּה׳ לְשׁוֹן חִזּוּק וְכֵן הִנֵּה עַתָּה אֵינוֹנִים בְּלַעַ״ז לְשׁוֹן עַזּוּת וְכֵן עוֹפֶל בַּת צִיּוֹן עוֹפֶל וּבְחֵן׳ וּמִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא מִפְּרָשָׁם לְשׁוֹן תּוֹפֶל הַלְּכוּ חֲסֵכִים שֶׁלֹּא בְרָשׁוּת׳ וַיִּכָּתוּם׳ כְּמוֹ וַתִּכֹּת אוֹתוֹ טִחוֹן מִכָּה אַחַר מַכָּה׳ עַל הַחֲרָמָה׳ שֶׁם הַמָּקוֹם נִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּאוֹרָע׳ וְעַתָּה׳ אֵין זֶה כְּמוֹ אֵלֶּה כְּשֶׁתְּבָאוּ שָׁם וְתַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם׳ לַעֲשׂוֹת אֵשֶׁה לִי׳ לְרֵיחַ נִיחוֹחַ׳ נִחַת רוּחַ לְפָנַי׳ לְפַלֵּא נֶדֶר׳ אוֹ נִדְבָה׳ אוֹ שֶׁתַּעֲשׂוּ הָאֵשֶׁה בְּסִבַּת חוֹבַת מוֹעֲדֵיכֶם שֶׁהִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד׃ וְהִקְרִיב הַמַּקְרִיב׳ תַּקְרִיבוּ נִסְכֵּי וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה הַמִّנְחָה כְּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִכְלָל בְּתוֹכָהּ וְהַיַּיִן לַסְּפָלִים כְּמוֹ שֶׁסִּינָּמוֹ בְּמַסֶּכֶת סוּכָּה׳ לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד׳ עַל כָּל הָאָמוּר לְמַעְלָה הוּא מוּסָב עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשֶּׁמֶן וְעַל הַיַּיִן׃ אוֹ לְאַיִל׳ וְאֵשׁ אַיִל הוּא וְרִבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ לְרַבּוֹת אֶת הַכְּלָנֵס לְנִסְכֵּי אַיִל׃ הָאֵשׁ

ואת מלכה ואת כל׳ ויתנם י׳ ביד ישראל ויכום ב׳ בו׳ בתרא דפסו חס׳ ועל יהודה ויתן י׳ את׳ ואבימלך והראשים אשר׳ ויתן י׳ אלהי ישראל את סיחן׳ ואיש ישראל שבו אל בני בנימין׳ וצאו אנשי ישראל מן העיר׳ והי׳ ככלתו לעשות העלה׳ בלול ד׳ וסים׳ בסדר תצוה׳

מסרה
ומוצא דבה הוא כסיל׳
ויהושע בן נון חד מן יא זוגין מתחלפין בטע קדם רביע תגין זקף וסים׳ נמסר בסדר צו׳
ושכמו ג׳ חסרים וסים׳ ושכמו בבקר׳ ועלו׳ בעלות יהושע׳ וחברו׳ הנונ׳ דגשי׳ וסים׳ הנו עבדים׳ לך לעבדים׳ הנו עלינו׳ ונמסר גם בסדר מקץ׳
וארו׳ ברית י״ב׳ וסי׳ נסע לפניה׳ וארון ברית י׳ ומשה לא משו׳
ויכום יא וסים׳ ורד העמלקי ו והכנעני׳ ויכו מהם אנשי הע׳

בעל הטורים
מין כ״ת כ״ם סלוף שהוא בגימ׳ כחלקם שהיו בחלקם׳ ועלינו ל׳ הנני ועלינו׳ ואם כה יאמרו לנו עלו ועלינו׳ זה שאומר כי אין לי׳ מעמוד להושיע כרוב אי כמעט׳ אלו היו ל׳ רבות וכפלו ויהונתן לא היו אלא הוא וכעבו ונכחו׳ ויעפילו בגית׳ בלחש׳ לשון לאחר לאחר מן התעפילו היה׳ ועשיתם אשה ליי׳ סיוך פרש נכנים לתלחמה וכן בפנים אשר ינא לפניהם׳ כיון מיל פרשת קרבנות׳ אלה

לבלח׳ לבדם וכן והבלה יי׳ ואם הוא בהא׳ כי אותיות אהו׳ מתחלפו׳: מנחה סלת׳ עסרון לאחד מן הכאן: סה כסבים׳ או עזים וכן פירם בסוף לכבש האחד או אם הקריב איל תהא מנחתו כמלי׳ כי הכבש הוא קטן׳ ולא הזכיר עם בן הבקר נדבה והזכיר סלמים בעבור סלא הזכירו בתחלה ומספט הכל אחד׳ וטעם כמספרם על המנחה והסמן והיין: אם אשר בתוככם׳ היום: הקהל׳ ים או׳ כי זה ההא׳ הוא לקריאה ולפי דעתי שאין סימן קריאה בלשון הקדם והעל האדבעה והאחד מהם מסה מסה רק זה ההא׳ הוא הא׳ הדעת וסימן הקריאה אינו: ככם כגר׳ כבר ביארתי מספט הכפין בהתחברם׳ וטעם תורה אחת לבד מהעולות כי העולות הם בחיוב חקה ועוד אמר הסם כאשר תביאו מנחה על העולה מהסלת כן תתנו גם מעריסותיכ׳ ואין צורך להזכיר מה שקבלו קדמונינו ז״ל כי הם שתים חלה ותרומ׳ ומעורן לפי שכל דבריה׳ אמת ונולתם הכל הנה שניל כוקף בין שעשו בשגגה מה שנו שלא לעשו׳ ובין שלא עשו בשגגה מה שנו לעשות: נחטאתם

שלשי׳ כל אורית׳ כתי׳ כן חס׳ יוד קדמא בר מן ב׳ דכתי׳ שלישת וסי׳ ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר׳ כי תכלה לעשר׳ וט׳ מלאי׳ וסי׳ והיצע התחתונה׳ ויהי מים רבי׳ ויהי בשנה השלישי׳ וזה לך האות אכול דמלכי׳ וחברו דישעיה׳ והשלישי׳ לכל רוח אורה׳ ושמן שלישית לרס את הסלת׳ ושם השלישית קרן הפוך׳

תַּלְתּוּת הִינָא׃ וְחַמְרָא לְנִסְכָּא תַּלְתּוּת הִינָא תִּקְרַב לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ׃ וַאֲרֵי תַּעְבִּיד בַּר־תּוֹרֵי עֲלָתָא אוֹ־נִכְסַת קֻדְשָׁיָא לְאַפְרָשָׁא נִדְרָא אוֹ־נִכְסַת קֻדְשָׁיָא קֳדָם־יְיָ׃ וְיִקְרַב עַל־בַּר־תּוֹרֵי מִנְחָתָא סְלָתָא תְּלָתָא עֶסְרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשְׁחָ פַּלְגוּת הִינָא׃ וְחַמְרָא תִּקְרַב לְנִסְכָּא פַּלְגוּת הִינָא קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל־בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ׃ כְּדֵין יִתְעַבַּד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ־לְאִמַּר בְּאִמְרַיָא אוֹ בְעִזַּיָא׃ כְּמִנְיָן דִּי תַעְבְּדוּן כְּדֵין תַּעְבְּדוּן לְחַד כְּמִנְיָנְהוֹן׃ כָּל־יַצִּיבָא יַעְבֵּד־כְּדֵין אִלֵּין לְקָרְבָּא קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל־בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ׃ וַאֲרֵי יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דִי־בֵינֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן וַיַּעֲבֵד קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל־בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ כְּמָא דִי־תַעְבְּדוּן כֵּן יַעְבִּיד׃ קְהָלָא קְיָמָא חַד לְכוֹן וְלִגְיוֹרָיָא דִּיתְגַּיְּרוּן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן כְּגִיּוֹרָא יְהֵי קֳדָם יְיָ׃ אוֹרַיְתָא חֲדָא וְדִינָא חֲדָא יְהֵי לְכוֹן וְלִגְיוֹרָיָא דִּיתְגַּיְּרוּן עִמְּכוֹן׃

וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵעֲלְכוֹן לְאַרְעָא דִּי אֲנָא מָעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן׃ וִיהֵי בְּמֵיכַלְכוֹן מִלַּחְמָא דְּאַרְעָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ׃ רֵישׁ אַצְוָתְכוֹן חַלְתָּא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְמַפְרְשִׁין מִן־אִדְרָא כֵּן תַּפְרְשׁוּן יָתָהּ׃ מֵרֵישׁ אַצְוָתְכוֹן תִּתְּנוּן קֳדָם־יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרֵיכוֹן׃ וַאֲרֵי תִשְׁתְּלוֹן וְלָא תַעְבְּדוּן יָת כָּל־פִּקּוּדַיָּא הָאִלֵּין דִּי־מַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה׃

יָת כָּל־דִּי פַקִּיד יְיָ לְוָתְכוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן־יוֹמָא דִּי פַקִּיד יְיָ וּלְהַלָּא לְדָרֵיכוֹן׃ וִיהֵי אִם מֵעֵינֵי כְנִשְׁתָּא אִתְעְבִידַת לְשָׁלוּ וְיַעְבְּדוּן כָּל־כְּנִשְׁתָּא תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי חַד לְעָלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ וְנִסְכֵּיהּ כְּדִינָהּ וְצִפִּיר־בַּר עִזִּי חַד לְחַטָּאתָא׃ וִיכַפֵּר כָּהֲנָא עַל־כָּל־כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן אֲרֵי־שְׁלוּתָא הִיא

ה׳ רפ׳ שְׁלִשִׁית הַהִין׃ וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית
ק׳ ל׳ הַהִין תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְכִי־
נ׳ תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־
ל׳ תמנת לך נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה׃ וְהִקְרִיב עַל־
ב׳ ושחט לת בן הבקר׳ ה׳ רפ׳ בֶן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׃ וְיַיִן תַּקְרִיב
לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ
ל׳ ל׳ לַיהוָה׃ כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ
לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ
ל׳ בָּעִזִּים׃ כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָּכָה
ל׳ ל׳ תַּעֲשׂוּ לָאֶחָד כְּמִסְפָּרָם׃ כָּל־הָאֶזְרָח
יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה
רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם
ל׳ נ׳ גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם
וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר
ל׳ ל׳ תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה׃ הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת
טו לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה׃ תּוֹרָה
ל׳ אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר
הַגָּר אִתְּכֶם׃ פ
ג׳ דסמי׳ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בּ
נ׳ חס׳ בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא
ל׳ אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם
כ׳ ח׳ הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה׃ רֵאשִׁית כ
ל׳ חס׳ לחס׳ עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה
כְּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃
ה׳ חד חס׳ ולמ׳ ל׳ מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה
כ׳ תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃ ס
נ׳ וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא
תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה
ל׳ אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃ אֵת כָּל־
כל אורייתא חס׳ כמו מל׳ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וָהָלְאָה ל
ל׳ לְדֹרֹתֵיכֶם׃ וְהָיָה אִם־מֵעֵינֵי הָעֵדָה
ל׳ ל׳ נֶעְשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פַּר
ז׳ בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה
וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים
ל׳ חס׳ אלף׳ אֶחָד לְחַטָּת׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת כה
ו׳ בכפ׳ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הוּא

תלה ריח׳ אינו מוסב אלא על המנחה והסמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש: אולפה׳ כין שהוא בכבשי׳ כין שהוא בעזי׳ ככם ופה קרויים בתוך שנתם: איל׳ כן שלשה עשר חדש ויום אחד: כמספר אשר תעשו׳ כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם׳ של בהמו׳ מספרם של נסכי׳: ככם כגר׳ כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית כגן יי׳ כארץ מצרי׳ כן ארץ מצרי׳ כמוני כמוך כעמי כעמך: בבואכם אל שלשית הארץ׳ משונה ביאה זו כול חס׳ זולת מכל ביאות שבתור׳ קדמת בעל

בעל הטורים

מסרה

והעמדנו עלינו מצות׳ וג׳ כתיבן שלשת חס׳ יוד תני׳ וסי׳ ונסכיה חצי ההין׳ ויכפ״ קרא שמואל׳ ותכפל הרב שלישתה׳ וב׳ כתיבן שלשת חס׳ דהס׳ והשלשת ביד אתי׳ שלשתך בדבר: ריח ניחח ח׳ מיחדי׳ בתור׳ וסי׳ נמסר בסד׳ צו: ויין ה׳ רפ׳ וסי׳ ויין לנסך רבעית׳ ויין לנסך שלשית׳ ויין תקריב לנסך׳ ויין לא ישתו כל כהן׳ ויין ישמח לבב: כמספר אב מן חד חד כף בריש תיבותא וסי׳ נמסר במסרא רבתא: לאחד ב׳ וסי׳ שני העסר לאחד׳ ככה תעשו לאחד: בבאכם ג׳ וחסרים וסי׳ יין ושכר אל תשת׳ בבאכם אל הארץ ההלה׳ כן תתך חמתי עליכ׳: מראשי ה׳ וסי׳ ערסתיכ׳ מרשית השנה כן כתו׳ חס׳ אלף׳ מראשית כל פרי האדמה׳ מגיד מראשית אחרית׳ להבריאכם מראשית׳ וא׳ ומראשית כל תבואתך: ערסתכם ל חס׳ דחס׳ מראשית ערסתיכם חס׳ ומל׳ וראשית ערסותיכם דיחזקאל כל דמל׳: להטת ל חסר אלף׳ והוא חד מן נ״ה מלין חסרי אלף וסי׳ במסרא רבתא:

חלה תנין על הא׳ ל׳ לכהני חייבין בחלה׳ חמשה רבעים קמח חייבין׳ מראשית ערסותיכם הפסוק מתחיל בחס׳ ומסיים במ׳ ל׳ לומ׳ לך שיין בה אחד מלרבעים:

לדרתיכם חד מן ה׳ מקומות דמשרת מתחילה לסוף פסוק בתיבתו

שלשי׳ כל אורית׳ כתי׳ כן חס׳ יוד קדמא בר מן ב׳ דכתי׳ שלישת וסי׳ ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר׳ כי תכלה לעשר׳ וט׳ מלאי׳ וסי׳ והיצע התחתונה׳ ויהי מים רבי׳ ויהי בשנה השלישי׳ וזה לך האות אכול דמלכי׳ וחברו דישעיה׳ והשלישי׳ לכל רוח אורה׳ ושמן שלישית לרס את הסלת׳ ושם השלישית קרן הפוך׳

יהיה לך מכי הנבור׳ שמעמס אחת דבר אלהים שתי׳ זו שמעמו: את כל אשר צוה ונו׳ מגיד שכל המולה בעז׳ ככופר בכל התור׳ כולה ובכל מה שנתנבאו הנביאים שב׳ לאין היום אשר צוה יי׳ והלאה: אם מעיני העדה נעשת׳ לשגגה׳ אם מעיני העדה נעשת׳ עבירה זו על ידי שונג שסנגו והורו על א׳ מן העבודו׳ שהיא מותרת לעבוד עז׳ בכך: לחטת׳ חסר אלף שאינו כשאר חטאו׳ שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאו׳ קודמו׳ לעולות שב׳ ואת השני יעשה עולה ואז עולה קודמ׳ לחטאת:

הביאו

הביאו את קרבנם לבני י׳, זע״ה אמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לי׳:
וחטאתם, זה השעיר: תחטאת בשגגה, בעון: עז בת שנתה, שלא עבירות יחיל
מביא כשבה או שעירה ובזו קבע לה שעירה: ביד רמה, במזיד: מגדף, מחרף
ומו והיתה חרפה ונדופה אשר נדבו נערי מלך אשור ועוד דרשו רבותינו מכאן
למבארך את השם שהוא
בברכת: דבר י׳,
אזהרת עבו׳ זר׳ מני
הגבורה והשלר מני
משה: עונה בה,
בזמן שעונה בה שלא
עשה תשובה: ויהיו
במדבר וימצאו,
בגנותן של ישראל דבר
הכתוב שלא שמרו אלא
שבת ראשונה וכשנייה
בא זה וחללה:
המוצאי אותו מקושש
, שהתרו בו ולא
הניח מלקושש אף מ
משמאותו והתרו בו
: כי לא פורש מה
יעשה לו, כאן זו
מיתה ימות אבל יודעי
הין שהמחלל שבת
במיתה: ויוציאו אותו
, מכאן שבית הסקילה
חוץ ולחוץ מבית דין:
רגוס, פשטא בלעז
וכן הלוך אלגט וכן
זכור ושמור: ונשו
להם בינית, על שם
הפתילים התלויים בה
כמו ויקחני בבינית
ראשי, דבר אחר
בינית על שם ודאיתם
אותו כמו מבין מן
החרכים: תכלת,
גבע ירוק של חלזון:
וזכרתם את כל מצות
יי׳, שמצין נימטריא
של בינית שם מאות
ושמנה חוטין וחמשה לה
קשרים הרי תל״נ:
ולא

בחטאה
זה מלין
כתי׳ הלא בשרף
תיבות ולא
מפקין

בזה
ל״ וחל אלה להפל
בריה

לכפר עליו ה׳ וסי׳ ושחט את בן הבקר, ויקח משה מן הדם, ואם דל הוא ואין, והנותר מן השמן, והשעיר
אשר עלה, וכפר אהרן על קרנותיו: ביד רמה ג׳ וסי׳ ובני ישראל יוצאים ביד רמה, והנפש אשר תעשה,
יצאו בני ישראל ביד רמה, ונמסר גם בסדר בשלח: בזה ח׳ וסי׳ כי דבר י׳ בזה ואת מצותו הפר, בזה לך

וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוָה
וַחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:
וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בִּשְׁגָגָה:
ס וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא
בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת־שְׁנָתָהּ
לְחַטָּאת: וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ
הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָהּ בִּשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה
לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: הָאֶזְרָח
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם
תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה:
ל וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה בְיָד רָמָה מִן־
הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא
מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב
עַמָּהּ: כִּי־דְבַר יְהוָה בָּזָה וְאֶת־
מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ
הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ: פ
וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ
אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:
וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ
עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־
הָעֵדָה: וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא
פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ: ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת
הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ
כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַّחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם
לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף
מ פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם
לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־
כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם

ואנון איתיו ית־קורבנהון ק
קרבנא קדם־יי וחובתהון קדם יי
על־שלותהון: וישתבק לכל־
בני שרתא דבני ישראל ולגיורא
דיתגירון ביניהון ארי לכל־עמא
בשלותא: ואם־אנש חד
יהוב בשלו ויקריב עזא בת־שתה
לחטאתא: וכפר כהנא על־
אנש דאשתלי במחביה בשלו קדם
יי לכפרא עלוהי ושתבק ליה:
יציבא בבני ישראל ולגיורא
דיתגירון ביניהון אוריתא חדא
תהי לכון לרעבד בשלו:
ואנש דיעבד ברישא גלי מן־
יציבא ומן גיורא קדם־יי הוא
מרגז׳ ושתיצי אנשא ההוא מגו
עמיה: ארי פתגמא דיי בסר
ית־פקודוהי אנני אשתיצאה
ישתיצי אנשא ההוא חוביה ביה:
ורון בני־ישראל
במדברא ואשכחו גברא כד־
מנבב אעין ביומא דשבתא:
וקריבו יתיה דאשכחו יתיה כד־
מנבב אעין לות־משה ולות־
אהרן ולות כל בנשתא:
ואשרו יתיה בבית מטרא ארי לא
אתפרש להון מה־דיעבדון ליה:
ואמר יהוה למשה
אתקטלא יתקטל גברא רגומו
יתיה באבניא כל־כנשתא מברא
למשריתא: ואפיקו יתיה כל־
בנשתא למברא למשריתא ורגמו
יתיה באבניא ומית כמא דפקיד
יי ית־משה: ואמר יי למשה למימר:
מליל עם־בני ישראל ותימר להון
ויעבדון להון ברוספדין על־
כנפי כסותהון לדריהון ויתנון
על־ברוספדא דכנפא חוטא
דתכלתא: ויהון לכון לברוספדין
ותחזון יתיה ותדכרון ית־כל־
פקודיא דיי ותעבדון ית־הון
ולא

לענה לך דמלכים, וחברו דישעיה, אשר בזה את אלתי, אם לא אלתו אשר בזה, כי לא בזה ולא שקץ
ענות עני, ואת אסריו לא בזה, את תפלתם: ויציאו ב׳ וסי׳ וידבר משה אל בני ישראל, ויציאו אתו כל
העדה, ויבאו הנערים המרגלים, ועשו כן ויציאו אליו, כאשר בא יעקב מצרים, ויצאו את מצבות, וראה
ארם כי נגפו, דדה, ויבאו הכהני׳ לפנימה, ויעלו ויצאו מרכבה ממצרי׳, ויצאו את כן המלך דה, המקלל,
אוריהו, וכתיביא ויוציאו כתיב, מצבות ויצאו כתיב, ושארא ויציאו כתיב, ונמסר גם בסוף אמור: ציצת
ד׳ וכתיב כן הסר יוד תניין וסי׳ ועשו להם ציצת, ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, והיו לכם לציצת,
ויקחני בציצת ראשי: את כל מצות יי׳ ג׳ וסי׳ והיה לכם לציצת, ועזבו את כל מצות יי׳, ולשמור ולעשו׳

נחטאתם, הוא השעיר ובעבור שהוא סמוך אל עזים הוא קטן והעתיד הבך: עד
בת שנתה, פירוש שעירת עזים וזה החטאת הוא שלא עשו מה שנוה לעשות והוא
שונג והנה הוא כמשפט העושה בשגגה מה שנוה שלא לעשות: תורה אחת,
כזאת תורת החטאת: ביד רמה, להראות הכל שאינו ירא מהשם: מגדף,
כדרך לשון בני אדם: כי דבר
יי׳ בזה, זה הוא ביד רמה: ואת
מצותו הפר, שציוה שלא לעשות
ביד רמה ויש אומרים אם השם
יפר מצותו בשתר: הנפש ההיא
, אינה המשכלת כדברי תורה
רוח רק הוא חבור נפש עם ה
הגוף: עונה בה, ומו דמו
בראשו: במדבר, לפי דעתי
שהוא מדבר סיני ובכל הזכרתי
למה נסמכה הפרשה נס יתכן
שעשה המקושש ביד רמה ג
והזהירוהו ולא הועיל, יא
ויקריבו אותו אל אהרן:
במשמר, בפתחות הבית מקום
היה ידוע: מה יעשה לו, אי זו
מיתה ימות: כאשר צוה יי׳, מיתת
הרגיל: ועשו להם בינית, יתכן
על שני פירושי החא שיעשו בינית
כמו בבינית ראשי והם החוטים
היוצאים שאינם אחרונים: על
כנפי בגדיהם, על כל בגד
חליק לו מכנסי׳ כי אם תחלקה
הנה הוא כדמות כנף: בתיל
תכלת, על הבינית, וטעם תכלת
בעבור שהוא כעין הסמים:
והיה לכם לבינית, והנה ישיב
הבתיל להיותו בקנה כמו ה
הבינית, והבירום הסני כאשר
העתיקו חזל ובעבור שים עדים
נאמנים על הבירום הסני בטל
הראשון והם העתיקו כי זאת
המנוה עם בגד שים לו אחרבע
כנפים והבינית הם הגדלים ו
ועוד אחרשמו והנה מנוה על כל
מי שים לו בגד באחרבע כנפים
שיתכסה בו ביום תמיד ולא
יסירמו מעלו למען תזכרו ו
והמתפללים בטלית בשעת ה
התפלה יעשו זה בעבור שיקראו
בקריאת שמע והיה לכם לבינית
ועשו להם בינית רק לפי דעתי
יותר הוא חייב להתעטף בבינית
בשאר השעת מסעת התכלה
למען תזכר ולא ישנה ולא יעשה
עבירה בכל שעה כי בשעת ה
התפלה לא יעשה עבירה:
וראיתם אותו, מכוה להיותו
נראה: אחרי

בעל הטורים
הברת תכרת בגיטין
שדברה תורה לבן
בני אדם. סתם
מקושש לשנדף לאחל
לך שבזמן אחר היו
כלאיתא בחולין פ׳
ואמני שבת אחיל
כיון סתם להם פ
פרש בינית שקולה
לא בכל המצות ל
דכתיב וזכרתם את
כל מצות יי׳.
ונעשו להם בינית.
אחר הקבה אני בינה
שתהיו מעוטפים כ
מלאכי לבים הבלי
. ולאחר ראית אותו
מעוטף. לכן נוה
בתכלת שדומה לרקיע
ולבסא הכבוד.
בינית בלת כם בגיל
עולה כחלי. בינית
בגיטי בלקיות ובגיל
בשרים. לאחר ויו
שהוא זהיר בינית
בינית זוכה ורואה
פני שכינה. דכתיב
אני בנדק אחזה פ
פניך. וזוכה לתה
שלאחר ראשו אתכם
על כנפי בשרים.
ראיתם בגיל בינית
ביום. וזכרתם את
כתיב זכירה בבינית.
לכן נוה לעשות ל
בינית בלרבע כנפות
בגדיו שכל מקום ש
שיפנה יזכור. ובכל
אחל ה קשרים בלי
שיזכור לאחל חוטשי
תורה. ויש בכל אחד
שמנה חוטין שיתנע
מלעשות עבירה כ
בשמנה איברים ה
המרגלי׳ את הארץ
לעברה ואו כן. אזני
עינים. פה. חוטם.
ידים. רגלים.
הערוה. והלבי ולא
שאר עצמו שעבירה
זוכה לעלות לתעלה
מה רקיעים לכתיב
והיתה נפש אדוני
צרורה בצרור החיים
ולא עבר כהן עבירה
ביון בשמוכה דיוון
בחטוט הקבר.
ובשבעה תלויות של
ניהנם בינית. עולה
תלי. ות חוטין ל
קשרים תלינו לזכר
לך שבקולה מצות
בינית בכל התורה
כולה. בכלבית יהיה
בגדיך לבנים בגיטע
זה בינית לבגדיכם.
כל מצות יי׳ עולה
תליכ. ולא יהיה לך
מעי הנגול שתעבוס.
ויקח

אחרי לבבכם, המתאוה והעין רואה והלב חומד והנה יהיה הסיבה לאות ולסימן שלא ירדוף אדם אחר הרהור לבו וכל אשר שאלו עיניו: אשר אתם זונים, כי מי שילך אחרי תאותו הוא זונה, מתחת עבודת אלהיו, ונעשה למען תזכרו וכבר אמר ונזכרתם את כל מצות יי' שאם תזכרו תהיו קדושים ולא תתנאלו בתאות הלב המטמטת הרוח המסכלת: אני יי' אלהיכם, אני הוא שהוצאתי אתכם להיות לכם לאלהים על כן אמרתי לכם אני יי' אלהיכם:

אני יי' ב' בטעם' רפ' וסי' ואולך אתכם קוממיו', אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים: ודתן ואבירם ג' וסי' ויקח קרח בן יצהר בן קהת, ויעלו מעל משכן קרח תניינא דפסו', ובני אליאב קדמ' דפסו': ויקמו כלם חס' במט וסי' ויאכלו וישתו, ויקומו שרי מואב קדמ', וינוסו בנשף, ויקומו בני ישראל בבקר, ויקומו וילכו זיפה,

בעל הטורים

ויקח קרח

ויקח קרח כמה מחלוקת קרח לפרשת בכורות סיל ענין בכורות חלק על משה. ויקח קרח בנית זה במקרא רבי. עושר שמוד לכעליו לרעתו בנימט לעשרו על קרח לרעתו היה. ויקומו בנית לחלק. ראובן ואחיתים. כל בשרים ולשון. קרלו חכר לוי שעברו על ה' הבכורות. לאבי שם בחכמה ובעושר נתחייבו כבוד ה' הבכל לאשר מעולם אבי הם. ויסמע מאה בנימעריא מכלן מחסדוהו בלשה: ונקשתם

ויקח

קרח, זה הדבר היה במדב' סיני כאשר נתחלפו הבכורים ונבחלו הלוי' כי חשבו ישראל שמשה אדוניהם עשה זה מדעתו לתת גדולה לאחיו גם לבני קהת שהם קרובים אליו ולכל בני לוי שהם ממשפחתו והלוים קשרו עליו בעבור היותם כתובי' לאהרן ולבניו ונקשר דתן ואבירם בעבור שהסיר הבכורה מראובן אביהם ונתנה ליוסף אולי חבדוהו בעבור יהוסף מ מסרתו גם קרח בכור היה כי כן כתוב ונגל ראובן תובה בגנב וקרח בגנב המשכן כי הוא מ מבני קהת ואלה נשיאי העדה היו בכורים והם היו מקריבים את העולות על כן לקחו מחתות והראיה על זה הפירוש מופת המטה שראו כל ישראל כי השם בחר שבט לוי תחת הבכורים על כן כתו' ותכל תלונתם כי התלונה על זה היתה גם אמר משה כי לא מלבי בעבור שחשדוהו כי מלבו עשה ועוד לא יי' שלחני בשליחות הזה כי כבר האמינו בו כל ישראל ועוד לאיה נמורה כי כל העדה כלם קדושים וה רמז לבכורים שהם קדושים כי כן כתוב קדש לי כל בכור והם היו הכהנים הנגשים אל יי' והם עיקר כל העדה: ויקח קרח, הנשים, דרך קצרה כמו חמור נחס ורבים ככה ויאמר ל' יונה כי פירוש לקח לקוש על משה: לפני משה, שלא קמו בשתר גם אברם בין לפני ובין מפני: קריאי מועד, שהיו נקראים אל אהל מועד: אנשי שם, קולם נאתם ממצרים ומדקדק אמר כי נשיא עדה הם הנשיאים העומדים על הפקודים והם פעולים למלת לקח כאילו כתוב ויקח קרח ודתן ואבירם ואון נשיאי העדה לדבר אליהם וזה מעט רחוק: רב לכם, כמו די לכם והטעם שתפשתם החלק הרב: כי כל העדה כלם קדושים, כי כל העדה מיום מעמד הר סיני היו קדושים: ובתוכם יי', כי הלוים נבחרו אחרי היות הכבוד בתוך בני ישראל ואם ידע משה כאשר היה בהר סיני כי נבחר שבט לוי לא ידעו ישראל: תתנשאו, להיות אהרן הכהן הגדול ומשה למעלה ממנו כי הוא למדו: ויפל על פניו, ברגנו ויש אומרים כדרך הנבואות: את אשר לו, השבט הנבחר ואת תשובה לדתן ולאבירם ולנשיאי העדה שהיו הבכורים: ואת

ויקח

קרח, פרשה זו יבא נלרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח, לקח את עצמו לבד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתבליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקחך לבך לוקח אותך להבליגך משאר בני אדם, לא ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים כמו שנאמר קח את אהרן קחו עמכם דברים: בן יצהר בן קהת בן לוי, ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר ובקהלם אל תחד כבודי והיכן מזכר שמו על קרח בהתיחסם על החכן בדברי הימים שנאמ' בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירם, בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחניתם תימנה שכן לקהת ובני החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו ומה ראה קרח לחלוק עם משה כתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבר אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר ובני קהת ונו' עמרם הבכור נטלו שני בני גדולה אחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השנייה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכלם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו מה עשה עמוד וכנס מאתים וחמשים ראשי סנהדראות ראובן משבט ראובן שכינו והם אליצור בן שדיאור ואבירם וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר אלה קריאי העדה והלביאם טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחד חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן, דתן ואבירם ואון בן פלת: רב לכם, הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים, כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו, אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לבדר לאחיך כהונה לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי יי' אלהיך כל העדה שמעו: ויפל על פניו, מבני המחלוק שבבר זה בדם סרחון רביעי חטאו בענל ויחל משה במתאוננים ויתפלל משה במרגלים ויאמר ושמעו מצרים במחלקתו של קרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח על אביו וכיים עליו אוהבו פעם ופתים ושלם כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני: בקר ויודע ונו', עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להרגות לכנו והוא היה מתכוון להרגות שמא יתזרו בהן: בקר ויודע יי' את אשר לו, לעבודת לויה: ואת

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

ל ומל

ל רפ בטע בתול

לה כלפ

קיט פלט סימן

פרשה

ולא תתורו, אחרי לבבכם, המתאוה והעין רואה והלב חומד והנה יהיה הסיבה לאות ולסימן שלא ירדוף אדם אחר הרהור לבו וכל אשר שאלו עיניו: אשר אתם זונים, כי מי שילך אחרי תאותו הוא זונה, מתחת עבודת אלהיו, ונעשה למען תזכרו וכבר אמר ונזכרתם את כל מצות יי' שאם תזכרו תהיו קדושים ולא תתנאלו בתאות הלב המטמטת הרוח המסכלת: אני יי' אלהיכם, אני הוא שהוצאתי אתכם להיות לכם לאלהים על כן אמרתי לכם אני יי' אלהיכם:

פרשה

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם יהוה ומדוע תתנשאו על קהל יהוה: וישמע משה ויפל על פניו: וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע יהוה את אשר לו

א

ל ובני ויכתן פלת ו בקרי

ל א' מל ולא חס ל

ו' ל' ל

ל ואל ידע בהם

ויקהלו ה' לפ

יז

ויקח

ויקח קרח, פרשה זו יבא נלרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח, לקח את עצמו לבד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתבליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקחך לבך לוקח אותך להבליגך משאר בני אדם, לא ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים כמו שנאמר קח את אהרן קחו עמכם דברים: בן יצהר בן קהת בן לוי, ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר ובקהלם אל תחד כבודי והיכן מזכר שמו על קרח בהתיחסם על החכן בדברי הימים שנאמ' בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירם, בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחניתם תימנה שכן לקהת ובני החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו ומה ראה קרח לחלוק עם משה כתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבר אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר ובני קהת ונו' עמרם הבכור נטלו שני בני גדולה אחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השנייה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכלם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו מה עשה עמוד וכנס מאתים וחמשים ראשי סנהדראות ראובן משבט ראובן שכינו והם אליצור בן שדיאור ואבירם וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר אלה קריאי העדה והלביאם טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחד חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן, דתן ואבירם ואון בן פלת: רב לכם, הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים, כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו, אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לבדר לאחיך כהונה לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי יי' אלהיך כל העדה שמעו: ויפל על פניו, מבני המחלוק שבבר זה בדם סרחון רביעי חטאו בענל ויחל משה במתאוננים ויתפלל משה במרגלים ויאמר ושמעו מצרים במחלקתו של קרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח על אביו וכיים עליו אוהבו פעם ופתים ושלם כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני: בקר וידע ונו', עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להרגות לכנו והוא היה מתכוון להרגות שמא יתזרו בהן: בקר וידע יי' את אשר לו, לעבודת לויה: ואת

ולא תתורו אחרי לבבכם, כמו מתור הארץ הלב והעינים הם מרגלים לנוף מסרסרים לו את העבירות העין רואה והלב חומד והנוף עושה את העבירה: אני יי', נאמן לשלם שכר: אלהיכם, נאמן ליפרע: אשר הוצאתי אתכם, על מנת כן כריתי אתכם שתקבלו עליכם גזירותי: אני יי' אלהיכם, עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמ' המקום לא שנעשה ונטול שכר לא עושין ולא מוטלין שכר על כרחכם אני מלכם וכן הוא אומר אם לא ביד חזקה אמלוך ע עליכם, דבר אחר למה נאמר יציאת מ מצרים אני הוא ש שהבחנתי במצרי' בין טפה של בכור לשאינו של בכור אני הוא עתיד להבחין ולפרע מן התולה קלא אילן ב בבנדו ואומר תכלת היא, ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עז ל לומר שהמחלל את השבת כעובד עז שאף היא שקולה ככל ה המצות וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תור' ומצו' ואת שבת קדשך הודעת להם ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שבת' ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם, כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרי' על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ה ארבעה לשומות של נאולה שנאמ' במצרים והוצאתי והצלתי ו וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת, על שם שכול בחורות תרגומו של שכול תכלא ומכתם היתה בלילה וכן נבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטין שבה כנגד שמנה ימים שעשו ישראל מעיצו ממצרים על שאמרו שירה על הים: חבלת שלא לך

ין

ויקהלו ה' לפ

יח

ואת הקדוש׳ לכהונה: והקריב׳ אותם שיו תנחומ׳ והתרנו׳ מוכיח ויקרב לקדמותי יקריב לשמיסיה׳ ומדר׳ בקר אמ׳ לו משה נבולות חלק הקבה בעולמו יכולים אתם להפיך בקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר ויהי ערב ויהי בקר ויבדל כך ויבדל אהרן להקדישו וגו׳: זאת עשו קחו לכם מחתות׳ מה ראה לומר להם כך אמ׳ להם בדרכי הגוי׳ יש נימוסים הרבה ו נכומרי׳ הרבה וכולם מתקבצי׳ בבית אחד אנו אין לנו אלא יי׳ אחד אהרן אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן ג גדול אחד ואתם ח חמשים ומאתים איש מבקשי׳ כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמים חביב מכל היא הקטרת ה החביב׳ מכל הקרבנו׳ ונס המות נתן בתוכו שבו נשרפו כהב ו ואביהוא לפיכ׳ אתרה בהם והיה האיש אשר יבחר הוא הקדוש כ כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעי׳ שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר בו יצא חי וכלכם אובדין: רב לכם בני לוי׳ דבר גדול אמרתי לכם ולא טפשים הי שכך אתרה בהם וקבלו עליהם לקרב הם ח חטאו על נפשותם שב׳ את מחתות החטאים האלה בנפשותם ויקרת שפיקח היה מה ראה לשנות זה עינו ה הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו טו שמואל שסקיל כנגד משה ואהרן אמר ב בשבילו אני נמלט ועשרי׳ ואלבע משמרנ׳ עומדו לבני בנין כלם מתנבאי׳ ברוח הקדש שנאמר כל אלה בניש להימן אמר אשר כל הגדולה הזאת ע עתידה לעמוד ממני ואני אומר לכך כ נשתתף לבא לאותה חזקה שמע מפי מ משה שכולם אובדים ואחד נמלט: אשר יבחר הוא הקדוש׳ טעה ואלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה תנחומא: מחתות׳ כלים שחותין בהם נחלים ויש להם בית יד: רב לכם׳ דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקבה: ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי׳ התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא יסתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו אדבר גם אל כלם התחיל לדבר בהם שמעו נא בני לוי: ולעמוד לפני העדה׳ לשיר על המזבח: ויקרב אותך׳ לאותו שירות שהריחיק ממנו שאר עדת ישראל: לכן׳ בשביל כך אתה וכל עדתך המועדי׳ אתך על יי׳ כי בשלוחתו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזה: וישלח משה וגו׳, מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום: לא נעלה׳ פיהם הכשילם אין להם אלא ירידה: ותתן לנו׳ הדבר מוסב על לשון האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם ואמרת לנו תעלה אתכם מעיני מצרים אל ארץ טובה ונומר משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא נזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר׳ כאדם התולה קללתו בחבירו: אל תפן אל מנחתם׳ לפי פשוטו הקטורת שהם מקריבין לכניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי נבור אף אלקש לא יקובל לכניך לרצון תניחמו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי׳ לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי שחרית לשון ארמית אנגריא של מלך שחוור:

ואת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת־ ל״מ
אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃ זֹאת
עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־ נ״מ
עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֶן׳ אֵשׁ׳ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן על קמצין ו׳
קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה׳ הָאִישׁ
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־ ל״מ
לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל
קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְנֵי לֵוִי׃ הַמְעַט
מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם כלים מיוחדים
מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו הא
לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד ג
לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם׃ וַיַּקְרֵב
אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתָּךְ
וּבַקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה׃ לָכֵן אַתָּה וְכָל ג
עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־ ל״מ חס ולוי לא
הוּא כִּי תַלִּינוּ עָלָיו׃ וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה תלינו
לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב כלהון חס
וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃ הַמְעַט כִּי בעא
הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ ג
גַּם־הִשְׂתָּרֵר׃ אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת
חָלָב וּדְבַשׁ הֱבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן־לָנוּ ג
נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים ג׳ כ״ל בפסוק לה
הָהֵם תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה׃ וַיִּחַר לְמֹשֶׁה ג
מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־ ג
מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי זע
וְלֹא הֵרַעְתִּי אֶת־אַחַד מֵהֶם׃ וַיֹּאמֶר כ״ל
מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הְיוּ כ״ל בתול
לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר׃ ג

וְאֶת־הַקָּדִישׁ וִיקָרֵב לִקְדָמוֹהִי וְיָת
דִּי יִתְרְעֵי־בֵיהּ יְקָרֵיב לְשַׁמּוֹשֵׁיהּ׃
דָּא עֲבִידוּ סַבּוּ־לְכוֹן מַחְתָּן קֹרַח
וְכָל־כְּנִשְׁתֵּיהּ׃ וְתֶהֱבוּ בְהוֹן׳ אֶשְׁתָּא
וְשַׁוּוּ עֲלֵיהוֹן קְטֹרַת־בֻּסְמִין קֳדָם
יְיָ מְחָר וִיהֵי גַּבְרָא דִּיתְרְעֵי יְיָ הוּא
קַדִּישׁ סַגִּי־לְכוֹן בְּנֵי לֵוִי׃ וְאָמַר
מֹשֶׁה לְקֹרַח שְׁמַעוּ־כְעַן בְּנֵי לֵוִי׃
הַזְעֵיר לְכוֹן אֲרֵי־אַפְרֵישׁ אֱלָהָא
דְּיִשְׂרָאֵל יָתְכוֹן מִכְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל
לְקָרָבָא יָתְכוֹן לְקָדָמוֹהִי לְמִפְלַח
יָת־פּוּלְחָן מִשְׁכְּנָא דַיְיָ וּלְמִקְּם
קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְשַׁמָּשׁוּתְהוֹן׃
וְקָרִיב יָתָךְ וְיָת כָּל־אַחָיךָ בְּנֵי־לֵוִי
עִמָּךְ וּבְעַן אַתּוּן בָּעֵן אַף־כְּהוּנָתָא
רַבְּתָא׃ בְּכֵן אַתְּ וְכָל־כְּנִשְׁתָּךְ
דְּאִזְדַּמְּנָתוּן עַל־יְיָ וְאַהֲרֹן מָה־הוּא
אֲרֵי אִתְרַעֲמָתּוּן עֲלוֹהִי׃ וְשִׁלַּח
מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי
אֱלִיאָב וַאֲמַרוּ לָא נִסְּק׃ הַזְעֵיר
אֲרֵי אַסְקְתָּנָא מֵאַרְעָא עָבְדָא חֲלָב
וּדְבַשׁ לְקַטָּלוּתָנָא בְּמַדְבְּרָא אֲרֵי־
אִתְרַבְרַבְתָּ עָלָנָא אַף־אִתְרַבְרְבָא
׃ בְּרַם לָא לְאַרְעָא עָבְדָא חֲלָב
וּדְבַשׁ אַעְלַתָּנָא וִיהַבְתָּא־לָנָא
אַחֲסַנַת חַקְלִין וְכַרְמִין הֲעֵינֵי
גַּבְרַיָּא הָאִנּוּן תִּשְׁלַח לְעַוְרָא לָא
נִסָּק׃ וְתַקִּיף לְמֹשֶׁה לַחֲדָא
וַאֲמַר קֳדָם יְיָ לָא תְקַבֵּל בְּרַעֲוָא
קָרְבְּנֵהוֹן לָא חֲמָרָא דְּחַד מִנְּהוֹן
שְׁחָרִית וְלָא אַבְאֵישִׁית יָת־חַד
מִנְּהוֹן׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח
אַתְּ וְכָל־כְּנִשְׁתָּךְ הֲווֹ זְמִינִין לְקֳדָם
יְיָ אַתְּ וְאִנּוּן וְאַהֲרֹן מְחָר׃ וְסַבּוּ

בעל הטורים

וקקשתם נ׳ וקקשתם גם כהונה: וקקשל משה את יי׳ אלהיך: וקקשתם אותי משה בירושה על הגלות הנכחר יקרח עולה: המעט׳ נשתקשו אותי ב בגלות בתשובה ו ותגאלנו אז וקקשל גם כהונה שהיא נטלה מכם כל זמן שלא בגלות. תלונו עלינו. תלונו כתיב ו׳ לשם שהרהרו על הכסף העיני כ׳ במסו׳ העיני האנשים ההם: ואיך העיני כסף לך: מלאך שלחנו ואכיים הטיחו דברי כלפי מעלה אלא שסנה הכתוב עליה ולפי הפשט העיני האנשים ההם תנקר. שאתה רוצה לעשות אותנו עוורים ועינים לנו שבא אחר להביא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש. ועתה אתה אומר להחיותנו במדבר אל תפן אל מנחתם. אל תפן אל מקשי העם הזה: אל תפן אל און. פי׳ הם קשי עם ודבריה דבר אין לפיכך אל תפן אל מנחתם. אחד מהם אחבעלא הרעותי את אחד מהם. ואיך כי יפני אחים יחדיו ואת אחד מהם. והי דבדך כדבר אחד מהם לטובה. אם לא כעת מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם. פי׳ אתשב פייסו לקרח שדבר טובה ויחזור בה. ונאין שלא רצה רמז לו שמות בעת אחר: ויקהל

הרעתי כלה כל במלא ואלא הרעותי דלה

ישראל אתכם׳ ולעמד בבקר בבקר׳ להקהל ולעמד על נפשם: ובקשתם ג׳ וסי׳ גם כהונה׳ את יי׳, אתי ומצאתם בי׳, וא׳ בקשתם וסים הנחלות לא חזקתם: על יי׳ לא׳ וסי׳ במסר רבת׳: אל תפן ג׳ וסים׳ אל תפן אל קשי העם׳ אל תפן אל מנחתם׳ אל תפן אל און:

זאת הקדוש׳ בשבטו להיותו כהן גדול: זאת׳ הבחינה: רב לכם בני לוי׳ וזה בירושו שאמר להם המעט ואמר הכתוב ויאמר משה אל קרח כי הדבור הראשון עם קרח ועם כל עדתו וזה עם הלוים: המעט׳ הדבר מעט הוא אצלכם: לפני העדה לשרתם׳ בהביאם את עולותיהם ואת זבחיהם: ויקרב אותך׳ וכאשר הקריב אותך ואחיך בקשתם גם כהונה: לכך׳ על כן קשרתם אתה וכל עדתך שאתם נועדים על השם והטעם כמו ורוזנים נוסדו יחד על יי׳ ועל משיחו שעשו ועד להריב עם השם וכן ב בהנותם על יי׳, ויש אומרים כי הא׳ הנועדים נוסף: ואהרן מה הוא׳, מה פשעו מה הוא עושה: לא נעלה׳ יתכן שהיה אהל מועד בתוך המחנה במקום נבוה על כן מלת העלו מסביב אז מי שילך לעבודת השם אז אל המקו׳ הנכחר יקרא עולה: המעט׳ הדבר קל כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש כי מצרים בנגב ארץ יפה׳ והכא ממצרים לארץ כנען בחמת הוא עולה: כי תשתרר עלינו׳ העליתנו ממצרים כדי שתשתרר עלינו: גם השתרר׳ גם שררות רבות אתה ואחיך: אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש׳ והטעם שהוצאתנו ממקום טוב ואילו הביאותנו למקום טוב כ כמוהו ונתת לנו שדה וכרם כאשר היה לנו במצרים ותבקש שררה היינו סובלי׳ רק הסירותנו ממקום טוב משדותינו וכרמנו ולא הביאותנו אל מקום כמוהו ולמה תבקש שררה: העיני האנשים ההם׳ טעמו תרצה לנקר עיני האנשים ההם׳ רמז ליוצאים ממצרים כאילו אמר תרצה לנקר העינים שלא תראנה כי זה מעשית לנו כראה הוא לעינים ודרך משל לומר סנורות הן עיני כלומי על כן לא ירואה על כן לא נעלה ויש אומרי׳ התרצה להחשיך העינים שלא תראינה כלומ׳ אחתת עינים אתה עושה לנו לא נעלה ויש אומרים אלו היית מנקר עינינו לא נעלה ואמר האנשים ההם על דרך בני אדם חסרי דעת שלא ירצו לדבר על נפשם בנגאי והנכון בעיני שמלת האנשי׳ ההם רמז לזקנים שהיו עם משה כי כן כתוב וילכו אחריו זקני ישראל: ויחר׳ זה הדבו׳ כבר פירשתיו כי העולה והמנח׳ מארכת האף על הרשעי׳ ודתן ואבירם היו אנשים גדולים והקריבו מנחה קודם זה המעשה וזה טעם אל תפן אל מנחתם ופנה אלי כי לא נשאתי חמור אחד מהם ופי׳ נשאתי שמתי משא עלי: ולא הרעותי׳ בשום דבר: ויאמר משה אל קרח׳ וכבר אמר כן רק הטעם כאשר אמר משה לקרח היו לפני יי׳ לקחו איש מחתתו: מחר׳ והוא היום שקרא משה לדתן ואבירם ויתכן שקראם קודם והוא הנכון בעבור מלת בקר: ומשה

והם׳ עדתך: והקרבתם

ומשה ואהרן, עמם: הבדלו, כי היו עמם פתח אהל מועד: ויפלו על פניהם, להתכלל, וטעם אל מורה שים לו כח לכלותם כרגע והוא אלהי הרוחות והטעם כי, אל כי יוכל לכלותם כי הרוחות בידו הם: האיש אחד יחטא, הוא קרח שהקניל על משה ועל אהרן כל העדה ויש כי טעם אלהי הרוחות כי בידו כח לחכם הרוחות כי הוא אלהיהם והוא ידע כי האחד שהוא קרח חטא לבדו ונם אם החטיא הא האחים והנכון בעיני כי טעם הבדלו מתוך העדה הזאת הם קרח וכל עדתו ואם יכלה ו ולכלותם וכלתם כרגע: למשכן קרח, הנכון בעיני שהיה לקרח אהל לאדם שלו ולרכושו ריחוק ממחנה הלוים והיה עם אהלו אהלי דתן ואבירם כי לא יחנו סביב המשכן כי אם הלוי לבדם ומזה הכתוב למוד כי בעל הדגל היה חונה קרוב ממחנה הלוים: זקני ישראל, הנכון בעיני שהם הסבעים הזקנים הנבחרים: ואל תנעו בכל אשר להם, שלא בחו להביל ממונם ידלו חיים שאול כמו הם: בכל חטאתם, בעבור רב חטאתם: ובניהם, הגדולים: ונשים, קטני וקטנות: לעשו את כל המעשי, להחליף הבכורים בלוים ודע כי דבר גדול היה ומכעיס לאשר חיונו מאמין להסיר הבכורי מכהונתם ולהסיב המעלה למשפחת יוסף לבדו וכל זה היה בעבור מעשה הענל כי ויעלו עולות ויגשו שלמי הבכורי העלום כי הם הין לבדם הכהנים ובני לוי הרגו עובדי הענל ויש בכחן שאלה ותשובתה בפרשת וילך משה: בריאה, יש חומרי שהיא תולה על המצא מה שלא היה ובכר פירשתי שאין המלה רק מגזרת וברא אתהן ובכר נבקעו מדינו רבות וידלו הדלים בהן שאולה והנה פירושה כטעם נזרה: ופתחה האדמה את פיה, כמו ופתחה וכן יפצה פיהו ובכר רמזתי בעבור היות נשמת האדם ה העליונה תיכונה תדבר על ה הגבוהים ממנה כדרך תרמונה שהוא הנוף וכן על הנכלים ממנה והטעם להבין הסומעים: ואת בתיהם, שם כלל לנשיהם ובניהם וטפם: ואת כל הרכוש, שהיה לכלם: וירדו הם, הטעם כאשר ירדו נשתמה הארץ ולא כלתו: ותכס

בעל הטורים

ויקהל עליהם קרח. כתוב שנכבדה לאהרן כשנתקדש ולא כל העדה הקהל. כרגע ב' פעמים הלו פרשה ואיך היה לשמה כרגע. ראה למלן דאמר עדת קרח לא לה חלק לעולם הבא. והיינו דכתיב הוא לשתה כרגע ספר תמוה ספר בעולם הזה. תתו כעולם הבא. תשבו ב' בע' פן תספו בכל חטאתם. ולא הרשו תרעו גם אתם גם מלכם תספו שאתם להם שלא לא יחזרו בהם שיתותו הם וקרח נגולם. יתיתן. ב' כתות כל הלל יתותן. והלהן בכנגד תבלה ויתפיה אחת כן יתותן. פי' יתותן שיבלעו הם תחתם. ופקדת ב' בתפקדה ופקודת כל האדם. ופקודת מעמרת. ופקודת אלעזר בן אהרן. בעבור שרבה לוכנס בפקוד אעזר שנקשו בהוכה על כן ופקודת כל האדם ענו. ופקודת כל האדם יפקד. אחר מעשה אם הקבה ועשה לא כתו שעוש לכל אדם שהוא פוקד עון אבות על בנים ועל רבעים אלא שיעבישם מיד. בריאה ב' בחסי' מתרי ליסני לא בריאה. ומאלגו בריאה. שהקיל קרח לעדתו עד בחעשים אחרים. כדאיתא בפרק ל מיתות בית דין. כי לא תלעשים הלו אלא תיבות הכהן. אל שנקשו בהוכה. אדם אשר לקרח. כיבי תיבות הרס. מלאה שעשאן הרס על שנתחברו לקרח. ותבקע האדמה ותבקע האדמה ואיתה ותבקע הארץ בקולה. ותבקע הבור דומי' ומלגי' אל ירושלים. ותבקע הארץ בקולה. והיינו דב' אל ובכרא אשר בחיתיהם בם לקולה. ותבקע פיהו. ותבקע הבור פיהו כיושלים סם ותבקע האדמה וידלו שאולה. את

מסרה

תחשך, ישוב ירחמנו יכבש עונותינו, וכל זכר יפקד וכל פרש אחרי מות דכוו חטאתם: תדעק ד' וסי' ויאמר משה בזאת תדעק, ולכל בני ישראל לא יהרן, ויאמר יהושע בזאת, נורו לכם מפני חרב: כמות ג' ומלאו' וסי' אם כמות כל האדם, כמות זה כן מות זה, והיה כמות אדאב: בריאה, ב' וסב' לישני וסי' ואם בריא יברא ה' דק מלא, וא' חס' ומאכלו בראה: ודחוז' וסי' כל עבריך אלה אלי, ואם

ויקהל עליהם קרח, בעדתו שנבחר לאהרן כשנתקדש ולא כל העדה הקהל. כרגע ב' פעמים הלו פרשה ואיך היה לשמה כרגע. ראה למלן דאמר עדת קרח לא לה חלק לעולם הבא. והיינו דכתיב הוא לשתה כרגע ספר תמוה ספר בעולם הזה. תתו כעולם הבא. תשבו ב' בע' פן תספו בכל חטאתם. ולא הרשו תרעו גם אתם גם מלכם תספו שאתם להם שלא לא יחזרו בהם שיתותו הם וקרח נגולם. יתיתן. ב' כתות כל הלל יתותן. והלהן בכנגד תבלה ויתפיה אחת כן יתותן. פי' יתותן שיבלעו הם תחתם. ופקדת ב' בתפקדה ופקודת כל האדם. ופקודת מעמרת. ופקודת אלעזר בן אהרן. בעבור שרבה לוכנס בפקוד אעזר שנקשו בהוכה על כן ופקודת כל האדם ענו. ופקודת כל האדם יפקד. אחר מעשה אם הקבה ועשה לא כתו שעוש לכל אדם שהוא פוקד עון אבות על בנים ועל רבעים אלא שיעבישם מיד. בריאה ב' בחסי' מתרי ליסני לא בריאה. ומאלגו בריאה. שהקיל קרח לעדתו עד בחעשים אחרים. כדאיתא בפרק ל מיתות בית דין. כי לא תלעשים הלו אלא תיבות הכהן. אל שנקשו בהוכה. אדם אשר לקרח. כיבי תיבות הרס. מלאה שעשאן הרס על שנתחברו לקרח. ותבקע האדמה ותבקע האדמה ואיתה ותבקע הארץ בקולה. ותבקע הבור דומי' ומלגי' אל ירושלים. ותבקע הארץ בקולה. והיינו דב' אל ובכרא אשר בחיתיהם בם לקולה. ותבקע פיהו. ותבקע הבור פיהו כיושלים סם ותבקע האדמה וידלו שאולה. את

ומשה ואהרן, עמם: הבדלו, כי היו עמם פתח אהל מועד: ויפלו על פניהם, להתכלל, וטעם אל מורה שים לו כח לכלותם כרגע והוא אלהי הרוחות והטעם כי, אל כי יוכל לכלותם כי הרוחות בידו הם: האיש אחד יחטא, הוא קרח שהקניל על משה ועל אהרן כל העדה ויש כי טעם אלהי הרוחות כי בידו כח לחכם הרוחות כי הוא אלהיהם והוא ידע כי האחד שהוא קרח חטא לבדו ונם אם החטיא הא האחים והנכון בעיני כי טעם הבדלו מתוך העדה הזאת הם קרח וכל עדתו ואם יכלה ו ולכלותם וכלתם כרגע: למשכן קרח, הנכון בעיני שהיה לקרח אהל לאדם שלו ולרכושו ריחוק ממחנה הלוים והיה עם אהלו אהלי דתן ואבירם כי לא יחנו סביב המשכן כי אם הלוי לבדם ומזה הכתוב למוד כי בעל הדגל היה חונה קרוב ממחנה הלוים: זקני ישראל, הנכון בעיני שהם הסבעים הזקנים הנבחרים: ואל תנעו בכל אשר להם, שלא בחו להביל ממונם ידלו חיים שאול כמו הם: בכל חטאתם, בעבור רב חטאתם: ובניהם, הגדולים: ונשים, קטני וקטנות: לעשו את כל המעשי, להחליף הבכורים בלוים ודע כי דבר גדול היה ומכעיס לאשר חיונו מאמין להסיר הבכורי מכהונתם ולהסיב המעלה למשפחת יוסף לבדו וכל זה היה בעבור מעשה הענל כי ויעלו עולות ויגשו שלמי הבכורי העלום כי הם הין לבדם הכהנים ובני לוי הרגו עובדי הענל ויש בכחן שאלה ותשובתה בפרשת וילך משה: בריאה, יש חומרי שהיא תולה על המצא מה שלא היה ובכר פירשתי שאין המלה רק מגזרת וברא אתהן ובכר נבקעו מדינו רבות וידלו הדלים בהן שאולה והנה פירושה כטעם נזרה: ופתחה האדמה את פיה, כמו ופתחה וכן יפצה פיהו ובכר רמזתי בעבור היות נשמת האדם ה העליונה תיכונה תדבר על ה הגבוהים ממנה כדרך תרמונה שהוא הנוף וכן על הנכלים ממנה והטעם להבין הסומעים: ואת בתיהם, שם כלל לנשיהם ובניהם וטפם: ואת כל הרכוש, שהיה לכלם: וירדו הם, הטעם כאשר ירדו נשתמה הארץ ולא כלתו: ותכס

והקרבתם אים מחתתו, החמשי' ומחתי' אים שבכם: ויקהל עליהם קרח, בדברי ליכמו' כל הלילה ההוא הלך אכל הסבטו' ופתה אותן סבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד אינו מקפיד אלא בשביל כלכם אלו באין ומוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלם: וירא כבוד יי', בא בעמוד ענן: אל אלהי הרוחות, יודע מחשבו' אין מדתך כמדת ב בשר ודם מלך בשר ודם ששרחה מקנת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהו' כועס נפרע מכלם א אבל אתה לפניך נ גלוית כל מחשבות ויודע אתה מי החוטא: האים אחד, הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף, אמר הקב"ה יפה אמרתם אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא: העלו, הסתלקו מסביבות משכן קרח: ויקם משה, סבור ש שיעשה לו פנים ולא עשו: יצאו נצבים, בקומה זקופה לחרף ולנדף כמו ויתיצב א אבעים יום דנלית: ונשיהם ובניהם וטפם, בא ודאה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין של מטה אין ע עונשין על שביבת שתי שערות ובית דין של כה מעלה עד עשרים שנה וכאן אבדו אף יונקי שדים: לעשות את כל המעשים האלה, שעשיתי על פי הדבר לתת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כ כהונה ואליכם נשיא הקהתי: לא יי' שלחני, אלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא ח חולק עלי: ואם בריאה חדשה יברא יי', להמית אותם במיתה שלא מת בה אדם על הנה ומה היא הבריאה ופתחה האדמה את פיה ותבלעם אז ו וידעתם כי נאצו האנשים הם בריאה כ"ל מ"ל ואת חס ומאכלם בראה חס' הרבה ימי ב ברואתית מוטב ואם לאו יברא יי': נסו

וקחו, קדם וקחו אים כל מוכחים ולגרמיה. תנין ויקחו אים שני בריאין על ויקחו ואים בחוכח והוא חד מן ה זנגין מתחלפין בעשתא.

ויעלו, ב' וחיל פרעה יבא ממצרים

ברואה, כ"ל מ"ל ואת חס ומאכלם בראה חס'

ל' סימן

כ"ל מלאי' כמד חס'. כ"כתוב אלפ ואלפ

ל' נפלני כטעם זרק כ' תקנון נפל. ל

ל' נפל

ל' ומ"ל

ל' ומ"ל

ל' ומ"

נסו לקולם׳ בסביל קול היוצא על בליעתן: ואת האש׳ שבתוך המחתות: זרה הלאה׳ לארץ מעל המחתות: כי קדשו׳ המחתות ואסורין בהנאה שהרי עשאום כלי שרת: החטאים האלה בנפשותם׳ שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקב״ה: רקועי׳ רדודים: פחים׳ טסין מרודדין טובים בלעז: נעשו למזבח הנחשת: ויהיו לאות׳ לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו: ויקריבום׳ חוננטיבלים אום בלעז: ולא יהיה כקרח׳ כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר יי׳ ביד משה לו׳ כמו עליו על אהרן כב׳ ע״ז משה שיהיו הוא ובניו כהני׳ לפיכך לא יקרב אים זר אשר לא מזרע אהרן ונוגע׳ וכן כל לי ולו ולהם הסמוכי׳ אצל דבור פתרונם כמו על ומדברם על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לאחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה מרים בימי סב׳ ונגזיה והנה מצורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת: וכפר עליהם׳ רז״ל זה מסר לו מלאך המות כשעלה לריקע שהקטרת עומד המנפ׳ בלאיתא במסכ׳ שבת: ויעמוד

בעל הטורים

ויאכלו כ׳ בחסר הכא ויאכלו ויאכלו בלי מלחמה׳ כיון שנאכלו נאכל בלי מלחמה׳ את מחתות החטאי׳ האלה בנפשותם׳ שבתחילה על עסקי נפשותם כדרים לקי׳ דאת׳ ריש לקים מלי דכתיב בחנפי לענני מעוב חרק עלי שיבעו בסביל חמפה שהחיפם קרח על עסקי לגיתה חרק עליהם סר של גיהנם שיגמו׳ חרק אותיות קרח׳ החטאים האלה שנים בחסר׳ החטאים האלה בנפשותם׳ החטאים את עמלק׳ לחיה לך כמו שאלו חטאו בנפשותם כך חטא עמלק בנפשו שראה כל הנסים שנעשו לישראל ונזדווג לשם כלאות׳ במדרש׳ מעל לפי שראה אחכטי ויתח וקפץ בתוכה׳ ויפלו על פניהם ולא התפללו כמו למעלה שלא היתה תפלה שגורה בפיהם׳ ושל כן אמ׳ כי יצא הקצף כלאמר רבי חביבא בן דוסא בשהיה מתפלל על החולים אם לא תפלתי שגורה בפי אני יודע שהוא מ״ת שורף׳ וידע כלת כם אותיות מנפה סרן להשנר המנפה׳ יפרה

ותכס עליהם׳ הארץ בעצמה: ויאבדו׳ בעבור מות בניהם העומדים תחתם: לקולם׳ בעבו קולם הא׳ החמשי׳ מוסב׳ עצמה ואחרת עמה לא כי קרח מהנבלעי׳ היה והראיה ותבלע אותם ואת קרח ים אומרים כי נשרף היה והעד ואת קרח במות העד׳ באכול האש ואזל אמרו כי נשרף ונבלע ולפי דעתי שלא נבקע רק מקו׳ דתן ואבירם כי לא נזכר וקרח היה עומד עם מחתתו עם אהרן ועם נשיאי העדה מקריבי הקטרת וכי הפסוק ואת קרח אינו׳ דבק עם ותבלע אותם רק עם במות העדה ואש יצאו׳ ויאמר למה לא הזכי׳ קרח עם הסרופים התשובה כי אחר שהזכי׳ הכתוב שנשרפה עדתו שבאה לעדה אין צורך להזכיר קרח כי מקל וחומ׳ יודע הדב׳ וכמהו מרכבות פרעה ואילו ולא הזכיר בסירה פרעה שטבע ובאמת טבע כי כן כתוב ונער פרעה ואילו והעל הנאמן כי קרח היה מהשרופים ולא יהיה כקרח ובעדתו: זרה הלאה׳ מהמזבח: כי קדשו׳ כי אחר שהקריבום לשם הנם קדושים: את מחתות החטאים׳ פי׳ המחתות: ועשו אותם׳ החומני׳: רקועי פחי׳ כמו ויקעו את פחי הזהב׳ ופי׳ כי קדשו כי הקריבום לפני יי׳: ויהיו לאות׳ לזכר ולסימן: ויקעום׳ המקעים: כאשר דבר יי׳ ביד משה לו׳ לאהרן ויש אומרים כי לו סב לא קרח והוא רחוק בעיני ממחרת׳ זה היום כי לעולם הוא סמוך: אתם המיתם׳ הטעם מה ראיה היתה זאת שסבבו לוי הוא הנבחר ונבחר אהרן לכהן גדול ויתכן שבתפלתכם אז בחכמ׳ שידעתם שרפתם המקריבים: בהקהל העדה׳ כל קהלה ואחרייה על הא למריבה: ויבא משה ואהרן׳ בעבור שראה שנגרה הכבוד: הרומו׳ שיסבו במקום המרומם במחנה הלוי׳ והוא האהל כאשר פירשתי במלת העלו: ויבלו על פניהם׳ להתכלל: את המחתה׳ הידועה: ושים קטורת׳ ולא אמר הקטורת והמסכיל יבין: והולך׳ לשון נוע כמו הוסב את אביך ושרשו כמו הוליכי וטעמו הובילי כמו ילך עמך׳ וטעם

לקלם ג׳ חס׳ וסי׳ וכל ישר׳ אשר סביבותיהם נסו׳ ויפצרו בו עבדיו׳ ואתה תסנה לך חיל: החמשי׳ ח׳ וסי׳ וקדשתם את שנת׳ יובל היא שנת החמשים׳ ואש יצאה מאת יי׳ ומחצית בני ישראל׳ ויקח משה מחצית׳ ויענה אליהו ודבר׳ ויעל ויבא שר חמשים תניינא דפסו׳ את שני שרי החמשים: ורם ב׳ וסים׳ את המחתת

ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך ל׳ בלי מלחמה
הקהל׳ וכל־ישראל אשר
סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן־ נ׳ חס׳
לה תבלענו הארץ׳ ואש יצאה מאת ש׳
יהוה ותאכל את החמשים ומאתים ש׳ ס׳
איש מקריבי הקטרת׳ ס
א וידבר יהוה אל משה לאמר׳
אמר אל־אלעזר בן־אהרן הכהן
וירם את־המחתת מבין השרפה ל׳ קרן מעשיה
ואת האש זרה הלאה כי קדשו׳ ש׳ ס׳
את מחתות החטאים האלה בנפשתם נ׳ מל׳ ל׳ חס׳
ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח ל׳ חס׳ ס׳
כי־הקרבם לפני־יהוה ויקדשו ויהיו ל׳ ונכ׳ ל׳ ל׳
לאות לבני ישראל׳ ויקח אלעזר
הכהן את מחתות הנחשת אשר
הקריבו השרפים ויקעום צפוי ל׳ חס׳ ל׳ ומל׳ ל׳
ה למזבח׳ זכרון לבני ישראל למען
אשר לא־יקרב איש זר אשר לא
מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת
לפני יהוה ולא־יהיה כקרח וכעדתו ל׳ ס׳
כאשר דבר יהוה ביד־משה לו׳
פ וילנו כל־עדת בני־
ישראל ממחרת על־משה ועל־
אהרן לאמר אתם המתם את־עם ל׳ וחל ואתם חתו
יהוה׳ ויהי בהקהל העדה על־משה
ועל־אהרן ויפנו אל־אהל מועד
והנה כסהו הענן וירא כבוד יהוה׳ ל׳
ויבא משה ואהרן אל־פני אהל
מועד׳ ס וידבר יהוה
אל־משה לאמר׳ הרמו מתוך ל׳
העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ל׳
ויפלו על־פניהם׳ ויאמר משה
אל־אהרן קח את־המחתה ותן־
עליה אש מעל המזבח ושים קטרת׳ ט
והולך מהרה אל־העדה וכפר ל׳ מל׳ בתי׳ ל׳
עליהם כי־יצא הקצף מלפני יהוה׳ ל׳ בסס׳
החל הנגף׳ ויקח אהרן
כאשר דבר משה וירץ אל־תוך
הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן
את־הקטרת ויכפר על־העם׳ ס׳ וכל עורת דכון׳

מבין השרפה׳ ורם קרן משיחו׳ מחתות נ׳ מלאים נמסר לעיל בסדרא׳ צפוי ה׳ וסים׳ נמסר בסוף סדר ויקהל׳ ויהיו יא רפין וסי׳ בסדר תרומה׳ וירא כ׳ וסי׳ נמסר בסדר שמיני׳ ושים ט׳ וסי׳ נמסר בסדר בשלח׳ וכפר ד׳ וסים׳ קרב אל המזבח ועשה ב׳ בו׳ כי יצא הקצף׳ עזרנו אלהי ישענו׳ ונמסר גם בסדר שמיני׳ על העם ח׳ וסים׳ נמסר במלכים ריש סימן יד׳

וחפרת עליהון ארעא ואבדו מגו
קהלא׳ וכל־ישראל די
בסחרניהון ערקו לקלהון ארי
אמרו דלמא תבלענא ארעא׳
ואשתא נפקת מן־קדם יי ואכלת
ית מאתן וחמשין גברא מקרבי
קטורת בסמיא׳ ומלל
יי עם־משה למימר׳ אמר
לאלעזר בר־אהרן כהנא ויפריש
ית־מחתיתא מבין יקידיא וית־
אשתא ארחיק להלא ארי אתקדשא׳
ית מחתית חיביא האלין
דאתחיבו בנפשתיהון ויעבדון
יתהין רדידין טסין חופאה ל
למדבחא ארי־קריבונון קדם־יי
ואתקדשא ויהוון לאת לבני
ישראל׳ ונסב אלעזר כהנא
ית מחתיתא נחשא די קריבו׳ י
יקידיא ורדידונון חופאה ל
למדבחא׳ דכרנא לבני ישראל
בדיל דלא יקרב גבר חלוני די
לא מזרעא דאהרן הוא לאסקא
קטורת בוסמין קדם יי ולא־יהי
כקרח וכבנשתיה כמא די־מלל יי
בידא דמשה ליה׳
ואתרעמו כל־כנשתא דבני־
ישראל מיומא דבתרוהי על־משה
ועל־אהרן למימר אתון גרמתון
דמית עמא דיי׳ והוה באתכנשות
כנשתא על־משה ועל־אהרן
ואתפניאו למשכן זמנא והא
חפהי ענגא ואתגלי יקרא דיי׳
ואל משה ואהרן לקדם משכן
זמנא׳ ומלל יי עם־
משה למימר׳ אתפרשו מגו
כנשתא הדא ואשיצי יתהון כשעא
ונפלו על־אפיהון׳ ואמר משה
לאהרן סב ית־מחתיתא והב־עלה
אשתא מעלוי מדבחא ושוי ק
קטורת־בסמיא ואוביל בפריע
לכנשתא וכפר עליהון ארי־נפק
רוגזא מן־קדם יי שרי מותנא׳
ונסב אהרן כמא׳ דמלל משה
ורהט לגו קהלא והא שרי מ
מותנא בעמא ויהב ית־קטורת
בסמיא וכפר על־עמא׳ וקם

ל׳ כלי מלחמה
ל׳ חס׳
ל׳ ס׳
ל׳ ס׳ ס׳
ל׳ חס׳
ל׳ חס׳ ס׳
ל׳ ס׳ ל׳ ל׳
ל׳ חס׳ ל׳ ומל׳ ל׳
ל׳ ס׳
ל׳ ס׳
ל׳ ס

וקם בין המתים ובין החיים ואתכלי מותנא: והוו דמיתו במותנא ארבעת עשר אלפין ושבע מאה בר מדמיתו על פלגתא דקרח: ותב אהרן למשה לתרע משכן זמנא ומותנא אתכלי: ומלל יי עם משה למימר: מלל עם בני ישראל וסב מנהון חטרא חטרא לבית אבא מן כל רברבניהון לבית אבהתהון תרי עסר חטרין גבר ית שמיה תכתוב על חטריה: וית שמא דאהרן תכתוב על חטרא דלוי ארי חטרא חד לריש בית אבהתהון: ותצנענון במשכן זמנא קדם סהדותא דאזמן מימרי לכון תמן: ויהי גברא די אתרעי ביה חטריה ינעי ואניח מן קדמי ית תורעמת בני ישראל די אנון מתרעמין עליכון: ומלל משה עם בני ישראל ויהבו לה כל רברבניהון חטרא לרבא חד חטרא לרבא חד לבית אבהתהון תרי עסר חטרין וחטרא דאהרן בגו חטריהון: ואצנע משה ית חטריא קדם יי במשכנא דסהדותא: והוה ביומא דבתרוהי ועל משה למשכנא דסהדותא והא נעא חטרא דאהרן לבית לוי ואפיק לבלבין ואניץ נץ וכפית שיגדין: ואפיק משה ית כל חטריא מן קדם יי לות כל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חטריה: ואמר יי למשה אתיב ית חטרא דאהרן לקדם סהדותא למטרא לארת לעמא סרבנא ויסופון תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון: ועבד משה כמא די פקיד יי יתיה כן עבד: ואמרו בני ישראל למשה למימר הא מתנא קטלת חרבא הא מתנא בלעת ארעא והא מתנא מיתו במותנא:

ויעמד בין המתים וגו׳, חזר את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו הנה לי לעשות שליחותי אמר לו משה אנוסי לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלבו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב״ה ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי ונפאל ונהו שנאמר ויסב אהרן אל משה, דבר אחר למה בקטר׳ לפי שהיו ישראל מלתים ומרננים אחר הקטרת לומ׳ שם המו׳ הוא על ידו מתו נדב ואביהו על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב״ה תראו ם שעובר מנפ׳ הו׳ והחט׳ הוא הממית: כי מטה אחד, אעפ שחלקתיים לשתי מטפחו׳ מטפחת כהונה לבד ולויה לבד מכל מקום שבט אחד הוא: והשיכותי, כמו ויטוכו המים, וחמת המלך שכבה: בתוך מטותם, הניחו בחמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בגד ם שכינה פרח: ויצא פרח, כמשמעו: צץ, הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: וינמל שקדים, כשהוכל הפרי הוא׳ שהן שקדי׳ לשו׳ וגדל הילד וינמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו ובוס׳ נומל יהיה נכה ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעור׳ על הכהו׳ פורענותו ממהר׳ לבא כמו שמצינו בעוזיה והצרע׳ זרחה במצחו תרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה: ותכל תלונותם, כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמולרים בלע״ז ים חלוק בין תלונותם לתלונתם תלונתם תלונה אחת תלונות׳ שם דב׳ בלשון יחיד ואפי׳ הם תלונות הרבה: למשמרת לאות׳ לזכרון שבחרתי באהרן הכה׳ ולא ילונו עוד על הכהונה: כל

בעל הטורים

יפרח ל בתש׳ והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח. ואיך בדיק כתיב יפרח. יפרח כשנשנה יפרח בימיו בדיק. מטהו יפרח זהו בדיק כתיב יפרח שבין שמטהו יפרח יגא בדיק בדינו. וזהו יפרח כשנשנה ויהי בדית הולו וזהו כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן. כן יפרח בימיו בדיק שנאמר עלהמלך העשיר שבימיו תחזור הכהונה ויפרח מטה אהרן. פרח בין שקדים. בנגד מלשה שערערו על הכהונה קרח ועדעת ועזיהו. שקדים בגימטריא חשמונים. רמז לחשמונים שהם מודע לאהרן ותתקיי הכהונה בידם. ויגא משה כל המטות חסר ו׳ שהיו יבשים כמו שהכניסם. לבני מרי מבלן לחד משה שקדים מעטים: נגלו

מסרה

דברים, שמע בני וקח אמרי, ונמסר גם במשלי סימן ד׳: נשיאה ב׳ ובענינא קדם חס׳ יוד הגינ׳ תגינ׳ כל דמל: ואת שם ד׳ וסי׳ ואת שם השני קרא, ואת שם אהרן תכתב, ואת שם קדשי לא תהללו עוד, ואת שם קדשי אודיע: העדות ח׳ סל וסי׳ נמסר בסדר אחרי מות: יפרח ד׳ וסי׳ והיה האיש אשר אבחר בו, יפרח כשנשנה, יפרח בימיו צדיק, צדיק כתמר יפרח: מטותם ב׳ סל וסי׳ ובלע משה

אהרן את מטותם, ומטה אהרן בתוך: וינח ז׳ רגש וסי׳ משה את המטה, וינח יי׳ את הגוים, ויכתב בספר וינח, וינח שלמה את כל הכלים, וינח את נבלתו, וינח את נערו שם, ועש שלהגות: ויצא יג חס׳ וסי׳ ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל מועד, ויצא משה את כל המטה, ולא אבו האנשים דפלגש בגבעה, וישלח הדר עוד דשמואל, ועליה כתנת פסים, ויצא למרחב אתי, ויצא מנחם את הכסף, ויצא את האשרה, ואמר לאשר על המלתחה, ויהי ממחרת ויצא פשחור, אויל מדרך ויהי בשלשים ושבע, ויצא אסא ככף דדברי הימים, מגלה עמקות מני השך, וחד ורמיהו בא ויצא: המטה ג׳ חס׳ וסי׳ נמסר בסדר נשא: מרי ד׳ וסי׳ השב את מטה אהרן לפני העדות, כי הטאת קסם מרי, אל תהי מרי בבית המרי, ואמרת אל מרי אל בית ישראל:

כל הקרב הקרב וגו׳ אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאין להכנס לאחר אהל מועד ואחר שיקריב עצמו יותר מחביריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע׳ שמא הוקרבנו למיתה: ויאמר יי׳ אל אהרן׳ למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש: אתה ובניך ובית אביך׳ הם בני קהת אבי עמרם: תשאו את עון המקדש׳ עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטמאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשאו ותזהירו על כל זר הבא לגעת: ואתה ובניך׳ הכהנים תשאו את עון כהונתכם שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם: וגם את אחיך׳ בני גרשון ובני מרארי: וילוו׳ ויתחברו עליכם להזהיר גם את הזרים מליקרב אליהם: ויסרתך׳ בשיירת השערים ולמנות מהם נזברים ואומרכלין: ואל לא יקרב אליכם׳ א אתכם אני מזהיר על כך: ולא יהיה עוד קצף׳ כמו שהיה בבר שנאמר כי יצא הקצף: לכם מתנה כתורים׳ יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר׳ לי׳ כמו שיעורים למעלה: לשמור משמרת׳ נזברין ואומרכלין: עבודת מתנה׳ במתנה כתתיה לכם: ואני הנה כתתי לך׳ בשמחה לשון שמחה הוא זה כמו הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו׳ משל למלך שנתן שדה ה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה ב בערכאין בא אחד וערער עליו ועל השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה ב בערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערע׳ כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו עשרים ואחד מתנות כהונה בברי׳ מלח עולם ולכך נסמכה פרש׳ זו לכאן: משמרת תרומותי׳ שאתה צריך לשמרן בטהרה: למשחה׳ לגדולה: מן האש׳ לא הקטרת האימורים: לכל קרבנם׳ כנגד זבחי שלמי נבור מנחת׳ חטאת׳ ואשם כמשמעו: אשר ישיבו לי׳ זה נזל הגר: בקדש הקדשים׳ תאכלנו וגו׳ למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה: תרומת מתנם׳ המור׳ מן התודה ומהשלמים ומאיל נזיר: לכל תנופת׳ שהרי אלו טעונין תנופה: כל טהור׳ ולא טמאים׳ לא כל טהור לרבות אשתו: רשעיתם:

הקרב ל פסק יח

כל־הַקָּרֵב׳ הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה׳ יָמוּת הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ׳ ס
וַיֹּאמֶר יְהוָה׳ אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ׳ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ׳ וְאַתָּה׳ וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם׳: וְגַם אֶת־אַחִיךָ׳ מַטֵּה לֵוִי׳ שֵׁבֶט אָבִיךָ׳ הַקְרֵב אִתָּךְ׳ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ׳ וִישָׁרְתוּךָ׳ וְאַתָּה׳ וּבָנֶיךָ׳ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׳: וְשָׁמְרוּ׳ מִשְׁמַרְתְּךָ׳ וּמִשְׁמֶרֶת׳ כָּל־הָאֹהֶל אַךְ׳ אֶל־כְּלֵי׳ הַקֹּדֶשׁ׳ וְאֶל׳ הַמִּזְבֵּחַ׳ לֹא יִקְרָבוּ׳ וְלֹא־יָמֻתוּ׳ גַּם־הֵם׳ גַּם־אַתֶּם׳: וְנִלְווּ עָלֶיךָ׳ וְשָׁמְרוּ׳ אֶת־מִשְׁמֶרֶת׳ אֹהֶל מוֹעֵד׳ לְכָל עֲבֹדַת׳ הָאֹהֶל׳ וְזָר׳ לֹא־יִקְרַב׳ אֲלֵיכֶם׳: וּשְׁמַרְתֶּם׳ אֶת־מִשְׁמֶרֶת׳ הַקֹּדֶשׁ׳ וְאֶת׳ מִשְׁמֶרֶת׳ הַמִּזְבֵּחַ׳ וְלֹא־יִהְיֶה׳ עוֹד קֶצֶף׳ עַל־בְּנֵי׳ יִשְׂרָאֵל׳: וַאֲנִי׳ הִנֵּה׳ לָקַחְתִּי׳ אֶת־אֲחֵיכֶם׳ הַלְוִיִּם׳ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ לָכֶם׳ מַתָּנָה׳ נְתֻנִים׳ לַיהוָה׳ לַעֲבֹד׳ אֶת־עֲבֹדַת׳ אֹהֶל מוֹעֵד׳: וְאַתָּה׳ וּבָנֶיךָ׳ אִתְּךָ׳ תִּשְׁמְרוּ׳ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם׳ לְכָל־דְּבַר׳ הַמִּזְבֵּחַ׳ וּלְמִבֵּית׳ לַפָּרֹכֶת׳ וַעֲבַדְתֶּם׳ עֲבֹדַת׳ מַתָּנָה׳ אֶתֵּן׳ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם׳ וְהַזָּר׳ הַקָּרֵב׳ יוּמָת׳:
פ וַיְדַבֵּר׳ יְהוָה׳ אֶל־אַהֲרֹן׳ וְאֲנִי׳ הִנֵּה׳ נָתַתִּי׳ לְךָ׳ אֶת־מִשְׁמֶרֶת׳ תְּרוּמֹתָי׳ לְכָל־קָדְשֵׁי׳ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל׳ לְךָ׳ נְתַתִּים׳ לְמָשְׁחָה׳ וּלְבָנֶיךָ׳ לְחֹק־עוֹלָם׳: זֶה׳ יִהְיֶה׳ לְךָ׳ מִקֹּדֶשׁ׳ הַקֳּדָשִׁים׳ מִן־הָאֵשׁ׳ כָּל־קָרְבָּנָם׳ לְכָל־מִנְחָתָם׳ וּלְכָל־חַטָּאתָם׳ וּלְכָל־אֲשָׁמָם׳ אֲשֶׁר׳ יָשִׁיבוּ׳ לִי׳ קֹדֶשׁ׳ קָדָשִׁים׳ לְךָ׳ הוּא׳ וּלְבָנֶיךָ׳: בְּקֹדֶשׁ׳ הַקָּדָשִׁים׳ תֹּאכְלֶנּוּ׳ כָּל־זָכָר׳ יֹאכַל׳ אֹתוֹ׳ קֹדֶשׁ׳ יִהְיֶה־לָּךְ׳: וְזֶה׳ לְּךָ׳ תְּרוּמַת׳ מַתָּנָם׳ לְכָל־תְּנוּפֹת׳ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ לְךָ׳ נְתַתִּים׳ וּלְבָנֶיךָ׳ וּלְבִנְתֶּיךָ׳ אִתְּךָ׳ לְחֹק־עוֹלָם׳ כָּל־טָהוֹר׳ בְּבֵיתְךָ׳ יֹאכַל׳ אֹתוֹ׳:

כָּל־הַקָּרֵב׳ מִקְרַב לְמִשְׁכְּנָא דְיְיָ׳ מָאֵית הָא־אֲנַחְנָא סָיְפִין לְמִמְרַת׳:
וַאֲמַר׳ יְיָ׳ לְאַהֲרֹן׳ אַתְּ׳ וּבְנָךְ׳ וּבֵית־אֲבוּךְ׳ עִמָּךְ׳ תְּסַלְּחוּן׳ עַל־חוֹבֵי׳ מַקְדְּשָׁא׳ וְאַתְּ׳ וּבְנָךְ׳ עִמָּךְ׳ תְּסַלְּחוּן׳ עַל־חוֹבֵי׳ כְּהֻנַּתְכוֹן׳:
וְאַף׳ יַת־אַחָךְ׳ שִׁבְטָא׳ דְּלֵוִי׳ שִׁבְטָא׳ דַּאֲבוּךְ׳ קָרֵיב׳ לְוָתָךְ׳ וְיִתְוַסְּפוּן׳ עָלָךְ׳ וְיִשַּׁמְשׁוּנָךְ׳ וְאַתְּ׳ וּבְנָךְ׳ עִמָּךְ׳ קֳדָם׳ מַשְׁכְּנָא׳ דְּסַהֲדוּתָא׳:
וְיִטְרוּן׳ מַטְרַתָּךְ׳ וּמַטְרַת׳ כָּל־מַשְׁכְּנָא׳ בְּרַם׳ לְמָנֵי׳ קֻדְשָׁא׳ וּלְמַדְבְּחָא׳ לָא׳ יִקְרְבוּן׳ וְלָא־יְמוּתוּן׳ אַף־אִנּוּן׳ אַף־אַתּוּן׳: וְיִתְוַסְּפוּן׳ עָלָךְ׳ וְיִטְרוּן׳ יַת־מַטְרַת׳ מַשְׁכַּן׳ זִמְנָא׳ לְכָל׳ פּוּלְחָן׳ מַשְׁכְּנָא׳ וְחֵילוֹנֵי׳ לָא־יִקְרַב׳ לְוָתְכוֹן׳: וְיִטְרוּן׳ יַת׳ מַטְרַת׳ קֻדְשָׁא׳ וַיַת׳ מַטְרַת׳ מַדְבְּחָא׳ וְלָא־יְהֵי׳ עוֹד׳ רְגָזָא׳ עַל־בְּנֵי׳ יִשְׂרָאֵל׳: וְאַנָּא׳ הָא׳ קָרֵבִית׳ יַת־אֲחֵיכוֹן׳ לֵיוָאֵי׳ מִגּוֹ׳ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ לְכוֹן׳ מַתְּנָן׳ יְהִיבִין׳ קֳדָם־יְיָ׳ לְמִפְלַח׳ יַת־פּוּלְחָן׳ מַשְׁכַּן׳ זִמְנָא׳: וְאַתְּ׳ וּבְנָךְ׳ עִמָּךְ׳ תִּטְרוּן׳ יַת־כְּהֻנַּתְכוֹן׳ לְכָל־פִּתְגָם׳ מַדְבְּחָא׳ וּלְמִגָּו׳ לְפָרוֹכְתָּא׳ וְתִפְלְחוּן׳ פּוּלְחָן׳ מַתְּנָא׳ אֶתֵּן׳ יַת־כְּהֻנַּתְכוֹן׳ וְחֵילוֹנֵי׳ דְּיִקְרַב׳ יִתְקְטֵיל׳:
וּמַלֵּל׳ יְיָ׳ לְאַהֲרֹן׳ וַאֲנָא׳ הָא׳ יַהֲבִית׳ לָךְ׳ יַת־מַטְרַת׳ אַפְרָשׁוּתִי׳ לְכָל־קֻדְשֵׁי׳ דִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל׳ לָךְ׳ יְדַבְּתִינוּן׳ לְרַבּוּ׳ וּלְבַנָךְ׳ לְקִיָּם׳ עָלָם׳: דֵּין׳ יְהֵי׳ לָךְ׳ מִקֻּרַשׁ׳ קֻדְשָׁא׳ מִוַּתַּר׳ מִן־אִשְׁתָּא׳ כָּל־קֻרְבָּנְהוֹן׳ לְכָל־מִנְחָתְהוֹן׳ וּלְכָל־חַטָּתְהוֹן׳ וּלְכָל־אַשְׁמֵיהוֹן׳ דִּי יְתִיבוּן׳ קָדְמַי׳ קֻדַּשׁ׳ קֻדְשִׁין׳ לָךְ׳ הוּא׳ וּלְבַנָךְ׳: בְּקֻדַּשׁ׳ קֻדְשִׁין׳ תֵּיכְלוּנֵיהּ׳ כָּל־דְּכוּרָא׳ יֵיכוּל׳ יְתֵיהּ׳ קֻדְשָׁא׳ יְהֵי׳ לָךְ׳:
וְדֵין׳ לָךְ׳ אַפְרָשׁוּת׳ מַתְּנָתְהוֹן׳ לְכָל־אֲרָמוֹת׳ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ לָךְ׳ יְהַבְתִּנּוּן׳ וּלְבַנָךְ׳ וּלְבַנְתָּךְ׳ עִמָּךְ׳ לְקִיָּם׳ עָלָם׳ כָּל־דְּדַכִּי׳ בְּבֵיתָךְ׳ יֵיכוּל׳ יְתֵיהּ׳:

אבן עזרא

את עון המקדש׳ שהיא מבית לכרכת והטע׳ אם לא השמרוהו העון עליכם׳ וטעם ובית אביך כי הם נשאי המקדש: את עון כהונתכם׳ אם לא תשמרו הכהונה העון עליכם: שבט אביך׳ הוא לוי ואול פירשוהו כמשמעו ולפי דעתי מה ש שפירשתיו כאילו אמר מטה לוי שהוא שבט אביך: וילוו׳ כמו ונספחו וכן ילוה איש׳ והנ׳ הלוים כלוים בשמם: ואתה ובניך אתך׳ תשבו לפני אהל מועד׳ לברכם ולא הלוים: גם הם גם אתם׳ דרך המקרא כן כמו משל בא גם אתה גם כבר והטעם כי זה כמו זה׳ וטעם ונלוו עליך שלא תתגרו לזר שהוא ישראל: עבודת מתנה׳ והזר מהכהנים אפילו לוי ועולת שמואל שהוא לוי אינה טענה כי היא הית׳ הורחת שעה כמעשה נדעון: למשחה׳ פירשתיו: מקדש הקדשים׳ כי יש קדשים קלים: מן האש׳ כל מה שיקדישו ממנו כי אשה כמו אש והאל מנחה: לכל מנחתם׳ אחר אשר יקרים האזכרה ממנה ואמורי החטאת והאשם: אשר ישיבו לי׳ פי׳ כי תמעול מעל והנה המנחה ו והחטאת והאשם קדש קדשים כנגד השלמים: בקדש הקדשים תאכלנה׳ אפי׳ בקדש הקדשים שהוא אהל מועד ונקרא קדש קדשים כנגד חצר המשכן: מתנם׳ בחסרון תי׳ כמו הולך בעוק אבל פנה שהוא פנתה אז הם שני מקלים:

חלב

בעל הטורים

האש כ׳ במס׳ האש תתנו לגוע׳ ואיך באיזה האש אין עזרתי כי׳ שני שאין לי אשה בדכתיב אעשה לו עזר כנגדו׳ וכן מי שאינו לומד תורה כדכתיב ותושיה בלתה תמני חשוב כית בדכתיב האש תתנו לגוע׳ ונלוו אחרעה במס׳ ונלוו עליך ויסרתוך׳ ואיך ונלוו עליהם רבים בחלקלקות׳ ונלוו גוים רבים אל יי׳ ביום ההוא והיו לי לעם׳ כיון ישאלו דרך פניהם ונלוו וגו׳ פירוש ונלוו עליהם רבי׳ בחלקלקות להמר לישראל בדכתיב ומן המזבילים יכאבו עד עת קץ׳ אבל בשיבת הקץ ונלוו גוים אל יי׳ וגו׳ והיו ונלוו עליך ויסרתוך בדכתיב והיו בני נכר אכריכם וכורמיכם׳ ואני הנה נתתי׳ בדרך שנותנין בשטר מתנה בדעת שליחה ובכסף חפצה׳ מקדש הקדשים מן׳ סופי תיבות שמן׳ כמו שדרשו רז״ל לרבות לוג שמן חל תמורה׳ וזה לך תרומת מתנם ומן למעלה זה יהיה לך׳ שני פעמים זה עולה כל׳ רמז לכל מתנות כהונה׳ פרה׳

כָּל טוּב מִשֶּׁמֶן וְכָל־טוּב חָמָר וָדָגָן כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן
וְעִבּוּר רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נָתַתִּים׃ בְּכוֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם
אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ יִהְיֶה כָּל־ טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ כָּל־חֶרֶם
בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃ כָּל־פֶּטֶר רָחֶם לְכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה
בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת־בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת־בְּכוֹר־
הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמִשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא׃ אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר
אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה
הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה׃ כָּל־תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנֹתֶיךָ אִתָּךְ לְחֻקַּת עוֹלָם בְּרִית
מֶלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ס
וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת׃ וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה׃ כִּי אֶת־מַעֲשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ כה
וְאֶל־הַלְּוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־

חלב יצהר׳ הנכבד והמוטב שהוא הקנף כי יצהר מענין נהור ושרשו צהר והוא חלב שמן זית: בכורי כל אשר באדמם׳ בכורי כל פרי האדמה׳ וטעם כל טהור בביתך יאכלנו להזהיר על אלה החלבים כי כל טהור בביתך יאכל אותו על חזה התנופה ועל שוק התרומה ומה שיחרים הישראלי שלא יאכלנו כי הוא לשם ואתה תאכלנו: אך כלה תכלה׳ פי׳ תקח כדיונו וכן בכור הבהמה הטמאה תכלה: ובאלו׳ שב אל בכור האדם לבדו: לא תבלה כי קדש הם׳ לא תקח כדיונם ורבים פירשו שבלה לישראל והכך זה כל הבכור שאמר ת תאכלנו והשמן להכן מי שהוא חייב לאכלו: ברית מלח׳ ברית כרותה מגזרת חרן ברי למלחה ומקום המלח כמו נכרת שלא יעלה בו צמח כלל וכן נפרית ומלח: חלף׳ כמו תמורה: ולא יקרבו עוד׳ בעבור עלת קרח: ועבד הלוי הוא׳ בעצמו ויש אומרים כי הוא פעול ואינו נכון כי את עבודת אהל מועד הוא הפעול: והם ישאו את עונם׳ אם לא ישמרו והנה המעשר נחלתם על כן אמרתי: ודבר יי׳ אל משה׳ ולא אל אהרן בעבור תתם מעשר מן לאהרן: וכמלאה

תרוש ג׳ מלאים וסי׳ כל חלב תירוש ודגן׳ ואכל פרי בהמתך ופרי אדמתך׳ אל ארץ דגן ותירוש: יביאו ט׳ וסי׳ נמסר בסדר שמיני: לכל בשר ז׳ וסי׳ אל אלהי הרוחות׳ כל פטר רחם׳ יפקד יי׳ והיו דראון׳ נותן לחם׳ אין שלום לכל בשר׳ בא שאון עד קצה: כשבד׳ בתורה וסי׳ בסדר ויקרא: לריח

ראשיתם׳ היא תרומה גדולה: כחזה התנופה וכשוק הימין׳ של שלמי׳ שנאכלין לכהני׳ ולנשיהם לבניהם ולעבדיהם לשני ימים וליל׳ אחד אף הבכור נאכל לשני ימים וליל׳ אחד: לך יהיה׳ בא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הוויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום וליל׳: כל תרומת הקדשים׳ מחיבתה של פרשה זו כללה ב בתחילה וכללה בסוף ופרט באמצע: ברית מלח עולם׳ כרת ברית עם אהרן בדבר הבריאה ומתקיים ג ומבריאה את אחרים׳ ברית מלח כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם: וחלק לא יהיה לך בתוכם׳ אף בבניה: והם׳ הלוים יסאו עונם של ישר׳ שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם: אשר ירימו לי׳ תרומה׳ הכתוב קראן תרומה עד שיפרים ממנו תרומות מעשר: ונחשב

בעל הטורים

אשה

פדה׳ כ׳ במסרה׳ אך פדה תפדה ואיך אח לא פדה יפדה׳ הייבו דאמר ר׳ יהושע רחל שלא בכרה ילדה שני זכרים שביאם לכהן׳ אין האיש פוטר את חבירו והיינו אח לא פדה יפדה׳ תרומות ג׳ כל תרומות הקדשים׳ הרי בנלבוע אל טל ול מטר ושלה תרומות׳ ואלו תרומות ירושלה׳ זהו שדרשו רז״ל אם דומה הדיין למלך שאינו בריך בלוס ויחיד ארץ׳ והיינו ושלה תרומות שנאמר נבו שאול׳ אם דומה לכהן שמחזר על הנדבות׳ והיינו כל תרומות הקדשים׳ הרוסה׳ והרעותם

מסרה

יו וסי׳ נמסר בסדר ויקרא: הרומת ג׳ ב׳ מלאו׳ וא׳ חס׳ וסי׳ כל תרומת הקדשים׳ הרי בגלבע אל׳ מלך במשפט יעמיד קדם׳ חס׳ וחד לאורות לתרומת: אתך טו בתורה וסי׳ נמסר בסדר שמיני: ויאמר יי׳ אל אהרן ג׳ בטעמא וסי׳ דעלם לך לקראת משה המדברה׳ ודעלם אתה ובנך בית אבך אתך׳ ודעלם בארצם לא הנחל׳ ונמסר גם בסדר שמות: מעשר ג׳ רפן וסי׳ ויתן לוסעשר מכל׳ מעשר מן המעשר׳ ולבני לוי הנה נתתי׳ וכל המעשר דכוו׳: לנחלה טו וסי׳ ולבני לוי הנה נתתי כל מעש׳ בישראל לנחלה׳ אשר ירימו בני ישראל׳ ונקח את ארצם ונתנה לנחל׳ ושבע משה ביז׳ ההוא׳ על כן היתה חברו׳ לכלב׳ ויברכהו יהושע ויתן את חברון לכלב׳ ואת עצמת יוסף אשר העלו בני ישר׳ ויקח יהושע את כל הארץ׳ כי תורם את הדרך הטובה דמלכים׳ וחברו דהה כי הורם אל הדרך הטובה׳ כי אתה הבדלתם לך׳ והולכתי עליכם אדם׳ והיתה להם לנחלה׳ אשרי הגוי שיי׳ אלהיו׳ ונתן ארצם לנחלה:

כל חלב יצהר׳ דגן ותירוש
לנחל מן לא זיגין׳ ל׳ ובכ
ל׳ ל׳ ל׳

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן ׳ תרומת מעשר שלכם חשורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שניקרחת ראשית: כדגן מן הגורן
וכמלאה מן היקב ׳ תרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים: מלאה ׳ לשון ביטול תבואה שנתמלאת: יקב ׳ הוא הבור שלפני הגת שהיין לתוכו וכל לשון יקב
חפירות קרקע הוא וכן יקבי המלך הוא שם חוקיהם חפירה שחבר מלכו של עולם: כן תרימו גם אתם ׳ כמו שישראל מרימים מגרנם ומיקביהם תרימו אתם ממעשר
שלכם כי הוא נחלתכם: מכל מתנותיכם תרימו את כל תרומת יי׳ ׳ בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדיש לוי את כהן בכרי ונקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן

מתנותיכ׳ ד׳ חס׳ וב׳ מלא׳ וסי׳ נמסר בסדר אמור: קדמא תרומ׳ יי׳ תנינא את תרומת יי׳: תליתא את כל תרומת
יי׳: מקדשו ל׳ ושמש אב מן אא כתובין ו׳ בסוף תיבותא ׳ וסי׳ במסרא רבתא: ו׳ פסוקים ולא לא ולא
וסי׳ ולא תשאו עליו חטא דסוף סדר קרח ׳ והיה כעץ שתול על מים ׳ ולא תסורו כי אחרי התהו ׳ ולא אסרו

הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם
בְּנַחֲלַתְכֶם וְהֲרַמְתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת
יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר: וְנֶחְשַׁב
לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן
וְכַמְּלֵאָה מִן־הַיָּקֶב: כֵּן תָּרִימוּ גַּם־
אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם
אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם
מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן
הַכֹּהֵן: מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת
כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־
מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
בְּהָרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב
לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת יָקֶב:
וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְכָל־מָקוֹם אַתֶּם
וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֵלֶף
עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד: וְלֹא־
תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בְּהָרִימְכֶם אֶת־
חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ:

צה׳ דניאל ׳ ותיבות אלף תסב

מעסרא די יהבית לכון מנהון
באחסנתכון ותפרשון מניה
אפרשותא קדם יי מעשרא מן
מעשרא: ותתחשיב לכון
אפרשותכון כעבורא מן אדרא
וכמלאתא מן מעצרתא: כן
תפרשון אף אתון אפרשותא קדם
יי מכל מעסרתיכון די תסבון מן
בני ישראל ותתנון מניה ית־א
אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא:
מכל מתנתיכון תפרשון ית כל־
אפרשותא די יי מכל־שופריה ית־
מקדשיה מניה: ותימר להון
באפרשותכון ית־שופריה מניה
ויתחשב ללויאי כעלת אדרא
וכעלת מעצרתא: ותיכלון יתיה
בכל־אתר אתון ואנש בתיכון ארי
־אגרא הוא לכון חלף פולהנכון
במשכן זמנא: ולא־תקבלון
עלוהי חובא באפרשותכון ית־
שופריה מניה וית־קודשיא דבני־
ישראל לא תחללון ולא תמותון:

אבן עזרא

וכמלאה ׳ פירשתיו: מכל חלבו ׳ מהטוב שבו וכן ואכלו את חלב הארץ: את מקדשו ׳ כי המעשר הוא הקדש ׳ וטעם בהרימכם את חלבו וכבר ה הזכיר הכתוב זה לדבר אחרי ואכלתם אותו והטעם שהוא אסור לכם לאכול ממנו עד ש שתרימו חלבו ממנו ואת׳ שיחשב לכם אז תאכלוהו בכל מקום טהור: ולא תשאו עליו חטא ׳ טעמו כאשר תרימו חלבו לא תשאו חטא ובתתכם מקדשו ממנו יהיו קדשי בני ישראל ש שמורים ואם לא תעשו כן תשאו חטא שעברתם על המצוה וחללתם קדשי בני ישראל בעבור שאכלתם אתם מקדשו:

חסלת ויקח קרח

זאת

חקת ׳ גם זאת הפרשה במדבר סיני כאמרה כ כאשר צוה השם ויסלחו מן ה המחנה ובפסח היו טמאי מת ונכמכה זאת הפרשה בעבור שהיא לכהן: פרה אדומה תמימה ׳ שלא תהיה קטנה ׳ אמר הנאון כי מי נדה כמין ה הדבש שיזיק לבעל המרה ה האדומה ויועיל לבעל הלחה ואין מזיק: והוציא אותה ׳ המוציא או בצוי וכן ושחט כי הוא לא ישחטנו׳ והעד לפניו: ושרף את הפרה ׳ השוקף והעד לעיניו: עץ ארז ׳ כמו למצורע ושם רמזתי סוד: וכבש בגדיו ׳ הכהן השוקף: טמא

בעל הטורים

והרמותם ממנו: קרי ביה ממנו. אין תורמין ממין על שאינו מינו. מחלש על פישן: אין נלא

פרשת זאת חקת

זאת חקת התורה. סמך חקת התורה לפרשת אלה לאוכלי המן. שניה לה לאוכלי תרומה. ועוד רמז המחזיקים בתורה יש להם מנת שאין נותנין תרומה לכהן עם הארץ. לא תחללו וסמיך ליה חקת התורה שתלמיד חכם שחוטא הוא חילול השם. ולא תמותו וסמיך ליה חקת התורה דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה. פרה אדומה כנגד מטרייא זה על עון עגל. לא עלה עליה עול. על כתיב חסר. שאפי׳ לא משל כעול אלא עלה עליה לכל פסולה. ושרף את הפרה לעיניו. הפסוק מתחיל ומסיים בפרשה לומר שמרגלים עניים בפרשתה: נלקח

פרשה

וַיְדַבֵּר

יהוה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן לֵאמֹר: זֹאת
חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ
פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ
מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְלָקַח אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח
פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים
: וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עֹרָהּ
וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פִּרְשָׁהּ
יִשְׂרֹף: וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב
וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת
הַפָּרָה: וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ
בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה

מעשרא די יהבית לכון מנהון
באחסנתכון ותפרשון מניה
אפרשותא קדם יי מעשרא מן
מעשרא: ותתחשיב לכון
אפרשותכון כעבורא מן אדרא
וכמלאתא מן מעצרתא: כן
תפרשון אף אתון אפרשותא קדם
יי מכל מעסרתיכון די תסבון מן
בני ישראל ותתנון מניה ית־א
אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא:
מכל מתנתיכון תפרשון ית כל־
אפרשותא די יי מכל־שופריה ית־
מקדשיה מניה: ותימר להון
באפרשותכון ית־שופריה מניה
ויתחשב ללויאי כעלת אדרא
וכעלת מעצרתא: ותיכלון יתיה
בכל־אתר אתון ואנש בתיכון ארי
־אגרא הוא לכון חלף פולהנכון
במשכן זמנא: ולא־תקבלון
עלוהי חובא באפרשותכון ית־
שופריה מניה וית־קודשיא דבני־
ישראל לא תחללון ולא תמותון:

פרשה

ומלל

יי עם־משה
ולאהרן ל
למימר: דא גזירת אוריתא די־
פקיד יי למימר מליל ׳ עם־בני ׳
ישראל ויסבון לך תורתא סמקתא
שלמתא די ליית בה מומא די לא־
סליק עלה נירא: ותתנון יתה
לאלעזר כהנא ויפיק יתה למברא
למשריתא ויכוס יתה קדמוהי:
ויסב אלעזר כהנא מדמה
באצבעיה ודי לקבל אפי
משכן־זמנא מדמה שבע ו
זמנין: ויוקיד ית־תורתא
לעינוהי ית־משכה וית־בסרה וית־
דמה על־אוכלה יוקיד: ויסב כהנא
אעא דארזא ואיזובא וצבע זהורי
וירמי לגו יקידת תורתא: ויצבע
לבושוהי כהנא ויסחי בסריה
במיא ובתר־כן יעול למשריתא
ויהי

אה יי׳ ׳ ולא יהיו כאבותם דור ׳ ואיש שכב ולא יקום: תמותו ז׳ מלא׳ וסי׳ נמסר בסדר מקץ: ודבר יי אל
משה ואל אהרן יב וסי׳ ויצום אל בני ישראל ׳ דברו אל כל השרצים ׳ אדם כי יהיה בעור ׳ כי תבאו אל ארץ ׳
איש איש כי יהיה זב ׳ איש על דגלו באתת ׳ נשא את ראש דקהת ׳ אל תכריתו את ׳ עד מתי לעדה הרעה ׳
הבדלו מתוך העדה ׳ זאת חקת התורה: דבר אל בני ישראל ו׳ חס׳ לאמר וסי׳ נמסר בסדר בשלח: מדמה ז׳
וסי׳ נמסר בסדר ויקרא: לעינוהי וסי׳ ושרף את הפרה לעינו ׳ ותלך תמר בית אסנון ׳ ואת בני צדקיהו
שחטו דמלכים ׳ וישחט מלך בבל דרמידה ותברו:

ממנו
ל׳ פסוקים
פעמי בעין
קלע
והרמותם
ממנו תרומת
יי׳ תכיון
גם אתם
תרומת יי
תליה את
תרומת יי
לאהרן.
רביע׳ תרימו
את כל
תרומת יי
מכל.

יט

חסלת ויקח קרח

זאת

חקת התור׳ ׳ לפי שהשטן ואומות העולם מוכין את ישראל לומר מה המצוה ה הזאת ומה טעם יש א בה לפיכך כתב בה חקה נזיר היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה: ויקחו אליך ׳ לעולם היא נקראת על שיך פרה שעשה משה במדבר: אדומה תמימה ׳ שתהא תמימה ב באדמות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה: אלמנר׳ מצותה בסגן: אל מחוץ למחנה ׳ חוץ לשלש מחנות ׳ ושחט אותה לפניו ׳ זר שוחט ואלעזר רואה: אל נכח פני אהל מועד ׳ עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ו ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם: אל המחנה ׳ למחנה שכינה שאין טמא מ מסולת חוץ לשתי מ מחנות אלא זב ובעל קרי ומצורע: וטמא

וטמא הכהן עד הערב׳ סרסהו ודרסהו וטמא על הערב ואחר יבא אל המחנה: והנית מחוץ למחנה׳ לכלבה חלקיה מחלקה אחד נתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המסמרות ואחד נתן בחיל זה של מסמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הכריכין ליטהר וזה שבהר המשחה כהניה גדולים לפרו׳ אחרו׳ מקדשין היומה וזה שבחיל נתון למסמרת מנזרת הכתיב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: למי נדה׳ למי הזייה כמו וידו אבן בי לידות את קרמת הנוי׳ לשון זריקה: חטאת היא׳ לשון חטוי כשמוטו ולפי הלכותיו קרוה הכתיב חטאת לומר שהיא כקדשים ליאסר בהנאה: הוא יתחטא בו׳ באפר הזה: במת בנפש׳ ואי זה מת של נפש האדם ל להוציא נפש בהמה שאין טומאתה נריכה הזאה׳ לא בנפש זו רביעית דם: את המשכן יי׳ טמא׳ אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טומאתו בו׳ אף על פי שטבל: כל הבא אל האהל׳ בעוד שהמת בתוכו: וכל כלי פתוח׳ בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל ט טומאה מגבו אלא מ מתוכו לפיכך אם אין מגופת כמידתו פתולה עליו יפה בחבור טמא הוא הא אם יש כמיל כתיל עליו טהור׳ פתיל לשון מחובר ב בלשון עברי וכן כ כפתולי אלהי׳ נפתלתי כתחברתי עם אחותי: על פני הסל׳ רבותינו דרשו לרבות גולל ו ודופן ופשוטו על פני הסלה שאין פס נכנס לעזרה: ונחטאו ביום השביעי׳ הוא נמר טהרתו: ואיש אשר טמא ונו׳ אם נאמר מקדש מ משכן כו׳ כדאיתא ב בשבועות: ומזה מי הנדה׳ רבותינו אמרו שהמזה טהור וזה כא ללמד שהמושה מי ח חטאת טמא טומאה חמורה ה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן במגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאינן מטמאין עד שיהא בהן שיעור ה הזאה: והמגע יטמא׳ ואי׳ טעון כבוס בגדי׳ וכל פ״א כעגים קיץ

הנגע ל רפ והוא חד מן ט׳ ולפ מעשיהן ה״א

את משכן קדמ׳ את משכן יי׳ טמא תניין כי את מקדש יי׳ טמא

אבן עזרא

בעל הטורים

ואסף ג׳ הכא ואל דר ואסף המגורע. ואסף בדאי ישראל התגורע לתת. וכפר שלפר הפרה ושרל. כך תעלת הנדיקים גם כן מטהרת. ואסף נדחי ישראל לנתיב לו ואסף ה המגורע לכתיב לו ילון כאיל בפח וכן לא יגורכו לאסר פרה לכתיב בלע ה המות לנצח. פתוח ל כתמו׳ וכל כלי פ פתוח. פרטי פתוח אלי מים. קבר פ פתוח גרונם. שפתם בקבר פתוח הייני דאתריכן לרבנן תלות בכלי חרס ב ק כבוסם משקה נפשל מלקדש בי מי חטאת והיינו כלי פתוח אמו׳ כאן אבל מי חטאת שאינו חסום כלי ועדין כלי הוא לענין זרעים ניקר בזרעים קטן ק קלוף פי׳ הוא מאכל ענבים להיינו מין קטנית טהור הוא לענין זרעי׳ אלא היו זרעים זרוע׳ בענין ניקור אינו מקבל ט טומאה והיינו זרעי פתוח אלי מים ועדין כלי הוא לענין זרעים ניקר בזרעים טהור מסתם כלי הים הגיעה לזרעים והיינו פתוח גרונם דסתם אמילה בכזית ועדין כלי הוא ל לרעובים. ניקר בחוטין רמון טהור מכלים. והיינו אשפתו בקבר פתוח כלים בזניקר כרמון ופתוח כאוניות רמון זרקין אותו כאשפה ואין שם כלי עליו עוד: אל כלי ב בחם ונתן עליו מים חיים אל כלי. ואינו ראל הורק מכלי אל כלי. שבריך שתהא חיותן בכלי ולא שריקים מכלי אל כלי. במי ה במי הנדה. אך במי הנדה ית טא׳ במי מריבת קדש. במי הירדן. אם התרחצתי בסו שלג׳ בסו כתיב:

ורחץ בשרו ד׳ חס׳ את בליש׳ וסי׳ נמסר בסדר מצורע: ואסף ג׳ וסי׳ ואסף איש טהור׳ ואסף דמצורע׳ ואסף נדחי ישראל: באהל ה׳ חטפי׳ וסי׳ ויבא לבן באהל ב׳ בו׳ אדם כי ימות באהל׳ ואהיה מתהלך באהל׳ והוכן בחסד כסא׳ ויבאס באהל יוסף׳ אם אבא באהל ביתי׳ באהל בת ציון: באהל ו׳ קמצין וסי׳ ויאמרו אלו

ג׳ נפש

ויהי מסאב בהנא עד רמשא׳
ודמוקיד יתה יצבע לבושוהי במיא
ויסחי בסרה במיא ויהי מסאב עד
רמשא׳ ויכנוש גבר דכית קטמא
דתורתא ויצנע מברא למשרתא
באתר דכי ותהי לכנישתא דבני־
ישראל למטרא למי אדיותא
חטאתא היא׳ ויצבע דכנש ית־
קטמא דתורתא ית לבושוהי ויהי־
מסאב עד רמשא ותהי לבני ישראל
ולגיורא דיתגירון ביניכון לקים
עלם׳ דיקרב במיתא לכל נפשא
דאנשא ויהי מסאב שבעא יומין׳
הוא ידי עלוהי ביומא תליתאה
וביומא שביעאה ידכי ואם לא ידי־
עלוהי ביומא תליתאה וביומא
שביעאה לא ידכי׳ כל דיקרב
במתא בנפשא דאנשא די־מות ולא
ידי עלוהי ית־משכנא דיי סאיב
וישתצי אנשא ההוא מישראל
ארי מי אדיותא לא אזדריקו ע
עלוהי מסאב יהי עוד סאובתיה
ביה׳ דא אוריתא אנש ארי־ימות
במשכנא כל־דעלל למשכנא
וכל־די במשכנא יהי־מסאב שבעא
יומין׳ וכל מן דהסף פתיח
דלית מנופת שיע מקף עלוהי
מסאב הוא׳ וכל די יקרב על־
אפי הקלא בקטיל חרבא או
במיתא או־בנרמא דאנשא או
בקברא יהי־מסאב שבעא יומין׳
ויסבון לדמסאב מעפר יקידת
חטאתא ויתן עלוהי מי מבוע למן
׳ ויסב אזובא ויטבול במיא
גבר דכי וידי על־משכנא ועל־כל־
מנא ועל־נפשתא די־הוון תמן
ועל־דיקרב בנרמא או בקטילא
או במיתא או בקברא׳ וידי
דכיא על־מסאבא ביומא תליתאה
וביומא שביעאה ודכניה ביומא
שביעאה ויצבע לבושוהי ויסחי
במיא וידכי ברמשא׳ וגבר די־
יסתאב ולא־ידי עלוהי וישתיצי
אנשא ההוא מבנו קהלא ארי ית־
מקדשא דיי סאב מי אדיותא לא
אזדריקו עלוהי מסאב הוא׳
ותהי להון לקים עלם ודידי מי
אדיותא יצבע לבושוהי ודיקרב
במי אדיותא יהי מסאב עד רמשא׳
וכל

ל׳ נפש

לחס׳ את

ג׳

כל מל במל חס׳ הכח עם לשמאל

ל׳

כל נפש

ל׳ וחל בנפש חדש

ל׳ ל׳ ל׳

וכל אשר ינע בו׳ הטמא הזה שנטמא במת יטמא׳ והנפש הנוגעת בו׳ בטמא מת׳ תטמא עד הערב׳ כאן למדנו שהמת אבות הטומאה והמונע בו אב הטומאה׳ ומטמ׳ אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה ומדרש אגדה העתיקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו׳ ויקחו אליך׳ משלהם כשם שהם פריקו

ב

צן

כל בן חס׳ ובל סין מל׳

א

ב

ג

ד

ה

ו

ז

ח

ט

י

יא

יב

יג

יד

טו

טז

יז

יח

יט

כ

כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סו

סז

סח

סט

ע

עא

עב

עג

עד

עה

עו

עז

עח

עט

פ

פא

פב

פג

פד

פה

פו

פז

פח

פט

צ

צא

צב

צג

צד

צה

צו

צז

צח

צט

ק

קא

קב

קג

קד

קה

קו

קז

קח

קט

ר

רא

רב

רג

רד

רה

רו

רז

רח

רט

ש

שא

שב

שג

שד

שה

שו

שז

שח

שט

ת

תא

תב

תג

תד

תה

תו

תז

תח

תט

בעל הטורים

בחדש הראשון סתך זה לפרשת פרה ש שבראשון נשרפה ה הפרה׳ וגם כמו שדרשו חז״ל שתיתת בדיקים מכפרת כתב פרה׳ פרה אדומה בנים מכפר׳ ותתת שם חרים ותקבר שם׳ שם בנימטע מכפר׳ שם בנימטרית אשור בהבלה הוא׳ וירב׳ בתקורת וירב העם ואיך וירב בנחל׳ לתר שנאו מריבה׳ על עסקי נחל׳ שפסק מהם להיותו הבאר׳ שהיה מושך בכחל׳ הבאתנו חבר׳ ולו שעיקר התרעיות היה על משה׳ ותאכלנו ונפן ורמון ולהלן הקדים נפן לרמון׳ חרן חטה ושעורה ונפן ותאנה ורמון׳ אל בכל מקו׳ מקדים נפן לרמון׳ בדתיב׳ אין תחת נפנו ותחת ת תאנתו ובאן הקדים תאנה משום דסליק תפדה׳ ריתו לתה שאמרו בדרו משם עבי תאנה׳ הקל׳ את העדה׳ אלו הטהורים הנגלים שביעדה׳ והיא לא עשה כן׳ אלא׳ ויקהילו׳ משה ואהרן את הקהל׳ ג גדולים וקטנים׳ פני הסלע׳ פני בנימטר׳ כפולה׳ מלמד שהיו כל ישראל׳ פני הסלע׳ פנים אל פנים והיה התועבה מחזיק את התורה׳ המן

וכל די־יקרב ביה מסאבא יהי־מסאב ואנש די־יקרב יהי־מסאב עד־רמשא׳ ואתו בני־ישראל כל־כנישתא למדברא־דצן בירחא קדמאה ויתיב עמא ברקם ומיתת תמן מרים ואתקברת תמן׳ ולא־הוה מיא לכנשתא ואתכנשו על־משה ועל־אהרן׳ ונצא עמא עם־משה ואמרו למימר ולוי דמתנא במותא דאחנא קדם יי׳ ולמה אעלתון ית־קהלא דיי למדברא הדין לממת תמן אנחנא ובעירנא׳ ולמא אסקתונא ממצרים לאתאה יתנא לאתרא בישא הדין לא אתר כשר־לבית־זרע ואף־לא־תאינין ונופנין ורמונין ומיא לית למשתי׳ ועל משה ואהרן מן־קדם קהלא לרתע משכן זמנא ונפלו על־אפיהון ואתגלי יקרא דיי להון׳ ומלל יי עם־משה למימר׳ טול ית־הוטרא ואכנש ית־כנשתא את ואהרן אחוך ותמללון עם־כיפא לעיניהון ויתן מוהי ותפיק להון מיא מן־כיפא ותשקי ית־כנשתא וית־בעירהון׳ ונסיב משה ית־הוטרא מן־קדם יי כמא די פקדיה׳ ואכנישו משה ואהרן ית־קהלא לקדם כיפא ואמר להון שמעו־כען סרבניא

אנכי׳ ומחמדי הטובים׳ קח יב רפ וסי׳ נמסר בסדר במדבר סיני׳ לעיניה׳ כד וסי׳ במסרא רבתא׳ אל פני ט׳ וסי׳ נמסר בסדר משפטים׳ המרים ד׳ וסי׳ שמעו נא המרים׳ וימצאו המורים דשמואל׳ וחברו דדה׳ יורו המורים אל עבדיך המוראים כתיב׳ ודאוריתא המרים חס׳ ושארא המורים מלא׳

ויזר על פני המים וגו׳ כך ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וגו׳ כל העדה׳ עדה השלמה שבבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים׳ ותמת שם מרים׳ למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקי׳ מכפרת׳ ותמת שם מרי׳ אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמ׳ בה על פי יי׳ שאינו דרך כבוד של מעלה ובאהרן נאמר על פי יי׳ באלה מסעי׳ ולא היה מים לעדה׳ מכאן שכל הרבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים׳ ולו נועגו׳ הלואי נועגו׳ בנוע אחינו׳ במיתת אחינו בדבר למד שמיתת צדיקים מנוחה ממנה׳ בנוע׳ שם דבר הוא כמו במיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו ליקרא בנוועי׳ ואת בעירם׳ מכאן שאם הקבה על ממונם של ישראל׳ ויקהילו וגו׳ זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה׳ המן

וכל אשר ינע בו׳ הטמא יטמא׳ שהו׳ טמא מת או עצם או קבר׳ תטמא עד הערב׳ ותרחץ׳ בחדש הראשון׳ בשנת הארבעים׳ והנה אין בתורה כלל שום מעשה אלו נבואה רק בשנה הראשונה בשנת הארבעים׳ ועשו ובאו בני ישראל כל העדה בעבור שמתו דור המדבר ועתה באו הבאים אל ארץ כנען׳ ויסב העם בקדש׳ בעבור שיסבו שם ימים רבים כי כן כתוב׳ ולא היה מים לעדה׳ ספר הכתוב שנים מאורעי׳ האחד מות מרים והשני מות אהרן ומשה ולא יכנסו לארץ והחל לספר הסבה׳ וירב׳ מבנין הפעיל׳ בנוע אחינו׳ שם הפעל כמו כשכב אדני המלך׳ אחינו׳ הם דור המדבר שמתו והם עבדי השם׳ ולמה הבאתם׳ ידבר למשה ולאהרן כי כן כתוב ויקהלו על משה ועל אהרן׳ ועשה וירב העם עם משה שהמריבה היתה עם משה חזקה׳ העליתונו׳ מלה זרה׳ ויבא משה ואהרן מפני הקהל׳ כדמות בורחים׳ ויפלו על פניהם׳ להתפלל ויש אומרים לדרוש את השם ב בגבואה׳ קח את המטה׳ יש בכאן כירושים רבים יש בדברי יחיד בעבור שאמר לישראל שמעו נא המורים׳ והם בני אהרן יצחק ויעקב׳ ואילו היה כן למה אמר להם עוד ממרים הייתם׳ ואמרים אמרו כי מלת ודברתם כמו והכיתם׳ וכמוהו׳ ותדבר את כל זרע המלוכה׳ ואין זה כן׳ כי המלה מנזרת דבר אל מן ידבר עמים תחתנו׳ והנה פי׳ ותדבר כמו׳ ותאבד׳ וכן בספר השני׳ והנה פי׳ ודברתם אל הסלע׳ ואבדתם׳ ועוד אם כן הפי׳ למה נענש משה גם הם הסתבו בעבור שהכה פעמים אם כן למה נענש אהרן׳ ואמר רבי משה הכהן׳ אל הכבדי יש אותות נעשו׳ בדבור׳ ויש בפועל׳ ובדבור כמו מלח אליעא׳ והשם צוה שיקח המטה׳ להכות בסלע כמשפט הדור׳ והוסיף מלת ודברתם להוציא המים במכה ובדבור׳ ובעבור שהכעיסו ישראל׳ אמר להם המן הסלע הזה מוציא לכם מים׳ והיתה דעתו כי אין יכולת בנו להוציא מים מהסלע כי אם בכח השם׳ והנה לא פירש דבורו היטב׳ וחשבו אנשים בלבם כי דבור

שלא יוכל השם להוציא מים מן הסלע׳ וזה טעם אשר לא קדשתם אותי׳ והביא ראיה מדברי המשורר שאמר כי המרו את רוחו ויבטא בשפתיו׳ והנה החטא היה בבטוא׳ לא במכה גם זה איננו נכון כי משה אמר זה ולמה נענש אהרן ועוד כי אין במעשה זכר דבור׳ והראיה שהביא איננה ראיה כי אין פי׳ כי המרו את רוחו כי אם ש השם׳ וכן כתיב׳ והמה מרו ועצבו את רוח קדשו׳ וזה פירוש ויקציפו׳ על מי מריבה׳ והטעם שהקציפו השם׳ וכן כתיב׳ המה מי מריבה׳ אשר רבו בני ישראל על יי׳ וירע למשה בעבורם׳ כי המרו את רוח השם וינזור על משה שלא יכנס לארץ׳ ואחרים אמרו כי הדבור אל הסלע שאינו שומע׳ אינה כי אם במכה׳ ואם כן למה נענש משה׳ ואחרים אמרו בעבור שלא אמרו שירה כמו עלי באר ענו לה׳ וזה טעם אשר לא קדשתם׳ והאחרים אמרו כי השם׳ נזה שדברו׳ רק הכה משה על כן נענשו שניהם׳ ונאמר להם מעלתם מריתם׳ לא האמנתם׳ ולא קדשתם׳ ואנשי שקול הדעת אמרו שלא יתכן שיהיה שלא השם ימיר דבור השם׳ ואם הוא המיר איך נאמין בתורתו גם אלה לא דברו נכונה׳ כי אילו היה מחליף במצוה מיד היה נענש כי הנה נענש על דבר שאינו מצוה לעולם ולא תורה לישראל׳ ולא נעשה בזדון רק בשגגה בעבור שהכעיסוהו ישראל׳ וכן אמר גם בי התקדש יי׳ בבלכם׳ ואחרים אמרו כי ישראל אמרו על כן נענש׳ וזה טעם שלא אמרו על הסלע שאמרו שלא האמין להוציא מים מן הסלע׳ אמרו כי נגם זה הבירור אינו נכון כי הכתוב אמר מריתם את פי׳ והנה לא מרו׳ והבירור הנכון בעיני הגלו בדמיונות׳ דע כי כאשר ידע החלק את הכל ידבק בכל אותות ומופתי׳ ואמת כי השם אמר למשה ולאהרן׳ ודברתם׳ ולא דברו בעבור מריבת העם׳ עם משה׳ והנה החלק חלק׳ והכה הסלע׳ ולא יצאו מים׳ על שהכהו פעם שנית׳ והנה לא קדשו׳ ומרו׳ ומעלו בשגגה גם יוכל המפרש לפרש׳ ויבטא בשפתיו׳ על משה׳ כי על כן נענש׳ כי לא היה רצוי׳ שידבר דבר׳ על שימלא שליחות השם׳ גם יהיה דרש קדמונים׳ אל׳ כי החטא היה בעבור שאמר שמעו נא המורים׳ ורמזו׳ זה הסוד׳ אל הסלע׳ שהודעתיך׳ או הנמצא׳ שמיך׳ למחנה׳ ונתן מימיו׳ בעבור מימיו׳ טעו רבים׳ ואמרו׳ אל׳ כי המור הוא בחורב׳ וזה הסלע׳ היה בקצה ארץ אדום׳ כי בקדש׳ היה גם יתכן לפרש מימיו המים שאתן בו׳ את המטה מלפני יי׳ הוא מטה האלהים׳ והוא המונח לפני העדות׳

המן הסלע הזה מוציא, לפי שלא היו מכירין אותו לפי שהלך הסלע ויסב לו בין הסלעי׳ כשנסתלק הבאר והיו ישראל אומרין מה לכם מאי זה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם: המורי׳, סרבנים לשון יוני שונאים מורים את מוריהם: המן הסלע הזה, שלא נצטוינו עליו מוציא לכם מים: פעמים, לפי שברא שונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא היה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והם דברו לסלע אחר ולא הוציא אמרו שמא צריך להכות כבראשונה שנאמר והכית בצור ונזדמן להם אותו סלע והכהו: יען לא האמנתם בי, נלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם שלא יכנסו כך היה עון משה ואהרן והלא הנאן ובקר יטחנו קשה מזו אלא לפי שבשתר חסך עליו הכתו׳ וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתו׳ מפני קדוש השם: להקדישני, שאו דברתם אל הסלע הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה כלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לברנסה מקיים דברי של מקום קל וחומר אנו: לכן לא תביאו, בשבועה כמו לכן נשבעתי לבית עלי כ נשבע בקפיצה שלא יבוא בתפילה כל כך: המה מי מריבה, הם המזכרים במקום אחר את אלו רחו אצטגיני פרעה שמושיען של ישראל לוקה במי׳ לכך נזרו כל הכן הילוד היאורה תשליכוהו: ויקדש בם, שמתו משה ואהרן על ידם שבשהקבה עושה דין במקודשיו הוא יראתי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר מורא אלהים ממקדשיך וכן הוא אומר בקרובי אקדש: אחיך ישראל, מה ראה להזכיר כאן אחוה שלא אמר לו אחיך אחיכם בני אברהם ש שנאמר לו כי גר יהיה זרעך ועל שונאו הוא אומר לכרעו: אתה ידעת את כל התלאה, לפיכך כיצד אבינו ולך אל ארץ מצרי יעקב אחי כל ישראל ויגלו מצרים: ויראו למו, כבלנו צרות רבות: ולאבותינו, מכאן שהאבות מנוערים ב בקבר כשמוראם באה על ישראל: ויסמע קולנו, בברכה ש שברכנו אבינו הקול קול יעקב שאנו מוערי ונעניים: מלאך, זה משה מכאן שהנביאי קרואין מלאכים ואומר ויהיו מלעיבי במלאכי אלהים: נעברה נא בארצך, אי׳ לך לעורר על הירושה של ארץ

ויבא בנ׳ ישראל מלאכי׳ ויבא בארון משה בארון ישראל בתפילת ישראל בפשטא מלאכים בוקף ואפשר אז ישיר משה ובני ישראל:

אבן עזרא

המן הסלע הזה, יש לנו כח להוציא לכם מים ממנו: יען לא האמנתם בי, הוא הסול שרמזתי שלא נקדש השם על ידם: ויקדש בם, במש׳ ואהרן כטעם בקרובי אקדש: מקדש, שם מקום עיר ואינו קדש ברבע כי אותו הוא מדבר וכן הכתוב אומר יחיל יי׳ מדבר קדש: התלאה, פרשתיו: לנו מצרים ולאבותינו, שמתו והטע׳ שאלך זמן רעתם: וישלח מלאך, כמשמעו וכן הכתוב אומר ומלאך פני הושיעם ורבים פ פירשוהו על משה בי מצאו ויאמר אני מלאך יי׳ ואין זאת דעתי: בסל׳ וכרם, שלא יפחיתו ואפילו מי הבארות שלכם לא נשתה: דרך המלך נלך, אם הדרך שהמלך הולך בה אז פירשו הדרך שונה המלך ש שהוא מלך אמים נלך: במסלה נעלה, מה יזיקכם שנעלה במסלה ואם הזרכנו לנו וזה טעם מכרם תמכרום לנו וזה טעם מכרם כמו דמיהם, וטעם בני ישראל כל העדה בעבור שיצא אדום להלחם בם הניל הכתב שלא נבקש אים מבני ישראל בבואם מעיר אדום אל הר ההר:

יאמר

בעל הטורים

אתן ג׳ במש׳ המן שסלע המן הענן. כמו שלשם הבאר הפנוי גם כאן ביאר הפר הפנוי נאיבד המן הענוגן לו מן היקב כמו שהיה שם רעב גם כאן אחר ענן שאכל ממנו אדם הראשון באיזן לאחר עון שאכל ממנו אדם הראשון חטא היה. זהו המן הענן המן הענוגן ונאבל אשכול היה דכתיב לו מן היקב. ויד הסלע הוא הנה לפנות אחר ובכקעו כל הבורים שם ולכבר שם יבקע בורי׳ כתלבר. לכן בני מלה בתלה. ויפלאנו אחר זה על ידי׳ מכות הוציאנו תשם. נעברה נא בארצך ובסיחון אמר נעברה נא. אלא אמר אם אכור מה שאמר עשו בסיחה ובלבה. ולכך אינו אחיך ישראל. פן בחרב אנא לקראתך. והיינו דכתיב אחי שלום ובי אלכבר אתה לאלתה. מכרם שלמה ואם מיתיך בשתה ונתתי מכרם. ואשיב בשם מכרם ביד. על מכרם בכסף בליק. בשביל שתכיו בכסף בליק ובלו את אביהם כיום מכרם בפיהם ואמרו לו חיה רעה אכלתהו על כן ונתתי מכרם והוצרכו לנתות מיותיהם בכסף: ונחעל

בתהלים סימן מח: התלאה ג׳ נמסר בסדר וישמע יתרו: קולנו בקולנו ד׳ ג׳ מלאי׳ וא׳ חס׳ וסי׳ ונצעק אל יי׳ וישמע קלנו, בגנו זה סורר, וראה את עניינו, דברנו אליו ולא שמע בקולנו דשמואל, קדם חס׳: ויצאנו ג׳ ומשניין בכתבהון וסי׳ וישלח מלאך ויצאנו חס׳ דחס׳, ואסרת לבנך עבדים ויצאנו כתיב חסר ו׳ו׳, ארמי אבד אבי ויצאני כתיב מל ו׳ו וחס׳ יוד: בשדה ה׳ רפק וסים׳ נעבר׳ נא בארצך, אעברה בארצך, הוי מגיעי בית בנית, ותאמר נעמי אל רות, ויאמר בועז אל רות: לקראתך ד׳ וסי׳ וגם הנה הוא יוצא לקראתך, פן בחרב אצא לקראתך, באשר הפך איש, על כן יצאתי, ונמסר גם בסדר שמות: מימך ג׳ מלאי׳ וסי׳ ועבדת׳ את יי׳ אלהיכ׳ וברך את לחמך ואת מימך, ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה, טפכם נשיכם וגרך אשר בשעריך, וחד ומימך, בן אדם להמך ברעש, ונמסר גם בסדר משפטי: מכרם ג׳ וסי׳ ונתתי מכרם, על מכרם בכסף צדיק, ביום מכרם ציד, אנ׳ך:

ג הַמָּן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם:
ד וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם:
ה ס וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ בָּם: ס
ו וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ: וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלַאֲבֹתֵינוּ: וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְבֻלֶךָ: נַעֲבָרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נָטֶה יָמִין וּשְׂמֹאול עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מְכִרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה: וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה: וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: פ
יז וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר:

נ׳ נטע׳ נכפ׳ — ל׳ נחל ולא — פ׳ ומלאי׳ כתיב — ט׳ — יז ולפ — ל׳ נתן זרע׳ ה׳ חס — ל׳ חס׳ ל׳ — ל׳ ל׳ חס׳ נחל מל׳ — נ׳ מל׳ — ל׳ רפין — ל׳ חל מן יד זונן כן דימי׳ — ל׳ אשר אתה עולה ג׳ — ל׳ ל׳

בתהלים סימן מח: התלאה ג׳ נמסר בסדר וישמע יתרו: קולנו בקולנו ד׳ ג׳ מלאי׳ וא׳ חס׳ וסי׳ ונצעק אל יי׳ וישמע קלנו, בגנו זה סורר, וראה את עניינו, דברנו אליו ולא שמע בקולנו דשמואל, קדם חס׳: ויצאנו ג׳ ומשניין בכתבהון וסי׳ וישלח מלאך ויצאנו חס׳ דחס׳, ואסרת לבנך עבדים ויצאנו כתיב חסר ו׳ו׳, ארמי אבד אבי ויצאני כתיב מל ו׳ו וחס׳ יוד: בשדה ה׳ רפק וסים׳ נעבר׳ נא בארצך, אעברה בארצך, הוי מגיעי בית בנית, ותאמר נעמי אל רות, ויאמר בועז אל רות: לקראתך ד׳ וסי׳ וגם הנה הוא יוצא לקראתך, פן בחרב אצא לקראתך, באשר הפך איש, על כן יצאתי, ונמסר גם בסדר שמות: מימך ג׳ מלאי׳ וסי׳ ועבדת׳ את יי׳ אלהיכ׳ וברך את לחמך ואת מימך, ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה, טפכם נשיכם וגרך אשר בשעריך, וחד ומימך, בן אדם להמך ברעש, ונמסר גם בסדר משפטי: מכרם ג׳ וסי׳ ונתתי מכרם, על מכרם בכסף צדיק, ביום מכרם ציד, אנ׳ך:

יסראל כשם שלא פרעת החוב עשה לנו עתה מעט לעבור דרך ארצך: לא נשתה מי באר, מי בורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש בידינו מן לאכול ובאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שיש בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי ליהנות את אוסביאו: דרך המלך נלך, אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול: כן בחרב אצא לקראתך, אתם מתנאי׳ בקול שהוריסכם אביכם ואומרים ונצעק ויסמע קולנו ואני אצא עליכם במה שהוריסני אבי על אדכך תהיה: רק אין דבר, אין שום דבר מזיקך: וביד חזקה, בהכנעת זקנינו והידי׳ ידי עשו: כל העדה, כלם שלמים ועומדי׳ ליכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותן שנגזרה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותן שכתוב בהן חיים כלכם היום: הר

רשי

הר ההר׳ הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול וחף על פי שהענן הולך לפניהם ומסוה את ההרים שלשה נסעו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה
והר ההר לקבורת אהרן: על גבול ארץ אדום׳ מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע כפרנו מעשיהם וחטאו הנביא אומר ליהושפט
בהתחברך לרשע פרץ יי׳ את מעשיך: קח את אהרן׳ בדברים של ניחומים אמור לו אשריך שתלתה כתרך כתון לבנך מה שאין אני זכאי לכך: את בגדיו׳ את בגדי כהונה
הלביש והפשיטם מעלין לתתם על בנו בפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס רואה מטה מונחת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמון פיך ויקמן עצם
עיניך ועצם מיד חמד
משה לאותה מיתה ו
וזהו שנאמר לו כאשר
מת אהרן אחיך ה
מיתה שנתאוית לה:
ויעש משה׳ אף על פי
שהדבר קשה לו לא
עכב: וירא כל העדה׳
כשראו משה ואלעזר
ירדים ואהרן לא ירד
אמרו היכן הוא אהרן
אמר להם מת אמרו
אפשר׳ מי שעמיד כנגד כה
המלאך ונגד את ה
המגפה ישלוט בו מ
מלאך המות מיד בקש
משה רחמי׳ והראהו
מלאכי השרת להם
מוטל במטה ראו ו
והאמינו: כל בית
ישראל׳ האנשים
והנשים לפי שהיה
אהרן רודף שלום ו
ומטיל אהבה בין ב
בעלי מריבה ובין איש
לאשתו: כי נוע׳ אומ׳
אני שהמתרנם דהא
מית טועה הוא אלא
אם כן מתרגם וירא
ואתחזיאו שלא אמרו
רבותינו כי זה משמש
בלשון דהא אלא על
מדרש שנסתלקו ענני
כבוד וכדאמ׳ ר׳ אבהו
דאמר רבי אבהו אל
תקרי וירא אלא ויירא
ועל לשון זה נוכל לשון
דהא לפי שהיא נתינ׳
טעם למה שלמעלה
הימנו למה וירא לפי
שהרי מת אהרן אבל
על תרגום ראו כל ב
כנסת׳ אין לשון דהא
נוכל אלא לשון אשר
שהיא מגזרת שמוש
אי שמביאו אם משמש
בלשון אשר כמו אם
מדוע לא תקבר רוחי
והרבה מפורשי מזה
אם חרוני׳ ימין: ויש׳
ה כנעני׳ שמע שמת
אהרן ונסתלקו ענני
כבוד כו׳ כדאיתא ב
ברא״ם הסנה ועמלק
מעולם רגועת מרדות

אבן עזרא

ויאמר יי׳ אל משה ואל אהרן׳ בטעם דרגא תביר וסים׳ בסדר וארא: על גבול ה׳ וסים׳ ויאמר יי׳ אל משה
ואל אהרן׳ וישמע בלק כי בא בלעם׳ ושב משריד קרמה׳ בחרב תפלו על גבול ישראל׳ והגותר לנשיא
תנינא דפסוק: והעל ב׳ וסים׳ ויאמר יי׳ אל משה דצפרדעים׳ והעל אתם הר ההר: יאסף ט׳ וסים׳ שלח

ויאמר יהוה אל־משה ואל־אהרן׳ ל׳ כשיג׳ דרגא תביר׳ ואמר יי׳ למשה ולאהרן בהר טורא
בהר ההר על־גבול ארץ־אדום׳ ל׳ על־תחום ארעא דאדום למימר׳ ו
לאמר: יאסף אהרן אל־עמיו כי לא׳ ט׳ יתכנש אהרן לעמיה ארי לא יעול
יבא אל־הארץ אשר נתתי לבני׳ לארעא די יהבית לבני ישראל
ישראל על אשר־מריתם את־פי למי׳ ל׳ על די־סרבתון על־מימרי למי
מריבה: קח את־אהרן ואת־אלעזר׳ ל׳ כ״ל׳ מצותא: דבר את־אהרן ואת־
בנו והעל אתם הר ההר: והפשט׳ ל׳ מלעיל׳ אלעזר ברי׳ ואסיק יתהון להור׳ ל׳
אהרן׳ ל׳ מלעיל׳ טורא: ואשלח את־אהרן׳ ל׳ לבושוהי׳ ל׳ ותלבישנון׳ ל׳ את־אלעזר
את־אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת׳ ט׳ בריה ואהרן יתכנש וימות תמן׳ ט׳
שם: ויעש משה כאשר צוה יהוה׳ ל׳ ועבר משה כמא די־פקד יי׳ וסליקו׳ ל׳
ויעלו אל־הר ההר לעיני כל־העדה׳ ל׳ להור טורא לעיני כל־כנשתא׳ ל׳
ויפשט משה את־אהרן׳ ל׳ ואשלח משה׳ ל׳ את־אהרן׳ ל׳ לבושוהי׳ ל׳ ואלבש׳ ל׳ יתהון׳ ל׳ את־אלעזר׳ ל׳
וילבש אתם׳ ל׳ את־אלעזר בנו׳ ל׳ בריה׳ ל׳ ואהרן׳ ל׳ תמן׳ ל׳ ברישׁ טורא׳ ל׳
אהרן שם בראש ההר׳ ל׳ ונהת משה׳ ל׳ ואלעזר׳ ל׳ מן־טורא׳ ל׳
וירד משה׳ ל׳ וחזו׳ ל׳ כל־כנשתא׳ ל׳ ארי מית אהרן׳ ל׳
ואלעזר מן־ההר: ויראו כל־העדה׳ ל׳ ובכו׳ ל׳ את־אהרן׳ ל׳ תלתין יומין׳ ל׳ כל בית׳ ל׳
כי גוע אהרן ויבכו את־אהרן שלשים
יום כל בית ישראל׳ ל׳: ס׳ ל׳ ישראל׳ ל׳:
וישמע הכנעני׳ ל׳ מלך־ערד׳ ל׳ ישב הנגב׳ ל׳ ושמע כנענאה׳ ל׳ מלכא׳ ל׳
כי בא ישראל׳ ל׳ דרך האתרים׳ ל׳ וילחם׳ ל׳ דרעד׳ ל׳ יתב דרומא׳ ל׳ ארי אתא׳ ל׳
בישראל׳ ל׳ וישב׳ ל׳ ממנו שבי׳ ל׳: וידר׳ ל׳ כ״ל׳ פסק ישתע׳ ל׳ ישראל׳ ל׳ אורח׳ ל׳ מאללין׳ ל׳ ואנח׳ ל׳ ק
ישראל׳ ל׳ נדר׳ ל׳ ליהוה׳ ל׳ ויאמר׳ ל׳ אם־נתן׳ ל׳ קרבא׳ ל׳ בישראל׳ ל׳ ושבא׳ ל׳ מנה׳ ל׳
תתן׳ ל׳ את־העם׳ ל׳ הזה׳ ל׳ בידי׳ ל׳ והחרמתי׳ ל׳ את׳ ל׳ שביא׳ ל׳: וקים׳ ל׳ ישראל׳ ל׳ קדם׳ ל׳
ערים׳ ל׳: וישמע׳ ל׳ יהוה׳ ל׳ בקול׳ ל׳ ישראל׳ ל׳ יי׳ ואמר׳ ל׳ אם׳ ל׳ ממסר׳ ל׳ תמסר׳ ל׳ את׳ ל׳ עמא׳ ל׳
ויתן׳ ל׳ את־הכנעני׳ ל׳ ויחרם׳ ל׳ אתהם׳ ל׳ הדין׳ ל׳ בידי׳ ל׳ ואנמר׳ ל׳ את׳ ל׳ קרוייהון׳ ל׳
ואת־עריהם׳ ל׳ ויקרא׳ ל׳ שם׳ ל׳ המקום׳ ל׳ חסר ה׳ וקבל׳ ל׳ יי׳ ל׳ צלותיה׳ ל׳ דישראל׳ ל׳ ומסר׳ ל׳ את׳ ל׳
חרמה׳ ל׳: פ׳ ל׳ ויסעו׳ ל׳ מהר׳ ל׳ כנענאה׳ ל׳ ונמר׳ ל׳ יתהון׳ ל׳ את׳ ל׳ קרוייהון׳ ל׳
ההר׳ ל׳ דרך׳ ל׳ ים־סוף׳ ל׳ לסבב׳ ל׳ את־ארץ׳ ל׳ וקרא׳ ל׳ שמא׳ ל׳ דאתרא׳ ל׳ הרמה׳ ל׳:
אדום׳ ל׳ ותקצר׳ ל׳ נפש׳ ל׳ העם׳ ל׳ בדרך׳ ל׳: ונטלו׳ ל׳ מהור׳ ל׳ טורא׳ ל׳ אורח׳ ל׳ ימא׳ ל׳
דסוף׳ ל׳ לאקפא׳ ל׳ את׳ ל׳ ארעא׳ ל׳ דאדום׳ ל׳
ואתרעם׳ ל׳ ועקת׳ ל׳ נפשא׳ ל׳ דעמא׳ ל׳ בארחא׳ ל׳

בא

יאסף אהרן׳ כמו ומות בהר
סיתקן עצמו למות ויעלה אל
ההר: מריתם׳ פירשתיו: למי
מריבה׳ כמו במי מריבה שם
המקום אז בעבור מי מריבה:
והפשט׳ והלבשתם׳ יונאים
לשנים פעולים׳ וטעם ואהרן
יאסף כי בעת שתפשוט בגדיו
מיד ימות: ויאסף אהרן אל
עמיו׳ פירשתיו: וירא כל
העדה׳ כאשר ראו זה המאורע
שארע בכו שלשים יום׳ מלת
נויעה פירשתיו: וישמע הכנעני
מלך ערד׳ אמרו הקדמונים
שהיא סיחון ונקרא הכנעני כי
כל אמורי כנעני ורבים אמרו
כי זאת הפרשה יהושע כתבה
והראיה מלך ערד אחד ומנאו
שבני יהודה קראו שם המקום
חרמה ולא אמרו כלום כי אותו
המקום יקרא בתחלה בשם זה
מלך ערד והאמת שני מקומות
ורבים במקרא כמו הם ומלך
ערד על פשוטו הוא מגבר לידן
מזרחה ונסמכה זאת הפרשה
למות אהרן כי הכתוב ספר מה
שארע בהר ההר קודם נסעם
משם והעד וישמע הכנעני מלך
ערד ואחרינו ויסעו מהר ההר
ואם תבקש מה שמע הנה מ
מאורע: כי בא ישראל דרך
האתרים׳ אמרו יש אומ׳ כי
המלך נוסף והטעם האתרים את
אהרן וכן המלך אזרוך: לסבוב
את ארץ אדום׳ כלומר והיו
כי כן כתוב: הקלקל

בעל הטורים

והעל׳ כ׳ כמסו׳ הבא ובפרשת ולקל׳ הלבשת׳ כ׳ כתפורת והלבשת אותם את אלעזר׳ והלבשת אותם כתנות לדיבא מלון לאמ׳ כהן גדול כן כהן גדול טעון משיחה׳ כשם דהלבשת אותם פ כתנות לדתם היתה בפשיט׳ אף והלבשת לדבא היה כמשיחה׳ ויפת שם אהרן בני מלמ׳ כי מת בנשיקה׳ וירא׳ בני׳ בענינים׳ ותקנר כפש העם׳ תלתל שראו כל ה הבני׳ שיבואו עליהם בגלות אדם׳ ואיך יתאבד גלות אדום׳ ותקנר לרבע׳ ותקנר כפש העם ותקנר נפשו כנגל ישראל׳ ותקנר כפשו לעות׳ ותקנר כפשי בהם׳ כיון שבאו לגבול אדום ותקנר נפש העם וידברו ביי׳ ואתעה וקנרה נפשו כנגל ישראל שחטאו׳ ותקנר נפשו לעות׳ אחת אהרן בנגל אדום וכן ותקנר נפשו בהם דרישת דקרא׳ ואכחיד׳ ב׳ הרועים בירח אחד שדרשו אותו על אהרן ותרים ומשה מתו שלשתן בחדש אחד: קלקל

הוא את מקנך׳ הצאן ובקר ישחט׳ יאסף אהרן אל עמיו׳ ואהרן יאסף ומת שם׳ האסף יאסף׳ ואם אל
עיר יאסף׳ וישראל לא יאסף׳ לא יבא עוד שמשך׳ עשיר ישכב ולא: בית ישראל כ׳ וסים׳ ויקראו׳ כי ענן
יי׳ על׳ יבכו את השרפה׳ ויבכו את אהרן׳ לא נפל דבר מכל׳ והי מיום שבת ארון׳ ויאמר שמואל
אל כל׳ משחקים׳ מעלים את הארן׳ ויספדו ויבכו׳ ואתנה לך׳ ויבא ירבעם דמלכים׳ נשימה נא
שקים׳ כי כרם יי׳ העמסים׳ ולקחום עמים׳ יי׳ זכרנו׳ בית ישראל ברכו׳ יתן יי׳ את האשה׳ וכל
ירמיה ויחזקאל דכוו׳ בס׳ ובני ישר׳ וס׳ שם: ודר נ׳ וס׳ יעקב׳ ישר׳ יפתח: אתה ה׳ וס׳ נמסר בסרר ויצא:
ותקצר ד׳ וס׳ נפש העם׳ ותקצר נפשו בעמל ישראל׳ והי כי הציקה לו ותחלצהו׳ גם נפשם בחלדה:

ליסרחל מחומן בכל עת לפירענות: יוסב הנגב׳ זה עמלק שנאמר עמלק יושב בארץ הנגב ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקמם בריך הוא
לתת כנעניים בידם והם אינם כנעני׳ ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקי׳ ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל כתם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי: דרך האתרים׳
דרך הנגב שהלכו בה מרגלים שנאמר ויעלו בנגב׳ דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: ויסב ממנו
שבי׳ אינה אלא שבחה אחת: והחרמתי׳ אקדיש שללם לגבוה: ויחרם אתהם׳ בהרינה: ואת עריהם׳ חרמי נבוה: דרך ים סוף׳ כיון שמת אהרן ובאת עליהם מלחמה
זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר וסעו המדברה דרך ים סוף וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות שנאמר ובני
ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בפניהם ונח ובדוק במסעות
ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר: לסבוב את ארץ אדום׳ שלא נתנם לעבור בארצו ותקצר נפש העם בדרך׳ בטורח הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו
קרובים ליכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונסתהו לא שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בענני הדרך ובלשון לע״ז אנקלוטלוד ולא יתכן לומר ותקצר נפש
העם בדרך בהיות׳ בדרך ולא פירש בו במה קצרה שכל מקום שתמצא קצור נפש במקל׳ מפורש שם במה קצרה כגון ותקצר נפשי בהם וכגון ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל
דבר קשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחב׳ לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הדבר המטריח מפ׳ לשון
גולל שגדול הו׳ וכבד על האדם כגון ונס נפש׳ בחלה בי נדלה עלי ונאה כשחל תמודני כללו של פי׳ כל לשון קיצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסבלו הוא שאין הדעת סובלתו:

הקלוקל, כמו קל הקל והמלה כבילה ורבים כמו הם: ויעלה הסרפים, שם תחל הנחשים ודרך דרש חס יסוד הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון והם שלחו לשונם לנשוך כן שולח בהם: עשה לך, כדמות נחש שרף מנחשת כי כן כתיב על כם שיהיה נבוה וירחו אותו הכל ורבים השתבשו ואמרו כי זאת המורה לקבל כת עליונים וחלילה חלילה כי הדבר נעשה בכוחי ה הש ואין לנו לחפש למה מורת נחש ואש לא כן ירחמו הים עץ שימתיק המים המרים אכילו הדבש לא ימתיקם ומה טעם לשום דבלת תאנים על השחין ואין בתולל הדבל להסיר השחין והאמת כי נשנבה ממנו דעת עליון: ויבאו בני ישראל, מאחרן אלוים כי כן כתוב לסבוב ואחרית נבילה כימון ומבימון נסעו אל אובות כי כן כתוב ויחנו בנחל זרד במקום אחר יקרא דיבון גד כי אחרון נבול מואב היה בתחלה: בספר מלחמות יי', סבר היה בבני עבמון ושם כתוב מלחמות יי' בעבור ירחיו ויתכן שהיה מימות אברהם כי ספרים רבים אבדו ואינם נמצאים אצלנו כ כדברי נתן ועדו ודברי הימים למלכי ישראל ושירות שלמה ומשלו: את והב בסופה, מלחמות הן בימים הקדמונים במקומו המזכרי ושם והב אינו לשון הקש וכן ופסי ופתי ויזתת נס וסני אז פי' וסני הוא לחבור וכל זה למה שלא נמצא ויו שרש בראש המלה רק מלת ווי ס העמודים רק תמצא תחת יול כמו ולד ופירוש המתרגם אחרמי ידוע: ואשד הנחלי, יש אומרים שהוא בלשון אחרמית וסוף דבר כל אלה שמות מקומות: אשר נטה, השגם על ישראל כי על ער עברו: ונסען לנבל מואב, זהו והוא יושב ממולי ומשם נסעו ישראל אל המקום הנקרא באר כי הא באדה תחת אל כהא מבדימה וזאת הבאר נס היא היתה שלא ואינה הבאר הנקרא באר מריס לפי דעתי רק היה המקו' שבה משה וחפרוהו שרי ישראל במשענות ומיד נבקעו מי:

בעל הטורים

קלקל כנוי זה לשון שבבלע בלשון אחרי: הנחשים לפי שעשו מעשה נחש שהוציאו לשון הרע על המן: את הנחשים לרבות בלבים וחיות רעות: ויסעו על הנס. דרך המייסר את בנו שתשים השוט שתכהו מן המקום נכון כדי שירא אותו בכל מעשה נסיו ולא אחר ויסעו מכאן ודרך כדרך הכתוב בכל התשובות. לפי שעל נחל זרד היו תקומות רבים. ליבון נגד ועלמון דבלתימה ונסעו הכל על הנחל מתקום ליקום: את והב בסופה. כמו והב הוי נכיר כמו גדול פירוש אשר ביתן לנו בסופה. כלומר בתחילות כמו בעבור סופה שבתחלה לקחמו הן רבי. ודהו שבתוב בתלחמות יי' דכתיב רק הבאתה ונו' הערים בזוכו לנו בסופה ל' ואת והב בסופה. ובסופה ובשערה לדבר. זהו שתרגם אנקלו בסופה כשיוכלו בנים של יש סוף דבת ב יי' בסופה ונו' וסיפיה דקרא מעבר בים סוף ויבאנו. הכל כמו אמרי ביבוסת יש סוף. ואשד הנחלים. לשם שהלים היה מילל מן הרחובים שבתרגום בנחלי. לשבת ל בת לשבת אחרי. לשבת ער. שבזכו אבותיה זאבה לזה. לא הייתי לאמרי לאיבי בשל לאשר ובזה בתרגום שני ולא אלה שהוא ובכל לתוך אלה: מלמעלה לתוך ומקום עשר שני לשבת לערים בתרגום בחרן בנשבו שלקח הגר והיתה לשם נגד שיבשבריו יכול לשבת לאחר ובזה מקום בבר שנים: ונסעו ל בשם ונסעו לנבול מואב. ונסעו על קדוש ישראל בתת בתון שבלו לנבול מ מואב. ולא הנסים שבשבו לשם ונסעו על קדוש ישר בתת: עלי

בלהים ובמשה, השוו עבד לקונו: למה העליתונו, שניהם שוים: ונפשנו קצה, חף זה לשון קטור כעס ומחום: בלחם הקלוקל, לפי שהמן נכלע בחיבריס קרחוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתכח במעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא: את הנחשים השרפים, שעורפים את האדם בחרם שיניהם: וינשכו את העם, יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויכרע ממוציאי דבה יבא נחש שכל המיכין כטעמין לו טעם אחד ויכרע מכפויי טובה שלבל אחד מפתנה להם לכמה מטעמי: ויתפלל משה, מכאן למי שמבקשים ממנו שלא יהא אכזרי ה מלמחול: על כם, על כלונס שקורין פלקא וכן כנס על הנבעה אחרי נסי שאו נס ולפי שהוא נבוה לאות ולרחיה קורהו נס: כל הנשוך, אפי' כלב או חמור כושכו היה מוך ומתנוכה והולך אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית לכך נאמ' כאן ורואה אותו ראייה בעלמ' ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש אל איש והביט ונו'. שלא היה ממהר להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכונה ואמרו רבותי' וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מ מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאי' ואם לאו היו כמוקים: נחש נחשת, לא נאמ' מה לו לעשותו של נחשת אלא אמ' מה הקדו' בה קורהו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון: בעיי העברים, לא ידעתי למה נקר' שמש עיים ועי לשון חורב הוא דבר הטאוט ב במטאט והעין בו יסוד לבדה והוא מלשון יעיס ויעה ברל: העברים, דרך מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מ מואב לארץ האמוריים:

אין

י' פסוקי אית בהון אין ואין במנעל פסיק

יאמר

ג' יחד ויאמר למלך ידיעו

ויסעו בני ישראל ויחנו בעבות: ויסעו מעבות ויחנו בעיי העברים במדבר אשר על־פני מואב מזרח השמש: משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבול האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי: על־כן יאמר בספר מלחמת יהוה את־והב בסופה ואת־הנחלים ארנון: ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב: ומשם בארה הוא הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את־העם ואתנה להם מים: ס

ואתרעם עמא במימרא דיי ועם־משה נצו למה אסקתונא ממצרים לממת במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקרת במנא הדין דמיכלה קליל: ויגרי יי בעמא ית חיון קלן ונכיתו ית־עמא ומית עם־סגי מישראל: ואתא עמא למשה ואמרו חבנא ארי־אתרעמנא קדם־יי ועמך נצינא צלי קדם־יי ויעדי מננא ית־חויא וצלי משה על־עמא: ואמר יי למשה עביד לך קליא ושוי יתיה על־את ויהי כל־דיתנכית ויחזי יתיה ויתקים: ועבד משה חויא דנחשא ושויה על־את והוי כד־נכית חויא ית־נברא ומסתכל להויא דנחשא ומתקים: ונטלו בני ישראל ושרו באבות: ונטלו מאבות ושרו במניזרת עברא במדברא די־על־אפי מואב ממדנח שמשא: מתמן נטלו ושרו בנהלא דזרד: מתמן נטלו ושרו מעברא דארנון די במדברא דנפיק מ מתחום אמוראה ארי ארנון תחום מואב בין מואב ובין אמוראה: על־כן יתאמר בספר קרבין דעבר־יי על־ים דסוף ונבוהן דעל־נהלי ארנון: ושפוך נחליא דמדברין לקבל לחירת ומסתמיך לתחום מואב: ומתמן אתיהבת־להון בירא היא בירא די אמר יי למשה כנוש ית־עמא ואתן להון מיא:

ואת הנחלים ארנון: מגבל ט' חס' בליש' וסי' היצא מגבל האמרי, מהר ההר תתאו לבא חמת, וירד הגבל משפם ב' בו', ויצא הגבל זפרנה וקדמא דולראובני ולגדי, והערבה והירדן וגבל, ובעמק בית הרם, נשמדנו מהתיצב בכל גבל: יאמר ג' וסי' כגמרד גבור ציד לפני יי', על כן יאמר בספר מלחמות יי', ולציון יאמר איש ואיש, וחד ויאמר למלך יריחו לאמר, ונמסר גם בסדר נח: לשבת ב' אברם בארץ, ודין: ומשם ט' וסי' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ומשם הפיצם יי', ומשם בארה היא הבאר, ומשם יקחך, ומשם עבר את בני עמון, ומשם עבר קדמה מזרחה, ומשם שב שמרון, ומשם לא תאכל, וחברו: בארה ג' מלעיל וסי' ויסע ישראל בארה שבע, ומשם בארה הוא הבאר, וינס אתם וילך בארה, וב' מלרע בארה בנו אשר הגלה, ויתרן ובארא בתרא כתיב אלף, ונמסר גם בסדר ויגש:

ג' עבלי
ג' ונפרסה
ג' בעל מלעיל
ג' דנשים ל' כב דגשי ל' ויעשו אלי ל
ג' קיקיון כל תתכחתא וסף דכמו
ג
ג' רפין
ג' בעל בכיל
ג' ט
ל
ג' ל' כיל חס כמלכ מל' כל חויא קמכ
ג
ג' חס כלים בתורה
ל פא
ג' מל בעבין
ג' חס כלים
ל' וחס' ל
ג' נפשל דרמו
ל' ג' אמרים
ג' עלי יי קדוש ישראל ט' לפ
ל

בלהם ו' דגשי' וסי' קנה אותנו ואת, וינהלם בלחם, ונפשינו קצה בלחם, על דבר אשר לא קדמו, שבעים בלהם נשכרו, כי לא קדמו את בני: וישלח כב נמסר בסדר נח: ויסר ג' רפין וסי' נמסר בסדר וארא: ארנון ג' מלאים ובענינא וסי' מעבר ארנון, כי ארנון גבול מואב בין מואב,

ה ויבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל: וישלח יהוה בעם את־הנחשים השרפים וינשכו את־העם וימת עם־רב מישראל: ויבא העם אל־משה ויאמרו חטאנו כי־דברנו ביהוה ובך התפלל אל־יהוה ויסר מעלינו את־הנחש ויתפלל משה בעד העם: ויאמר יהוה אל־משה עשה לך שרף ושים אתו על־נס והיה כל־הנשוך וראה אתו וחי: ויעש משה נחש נחשת וישמהו על־הנס והיה אם־נשך הנחש את־איש והביט אל־נחש הנחשת וחי: ויסעו בני ישראל ויחנו באבת: ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים במדבר אשר על־פני מואב ממזרח השמש: משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבול האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי: על־כן יאמר בספר מלחמת יהוה את־והב בסופה ואת־הנחלים ארנון: ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב: ומשם בארה הוא הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את־העם ואתנה להם מים: ס

ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז

מעבר הרמון, הקיפו הרן מואב על כני מואב ממזרח השמש, במזרחה של ארץ מואב: נבול האמורי, תחום סוף מצר שלהם וכן נבול מואב לשון קצה וסוף: כל הרומה ומזרחה על שבאו מעבר הסני והרמון בתוך ארץ האמורי בכפונה של ארץ מואב: היונא מנבול האמורי, רמועה יונאה מנבול האמורים והיא של האמוריים ונכנסת לנבול מואב על הרמון שהוא נבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לנבול מואב כמו שאמר יפתח ונס אל מלך מואב שלח ולא אבה ומשה רמזה כאשר עשו לו בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך הרמה אלא הקיפום סביב אף מואב כן: על כן יאמר, על חניה זו ונסים שנעשו בה יאמר בספר מלחמות יי' כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו: את והב, כמו את יהב שיאמ' מן יעד ועד כך יאמר מן יהב והב והוא יסוד הוא כלו' את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים הרמון, כשם שמספרים בנסי ים סוף כך יש לספר בנסי נחלי הרמון שאף כאן נעשו נסים גדולים ומה הם הנסים: ואשד הנחלים, תרגום של שבך האשד שבנחלים שבשבך שם לם האמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקבר והרים שמוכים זה לזה אלם עומד על ההר מיה ומדבר עם הבירו בהר הזה והדרך עובר בתוך הנחל האמרו האמוריים כשיכנסו ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור נבא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצי' ואבני בלסטרא נהיו אותן הנקרים בהר של בל מואב ובהר של בל האמוריים היו כנגד אותן נקרים כמין קרמות וסדים בולטין לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור מזדמנו ההר של ארץ ישראל כשבאה היונאת להקביל בני נבירתה ונתקרב לבל הר של מואב ונכנסו אותן הסדים לתוך אותן נקרים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לבל מואב ונלבק בו וזהו ונשען לגבול מואב: ומשם בא האשד של הנחל כיבל אמר המשל אומר כתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו ההרים למקומם והנחל ירדה לתוך הנחל והעלת משם רם ההרונים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה: עלי

אבן עזרא

ויבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל: וישלח יהוה בעם את־הנחשים השרפים וינשכו את־העם וימת עם־רב מישראל: ויבא העם אל־משה ויאמרו חטאנו כי־דברנו ביהוה ובך התפלל אל־יהוה ויסר מעלינו את־הנחש ויתפלל משה בעד העם: ויאמר יהוה אל־משה עשה לך שרף ושים אתו על־נס והיה כל־הנשוך וראה אתו וחי: ויעש משה נחש נחשת וישמהו על־הנס והיה אם־נשך הנחש את־איש והביט אל־נחש הנחשת וחי: ויסעו בני ישראל ויחנו באבת: ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים במדבר אשר על־פני מואב ממזרח השמש: משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבול האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי: על־כן יאמר בספר מלחמת יהוה את־והב בסופה ואת־הנחלים ארנון: ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב: ומשם בארה הוא הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את־העם ואתנה להם מים: ס

רשי

בלהים ובמשה, השוו עבד לקונו: למה העליתונו, שניהם שוים: ונפשנו קצה, חף זה לשון קטור כעס ומחום: בלחם הקלקל, לפי שהמן נכלע בחיבריס קרחוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתכח במעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא: את הנחשים השרפים, שעורפים את האדם בחרם שיניהם: וינשכו את העם, יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויכרע ממוציאי דבה יבא נחש שכל המיכין כטעמין לו טעם אחד ויכרע מכפויי טובה שלבל אחד מפתנה להם לכמה מטעמי: ויתפלל משה, מכאן למי שמבקשים ממנו שלא יהא אכזרי ה מלמחול: על כם, על כלונס שקורין פלקא וכן כנס על הנבעה אחרי נסי שאו נס ולפי שהוא נבוה לאות ולרחיה קורהו נס: כל הנשוך, אפי' כלב או חמור כושכו היה מוך ומתנוכה והולך אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית לכך נאמ' כאן ורואה אותו ראייה בעלמ' ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש אל איש והביט ונו'. שלא היה ממהר להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכונה ואמרו רבותי' וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מ מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאי' ואם לאו היו כמוקים: נחש נחשת, לא נאמ' מה לו לעשותו של נחשת אלא אמ' מה הקדו' בה קורהו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון: בעיי העברים, לא ידעתי למה נקר' שמש עיים ועי לשון חורב הוא דבר הטאוט ב במטאט והעין בו יסוד לבדה והוא מלשון יעיס ויעה ברל: העברים, דרך מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מ מואב לארץ האמוריים:

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה׳ באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם וממדבר מתנה׳ וממדבר מתנה ונחליאל כתרגומו׳ ומבמות הנחל אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון׳ פ׳ וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמרי לאמר׳ אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך נלך עד אשר נעבר גבלך׳ ולא נתן סיחון את ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את כל עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל׳ ויכהו ישראל לפי חרב וירש את ארצו מארנון עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון׳ ויקח ישראל את כל הערים האלה וישב ישראל בכל ערי האמרי בחשבון ובכל בנותיה׳ כי חשבון עיר סיחון מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון׳ על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון׳ כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנון׳ אוי לך מואב אבדת עם כמוש נתן בניו פליטים ובנותיו בשבית למלך אמרי סיחון׳ ונירה

ולא נתן דוסי׳ סיהון את ישראל עבר בגבלו׳ ולא נתן יי׳ לכם לב לדעת׳ ולא נתן לסוס רגלינו׳ ולא נתן תפלה לאלהים: בגבלוה׳ חס׳ בליש׳ וסים׳ נמסר בסדר חיי שרה: סיהון ד׳ מלאים בתורה וסים׳ על כן יאמרו המשלים׳ אוי לך מואב אבדת׳ ממדבר קדמות׳ ועשה יי׳ להם כאשר עשה׳

אז ישיר ישראל׳ אזנדין לות סיחון׳ מלכא דאמוראה למימר׳ אעברה בארעך לא נסטי בהקל ובכרם לא נשתי מי גוב באורח מלכא ניזיל עד די נעבר תהומך׳ ולא שבק סיחון ית ישראל למעבר בתחומיה׳ וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדבראה׳ ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישראל׳ ומהי ישראל לפתגם דחרב׳ וירית ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון׳ ארי תקיף תרום דבני עמון׳ ובבש ישראל ית כל קרויא דאלין׳ ויתיב ישראל בכל קרוי אמוראה בחשבון ובכל כפרנהא׳ ארי חשבון קרתא דסיהון מלכא דאמוראה היא והוא אנח קרבא במלכא דמואב קדמאה׳ ונסיב ית כל ארעיה מידיה עד ארנון׳ על כן יימרון מתליא עלו לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא דסיהון׳ ארי קדום תקיף כאשא נפק מחשבון עברי קרבא בשלהוביתא מקרתא דסיהון׳ בלעו לעמא דשרו בלחית מואב כומריא דפלחין בית רחלא רמתא דארנון׳ ילכון מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר בנודי צירין ובנתיה בשביא למלכא דאמוראה סיחון׳ ומלכו

ל׳ מסה ובני ישראל׳ כל׳ ל׳ ל׳ ל׳ ל׳ בתורה׳ ל׳ ל׳ וחס׳ ל׳ וחס׳ ל׳ ל׳ ל׳ ל׳ ל׳ ומ׳ל׳ ל׳ סיפל׳ ל׳ סימן׳ ל׳ לפיו׳ זמנין׳ ל׳ ל׳ חס׳ ל׳ ל׳ ל׳ ל׳ ל

ומלכו פסקת מחשבון ערא שולטן מדיבון וצריאו עד־נופח דסמיך עד־מידבא: ויתיב ישראל בארע אמוראה: ושלח משה לאלא ית־יעזר וכבשו כפרנהא ותריך ית־אמוראה די־תמן: ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא־דמתנן לקדמותהון הוא וכל־עמיה לאגחא קרבא לאדרעי: ואמר יי למשה לא־תדחל מנידה ארי בידך מסריית יתיה וית־כל־עמיה וית־ארעיה ותעביד ליה כמא די־עבדת לסיחון מלכא דאמוראה די יתב בחשבון: ומהו יתיה וית־בנוהי וית־כל־עמיה עד־דלא אשתאר־ליה משיזיב ויריתו ית־ארעיה: ונטלו בני ישראל ושרו במישרא דמואב מעברא לירדנא דיריחו:

ס ס ס

וחזא בלק בר־צפור ית כל־די־עבד ישראל לאמוראי: ודחיל מואב מן־קדם עמא לחדא ארי־סגי הוא ועקרת למואב מן־קדם בני ישראל: ואמר מואב לסבי מדין כען יציצון קהלא ית־כל־סחרנא כמא דמלחיך תורא ית ירוקא דחקלא ובלק בר־צפור מלכא למואב בעדנא ההיא: ושלח אזגדין לות־בלעם בר־בעור לפתור ארם דעל־פרת ארע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים הא חפא ית־עין־שמשא דארעא והוא שרי מלקבלי: ובען

לאמורי בקמצות הלמד והטעם לידוע שהוא סיחון ועוג ולא היה במלכי כנען גדולים כאלה והעד אשר כנובה תרגום נבהו: וגר מואב, כמו ויירא וכן גורו לכם: ויקן, כמו המוך וכמוהו נעלה ביהודה ונקיצנה: אל זקני מדין, יתכן שהיו המשפח מולכים זקנים: ילחכו כלחוך, שנים בגיגים: פתורה, כמו מגרימה אל כתוך: אלן בני עמו, והם אלמים וכן מפתור אלם נהרים ובדרש שבלעם הוא בלע כי זה אלמי ואם בעבור בעור אבינו הנה בן אחפורוס קודם אחפורוס רק הם שנים: אשר על הנהר, כי אלם נהרים: עין הארץ, פירשתיו: אלה

בעל הטורים

אחר עד מידבא רמז בקולה ובשאר לשם כי שרפ כלא ונישל רלא סלה: ויירא כתיב ויירש סלא הוכרחו להוריש אלא בריחו מעצמם:

פרשת בלק

ויירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי: וגר מואב מפני העם מאד כי־רב־הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל: ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה ילחכו הקהל את־כל־סביבתינו כלחך השור את־ירק השדה ובלק בן־צפור מלך למואב בעת ההוא: וישלח מלאכים אל־בלעם בן־בעור פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־עמו לקרא־לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את־עין הארץ והוא ישב ממלי:

ויירא בלק בן־צפור את כל־אשר־עשה ישראל לאמורי: וגר מואב מפני העם מאד כי־רב־הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל: ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה ילחכו הקהל את־כל־סביבתינו כלחך השור את־ירק השדה ובלק בן־צפור מלך למואב בעת ההוא: וישלח מלאכים אל־בלעם בן־בעור פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־עמו לקרא־לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את־עין הארץ והוא ישב ממלי:

ויאמר יי אלי ראה, ויאמר יי אל יהושע: ויגר ב׳ בליש׳ דחילה וסי׳ מואב, ויגר מפניו ספ: הנה ד׳ סבירן והנה וסי׳ נמסר בסדר כי תשא:

אבן עזרא

וגירם, דברי משה והמס סימן מלך חמורי ונדולה ולו שני פירושי׳ האחד מנזרת כיר ותהיה מלת וגירם מוסכת עמ׳ ואחרת עמה כמו והנבואה עודל הנביא וכן הוא וגירם אבד כיר חשבון ותהיה מלת וגירם כמו בתוך האהלי הערכך וכן היא והגיל שלהם אבד שהוא כיר חשבון והפירוש השני שתהיה מלת וגירם מנזרת ירה ויור אשר יריתי והטעם כאשר ירינו אותם אבד חשבון: ונשים, מפעלי הכסל והחרק תחת קין קנן כמו ויסב אלהים את העם ויאמר ל׳ משה הכתן כי הלנשות לחסרון האלף כאלף מלכנו מ מבהמות ארץ מנזרת תאשם שומרון ויש אומרים כי חשבון היתה עיר סיחון לעולם ונעם בוא חשבון דברי המושלים למואבים הבאים בשבי אל ח חשבון כי אם יבאה מחשבון משל למחבות סיחון וכאשר ירינוס דברי המושלים על לשון המואבי׳ חשבנו כי תאבד חשבון ונעשה שמם׳ כל הארץ עד נופח לו אם דברי משה: ויבנו, פירשתיו: אדרעי, אל אדרעי דרך קצרה: השאיר לו, אחל מישראל:

וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי, אמר אלו שני מלכים שהיומו בטוחי עליהם לא עמדו בפניהם אבל על אחת כמה וכמה לפיכך ונגר מואב לשון מורא כמו נורא לכם: ויקן מואב, קנו בחייהם: אל זקני מדין, והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר המכה את מדין בשדה מואב שבאו מדין על מואב למלחמה אלא מירא׳ של ישראל עשו שלום ביניה׳, מה ראו מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את ישראל מנאצי׳ שלא ממנהג העולם אמרו מנהגם של אלו במדין נתנדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כאן אלא בפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם בחלש שבאו בפיו: כלחוך השור, כל מה שהשור מלחך אין בו ברכה: בעת ההיא, לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליה לצורך שעה: פתורה, כשלאחי הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצים לו תגרותיהם ולפי כשהטו של מקלא כך שם המקום: ארץ בני עמו, שלא בלק משם היה זה היה מתנבא ואומ׳ לו עתיד אתה למלוך ואם תאמ׳ מפני מה הטרה הקב״ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומ׳ אילו היו לנו נביאי׳ חזרנו למוטב העמיד להם נביאי׳ והם פרנסו נדר העולם שבתחלה היו נדורי בעריות וזה

לקראתם בלא הדברי׳ לקרא׳ תיבו׳ ל׳ וסי׳ חסרי יי׳ כי לא תעבו

כב

נתן להם עצה להבקיר עצמן לזנות: לקרא לו, הקריאה שלו היתה ולהנאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה: עם יצא ממצרים, ואם תאמר מה מזיקך: הנה כסה את עין הארץ, סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום: והוא יושב ממלי, חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו כי אמילם:

נכה

נכה בו׳ אני ועמי נכה בהם׳ דבר אחר לשון מסנה הוא מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט׳ כי ידעתי וגו׳ על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב: וקסמים בידם׳ כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי׳ דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחנו אין בו תועלת לביכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין בו תקיה הניחוהו והלכו להם סג׳ ויסבו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין הלכו להם: לינו פה הלילה׳ אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם שנאמר ויאמר יי׳ אל לבן הארמי בחלום הלילה כאדם ההולך אבל פילגשו בהחבא: כאשר ידבר יי׳ אלי׳ אם ימליכני

לכה ו׳ מלאו׳ בעני׳ וסי׳ ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה׳ כי כבד אכבדך מאד׳ מן ארם ינהני בלק מלך מואב ב׳ בו׳ לכה נא אקדך׳ לכה נא איעצך: ממני׳ בתורה וסי׳ ואמר אליו אל תשלח ידך אל הנער׳ ודבר אל עפרון׳ ואמר צדקה ממני׳ איננו גדול בבית הזה ממני ב׳ בפסו׳ ויקרא פרעה למשה׳ לא אוכל

ועתה לכה־נא ארה־לי את־העם ל׳מ בפרש׳
הזה כי־עצום הוא ממני אולי אוכל׳ נ׳ בתור׳
נכה־בו ואגרשנו מן־הארץ כי׳ ג׳
ידעתי את אשר־תברך מברך ואשר ג׳
תאר יואר׳: וילכו זקני מואב וזקני ב׳ נחס׳ ל׳מ
מדין וקסמים בידם ויבאו אל־ ב
בלעם וידברו אליו דברי בלק:
ויאמר אליהם לינו פה הלילה ז׳ מ׳ל בתור׳
והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר
יהוה אלי וישבו שרי־מואב עם־
בלעם: ויבא אלהים אל־בלעם
ויאמר מי האנשים האלה עמך:
ויאמר בלעם אל־האלהים בלק בן־ י
צפר מלך מואב שלח אלי: הנה צפר
העם היצא ממצרים ויכס את־עין
הארץ ועתה לכה קבה־לי אתו אולי
אוכל להלחם בו וגרשתיו: ויאמר
אלהים אל־בלעם לא תלך עמהם
לא תאר את־העם כי ברוך הוא:
ויקם בלעם בבקר ויאמר אל־שרי
בלק לכו אל־ארצכם כי מאן יהוה
לתתי להלך עמכם: ויקומו
שרי מואב ויבאו אל־בלק ויאמרו
מאן בלעם הלך עמנו: ויסף עוד
בלק שלח שרים רבים ונכבדים
מאלה: ויבאו אל־בלעם ויאמרו
לו כה אמר בלק בן־צפור אל־נא
תמנע מהלך אלי: כי־כבד אכבדך
מאד וכל אשר־תאמר אלי אעשה
ולכה־נא קבה־לי את העם הזה:
ויען בלעם ויאמר אל־עבדי בלק
אם־יתן־לי בלק מלא בית־כסף
וזהב לא אוכל לעבר את־פי יהוה
אלהי לעשות קטנה או גדולה:

ובען אתא־כען לוט־לי ית־עמא
הדין ארי־תקיף הוא ממני מאים
אכול לאגחא־ביה קרב ואתרכניה
מן־ארעא ארי ידענא ית־די־תברך
מברך ודי תלוט ליט: ואזלו סבי
מואב וסבי מדין וקסמיא בידיהון
ואתו לות בלעם ומלילו עמיה פ
פתגמי בלק: ואמר להון ביתו
הכא בליליא ואתיב יתכון פתגמא
כמא די־ממלל יי עמי ואוריכו
רברבי־מואב עם־בלעם: ואתא
מימר־מן־קדם־יי לות־בלעם ואמר
מן גברייא האלין דעמך: ואמר
בלעם קדם־יי בלק בר־צפור מ
מלכא דמואב שלח לותי:
הא עמא דנפק ממצרים והפא
ית־עין־שמשא דארעא כען אתא
לוט־לי יתיה מאים אכול לאגחא
ביה־קרב ואתרכניה: ואמר
יי לבלעם לא תיזל עמהון לא
תלוט ית־עמא ארי ברוך הוא:
וקם בלעם בצפרא ואמר ל
לרברבי בלק אזילו לארעכון
ארי לית־רעוא קדם־יי למשבקי
למיזל עמכון: וקמו רברבי
מואב ואתו לות בלק ואמרו סריב
בלעם למיתי עמנא: ואוסיף
עוד בלק למשלח רברבין סגיאין
ויקירין מאלין: ואתו לות־
בלעם ואמרו ליה כדנן אמר בלק
בר־צפור לא־כען תתמנע מ
מלמיתי לותי: ארי־יקרא
איקרנך לחדא וכל די תימר־לי
אעביד ואתא כען לוט־לי ית עמא
הדין: ואתיב בלעם ואמר
לעבדי בלק אם־יתן־לי בלק מלי
ביתיה כספא ודהב לית־לי רשו
למעבר על־גזירת־ימרא דיי
אלהי למעבר זערתא או רבתא:
ובען

אנכי לבדי׳ ועתה לכה נא ארה לי׳ הרף טמני ואשמידם׳ כי תאמר בלבבך רבים: מברך ג׳ וחס׳ וסי׳ ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה׳ יהי שם יי׳ מברך מעתה ועד עולם׳ ערום יצתי מבטן אמי: תאר ג׳ וחס׳ וסי׳ כי ידעתי את אשר תברך מברך׳ לא תאר את העם׳ ונשיא בעמך לא תאר׳ ונמסר גם בסדר משפטים: להלך ד׳ חס׳ וסי׳ נמסר בסדר שמות: ויקומו ט׳ מלאים וסי׳ נמסר בריש קרח: אלהי ה׳ קמצץ וסי׳ ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק׳ ככל אשר שאלת מעם יי׳ אלהיך בחורב׳ לא אכלתי באני ממנו׳ ועתה יי׳ אלהי אתה המלכת׳ ויקרא אל יי׳ ויאמר יי׳ אלהי הגם׳ ויתמודד על הילד שלש פעמי׳ הנה אני בגה בית לשם׳ שפטני כצדקך יי׳ אלהי׳ וכל אסף דכוו׳ בסב פתחי׳ וסי׳ בהרתי הסתופף׳ שמרה נפשי כי: גדולה ד׳ מלאים בתורה וסי׳ לעשות קטנה או גדולה׳ את אשו הגדולה׳ לא יהיה לך בכיסך׳ בביתך:

אבן עזרא

אלה לי׳ לשון בוי מפעלי הכפל בחסרון אות הכפל וכן קבה לי והנה סוב על מסקל שמור ויקבה לי בחסרון ההא על דרך מסקל שכב רכב נלת: נכה בו׳ שם המועל ואין טענה בעבור היותו בהא כי הנה כמוהו לכלה הפסע: יואר׳ הוא הנח הנעלם תחת הדגש שהוא תחת אות הכפל כמו על כמון יסב ולא היה כ כמוהו מאותו בכין בעבור אות הגרון כמשפט: זקני מואב׳ וחכמי׳: וקסמים בידם׳ אמר ל שמואל הנגיד הספרדי ז״ל שטעמו ודמי הקסמים ורואיתו מבידם ולא אמ׳ כלום רק הוא כמשמעו וספר הכתוב שעלה אל קוסם קוסמים כמוהו ועוד שלא יוכל להתעכב לאמר לא אמנא יום כבחר ושעה כבחרת ללכת ולקוב כי הם אנשי אומנותו והעל ם שביריאו כאשר הוא שאמר ה הכתוב בימינו היה הקסם: והשיבותי אתכם דבר׳ אחר שתלינו: ויבא אלהים׳ לכבוד ישראל כי הסם ידע דבר בעל פעור ואולו היה בלעם מקלל אותם הין כל העולם אומרים כי בעבור קללת בלעם באה המגפה: מי האנשים האלה׳ פתחון ותחלת דבור כמו אי הבל אחיך והנה הוא כחם והסם אמר לו קיל דמי אחיך: כי ברוך הוא׳ הטעם כי לא תוכל לקלל אותו כי אני ברכתיו: שרי בלק׳ ולא הזכיר זקני מדין כי בלק הוא העיקר והוא הסולת אלין אמ׳ ר׳ משה הכהן הסכרלי ז״ל כי אעפ שסימן הפעול ביו״ד לא יתכן להיותו כי אם בכ״ן כמו הלהרגני לא יאמר הלהרני והנה שכח לתתי להלך עמכם לא אבה יבמי ול׳ יונה המדקדק אמר כי ה״יו נוסף ואינו ככון׳ וטעם הלוך עמנו ממקומו: רבים׳ כמשמעו הו גדולים כמו על כל רב ביתו קרית מלך רב והוא דוד כי כן תקרא קרית חנה דוד: כי כבד אכבדך׳ בממון: וכל אשר תאמר׳ שים צורך כדי שתקללם והעל כי כבד אכבדך כן שאמר בלעם אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב: מלא ביתו׳ ביתו מלא וכן מלא כל הארץ כבודו כי רבים טענו שחשבו כי כבוד הסם הוא מלא העולם כטעם לי״ הארץ ומלואה: קטנה הו גדולה׳ תאר הסם ויחסל מקום הסם וכן ועשיר יענה עזות ומאכלו בריאה:

בעל הטורים

לכה נא בהא כי ה׳ דגלים הם ויערב רב ייכא אחריהם זכר: אחר לי׳ פת הכסילא שלבסוף קלל אותו׳ מבורך ג׳ אשר תברך מבורך׳ יהי שם יי׳ מבורך ואיבד כאויב תלאה שהיה יודע לבוין הסעה שהקבה כועס בה׳ והיה מקלל ומבל ביי׳ וזהו יהי שם יי׳ מבורך׳ תאור ג׳ ואשר תאור׳ לא תאור את העם׳ ובזיא כעיבך לא ת תאור׳ ודרשינן מיני׳ כפהדרין הוא הדין לכל אדם עכ׳ לא תאור שאמ׳ לקלל כל אדם: ואשר תאר יאור בגימטר שקלת את מואב׳ מאן ג׳ מאן יי׳ לתתי׳ מאן כלעם הלוך עתנו׳ אשר מאן לתתי לך בכסף מלאך שכויכתו להרכות לו שכרו׳ וזהו מאן׳ כלי לתתו בכסף פדיוס להרכות שכרו׳ לא תאור את העם׳ בלעם אמר קבה לי והקבה הסיבו לא תאור אפילו חסיון כל דהוא: ילך

בזה׳ במקום הזה אמר הנחש אל אם יטעון טוען ויאמר אחר שאמ׳ הסס לא תלך עמהם איך אמר קום לך אתם ים להסיב כי הסס לא רצה שילך עם האנשים הראשונים על שיבואו שרים נכבדים מהם ולפי דעתי אין צורך רק טעמו כטעם שלח לך אנשים כי הסס אמר ליסראל עלה רם והם לא האמינו רק אמרו נשלחה אנשים לכנינו אז שאל משה את הסס ואמר לו שלח לך אנשים ואחר שאמר הסס לבלעם לא תאור את העם מה צורך היה לו לומר ואדעה מה יוסף יי׳ דבר רק חסד בלבו מחשבה רעה והסס אמר לו לך עם האנשי׳ רק השמר לך שלא תדבר רק מה שאומר לך והעל על פירושי ויחר אף אלהים כי הולך הוא: לשטן לו׳ כבר פירשתיו בספר איוב כי השטן היה המלאך ודברי הנחש שהוא בן אדם לא מעלין ולא מורידין: ויהבוש׳ בנוי: מן הדרך׳ הדרוך והלכה בשלה שאין שם דרך: להטותה הדרך׳ דרך קצרה והטעם אל הדרך: במשעול הכרמים׳ פירושו כפי מקומו כדברי המתרגם תרגומים כי אין ריע לו: ותלחץ אל הקיר׳ היא לחצה עצמה: אל הקיר׳ הוא הגדר: ויוסף להכותה׳ כי כבר הכה אותה בנטותה אל השדה: ויכתה יי׳ אמרו חז״ל שעשרה דברים נברא׳ בערב שבת בין השמשות ולפי דעתי שהטעם שנזר הסס לחדש באותות האלה שהם חוץ לתולדת ויאמר הנחש כי לא דברה האתון ורב שמואל בן חפני תפסוו׳ שמואל הספרדי בעל הסידו׳ חשב להביל הנתפס ודע כי אנשי שקיל הדעת הוכרכו להוציא הדברים ממשמעם כי אמרו שהסס לא יחדש אות ב בעולם לשנות המנהג שברא רק להבדיל נביאו ולא אמרו אמת כי הנה תכניה מישאל ועזריה נעשה להם אות ולא היו נביאים ויש מהם אומרים כי בלעם נביא היה והאמת כי נבואתו היתה בעבור כבוד ישראל כי קוסם היה וכן קראו הכתוב ויש אומרים כי היה יודע דעת עליונים לקבל כחש ל למטה בגורות וזה טעם ואשר תאור יואר והנכון בעיני כי היה יודע מזלו ובעת ראותו במזל של שוש אלם שהגיע עת רעתו היה מקלל אותו ובעת הרעה אל ה המקולל יחשבו הרואי׳ והשומעים הנמצאים כי בעבור קללתו באה הרעה והעל שדבר במרמה עם שרי בלק וזה טעם לא אוכל לעבו׳ את פי יי׳ אלהי כי אין יכולת במוכר לשנו׳ מעשה היוצ׳ או נזרתו והשוב כי החלק לא יסנה החלק רק נזיר׳ הכל תשנה נזיר׳ החלק ולא אוכל לנגו׳ זה הסוד כי עמוק הוא והיסר כי האתון דברה ואם תבין סוד מלאכי אברה׳ גם יעקב אז תבין האמת׳ וטעם במקל כי בתחלה ובשנית הכה אותה בעץ קטן או בעיר: רגלי׳ פירשתיו: התעללת׳ כירשתיו: מעודך׳ הטעם מיום שרכבת: ההסכן הסכנתי׳ ההרגל הרגלתי והטעם הכך היה חקי הסכן גם עמו ושלם: וינל יי׳ כגער אליעז שהוסיף במאור עיניו או הכהו תחלה בסנורים:

בעל הטורים

ואלך את הדרך׳ יכול אם יהיה לקללה האומו׳ יקללו ישראל עמהם או אם יהיה לברך ישראל יברך האומות׳ תל אל חלק׳ בדרך לשטן׳ מכאן שכל הדרכים בחזקת סכנה׳ ותש ג׳ כמה בהאי ענייבא תרי ויחד ותש אזורכו מני אריחך׳ לתה ותש האתון בשביל ותש אזורך שבלעם בשה מני אריחך שהיה ח חכן לקללם והקבה רמה לברכם׳ ויך את האתון׳ ולא קלל אות לפי שהיה דעתו לקלל את ישראל ואין ב׳ קללות ביום א׳ דכתיב לא אוסיף לקלל׳ אי כתי מפני שלא הגיע הקנע של הזעם׳ הלא לכבי אתונך מלא ויו שם דברים אתרה לו ל לטעיבה בעלתא ל אקרי בעלמ׳ כדאית בלק דעז׳ רבבת עלי בגימט׳ רבעתני׳

ויתרא

ג׳ רפ בעניך ומסני בטעמ׳ נאלם כי תראה את חמור אחיך או שורו

ויאמר

קדמ׳ ויאמר בלעם אל האלהי׳ בתר׳ ויאמר בלעם לאתון

ובעון אוריכו בעון הבא אף־אתון בלילא וארע מה־יוסף יי למללא עמי׳: ואתא מימר מן־קדם־יי לבלעם בלילא ואמר ליה אם־למקרי לך אתו גברא קום אזיל עמהון ובדם ית־פתגמא די־אמליל עמך תעבד׳ וקם בלעם בצפרא וזריז ית־אתניה ואזל עם־רברבי מואב׳ ותקיף־רוגזא דיי׳ ארי־אזיל הוא ואתעתד מלאכא דיי׳ בארחא לסטן ליה והוא רכיב על־אתניה ותרין עולמוהי עמיה׳ וחזת אתנא ית־מלאכא דיי׳ מעתד בארחא וחרביה שליפא׳ בידיה וסטרת אתנא מן־ארחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית־אתנא לאסטיותה לארחא׳ וקם מלאכא דיי׳ בשביל כרמיא אתרא דגדירא מכא וגדירא מכא׳ וחזת אתנא ית־מלאכא דיי׳ ודחיקת לכתלא ודחיקת ית־רגלא דבלעם לכתלא ואוסף לממחה׳ ואוסיף מלאכא דיי׳ למעבר וקם באתר עק די לית־אורח למסטי לימינא ולסמלא׳ וחזת אתנא ית־מלאכא דיי׳ ורבעת תחות בלעם ותקיף־רוגזא דבלעם ומחא ית־אתנא בהטרא׳ ופתח יי׳ ית־פומא דאתנא ואמרת לבלעם מה־עבדית לך ארי מחיתני דנן תלת זמנין׳ ואמר בלעם לאתנא ארי חייכת בי אילופון אית־חרבא בידי ארי כען קטלתיך׳ ואמרת אתנא לבלעם הלא אנא אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד־יומא הדין המילף אליפנא למעבד לך כדין ואמר לא׳ וגלא יי׳ ית־עיני בלעם וחזא ית־מלאכא דיי׳ מעתד בארחא ועתה שבו נא בזה גם־אתם הלילה׳ ואראה מה־יסף יהוה דבר עמי׳: ויבא אלהים׳ אל־בלעם לילה׳ ויאמר לו אם־לקרא לך באו האנשים קום לך אתם ואך את־הדבר אשר־אדבר אליך אתו תעשה׳ ויקם בלעם בבקר ויחבש את־אתנו וילך עם־שרי מואב׳ ויחר־אף אלהים כי־הולך הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו׳ והוא רכב על־אתנו ושני נעריו עמו׳ ותרא האתון את־מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן־הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את־האתון להטתה הדרך׳ ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה׳ ותרא האתון את־מלאך יהוה ותלחץ אל־הקיר׳ ותלחץ את־רגל בלעם אל־הקיר׳ ויסף להכתה׳ ויסף מלאך־יהוה עבור ויעמוד במקום צר אשר אין־דרך לנטות ימין ושמאול׳ ותרא האתון את־מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר־אף בלעם ויך את האתון במקל׳ ויפתח יהוה את־פי האתון ותאמר לבלעם מה־עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים׳ ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש־חרב בידי כי עתה הרגתיך׳ ותאמר האתון אל־בלעם הלוא אנכי אתנך אשר־רכבת עלי מעודך עד־היום הזה הסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא׳ ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את־מלאך יהוה נצב בדרך

ז׳ בתול׳ ז׳ ר׳ חס׳ פסק כך דינו ל״ע נ׳ ב׳ מנהון לפ׳ כולהון חס׳ ט׳ מ׳ל בתול׳ חס׳ כולל חס׳ כולל מ׳ל ל מלבתול׳ נ׳ ל וחס׳ ל ומ׳ל כה ל ל ל ל״ע חס׳ ל מ׳ל ל מ׳ל בלעם כן דינו מ׳ל ל ל ל״ד וקמנו בתולה ל ל כלי ל ז׳ מ׳ל בתול׳ ל ל ל ל

כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי מסנה דרשוהו מטליקין ירדה רחתה נטתה בסבול שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני ולפי משמעו כי חדל הדרך לנגדי לשון רטט כי רחיתי בעל הדרך שחדל ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקל קבל הוא כמו ותכל דור. לא ירט לשון רבוי וכן על ידי רשעים ירטני מפיים ומנחש אותי על ידי רשעים שאינן חלא מקניטי: אולי נטתה. כמו לולי פעמי שאולי משמש בלשון לולא: גם אותך הרגתי. הרי זה מקל מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכבה בלבד קרחתך על ידי כי גם ההרגתי: ואותה החייתי. ועתה מפני שדבר והוכיחתך ולא יכולת לעמוד ב בתוכחתה כמו שכתוב ויאמר לא הרגתיה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להסיר שחס המקום על כבוד הבריות וכן והרגת את האשה ואת הבהמה וכן ואת הבהמה תהרגו: כי לא ידעתי. גם זה נמותו ועל כרחו הודה הוא היה מסתכן ס שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי: אם רע בעיניך אשובה לי. להתרים נגד המקום היא תשובה זו אמר לו הוא בעצמו אני ללכת ואתה מלאך מבטל את דברי למוד הוא ויאמר בכך שאומר דבר ומלאך מחזילו אמר לך אל לאברהם קח נא את בנך בכך ונומ' ועל ידי בלק אל בלעם מלאך בטל את דברו בלעם אלא אף אני אם רע בעיניך כלה גרם דחצות עם האנשים. בדרך שאדם רוצה לילך מ מוליכין אותו: ואמר. על כרחך את הדבר אשר אדבר נומ': ה ואמר לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך לאכל מן העולם: עם מרי בלק. שמת לקללם במותן: ויסמע בלק. שלח שלוחים לבשרו: האמר לא אוכל כבדך. לתנבא שסופו לבאת מעמו בקלון: אל עיר מואב. אל מטרופולין שלו. עיר החסובה שלו לומר רחה מה אלא מבקשים לעקור: קרית חוצות. עיר מלאה שוקי אנשי ונטף בחוצותיה לומר רחה ורחם שלא יעקרו אלו: ביקר נכבד. דבר מועט: במות בעל. כתרגו' לרמת דחלתי שם עו: אולי

בעל הטורים

לתנה כתיב בה"א כל דברים חטאתם. ואותה החייתי מלא ו"ו שהשיבה אותנו ד' דברים ונברלת ביום ו' בין השעשות. הנה אנכי יצאתי לשטן. יצאתי מתלתי מחלת רחמי. שמלאך רחמים היה. מלאך ה' בדרך בני' נבריאל המלאך. ז' פרים ז' אלים. וכן עשה אייב כי כן מנהג בני נח להקריב ז' ז' בנגד ז' מנות שלהם. על עלתך חסרו"ו כי לא חפץ בה הבא שאמר לו טוב פת חרבה ושלום בה. מכי מלא ובחי ריב. לא מתוך. פירוש מן פרים. וז' אלים שהקריבו מולבים שבאו מעמודות.

ויסתחו לאפיו. פירשתיו: כי ירט. הטעם עוות וכן על ידי רשעים ירטני שהוא מן רטה שאילו היה מן ירט היה רחוי להיות כמו יעטני ואם הם שני שרשים וכמוהו מעיל שדקה יעטני שהוא על משקל אשר יעצני כמו עוטה אור: ותרחני האתון. בקמץ גדול תחת קטן שהיה רחוי להיות ותרחני ורבים כן אולי יתחלף לטעמים רבים ופה הוא כמו לולי ומלת גם לעד שמתה האתון אחר ם שדברה: ואותה החייתי. דרך קבל וכן הטעם כאשר הרגתיה הרגתיך אז הרגתיך לבדך ו ואותה החייתי. וטעם ואותה החייתי כי בן אדם ברחותו ה המלאך ימות והעל ותנכל כפשי ודבר מנוח לעד ואף כי הבהמה שאין לה שום שותפות עם רוח המלאך כבן אדם: עם האנשים. האלה: ואפס. כמו רק וכן אפס כי לא יהיה בך אבינן אפס כי עת העם: למה לא הלכת. כמו באת בעבור מלת אולי וכן מלת ויסר כאשר פירשתיו: קרית חוצות. שם מדינה: במות בעל. הוא בעלי במות הרמון: וירא משם קצה העם. כי הם חונים לארבע רוחות השמים: שבעה מזבחות. יש סודות עמוקים לא יבינום כי אם מתי מספר וסביבי בימים ו ובחלמים ובשנים ושבעה כבשי העולה ושבע הזאות גם אמר אשר לאיוב קחו לכם שבעה פרים ושבעה אילים ושבע הזאות גם אמר אשר לאיוב קחו לכם שבעה פרים ושבעה אילים ואתה תתחדש רוח בינה והמשכיל יבין: פר ואיל במזבח ו בכל מזבח ומזבח והיא דרך קבלה כאילו אמר במזבח האחד מכל המזבחות: יקרה

שלפה ג' ב' מלאים וא' הס' וסים' ותרא האתון. נטויה על ירושלם. מפני חרב שלופה: שלוש ה' מלאים בתורה וסים' על מה הכית את אתנך. שלוש ערים תבדיל לך קדם' דמשנה תורה. שלוש פעמים בשנה דראה. והצלעות צלע אל צלע. המזבח עץ שלוש אמות. וכל כתובי' דכוו' מלאים: ותט ג' וסי' האתון

וְחַרְבּוֹ שְׁלֻפָה בְיָדוֹ וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו: וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתֹנְךָ זֶה שָׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אָנֹכִי יָצָאתִי לְשָׂטָן כִּי־יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי: וַתִּרְאַנִי הָאָתוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים אוּלַי נָטְתָה מִפָּנַי כִּי עַתָּה גַּם־אֹתְךָ הָרַגְתִּי וְאוֹתָהּ הֶחֱיִיתִי: וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נִצָּב לִקְרָאתִי בַּדָּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אָשׁוּבָה לִי: לה וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאֶפֶס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק: וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנֹן אֲשֶׁר בְּקְצֵה הַגְּבוּל: וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שָׁלֹחַ שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרֹא־לְךָ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ אֵלָי הַאֻמְנָם לֹא אוּכַל כַּבֶּדְךָ: א וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֲיָכֹל אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יָשִׂים אֱלֹהִים בְּפִי אֹתוֹ אֲדַבֵּר: וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֻצוֹת: וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וָצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל וַיַּרְא מִשָּׁם קְצֵה הָעָם: ה וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פָּר וָאָיִל ב בַּמִּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל־עֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה

מן הדרך. ותראני האתון. אשורנו מני ארחך: ואותה יב מלאים בלי וסי' ואותה החייתי. ביום שמע אישה יניא אותה. ויטבל אותה בעדת. ויצא אותה משרתו. נשים באות מאירות. יוצר אותה להכינה. הלא שמעת למרחוק. צרר רוח אותה. אחת שאלתי מאת י'. למן היום אשר בנו אותה. אשר יראה הרואה. הארצה אותה מידכם. וכל יהושע ושופטים ויחזקאל דכוו' במ' חס' וסים' להרג את כל ישבי הע' והתחלקו אתה. למורטה ולתפש בכף: ועתה ואתה יח בטעם תברין וסים' נמסר בסדר בהעלותך: האמנם ד' וחס' לא אוכל כבדך. ישב אלהים את. וחברו דרה. האמנם אלם צדק. וא' אמנם האף אמנם: חצות ב' כתו' כן חס' ויז קדם' וסים' ויבאו קרית חצות. וחצות תשים לך בדמשק. וכל ירמיה דכוו' חצות. וא' בחוצת כתיב חסר ויו תניין וסים' ואל תבשרו בחוצת. ושארהון חוצות מלאים דמלאים: וישלח כב וסים' נמסר בסדר נח:

מאים

נעל הטורים

* כל זה שייך מעבר לדף.

ומלאכי ד' ואלהים ירחני בשורי מלאך שהיה בלעם שנכנס אותם ויחפץ לקללם ויתר מבלק והיו מתפללים עליה שלא ירחמו בשורי ולך שני מלאך בדרך. לא מלאך שם מלכותיה משום שנאמר ותלחן רגל בלעם אל הקיר. שני פעמים כפולה שפשפם וחפם בליזה שנה טוב לקללת ישראל. ערכתי ב' הבא ואילך הנה בא ערכתי משפט ב' כלומר שערך המזבחות כדי לעריך משפט עם ישראל. כפי בנימט מלאך. כפי בני הזמים שמלאך נתן זחם לתוך פיו להחזירו אל בלק. ושא משלו שהרים קולו שיתשובה כל ע' לומר. כדי שיקללו. בישראל וזהו מכיון רעיון בקול גדול קללה תחשב לי. אין ארם כלות אותך אינו כאים עליה מאדם לקללם. ומאדם יבא אכרהם אביהם טעון בברכו שנאמר לך לך מארצך וכתיב ואברכך וכו'. וגם יעקב הלך לארם טעון כל אות הברכו שנאמר והנה אנכי עמך ושמרתיך ונו'. לא מן ארם שאינו אדם לא היינו בעולם שאנו מאדם. וכשנעקר יצחק נעקר גם מלכה מבאור שם הנה ילדה מלכה גם היא. ואתה נא כפוי טובה שאינו אכרהם לא כאת לעולם שבזכותו נוכל לעמוד מסדום ואני נא כפוי טובה שאנו לא כא ועקר אל לכן לא היו לו בנים. ואנו כאים מאדם לקללם. מן ארם בנים אבל. פירוש כאים בזכות אכרהם שנטע אשל. יבחני ב' כתם יבחני בלק. יבחני כתענלי נדק. אותו רשע לקללנו הבחנו כתענלי נדק שלא בעם. יבחני בנימט לבחנם. מהרני קדם מהר שהעמידו קדמונים זה נל וזה נל ונכתו עליו נרית כדכתיב אל אני תשבו הנל הזה ונו'. והוא שלא אני לעבור הברית לקללם. לא מהרני קשם אני רואה שלא לקללם כי ההרים ההנו בהם כבוד דכתיב ההרים הקדו כאלים לכבודם ואני לקללם. מהרני קדם בנימט מלכות העולם. אדה לי יעקב ולבה ושעתה ישראל הזכיל כשני שתיהם. אמר כאי זה שם לקללם. הקדוש ברוך הוא ברכו בשביה שמו יעקב. ושוב ברכו בשם ישראל. אם כן כאי

זה

בעל הטורים

כי עתה סימן קדמ' כי עתה תני' כי אתה נגד ואפס ועתה אתה חוזר

ויאמר נ' נסע מהפך חלקך עמהם וסופך לאכל מן העולם: עם מרי בלק. שמת לקללם במותן: ויסמע בלק. שלח שלוחים לבשרו: האמר לא חוכל כבדך. לתנבא שסופו לבאת מעמו בקלון: אל עיר מואב. אל מטרופולין שלו. עיר החסובה שלו לומר רחה מה אלא מבקשים לעקור: קרית חוצות. עיר מלאה שוקי אנשי ונטף בחוצותיה לומר רחה ורחם שלא יעקרו אלו: ביקר נכבד. דבר מועט: במות בעל. כתרגו' לרמת דחלתי שם עו: אולי

באשר דבר סימן תניין כאשר אתר בלעם ואפס דבר נאמרת

יקרה׳ מנזרת לקרותי: ודבר׳ סמוך אל מה: וילך ספי׳ דברי המתרגם תרמית ידועים שהוא לבדו והנה שפי לבדו גם הוא בלי חת ואחרים אמרו כי הוא כמו כאשה לב מנזרת ושובו עכמותיו והנכון בעיני שהוא מנזרת קול על ספיי וימצא ב״ול גם בא״לף כמלת פתאים והטעם שהלך אל ספי ותחסר מלת אל כמו ויבא ירושלם וכן נסעו העם חצרות ורבים כן והנה הוא מכחם בלכתו כי כן כתיב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים והנה גם כה רמזתי לך סוד חתום: ואעל פר ואיל במזבח׳ כמוי: ויאמר משלו ויאמ׳ המשל הוא כי מרחם מורים תרלנו:

ומהרדי קדם׳ מזרח: לכה תרה לי יעקב׳ תחסר מלת ואמר ובסיר הטירי׳ כמוהו רבים והיא לדך קדרה: זועמה ישראל׳ הטעם כמול כמשפט שהוא דרך לדבר טעם אחד במלות מסוגות ויסמוהו לחזק והיתה רחויה מלת זועמה להיותה על משקל זכרה לי אלהי רק כאשר נפתח העין בעבור היותו מן הגרון היה בינו ובין הזין חולם תחת קמץ חטף: מה אקוב לא קבה אל׳ כטעם קללה והה״ת תחת ו״ו כה״ת אהלה וכן ה״ת כי פרעה אחרון והמלה מפעלי הכפל והשלמה קבבו כמו סבבו ואם היא מלה זרה: ומה אזעום לא זעם יי׳ מנזרת זעם והטעם כפול: כי מרחם מורים תרלנו׳ כי על הספי היה אהוא גבוה והעל על הספי שהוא כפירושי ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים ויפת אל המדבר פנו ולא אל ספי גם יתכן להיות מרחם מורי׳ מסל לנזרו׳ היורדות מהעליונים כי רחה בחכמתו ם שתעמוד זאת האומה לבדה ולא תתערב עם אחרת מתנבדת עליה לעתוד תורתה כאשר עשו כל האומות: ובגוים לא יתחשב׳ אפרסנו בפסוק יצב גבולות ע עמים: מי מנה׳ והתימה שלא יתחשב עם הגוים והם עם רב כאול שיתכן שלא יתחשב המעט: עפר יעקב׳ הטעם שהוא רב כעפר הארץ: ומספר את רובע ישראל׳ דגל אחד כטעם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה׳ ויפה פירש המתרגם תרמית מלת ישרים והטעם לפי דעתי שהתאוה למות ותהיה אחריתו כאחרית ישראל שהם אלף שהם אלף הם ולא אלף כוכבים כי הוא היה קוסם ויש אומרים שמלת ותהי אחריתי כמולה בטעם והוא היה מתאוה שימות מות ישרים כמו הישרים של ישראל בעבור לעתו כי בחרב ימות והנאון אמר כי מי מנה הוא הפס והטעם אתה שתוכל למנות עפר יעקב המת כפסי מות ישרי׳ אם כן מה טעם ומספר את רובע ישראל ולפי דעת רבים שפירושו כמו אחרי ורבעי זרית שהוא כעכין רבעי ויפרשו עפר יעקב על עת נסעו מספנו הלשון להקדים שם הפועל בלשון עבר ועתיד ובמוי הדבר המוך ויש מלות זרות כמו ברכת ברך ובא בא: אפס קצהו׳ רק קצהו: וקבנו׳ מלה זרה ולפי הדקדוק כי המוי כעתיד ואין ביניהם רק הסימן ירדפהו ירדפנו תויב ירדפו ובאה זו המלה מורכבת עם כ״ן ובחולם ולפי דעת רבי יהוד׳ המדקדק הראשון שהוא מן שורש קבן אם כן לא יתכן להיותה מוי כי לא ימנ׳ כן מהבנין הקל אולי תהי שם הפועל על משקל ומשמרו את השבוע׳:

ויפת

מאים יערע מימר־מן־קדם־יי׳ ל
לקדמותי ופתגמא דיחזינני ואחוי
־לך ואזל יחידי: וערע מימר־
מן־קדם־יי׳ לות־בלעם ואמר ליד־
ית־שבעא מדבחין סדרית ו
ואסקית תור ודכר על־כל־
מדבחא: ושוי יי׳ פתגמא בפומא
דבלעם ואמר תוב לות־בלק
ודכין תמלל: ותב לותיה והא
מעתד על־עלתיה הוא וכל־
רברבי מואב: ונטל מתליה
ואמר מן־ארם דברני בלק מלכא־
דמואב מטורי מדינחא אתא לוט
־לי יעקב ואתא תריך לי ישראל:
מה אלוטיה דלא לטיה אל ומה
אתרביה דלא תרביה יי׳: ארי־
מרש טוריא חזיתיה ומרמתא
סכיתיה הא־עמא בלחודיהון
עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא
לא־יתדנון גמירא: מן יכול־
למסני דערקיא דבית־יעקב ר
דאמיר עליהון יסגון כעפרא
דארעא או־חדא מארבע־מש
משריתא דישראל תמות נפשי
מותא דקשיטוהי ותהי סופי
כותהון: ואמר בלק לבלעם
מה עבדת לי למילט סנאי דברתיך
והא ברכא מברכת להון:
ואתיב ואמר הלא ית די שוי יי׳
בפומי יתיה אתר למללא:
ואמר ליה בלק אתא־כען עמי
לאתר אוחרן דתחזינה מתמן
לחוד קצתיה תחזי וכולה לא
תחזי ותלוטיה לי מתמן: ודברה
לחקל סכותא לרישרמתא ובנא שבעא מדבחין ואסיק תור ודכר על־כל־מדבחא:
ואמר לבלק אתעתד הכא על־עלתך ואנא

אולי יקרה יי׳ לקראתי׳ אינו דניל לדבר עמי ביום: וילך ספי כתרגומו יחידי לשון פוסי ופקט סתלן עמו אלא סתיקה: ויקר׳ לשון ערתי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקוסי ובזיון היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל: את שבעת המזבחות׳ שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפנין אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואתה ערכתי כנגד כולן אברהם בנה אחד ויצחק בנה אחד ויעקב בנה שתי׳ אחד בשכם ואחד בבית אל: ואעל פר ואיל במזבח׳ ואברהם לא העלה אלא איל אחד: אמר לי יעקב ולכה זועמה יעל׳ בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמא אחד מהם מובהק: מה אקב לא קבה אל׳ כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם באפס הרגו איש לא קלל אלא אפס שם׳ אלוה אפס כשנכנס אביהם במרמה אבל אביו היה רואי להתקלל מה נאמר שם גם ברוך יהיה׳ במברכים נאמר אלה יעמדו לבדך את העם במקללים לא נאמר אלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה׳ לא זעם יי׳ אני אין כחי אלא שאני יודע לכוין השעה שהקב״ה כועס בה והוא לא כעס כל הימי׳ הללו שבאתי אליך ואהו שנאמר עמי זכור נא מה יעץ וגומר ומה ענה אותו בלעם וגו׳ למען דעת צדקות יי׳: כי מרחם מורים אראנו׳ אני מסתכל ברשעיהם ואני רואה אותם מיוסדי׳ וחזקים כצורים ונבעות הללו על ידי אבו׳ ואמהות:

הן עם׳ הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו: ובגוי׳ לא יתחשב׳ כתרגו׳ לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות שב׳ כי אעשה כלה בכל הגוי׳ ונגומר אינן נמנין עם השאר׳ דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר יי׳ בדד ינחנו וכשהאומו׳ בטוב׳ הן אוכלי׳ עם כל אחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: מי מנה עפר יעקב׳ כתרגו׳ מאתרבע מסריתא ארבע דגלים׳ דבר אחר עפר יעקב אין חשבון במנות שמן מקיימין בעפר לא תחלוש בשור ובחמור לא תזרע כלאים אבר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם: ומספר את רובע ישראל׳ רביעותיהן זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים שבהם: ותהי אחריתי כמוהו׳ לשון מוי קללהו לי: שדה צופים׳ מקום נבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: רחם הפסגה׳ בלעם לא היה קוסם כבלק רחה

בעל הטורים

* עיין בעמוד שלפני זה

זה שם הקללה׳ והבא לא רצה לייחד שום על קללתם׳ שנקללות כתי׳ ובאו עליך כל הקללות׳ ובברכות כתיב ינו׳ אתך את הברכה באסמיך וכל משלח ידיך והיאך הקללם׳ כי מרחם מורי׳ אראנו׳ אני רואה שנכרתו קולם שנכרת העולם והנוגים׳ כי מרחם בנים׳ על הר המוריה׳ מרחם מורים בנים׳ מזכות האבות׳ הנבעות בנים׳ מן האמהות׳ לבדד הן עם לבדד׳ בתסר הן עם לבדד׳ ישכון׳ שבני לבדד בתרי עשר בפרשת רעה׳ עמך בשנטך בעכין הגאולה׳ שבלעם היה מתנבא על הגאולה׳ כי אתה יי׳ לבדך לבטח׳ תושיבני׳ שלא כעם כל אותם הימים על כן לבטח תושיבני׳ לבדד ישכון׳ שבעה תנין על ס״ן דישכון לות לך ישכון כאדם שבעה עמתי׳ לבדד עולה לחשבון מ״ל לומר לך שיבנו׳ כלל שהיה מהלך מ״ח לבדד׳ ישכון עול׳ לחשבון ת״ל שרתו לימי בית שני׳ לבדד ישכון׳ בנימטי לימי משיח׳ מי מנה עפר יעקב׳ כמו עופר החלים עלשם׳ כי נער ישראל ואהבהו׳ וגו׳ וכן תרגם אונק׳ מי מנה עפר יעקב׳ מן יכול למתני׳ ל דעדקיא דבית יעקב׳ עפר בני ערלה בחול׳ רמז לזה שנותנין הערלה בחול׳ תמות׳ נ׳ בעסל׳ תחות כפסי מות ישרים׳ ואילך תמות נפשי עם פ פלשתים׳ ואילך תמות בנוער כפסים׳ הוא נקם שתמות כפסנו עם היסרי׳ לא היה כן׳ לא תרבה את מות פלשתים׳ כלומר מות רשעים ובנוער כדאית לאבי דתי׳ ומדמה לא יחמו ומיל׳ שכן לא סנים היה כשהרגו פנחס ישרים בנים׳ לאבות העולם׳ את שם שמות האבות בנים׳ בלעם׳ וזהו׳ ותהי אחריתי כמוהו׳ ובלו׳ ב׳ ואילך ובלו מתמדים ויהיו לאלם בחסכת נדה על דבר זה נסתמת עינו של בלעם שאמר הקבה שהוא קדוש ותשרתיו קדוש׳ יסתכל בדבר זה׳ והיינו ובלו לא תראה׳ דשביל שדבר כנגד הקבה שבלו מ מתמדים נסתמו׳ עינו ובלו לא תראה׳ לא

ל כתי׳ הא
ל אולי יקרה יהוה לקראתי ודבר מה־
ל יראני והגדתי לך וילך שפי׳:
ל ויקר אלהים אל־בלעם ויאמר אליו
ג׳ ג׳ את־שבעת המזבחות ערכתי ואעל
כל סיל קמץ בעינן פר ואיל במזבח: וישם יהוה דבר
בפי בלעם ויאמר שוב אל־בלק
וכה תדבר: ויבא אליו והנה נצב
ל על־עלתו הוא וכל־שרי מואב:
נא׳ ב׳ ג׳ כ׳ ויאשא משלו ויאמר מן־ארם ינחני
כפתי יסוכב׳ ג׳ בלק מלך־מואב מהרי־קדם לכה
ל׳ ל׳ וחס׳ ארה־לי יעקב ולכה זעמה ישראל:
ל׳ נכ׳ ל׳ חס׳ מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא
ל׳ מלל׳ והעם אחר ל׳ ל׳ ב׳ ג׳ זעם יהוה: כי־מראש צרים אראנו
ומגבעות אשורנו הן־עם לבדד
ישכון ובגוים לא יתחשב: מי
ל׳ ל׳ מנה עפר יעקב ומספר את־רבע
ג׳ חס׳ וחל יתמת בנתת ל׳ ל׳ רפין ישראל תמת נפשי מות ישרים
ל׳ ל׳ ותהי אחריתי כמהו: ויאמר בלק
טו כל ל׳ ל׳ חס׳ בעת מל׳ אל־בלעם מה עשית לי לקב אויבי
לקחתיך והנה ברכת ברך: ויען
נא׳ וכל ויען ויסף לאמר לכנו׳ ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי
אתו אשמר לדבר: ויאמר אליו
ג׳ כ׳ כ׳ ל׳ בלק לך־נא אתי אל־מקום אחר
הליכה אשר־תראנו משם אפס קצהו
ל׳ מחמדים תראה וכלו לא תראה וקבנו־לי
ל׳ יחידאין משם: ויקחהו שדה צפים אל־
ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחות
ל׳ אחתיב לאכול ויעל פר ואיל במזבח: ויאמר
אל־בלק הרתיצב כה על־עלתך

ויאשב קמ״ל ויסד אליו והנה נצב על עלתו תכיין ויבא אליו והנו נצב על שלתו

צרים כולהון חסרי ל״ל

צופים כולהון חס׳ במא׳ מ״ל נופים מהקי תמריס

ל״ל

ל״ל

ל״ל

אקרה כה׳ מאת הקב״ה׳ אקרה׳ לשון אתפעל: ויפס יי׳ דבר בפיו׳ מה היא הטימה הזאת מה חסר המקרא באמרו טוב אל בלק וכה תדבר אלא כפהיה שומע שאינו כדאה לקלל אמר מה אני חוזר אצל בלק לגערו ונתן לו הקב״ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תסוב אל בלק: וסרי מוכח אתו׳ ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להם מקצתם ולא כ כשאלו אלא מקצתם: מה דבר יי׳׳ לשון בחוק הוא זה כלומר איך ברשותך: קום בלק׳ כיון שראהו מבחוץ בו כתכוון ל לגערו עמוד על רגליך איך רשאי ליסד ואני שלות אלך בשליחותו של מקום: בנו צפור׳ לשון מקרא הוא זה כמו חיתו יער וחיתו ארץ למעינו מים: לא איש׳ וגו׳׳ כבר כשבע להם להביאם ולהוריש ארץ שבעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר: ההוא אמ׳ וגו׳׳ בלשון תימה ותרגום תיבין ומתמלכין חוזרין ונמלכין לחזור בהם: הנה ברך לקחתי׳ אתה שואלני מה דבר יי׳ קבלתי ממנו לברך אותם: וברך ולא אשיבנה׳ הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך׳ כמו וברך וכן היא נזרת ריש אויב חרף כמו חרף וכן ובובע ברך המהלל ומברך את הנוזל ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מדינת הוא להקב״ה ואין לומ׳ ברך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן וטעמו למטה: לא הביט און ביעקב׳ וגו׳׳ כתרגומו׳ דבר אחר אחרי פשוטו הוא כדרש מדרש נאה: לא הביט׳ הקב״ה און שביעקב כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באונים שלהם ובעמלן שהן עובדין על דתו: עמל׳ לשון עביר׳ כמו הרה עמל כי אתה עמל וכעס תביט לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום: יי׳ אלהיו עמו׳ אפילו מכעיסין וממרין לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו׳ לשון חבה וריעות כמו רעה דוד אוהב דוד ויתנה למרעהו וכן תרגם הנקלוס וסכינת מלכהון ביניהון: אל מוציאם ממצרים׳ אתה אמרת הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם: כתועפות ראם לו׳ כתוקף רום גבוה שלו וכן וכסף תועפות לשון מעוז המה ואומר אני שהוא לשון עיף יעוכף המעופף ברום וגובה ותוקף רב הוא זה: ותועפות ראם׳ עפיפת גובה׳ דבר אחר תועפות ראם תוקף ראמים ואמרו רבותינו אלו הסדים: כי לא נחש ביעקב׳ כי ראויים הם לברכה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו׳׳ עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולמדים תורה מפיו ומחיצתן לפנים ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וחנו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך׳ דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכין למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב וליסראל מה פעל הקב״ה ומה גזרותיו במרוס אינן מנחשים וקוסמים אלא נאמר על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום אז אוריים ותומים מגידים להם ואנקלוס לא תרגם כן: הן עם כלביא יקום וגו׳׳ כשהן עומדין ומשכתן שחרית הן מתגברים כלביא וכאלי לחטוף את המצות ללבוש טלית לקרא את שמע ולהניח תפלין לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגיים להזיקם הקב״ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללי׳ דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו׳ כתרגומו: ודם חללי׳ יאתה׳ כתבא שאין משה מת בד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנ׳ ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישר׳ בחרב על חלליהם: גם קב לא תקבנו׳ גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן גם לי גם לך לא יהיה וכן גם בחור גם בתולה:

ויקר יי׳ קדמ׳ ויקר אלהי׳ תניין ויקר יי׳ ואיכין חד מן ה׳ זונין מתחלפין קדמ׳ אלהי׳ תניין יי׳

קב כל ליסל חס׳ בלא ואקוב נוהו פתאום

אעשרה תניין אתו לדבר סימן עשה דברו

ויקר יי׳ דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר: ויבא אליו והנו נצב על עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר יהוה: וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר: לא איש אל ויכזב ובן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה: הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה: לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל יהוה אלהיו עמו ותרועת מלך בו: אל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו: כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל: הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה: ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו: ויען בלעם ויאמר אל בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר יהוה אתו אעשה: ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר אולי ישר בעיני האלהים ואתה כען אדברנך לאתר אוחרן אם יהי רעוא מן קדם יי׳ ויאמר בלק אל בלעם לכה הלא מלליתי עמך למימר כל די ימלל יי׳ יתיה אעבד: ואמר בלק לבלעם ותלוטיה

ואנא אתמטי עד כא: ועברא מימר מן קדם יי׳ לבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק וכדין תמלל: ואתא לותיה והוא מעתד על עלתיה ורברבי מואב עמיה ואמר ליה בלק מה מלל יי׳: ונטל מתליה ואמר קום בלק ושמע אצית למימרי בר צפור: לא כמלי בני אנשא מימר אלהא בני אנשא אמרין ומכדבין ואף לא כעובדי בני בשרא דאנון גזרין למעבד ורתיבין ומתמלכין דהוא אמר ועביד וכל מימריה מתקיים: הא ברכן קבלית ואברכנה ליסראל ולא אתיב ברכתי מניה: אסתכלית לית פלחי גלולין ברבית יעקב ואף לא עבדי ליאורת שקר בישראל מימרא דיי׳ אלההון בסעדהון ושכינת מלכהון ביניהון: אלה דאבקנון מצרים תוקפא ורומא דילה: ארי לא נחשא צבן דישב לרבית יעקב ואף לא קסמיא רען ברבות בית ישראל כעדן יתאמר ליעקב וליסראל מה עבד אלהא: הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנטל לא ישרי באריעה עד דיקטול קטול ונכסי עממיא ירת: ואמר בלק לבלעם אף מילט לא תלוטנון אף ברכא לא תברכנון: ואתיב בלעם ואמר אתא כען ארבברנך לאתר אוחרן אם יהי רעוא מן קדם יי׳ ותלוטיה

אשרי אנוש יעשה זאת׳ אף כי אנוש רמה׳ כי תזכרנו׳ ויוכח לגבר עם אלוה: אלהיו עמו ה׳ וסימ׳ ולא ראה עמל בישר׳ יי׳ אלהיו עמו׳ ויתחזק שלמה באלהיו׳ בראותם כי יי׳ אלהיו עמו׳ מי בכם מכל עמו׳ והברו: ולישראל ז׳ וסי׳ נמסר בריש סדר וישמע יתרו: מה פעל ב׳ וסי׳ לישראל׳ צדיק מה פעל: הן ה׳ פתחין נמסר לעיל בהאי סידרא: לכה ד׳ מלאים בסידרא נמסר בריש סידרא: יישר ג׳ מלאים וסי׳ אולי יישר בעיני האלהים׳ ויישר הדבר דאבשלום׳ ויישר הדבר בעיני כל דהזקיהו:

ויסף משלו׳ הוא כתועפות ראם כלביא יקום: האזינה עדי׳ מגזרת עד וכן לא שבתם עדי והטעם כפול׳ וכן כמו בעור כוסף כמו למעינו מים׳ וטעם לא אים אל בעבור שאמר ויקבנו לי מפס וכבר אמר לא קבה אל: אמר ולא יעשה׳ אמרו: ודבר׳ דברה: הנה ברך לקחתי׳ פס הפועל כמו פס: וברך׳ פועל עבר והטעם והפס ברך ברכה ולא אשיבנה: לא הביט און׳ לפי דעתי כי מזאת המלה למד בלק לפלות נפי מואב במחנה ישראל והטעם כי אין הפס כבן אדם שיתנחם כי לא ראה און ביסראל והנה אם יהיה בהם און לא יקום דבר הפס כי כל דבריו הם על תנאי רק במקום שבועה וכן הנביא אומר רגע אדבר וזה טעם בדבר בלעם: ולא ראה עמל׳ הטעם כפול והוא אחי האון והטעם מה יביט האדם לעמל בסוף און והנה כל עת שלא הביט און ביעקב הפס עמו: ותרועת מלך בו׳ במחנה ישראל וזה ותקעתם תרועה: אל מוציאם ממצרים׳ וזה הפס שהוא עמו הוא תקוף והראה אותות במצרים: כתועפות׳ כמו קרני ראם ופירוש תועפות תוקף וכן ותועפות הרים לו נס יתכן היות פירושו וקרני הרי׳ וכסף תועפות לך פירושו וכסף תועפות הרים ואמר לו כמו ותרועת מלך בו והטעם שזה האל שם תוקף ל ליסראל וכל זה בעבור שהוא דבק בשם ולא יבקש כי אם מאתו כי אין להם מורך למנחש וקוסם: כעת יאמר ליעקב׳ כעת הזאת והטעם בכל עת יאמר להם בלי דעת נחוש: מה פעל אל׳ מה יפעל אל ומלת עבר בעבור היות כל דבר נגזר ואם הוא לעתיד כבר נגזר ב בתחלה וזה יאמר ליסראל בדרך נבואה שהוא האמת: ליעקב וליסראל׳ דבר כפול בנבואות וכן מראם שניר וחרמון: הן עם כלביא יקום׳ רמז כי ינצח מלכי כנען והקרוב אל הדעת הדבר הקרו׳ כמו מלחמת מדין שלא נשמע מלחמה כמוה שלא כדרך מזרע יסראל אחד ומתו חמשה מלכים ונפש אדם אשר לא ידעו משכב זכר היו שלשים ושתים אלף: ודם חללים׳ המלקות ואת כל חילם ועל דרך הדרש לא ישכב משה עד יאכל טרף וכן כתוב אחר תאסף אל עמך: ונקבותו

בעל הטורים

לא הביט און ביעקב׳ שלון אותיות חטופות כשמותיהן שם ס שבטים׳ הן עם הפסוק מתחיל בה״א ומסיים בה״א׳ שלא יעו׳ משה עד שיהרוג לה מלכי מדין׳ כאב

ותלושיה לי מתמן: ורבר בלק ית בלעם ריש רמתא דמסתכיא על אפי בית ישימון: ואמר בלעם לבלק בני לי הכא שבעא מרבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין ושבעא דכרין: ועבד בלק כמא די אמר בלעם ואסיק תור ודכר על כל מרבח:

וחזא בלעם ארי תקין קדם יי לברכא ית ישראל ולא הלך כזמן בזמן אלהין לקדמות נחשיא ושוי לקביל ענלא דעברו ישראל במרברא אפוהי: וזקף בלעם ית עינוהי וחזא ית ישראל שרן לשבטוהי ושרת עלוהי רוח נבואה מן קדם יי: ונטל מתליה ואמר אמר בלעם ברה בעור ואמר גברא דשפיר חזי: אמר דשמע ימרי מן קדם אל וחזי מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה: מה טבא ארעך יעקב בית משרך ישראל: כנחלין דמדברין כגינת שקיא דעל פרת כבסמיא דנציב יי כארזין דנציבין על מיא: יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי ויתלוט בעממין סגיאין ויתקוף מאגג מלכיה ותתנטל מלכותיה: אלהא דאפיקנון ממצרים תוקפא ורומא די ליה ייכלון בני ישראל נכסי עממיא סנאיהון ובבזרת מלכיהון ירתפנקון וארעהון יחסנון: ינוח ישרי בתקוף כאריא וכליתא דליית מלכו ריזרעזעניה ברוכך ירחם בריכין וליטך יהון ליטין: ותקוף רגזא דבלק לבלעם ושקפונין

ומקבותו לי, אין זה לשון ציווי כמו וקבנו אלא לשון עתיד אולי ייסר בעיניו ותקבל לי מסם מלדורם בלע"ז: ראש הפעור, קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה תחול עליהם מסם וכן כל החוזים בכוכבים רואים ואין יודעין מה רואים: וירא בלעם כי טוב וגו', אמ' אינו צריך לבדוק בהקבה כי לא יחפון לקללם: ולא הלך כפעם בפעם, כאשר עשה שני פעמים: לקראת נחשים, אולי יקרה יי' לקראתו, כדאמרו אמר רבה ולא רבה לקללם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו, כתרגומו: וישא את עיניו, בקש להבכי בהם עין רעה והרי יש לך שלש מדות עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה האמורי' למעלה: שוכן לשבטיו, ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יצא לתוך אהל חבירו: ותהי עליו רוח אלהים, עלה בלבו שלא יקללם: בנו בעור, כמו למעינו מים ומדרש אגדה שניהם גדולים מחבותיהם בלק בנו בכור, אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו בנבואות מנה בן פרס היה: שתום העין, עינו נקורה ומוכאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא כדי שיסתום ויסתום וינוב ורבותינו אמרו לפי שאמר ומשפר את רובע ישראל שהקבה יוסב ומוג' רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנולד הגדיק ממנה אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברי הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם ויש מ' מפרשים שתו' העין פתוח העין כמו שתרג' אנקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו שנומא באחת מעיניו היה: נופל ונגלי עינים, פשוטו כתרגומו שאין נראה עין אלא בלילה כשהוא שוכב ומגלגל כשהיה נגלה עין לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עין בקומה זקופה לפניו: מה טובו אהליך, על שראה פתחיהם שאינן מכוונים זה מול זה: משכנותיך, חניותיך כתרגומו, דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בייסודן שמקריבין בהם קרבנות לכפר עליהם: משכנותיך, אף כשהן חרבין לפי שהן מסכנן עליכם וחורבנן כפרה על הנפשות שנאמר כלה יי' את חמתו ובמה כלה ויצת אש בגין: כנחלים נטיו, שנאצלו ונמשכו לנטו' למרחוק אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדין מה היה בלבו לקלל כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותן קללו שביקש לומר כו' כדאיתא בחלק: כאהלים, כתרגומו לשון מור ואהלות נטע יי' בגן עדן, לשון אח' כאהלי נטע יי' כשמים המתוחין כאהל: נטע יי', נטיעה מצינו באהלים שנאמר ויטע אהלי אפדנו: מדלין, מבאר אותיו ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים, לשון הצלחה הוא זה כזרע הזרוע על פני מים: וירם מאגג מלכו, מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכותו, של יעקב יותר ויותר מיבא אחרית דור ושלמה: אל מוציאם ממצרים, מי גורם להם הגדולה הזאת אל המוציאם ממצרים בתוקף ורוש שלו יאכל את הגוים שהם צרין: ועצמותיהם, של צרים: ינרם, מנחם פתר בו לשון שבירה וכן לא גרמו לבקר וכן את חרסיה תגרמי ואני אומר לשון עצם הוא שמגדר הבשר בסביב והמות שבפנים ומעמיד העצם על עצמיותו: וחצי ימחץ, אנקלוס תרגם חצי של צרים חלוקה שלהם כמו בעלי חצים מדי בלגותא: ימחץ, לשון ומחצה וחלפה ריקתו שיחצו את חרצם ויש לפתור לשון חצי, ממש חצי של הקבה ימחץ בדמם של צרים יטבול ויצטבע בדמם כמו למען תמחץ רגלך ואינו זז מלשון מכה כמו מחצתי שהנבוא בלשם נראה כאלו מחץ וגנוע: כרע שכב כארי, כתרגומו יתישבו בתרצם בכח ובגבורה: ויסעו

ל' עלני הנביאים: כל מילל לא

ג' חס

קדמ' כאשר דבר

א

ט'

ב' ה'

ח' בלעם. ל"ת

ב' חס

ג' חס כלעם

ל'. ל'

ג' חס. ל'

ל'. ל'. ל'

ז' רפין. ל'

ל' ודנס. ל' חס'. ל' ומ"ל.

ב' לב

ל'. ל'. ל'

ל' ב' קמצין ול' פתחין. ל' ואל אריך אורר

ויקרבו בלק ובלעם לבמות הבעל ויעל בלק ובלעם בפר ואיל במזבח: ויבא בלעם לקראת נחשים ויבא אל המדבר פניו: וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים: וישא משלו ויאמר נאם בלעם בן בעור ונאם הגבר שתם העין: נאם שמע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים: מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל: כנחלים נטיו כגנת על נהר כאהלים נטע יהוה כארזים על מים: יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאגג מלכו ותנשא מלכותו: אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחצו ימחץ: כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך וארריך ארור: ויחר אף בלק אל בלעם

עשה אניות, ויעזב את יי' דאמון ג: וישת ז' וסי' נמסר בסדר ויצא: רוח אלהים ח' וסים נמסר בסדר ויקהל, משכנתך ג' חס' בליש' וסי' מה טובו אהליך, ומשכנתיו מלחה, קרבם בתימו לעולם: משכנותיך ג' וסי' מה טובו אהליך יעקב, מה ידידות משכנותיך, שלא אורך ואמתך: וזרעו ז' וסים' וזרעו יהיה מלא הגוים, וזרעו במים רבים, ועברי כלב היתה רוח אחרת עמו, העצב נבזה נפוץ, כל היום חונן ומלוה, נפשו בטוב תלין, נער הייתי: במים ז' וסי' נמסר בסדר מצורע: מלכתו ג' חס' וסי' וירם מאגג מלכו, ותכן מלכותו מאד ושלמה, בשנת מלכתו דירמיה: כארי ב' וסי' כרע שכב כארי, כארי ידי ורגלי כארו כתיב: קדמא לקדתיך תניין קראתיך, קדם' אשר מחזה, תניין מחזה שדי יחזה:

בעל הטורים

נאם הגבר. כמה גלות אין קרא גבר סדומה בלעם לעתרנגול. כמו שהתרנגול הוא נולד בלא בלעם רבע אמנו. וכמו שהתרנגול יודע העתים כן בלעם ידע לבוין השעה שהקבה כועס. וכמו שהתרנגול דרכו לעמוד על רגל אחד כן בלעם חגר בחתת מרגלו. מופל בשביל הערלה שהיא מאוסה לפני הקבה. יחזה. פיפל ונגלי עינים. מה אינו אלא מילה. מה טובו אהליך. לפי שיעקב הוא בהלל של מעלה ובהלל של מטה. בבקר הבנוך. שם תיבות בפסוק בנגב שם אהליים: פנה ונגעון נגלל שילה ובית העולמי שפים. כאהלים נטע יי'. עין של פטיש עקומה. כי בזה העולם אין לישראל נטישה. ק' קיימת. דק לעתיד לבוא. יזל מים בגיא ונגל מלך. שאין מוחין המלכי אלא על הכבר. אל מוציאו ממצרים. אחר זה כ' פעמים. לאחר שם שהוציאם תעבדים כן מוציאם לעתיד לבא מבין האומות. ע' עצמותיהם עין תלויה לאמר לך כי יעקוד שבעה עמוד. ולעתיד לבא כב אומות. וזה הוא הכל כב יחליש אלהי. כרע שכב יקימנו. ולאעלה אור הן עם בלבוא יקום ואחרי יתבאר לאעלה הקלים לבוא כי כן דרך התחלה יתנבר מעט בלבוא ואחר כך יתבאר. הולך כמו אחרי שהוא מתגבר והולך ובאלו הקלים אני לבוא שרמז גם כן שכב כארי. ביתי מאה. ובלבוא ביתי ויוסיע. שפני מאה כפני חתא וקני. ויוסיע כפני לבנה. מברך בריך ואוריך אריר בלעם שהיה בלבו לקללם. לפי הקללה ונחת בריך ברכותיו שם ויתן לך נבריך מ מברכיך ברוך ואוריך אריר עב כן לא אמר לו כלום לקללם. אחר אלא אמר לו ברוך לך: מנשך

כך

פר. סימן בלוש לייקף כרוש דבלק קרוי דבלעם נזוי דמשלי בכרמי דקהלת קלוי דבריאל כולהון קמצין וכל שאר פתחין בלא בחטפי קמץ ומוכיח כל יקבוהו לאם ובחטורת לאחריתי בחסר בחין אלפים אמום בר

נאם. קדמ' כאש שמע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה תניין כאש שמע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה בעינא דעת עלין מחזה שדי ומתחלפין בטעם

ויספק׳ מכה זו על זו: לעבור את פי יי׳, כאן לא נאמר אלהי כמו שאמ׳ בראשונה לפי שידע שנבאם בהקבה וכטרד: הולך לעמי׳, מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקבה מעליו: לכה איעצך׳, מה לך לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כו׳ כדאי׳ בחלק תדע שבלעם הסיח עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך׳, מקרא קצר הוא זה איעצך להכשילם וא׳ לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים: ומחץ פאתי מואב׳, התרגו׳ מפרש קוצר העברי ויקטול וכו׳: ויודע דעת עליון׳, לכוין שעה שכועס בה: אראנו׳, רואה אני שבחו של יעקב וגדולתן אך לא עתה היא אלא לאחר זמן: דרך כוכב׳, כתרגומו לשון דרך קשתו שהכוכב עובר כאן ובלע״ז דיסטינט׳, כלומר יקום מזל: ויקם שבט׳, מלך דודה ומושל: ומחץ פאתי מואב׳, זה דוד שנאמ׳ בו השכב אותם אריה וימל שני אריאלי מואב׳: ויקקר׳, לשון קורה כמו אני קרתי מקבת בור מוקדתם יקרוה עורבי נחל פ פולייר בלע״ז: כל בני שת׳, כל האומות שכולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון: והיה ירשה שעיר׳, לאויביו ישראל: וירד מיעקב׳, ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר׳, על מלך המשיח אומר כן שנאמר בו וירד מים עד ים: וירא את עמלק׳, נשתכל בפורענות של עמלק: ראשית גוים׳, הוא קדם את כלם לנלחם בישראל וכך תרגו׳ אונקלו׳ ואחריתו ליאבד בידם שנאמר תמח׳ את זכר עמלק: וירא את הקיני׳, לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק כענין שנאמר ויאמר שאול אל הקיני ונומ׳ הזכירו אחר עמלק נשתכל בגדולת שלו כי יתרו שנאמר בהם תרעתים שמעתים סוכתים: איתן מושבך׳, תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי הי׳ בעבת הבה נתחכמה לו ועתה נתישב באיתן ומעון של ישראל: כי אם יהיה לבער קין וגו׳, אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטי׳ ותהיה לבער ממקו׳ שנתישבת שם מה בכך: עד מה אשור תשבך׳, על היכן מגלה אותך שמא לחלא ואכור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגלות: ויסא

ויספק ד׳ חס׳ בליש׳ וסים׳ ויספק את כפיו׳, אם ישפק עפר שמרון׳ יספק עלימו כפימו׳, אם יוסיף על חטאתו פשע בינינו וישפק׳, וכל ליש׳ כתיב סמ״ך בס״ת כתיב ש״ן וסים׳ אם ישפק עפר שמרון׳ ובילדי נכרי׳ ישפיקו׳ בינינו ישפק׳, וכל אי׳ דכו׳ בש״ן בס״ב בסמ״ך וסי׳ פן יסיתך בספק׳ תחת רשע׳ ספקם: מנעך ב׳ וסים׳

ויספק׳ את־כפיו׳ ויאמר בלק׳ אל־בלעם׳ לך׳ קבה׳ לי׳ אלהי׳ עמך׳ ועתה הנני הולך לעמי׳ וכי איעצך לא תשמע אלי׳, וגם נמסר בו׳ וסי׳ ידע דעת עליון׳ טוב יי׳ למעז ביום צרה׳ ועתה שלח לי איש חכם וידע נגן: אשורנו ב׳ וסי׳ אשורנו ולא קרוב׳ ומגבעות אשורנו: איתן ג׳ וסי׳ איתן מושבך׳ אל נחל איתן׳ ורב עצמיו אתן כן כתיב חס׳: מושבך ג׳ וסי׳ משמני הארץ יהיה מושבך׳ איתן מושבך׳ כי יפקד מושבך: עד מה ד׳ וסי׳ אשור תשבך׳ יי׳ תאנף לנצח׳ יי׳ תסתר פניך׳ ולא אתנו יודע עד מה:

ויסבוק את כפיו׳, כמו ספקו עליך כפים: לכה איעצך׳, יש אומרי׳ הטעם על במות מואב זה דבר רחוק בעבור שאמר באחרית הימים והנכון בעיני שהוא כמשמעו אתן לך עצה שתדע מה תעשה׳ כי זה העם כן יעשה לעמך: ויודע דעת עליון׳, בדרך נבואה לא בקסם: הקרוב אלי כי זאת הנבואה על דוד ונאמר ולא עתה כי אחרי ארבע מאות שנה היתה: אשורנו ולא קרוב׳, הטעם כפול והמשל הוא כוכב ושבט: דרך ככב׳, יש דמות כוכבים דורכי׳ ברקיע שלא היו בתולדת ולא נודעו: ויקם שבט׳, מלכות והנכון בעיני כי מלת דרך שיראה בדרכו כטעם הכוכבים ממסילותם ורבים פירשוהו על המשיח והקדמונו׳ אמרו שבאריב בלבל הגוים והנה מואב ועמלק ואשור ועוד למה השלים וענו עבר רק היה ראוי להיות דרך כוכב בסוף משלו ואחרי דעת יחשבו כי המפרש דרך ככב על דוד הוא מכאן ביאת המשיח אבל המשיח אבל הלה כי המשיח מבואר הטב בנבואות דניאל כאשר פירשתי שהזכיר עמידת מלכי יון ויקום קול החשמונים ועמידת בית שני ושני המצור והגלות והישועה זה אחר זה ואין צורך לנבאה בעולם עם דברי משה שהוא העיקר אם יהיה נדחך בקצה השמים ושב יי׳ אלהיך את שבותך: ומחץ פאתי מואב׳, כן עשה דוד: ויקקר׳, כמו מקרקר קיר והטעם הולם הקיר כמו מסעף: בני שת׳, כמו בני אדם כי הוא העיקר כי נח מבני ב בניו היה ויאמר הינחקי כי פירושו על בני עמון גם מואב והטעם כפול גם אמר שהוא מ מנזרת וחשופי שת רמז לבמות לוט והוא רחוק בעיני כי השת הוא האחור שהוא כמו היסוד כמו כי השתות יהרסון ורבים פירשו כל בני שת מנזרת כי ה השתות והטעם כי יהרוס המדינות ואינו רחוק: והיה אדום ירשה׳, מנזרת ואם לא תוריסו והוא שם במשקל קח לך לבנה והוא תחת תאר השם כמו והיתה הארץ שממה וידוע כי נבדה יד דוד על אדום והר שעיר: וירד מיעקב׳, יקום רודה מיעקב: והאביד שריד מעיר׳, מכל עיר והטעם מאדום וזה היה יותר כי כן כתוב עד הכרית כל זכר באדום: וירא את עמלק׳, בדרך נבואה והמשל ראשית גוים ופירושו כי הוא הגוי הנלחם עם ישראל בראשונה ואחריתו על שיהיה אובד וכן היה בימי שאול שהמית מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק וזקן ורבים פירשו ראשית גוים כי הם יחשבו בראש הגוים ולא היה כן: וירא את הקיני׳, מספחת יתרו וכתוב המה הקינים וחבר הקני והמשל ושים בסלע קנך והטעם כמו כי אילו היה מושבך נבוה כקן העוף לא יגיעך: לבער קין׳, כמו ושבה והיתה לבער וכן כאשר יבער הנלל ובערת הרע ויקין הוא הקני׳, וטעם עד מה אשור תשבך כאומר עד מתי תשבך אשור לא יעזבך כי אם היתה לבער ואשור לשון נקבה והטעם מחנה וכן ותפול שבא ותקחם ותעלוך ישראל: ויסא

בעל הטורים

מנעך כ׳ במסל׳ והנה מנעך יי׳ מכבוד׳ אשר מנעך הייס מ מבוא בדמיס בשביל שמנעך מבוא בדמי׳ שלא להלנס על כן מנעך מכבוד׳ בנו בער׳ בער כתי׳ חס׳ ע״ג כי בבער תלעת שמאו לא דבריה עיתו שביבה׳ ויודע דעת עליון אמר כאן ויודע דעת עליון לפי שרבה לגלות יתרת המשיח׳ ומחץ פאתי מואב ויקרקר כל בני שת׳ קרקר כ״ת כ״ס דג דג כל דוד ו׳ וירד מיעקב כ׳ במס׳ ואיזה וירד מים על ים להיינו מלך המשי׳ שהתנבא על מלך ה המשיח׳ וירא את עמלק ויאש משלו ויאמר ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי עובד׳ ראשית גויים בני׳ שנלחם כישראל׳ מושבך כ׳ במס׳ איתן מושב׳ ומשמני הארץ מושבך׳ ונפקדת כי יפקד מושבך׳ אעפ שאיתן ומשמני הארץ מושבך יפקד מושבך׳ כי יוסא אשור ויסבך׳ עד מה אדבעה כמ׳ עד מה יי׳ תשכחני נצח׳ עד מה יי׳ תסתיר פניך׳ ולא אתנו יודע עד מה על גלות אשור׳ עד מה יי׳ תשכחני נצח׳ ותסתיר את פניך מתני׳ כי אין אתנו יודע עד מה שיאחר לי מה ישוכו גלות אשור׳ כי אף כשחזרו גלות יהודה ובניתין לא חזרו עשרת השבטים׳ ויסב

ויסף משלו ויאמר. הוא וכיס מיד כאשר הזכיר אשור אמר גם יבא
את עינוה אשור ועבר עמו והטעם העברים עינבה אשור כי הקינים היו לריס עם
ישראל וכי המתרגם ארמית ידוע רק אין מנהג הכתוב להזכיר עבר בלא נהר. יש
מבארים וכיס לשון רבים מגזרת וכי אליר ויש אומרים שפי כמו וכנשו כיס את
חייס כי דמס לכיס עינוס אלס
מיראתו. ונעם אין מי יחיה משומו
ל הטעם על מלך אשור שסס כבשו
כימו אל וכן כתיב בספר ישעיה אז
טעמו מי יחיה מהגזרות שסס אל
בעולם על ידי אשור כי מלך אשור
נגף את כל הגוים כי כן כתוב:
וכתים. מבני יון כי כן כתוב ויתכן
להיות רמז למלכות יון הרשעה
וכבר ביארתי בספר דניאל כי
מלכות יון וכתים אחת היא והיא
החיה השלישית ברואיה: ויד
כתים. מומקום כמו על יד הירדן
ויד תהיה לך: וגם הוא. כתים
שהוא שם יחיל ואם הוא על מספר
לשון רבים והעד ובני יון אליפה
ותרשים כתים: ויקש. בלעם כי
שוכב היה ותרדמה כפלה עליו וכן
אמר נופל ונגלו עינים: בשטים.
כי כן כתוב ויחנו על הירדן מבית
הישימון עד אבל השטים והבל
בערבות מואב כי לא זזו משם
גם יהושע משם שלח מרגלים
ולפי דעתי כי ויחל מהבנין ה
הכבד המוסף: ויסתחוו. ישראל
ובנות מואב: ויצמד ישראל.
מגזרת צמד בקר והטעם ה
הנשים והנה נצמדו עמם לדת
פעור: והוקע אותם. הטעם
על הנצמדים והעד שהוא כתוב
ויאמר משה אל שופטי ישראל:
והוקע אותם. כמו ויוקיעום
בהר כדברי המתרגם ארמית
והעד נגד השמש והטעם ב
בגלהסיא כמו לעיני השמש
הזאת: הרגו איש את אנשיו.
הטעם מאי זה שבט יהיו ויהוע כי
הרגו ואם לא הזכיר הכתוב:
ויקרב אל אחיו. כתב למשפחתו:
והמה בוכים. מתפללים לשם:
וירא פנחס. כאשר ראה פינחס
כן קם מתוך העדה שהיתה
בחצר אהל מועד ויש בכאן שלה
ויתכן להשיב שכבר נצמד זמרי
בעדים: אל הקבה. כמו אל
האהל וכן קרוב בלשון קדר ואם
יש מעט הפרש בין צורת האהל
והקבה: וידקור. כמו
ודקרני בה: אל קבתה. בקובה
שהיתה שם עם אחי זמרי ויש
אומרים כי קבתה מגזרת הזרוע
והלחיים והקובה וגם יש לדק
דרש שנעשו י' נסים לפנחס לא
הכתוב לא הזכירם:

בעל הטורים

ויאמר לקחומו ולא אמר הלך לדרכו ם שנטרד מדרכו וילך לגיהנם. בשטים. לשון כי תשטה אשתו ויחל הוגם מלמד ם שנתחללו מקדשיהם. רבים חללים בנית זה שניים. בעל פעור בעל בגימט נוקה. וכנגד ההכל והכלו. ויקח רמח. אותיות חרם שעשאן חרם:

השיב את חמתי מעל בגימט זהו את התלאך של אף ושל חמה. בקנאו את קנאתי. תנין על הקוף לוקח שעטרו על שקנאת לוי. ג' פעמי קנאה. כנגד שלשה עבירות שנעשו לזמרי ויסתחוו ויצמד. לכן סני פסוקי מתחילין הכא ואחיך לכן אתון לבני ישראל. וזה אל הלה בתרי גן בגיגל אחותי כלה. נתתה אתם קרבנים לאלו ואתם פרנסים בעריות: לכן

בקנאו קל הגין להקל על הלשון

והטעם כי הוא קנא בקנאו וכתוב
על השם כי הוא אל קנא בעבו ולולי
הוא שקנא הייתי מכלה כל ישראל
בדבר בקנאתי: את

ונטל מתליה ואמר ווי לחיביא
דיחון כד יעביד אלהא ית אלין:
וסיען יצטרחן מבתאי ויענון
לאתור וישתעבדון לעבר פרת
ואף אנון לעלמא ייבדון:
וקם בלעם ואזל ותב לאתריה
ואף בלק אזל לאורחיה:
ויתיב ישראל בשטין ושרי
עמא למטעי בתר בנת מואב:
וקראן לעמא לדבחי טעותהון
ואכל עמא וסגידו לטעותהון:
ואתחבר ישראל לבעלא פעור
ותקיף רוגזא דיי בישראל:
ואמר יי למשה דבר ית כל רישי
עמא ורון וקטול דחיב קטול
קדם יי לקביל שמשא ויתוב ת
תקוף רוגזא דיי מישראל:
ואמר משה לדייני ישראל קטולו
גברי גברוהי דאתחברו לבעלא
פעור: והא גברא מבני ישראל
אתא וקריב לות אחוהי ית
מדיניתא לעיני משה ולעיני כל
כנישתא דבני ישראל ואנון בכן
בתרע משכן זמנא: וחזא
פנחס בר אלעזר בר אהרן כהנא
וקם מגו כנישתא ונסיב רומחא
בידיה: ועל בתר גברא בר
ישראל לקבתא ובזע ית תרויהון
ית גברא בר ישראל וית אתתא
למעהא ואתכלי מותנא מעל בני
ישראל: והוו דמיתו במותנא
עסרין וארבעא אלפין:

פרשה

ומליל

יי עם משה למימר:
פנחס בר אלעזר בר אהרן כהנא
אתיב ית חמתי מעל בני ישראל
בדקניה ית קנאתי ביניהון ולא
שיצאתי ית בני ישראל בקנאתי:

ומסר גם בסדר כי תשא: וישב ט' רפין וסי' והוקע אותם ליי' נגד השמש, ודברו השטרים אל העם,
ומי האיש אשר נטע כרם, אשר ארש אשה, ויספו השטרים לדבר, שלהו ארת ארון, ויקצפו עליו שרי
פלשתים, וישלח אליו אלישע מלאך, יעזב רשע דרכו, עתה עם לבבי לכרות ברית, עתה אל תקשו ערפכם,
וילכו הרצי' באגרות, וישב העפר על הארץ, יתגרה ובניו יתגרו ואספו, וישב ארצו ברכוש גדול: ויקרב יא וסי'
ויקרב משה את אהרן, את האיל השני, את איל העל, את בני אהרן, את המנח, את קרבן הע', אל אהיו את
המדינית, את יש לשבטים, את משפחת יהודה ב' בו, ויקרב את ביתו לגברים, את המחנה לענלון מלך מואב:
בכים כלם חס' בסב מל וסים' וכל הארץ בוכים קול גדול, כי בוכים כל העם: ויהיו המתים חד מן יא זונין
מן ב' בענין קדם' רביע ותגיין זקף וסים' נמסר בסדר צו:

ויבא אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והם בכים פתח אהל מועד: ויראו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: והיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף:

ד"ק מנ"ח סימן ותיבות אלף תנ:

פרשה

וידבר

יי אל משה לאמר:
פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי:

בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטים אבי אמו ענלים לעז והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: בקנאו את קנאתי. בנקמו את נקמתי בנקמו את הקנא שהיה לי לקנוא כל לשון קנאה הוא מתחלה לנקום נקמת דבר אמרינמלנו בלעז: את

ויבא אל אחיו. כאשר נצמד זמרי בעדים: אל הקבה. כמו אל האהל: אל קבתה. כמו הלחיים והקובה כיון בתוך זכרות אל זמרי ונקבות אלה ורחו כולם אלא לחכם הדרש והדבה נסים נעשו לו וכו' כדאיתא התם: חסלת וירא בלק

פינחס

פינחס. ל' לפ' וכלם מלאי' במלא חס' חסרי יפנחס בהכ' ויוסף לו ויל בקנאתו לאלהיו

משמו. נחס' וחדא מלה. ועכנו לה פסי דמיין מסורת מכא ומכא ומלה ביניהון

כה

ויאמר אל משה. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר הנו מי יחיה משומו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את הלה אלא יסים עליו הנוזר את הלה שיעמוד סניחליב ויבלבל את כל האומות ועוד יבאו כיס מיד כתים ויעברו כתיים שהן בני יון בבירכיות גדולות על אשור: ועבר אשור. ועבר אותה שבעבר הנהר: וגם הוא עדי אבד. וכן פירש דניאל עד דקטילת חיותא והובד גשמה: כיים. שפיכות גדולות כדכתיב וכי אדי' ובורכי רבתא: בשטים. כך שמה: לזנות את בנות מואב. על ידי עצת בלעם כ כדאיתא בחלק: ויסתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליה ואומר לה השמיעי לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה: פעור. על שם שפוערין לפניו כי הטבע ומוצאין רעי זו היא עבודתו: ויחר אף יי' בישראל. שלח בם מגפה: קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור: והוקע אותם. את העובדים: והוקע. היא תלייה כמו שמצינו בבני שאול והוקעמום ליי' ושם תלייה מפורשת עד בסקילה וכל הנסקלי' כתלין: כנגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה השמש מודיע את החוטאים הענן נקבל מכנגדו והחמה זורחת עליו: והנה איש מבני ישראל בא. כתקבצו שבטו של שמעון אבל זמרי ם שהיה נשיא שלהם אמרו לו אנו כידונין במיתה ואתה יושב כו' כדאיתא באנו הן הנשרפין בסנהדרין: את המדינית. כזבי בת צור: לעיני משה. אמרו לו משה זו אסורה לו מותרת אם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך כו' כדאיתא התם: והמה בוכי. כתעלמה ממנו הלכה נעו כולם בבכיה ביגל עמל משה כנגד שנים רבות שנאמ' ויטחן עד אשר דק וגו' וכאן רפו ידיו אלא כדי שיבא פנחס ויטול את ה הרלוי לו: וירא פנחס. ראה מעשה וזכרי הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו אמר לו קליינא דאגרתא ליהוי ברוכיא מיד ויקח בידו וגו': אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו הלחיים והקובה כיון בתוך זכרות אל זמרי ונקבות אלה ורחו כולם אלא לחכם הדרש והדבה נסים נעשו לו וכו' כדאיתא התם:

את בריתי שלום׳ שתהא לו לברית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב״ה שלומותיו: והיתה לו׳ בריתי זאת ברית כהונת עולם שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולדו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה ע״כ וכן שנינו בזבחים לא נתכהן פינחס על שהרגנו ל׳ לומרי׳ לאלהיו׳ בשביל אלהיו כמו המקנא אתה לי ו׳ ונקנאתי לבין בשביל בין: ושם איש ישראל׳ במקום שייחס את הכליון לשבט י׳ ייחס את הרשע לנחלי׳ נשיא בית אב׳ לשמעוני׳ לאחל מחמשה בתי אבות שהיו לשבט שמעון׳ לא להודיע שבחו של פינחס שאע״פ שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לאלהיו׳ הוא לכך הודיעך ה׳ הכתוב׳ מי הוא המוכה: ושם האשה המוכה וגו׳ להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו בת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל: לאם אומות׳ אחל מחמשת מלכי מדין את אוי ואת רקם ואת צור וגו׳ והוא היה חשוב מכולם שנאמר לאם אומות׳ ולפי שנהג בזיון בעצמו ל׳ להפקיר בתו מנאו שליטי׳ בית אב׳ חמשת בתי אבות היו למדין עיפה ועפר ו׳ וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחל מהם: צרור׳ כמו צרור שמו׳ לשון הווה עליכם לאויב אותם: כי צוררים הם לכם׳ על דבר פעור שהפקירו בנותיהן לזנות כדי להטעותכם את פעור׳ ואת מואב לא היה לה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם כדאמרי׳ בבבא קמא: ויהי אחרי המגפה וגו׳ מפני לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו הרגו בהן והוא מוכה אותן לידע מכין המותרות׳ דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו במנין עכשו שקרב למות ולהחזיר אותו מחזירן במנין: לבית אבותם׳ על שבט האב יתיחסו ולא אחר האם: וידבר משה ואלעזר הכהן אתם׳ דברו עמם על זאת שנוה המקום למנותם: לאמר׳ אמרו להם צריכין אתם ליתנות: מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו׳ שיהא מניכם מבן עשרים שנה ומעלה שנ׳ כל העובר על הפקדי׳ וגו׳: משפחת החנוכי׳ לפי שהיו האומות מבזין אותם מה אלו מתיחסין על שבטיהן שבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיה׳ אם בנוסף היו מוסלי׳ קל וחומר בנשותיהם לפיכך הטיל הקב״ה שמו עליהם הא מכל זה ויוד מכל זה לומר מעיד אני עליהם שהן בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד שבטי יה עדות לישראל אם זה העיד עליה׳ לשבטיהם לפיכך בכולם כתב החנוכי הכלולי אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יוד בראש והא בסוף:

ושם ג״ר פ״ו וסי׳ נמסר בסדר בראשית: הכה ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מלא וסי׳ אשר הכה את המדינית׳ הכה אפרי׳ שרשם יבש׳ הוכה כעשב ויבש דרך מלא וא׳ והוכה ומת: המכה ב׳ קמצי׳ ובטעם תביר ובענינא וסי׳ ושם האשה המכה׳ כי צוררים הם לכם: שאו ב׳ ריש פסו׳ וסי׳ שאו את ראש כל עדת בני ישראל׳ והברו שאו את ראש

לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי
שָׁלוֹם׃ וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו
בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא
לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃
וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה
אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶן־סָלוּא נְשִׂיא
בֵּית־אָב לְשִׁמְעֹנִי׃ וְשֵׁם הָאִשָּׁה
הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צור רֹאשׁ
אֻמּוֹת בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הִוא׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם׃
כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־
נִכְּלוּ לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר
כָּזְבִּי בַת־נָשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה
בְּיוֹם הַמַּגֵּפָה עַל־דְּבַר פְּעוֹר׃ וַיְהִי
אַחֲרֵי הַמַّגֵּפָה פ
א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר
בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ שְׂאוּ אֶת־
רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם
כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל־יַרְדֵּן יְרִחו לֵאמֹר׃ מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃ רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי
רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֻכִי לְפַלּוּא
מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי׃ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת
הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי׃
אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ
פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים א
אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלִשִׁים׃

ג׳ זוטא והיא חד מלא מלות קטנות׳ ר׳

ג׳ רפ׳ ל׳ ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מ׳ ל׳

ל׳ קמיצין ובטע תביר בענין

ל׳ טל מ׳ ל׳ בתיל׳ ל׳

ל׳

ל׳ בענין׳

ל׳ ר׳ ל׳ ר׳ ל׳ ר׳

אשר הצו׳ את ישראל על משה: בהצותם׳ את העם אל יי׳: הצו׳ הציאו את ישראל לריב על משה לשון הפעלו: ויהיו לנס׳ לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק על הכהונה: ובני קרח לא מתו׳ הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגהינם ויושבו שם: לזרח׳ הוא מחר לשון מורה אבל משפחת אחד בטלה וכן חמש משבטו בנימין שהרי בעשרה בניו ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומבארתי בתלמוד ירושלמי שבשמת אהרן נשתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם שמנה מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר ובני ישראל נסעו מבאר׳ בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא בהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמנה מסעות יש ל למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגומם שבע מ משפחות ומבני לוי נכלו ארבע משפחות משפחת שמעי ו ועזיאלי ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא מ משפחת הקרחי ו והרביעית לא ידעתי מה היא ול׳ תבחומא דרש שמתו במנפה בדבר בלעם אבל לפי החשבון שחסר משבט שמעון בימין זה מימין הראשון ש שבמדבר סיני נראה שכל עשרים וארבעה אלף נכלו משבטו של שמעון: לאזני׳ אומר אני שזו משפח׳ אבנון ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו: ליאוב׳ הוא יוב האמור ביולדי מצרים כי כל המשפחו׳ נקראו על שם יורדי מצרים והמולדים משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ מ ממשפחות אפרים ו ומנשה שנולדו כולם במצרים ואחר ונעמן בני בלע בן בנימין ומבארתי ביסודו של ר׳ משה הדרשן שיולדה אמן למצרים שהיתה מעובדת מהם לכך נחלקו למשפחות כ כאחרון וחמול שהיו בני בנים ליהול׳ וחבר ומלכיאל שהיו בני בני׳ של אשר ואם אנדה היא הרי טוב ואם לא אומר אני שהיו לבלע בני בני׳ הרבה ומשני׳ הללו אחר ונעמן יצאה מכל אחד משפח׳ רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ו ותולדות השנים הללו נקראו על שמם וכן אני אומר בבני מכיר שנחלקו למשפחות כ אחרון וחמול שהיו בני בנים ליהול׳ וחבר ומלכיאל שהיו בני בני׳ של אשר ואם אנדה היא הרי טוב ואם לא אומר אני שהיו לבלע בני בני׳ הרבה ומשני׳ הללו אחר ונעמן יצאה מכל אחד משפח׳ רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ו ותולדות השנים הללו נקראו על שמם וכן אני אומר בבני מכיר שנחלקו לשתי משפחו׳ אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם בלעד בנו חמשה

שמעון ז׳ בטעם זרקא בעניין יסי׳ זאב׳. יש אב׳ זרוק

גד ז׳ בטע׳ זרקא בעניין זאב׳ יש אב׳ זרוק סימן

בני יהוד׳ כ׳ בטע׳ ר״פ בעניין יהודה יוסף

אבן עזרא

בעל הטעמים

אשר הצו׳ כטעם כי יצאו אנשים׳ ואת קרח׳ פירשתיו: ויהיו לנס׳ כמו ויהיו לאות לבני ישראל: ובני קרח לא מתו׳ והעד שמואל ובניו ובני בניו שהם המשוררים והם הנקראים ה הקרחים לבני קרח מצמוד נס בתורה כתוב משפחת הקרחי והזכיר הכתוב ובני קרח עם בני ראובן בעבור כי בני דתן ואבירם גדולים וקטנים מתו והנה רעת דתן ואבירם קשה מרעת קרח: הימני׳ אל תבקש דקדוק בשמות וכן מן פיה פוני ומן לשופם השופמי לימנה משפחת הימנה ואתנו הימני כמו מן בריעה בריעי ואבי ושוני חסר יוד היחס אל זה יוד היחס ושל השם חסר והוא הנכון ואחר ראובן שמעון וגד החוזי׳ עלת דק מנשה קודם אפרים ובמדבר סיני הפוך והנכון שזה בעבור מספרם כי בני אפרים יוסיפו על בני מנשה במדבר סיני שמונת אלפים ושלש מאות ובערבו׳ מוחב יוסיפו בני מנשה על בני אפרים עשרים אלף ומאתים ואין זכר למשפחות ח חמשה בנים לבנימין והם בכל וגרה ונעמן ורחם ואחיד׳ אחיים

מסרה

יהודה ג׳ בטעם׳ וסימ׳ ראוב׳ במר ישראל׳ ובני יהודה למשפחתם׳ בני יוסף למשפחתם: אלה ו׳ רפ בטעם תביר בענין וסי׳ גד יהודה יששכר זבולן אשר נפתלי׳ וחד מצעות פסו׳ אלה משפחת דן׳ וסי׳ כל היכא דאיכא בעניין אלה משפחת פלוני משפח׳ בני פלוני דסמיך לפקודיה׳ אז למשפחתם אלא בתביר והם ו׳ וסימ׳ ישנ אזני׳ ואפרים יוצא מן הכלל: ג׳ בטעם שופר ופשט בענינא וסי׳ יששכר דן נפתלי׳ שדן סי׳: ו׳ פסוקים דכל תיבותיהן אית בהון שין וסי׳ לישוב משפח׳ הישובי׳ לשמרון משפחת השמרני׳ ואשריאל משפחת האשריאלי׳ ושכם משפחת השכמי׳ שם ארפכשד שלח׳ שיר השירים אשר לשלמה:

ובני פלוא אליאב חד מן יד פסוקי׳ מן ג׳ ג׳ מלין וסי׳ נמס׳ בסדר תצוה: בני פלו׳ ז׳ בטעם׳ זרקא וסי׳ בני שמעו׳ למשפחתם׳ בני גד למשפחתם׳ ויהיו בני יהודה׳ בני זבולן למשפחת׳ אפרים למשפחת׳ בנימן׳ אשר׳ וסי׳ זאב ישאב זרוק: הצפוני ב׳ בתרי לישני מלאים וסי׳ לצפון משפחת הצפוני׳ ואת הצפוני ארחיק: בני

ובני אליאב: ובני פלוא אליאב: ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי בנשתא דאתכנשו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצותם׳ דקרח באתכנושיהון על יי׳: ופתחת ארעא את פומה ובלעת יתהון ית קרח במותא דכנשתא כד אכלת אשתא ית מאתן וחמשין גברא והוו לאות: ובני קרח לא מיתו: בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין: לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול: אלין זרעית שמעון עסרין ותרין אלפין ומאתן: בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני: לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי: לארוד זרעית ארודי לאראלי זרעית אראלי: אלין זרעית בני גד למנייניהון ארבעין אלפין וחמש מאה: בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנען: והוו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח: והוו בני פרץ לחצרון זרעית חצרון לחמול זרעית חמול: אלין זרעית יהודה למנייניהון שבעין ושתא אלפין וחמש מאה: בני יששכר לזרעיתהון תולע זרעית תולע לפוה זרעית פוני: לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית שמרון: אלין זרעית יששכר למנייניהון שתין וארבעין אלפין ותלת מאה: בני זבולון לזרעיתהון לסרד זרעית סרד לאלון זרעית אלון ליחלאל זרעית יחלאלי:

ובני אליאב: ובני פלוא אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצותם׳ על יהוה: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: ובני קרח לא מתו: ס בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי לימין משפחת הימיני ליכין משפחת היכיני: לזרח משפחת הזרחי לשאול משפחת השאולי: אלה משפחת השמעני שנים ועשרים אלף ומאתים: ס בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי משפחת החגי לשוני משפחת השוני: לאזני משפחת האזני לערי משפחת הערי: לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת הארראלי: אלה משפחת בני גד לפקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות: ס בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן בארץ כנען: ויהיו בני יהודה לשלה משפחתם משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי: ויהיו בני פרץ לחצרון משפחת החצרני לחמול משפחת החמולי: אלה משפחת יהודה לפקדיהם ששה ושבעים אלף וחמש מאות: ס בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפוה משפחת הפוני: לישוב משפחת הישובי לשמרון משפחת השמרני: אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה וששים אלף ושלש מאות: ס בני זבולון למשפחתם לסרד משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאלי:

ולפסוקי׳ מן ג׳ ג׳ מלין

קרואי׳ ל ק

ל׳ ל

ל׳ ל׳ ל׳

ואפרים ה׳ וסי׳ ואפרי׳ לא הוריש את ישבי׳ בבכי יבאו ובתחנוני׳ כאשר ראיתי לצור תניינא דפסוק׳ עגלה מלומדה׳ וענה נאום ישראל׳ זכל מנשה ואפרי׳ דכוו׳: ו׳ פסוקין דאית בהון מלין דדמיין בשמהן ומתחלפין באתיהון וסי׳ וצלפחד דפנחס מחלה ונועה חגלה מלכה ותרצה׳ מוחמו וסי׳ וכן צלפחד דיהושע׳

אֵלֶּה מִשְׁפַּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם ז׳ נטע׳ בעינין לפ
שִׁשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
ס בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם ל׳ נטע׳ לפ בעינין יהודה יוסף׃ ל
מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר
מִשְׁפַּחַת הַמָּכִירִי וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת־ ל ומ׳ ל
גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי׃
אֵלֶּה בְנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת ל
הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי׃ ל ומ׳ ל
וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׂרִאלִי וְשֶׁכֶם
מִשְׁפַּחַת הַשְּׁכְמִי׃ וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת
הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֵפְרִי׃ ל ומ׳ ל
וְצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָנִים
כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת צְלָפְחָד
מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃
אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם מיחמו׳ סימן׳ ג׳ רפ׳ נטע׳ בעינין נחל ואלה בני שותלח
וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת׃
אפרים לה ס אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם ז׳ נטעס בעינין זאב׳ ישלב זרוק סימן׳
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת ל
הַשּׁוּתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבַּכְרִי ל וחס׳
לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי׃ וְאֵלֶּה בְנֵי
שׁוּתֶלַח לְעֵרָן מִשְׁפַּחַת הָעֵרָנִי׃ אֵלֶּה ל
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם כל לחס כמלת ראשי האבות לפקודיהם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
בנימן ס בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם ז׳ נטע׳ בעינין זאב׳ ישלב זרוק סימן׳
לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבֶּלַעִי לְאַשְׁבֵּל מ ל סוס גבל
מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת ל ומ׳ ל
הָאֲחִירָמִי׃ לְשׁוּפָפָם מִשְׁפַּחַת ל ומ׳ ל
הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי׃ ל ומ׳ ל
מ וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אַרְד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת ל
הָאַרְדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי׃ אֵלֶּה ל סוס גבל
בְּנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם
חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
אלה בני ס אֵלֶּה בְנֵי־דָן כל לחס פסיקת דעינין כני פנוני בתב אלה בני אפרים דן אל סימן׳
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשוּחָם מִשְׁפַּחַת ה
הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן ל
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ כָּל־מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי כל לחס ונכילי חס כמה
לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ ס בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם לִימְנָה
מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לִישְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃

אֵלֶּה בְנֵי אֶפְרַיִם׃ בְּבְנֵי אֶפְרַיִם כְּתִיב אֵלֶּה עַל שֵׁם אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ שִׁינָּה הַמְּקַבֵּץ וְרָכַשׁ שֶׁעֲשָׂה שְׁנֵי עֲגָלִים׃ וְלָכֵן כְּתִיב בְּלָא אֵלֶּה בְּבְנֵי דָן עַל שֵׁם וַיִּתֵּן לוֹ אֶת הַלָּחֶד בְּדָן׃ לְסִפּוּפוֹ מִשְׁפַּחַת הַסּוּפָתִי הָיָה לוֹ לוֹמַר הַסִּפּוּפִתִי רְמָז שֶׁמֵּת בְּיָמִין כְּעֵשָׂו שֶׁל נַחַשׁ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי הוּא יְסוֹפֶךָ רֹאשׁ׃ וְיֵשׁ כָּל כָּכָל תּוֹכָה וְתוֹכָה לוֹמַר שֶׁהָיָה לוֹ שָׁם אֶלָּא אֵלֶּה עַל לָחוּץ בְּעִבְרִית וְסָף׃ עוד

אֵלֶּה מִשְׁפַּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם
שִׁשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֵיתָהוֹן
מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ בְּנֵי מְנַשֶּׁה
לְמָכִיר זַרְעֵית מָכִיר וּמָכִיר אוֹלֵיד
יַת־גִּלְעָד לְגִלְעָד זַרְעֵית גִּלְעָד׃
אִלֵּין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זַרְעֵית
אִיעֶזֶר לְחֶלֶק זַרְעֵית חֶלֶק׃
וְאַשְׂרִיאֵל זַרְעֵית אַשְׂרִיאֵלִי וְשֶׁכֶם
זַרְעֵית שֶׁכֶם׃ וּשְׁמִידָע זַרְעֵית
שְׁמִידָע וְחֵפֶר זַרְעֵית חֵפֶר׃
וּצְלָפְחָד בַּר־חֵפֶר לָא־הֲוָוֹ לֵיהּ
בְּנִין אֶלָּהֵן בְּנָן וְשׁוּם בְּנָת צְלָפְחָד
מַחְלָה וְנוֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃
אִלֵּין זַרְעֵית מְנַשֶּׁה וּמִנְיָנֵיהוֹן
חַמְשִׁין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃
אִלֵּין בְּנֵי־אֶפְרַיִם
לְזַרְעֵיתְהוֹן לְשוּתֶלַח זַרְעֵית שוּתֶלַח
לְבֶכֶר זַרְעֵית בֶּכֶר לְתַחַן זַרְעֵית
תָּחַן׃ וְאִלֵּין בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֵרָן
זַרְעֵית עֵירָן׃ אִלֵּין זַרְעֵית בְּנֵי־
אֶפְרַיִם לְמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וּתְרֵין
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה אִלֵּין בְּנֵי־יוֹסֵף
לְזַרְעֵיתְהוֹן׃
בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֵיתְהוֹן לְבֶלַע
זַרְעֵית בֶּלַע לְאַשְׁבֵּל זַרְעֵית אַשְׁבֵּל
לַאֲחִירָם זַרְעֵית אֲחִירָם׃ לְשׁוּפָפָם
זַרְעֵית שׁוּפָפָם לְחוּפָם זַרְעֵית ח
חוּפָם׃ וַהֲוָוֹ בְנֵי־בֶלַע אַרְד וְנַעֲמָן
זַרְעֵית הָאַרְדִי לְנַעֲמָן זַרְעֵית נַעֲמָן׃
אִלֵּין בְּנֵי־בִנְיָמִן לְזַרְעֵיתְהוֹן ו
וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין
וְשִׁית מְאָה׃
אִלֵּין בְּנֵי־דָן לְזַרְעֵיתְהוֹן לְשוּחָם
זַרְעֵית שוּחָם אִלֵּין זַרְעֵית דָּן
לְזַרְעֵיתְהוֹן׃ כָּל־זַרְעֵית שוּחָם
לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבַּע אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה׃
בְּנֵי אָשֵׁר לְזַרְעֵיתְהוֹן
לִימְנָה זַרְעֵית יִמְנָה לְיִשְׁוִי זַרְעֵית
יִשְׁוִי לְבְרִיעָה זַרְעֵית בְּרִיעָה׃

בעל הטעים

ותקרבנה בנות צלפחד מנ״ווו סי׳ מחלה נעה וחגלה ומלב׳ ותרצ׳ ותהיינה בנות צלפחד סתווו סי׳ מחלה תרצה׳ וכן הוא דפנחס ודיהושע מוחמו סי׳ ודותקרבנה מנ״ווו סימן׳ דותהיינה סתווו סי׳: אלה בני אפרי׳ ד׳ סימן גלעד אפרים בנימן דן אלה בני דיש׳ פסוקי׳ ושארא בני: לשותלח ל׳: השותלחי ל׳:

ושם בת אשר סרח, לפי שהיתה קיימת בחיים מנחה כאן: לאלה תחלק הארץ, ולא לפחותים מבן עשרים ועליו שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו וסבע חלקו ולא נטלו חלק בארץ אלא אלו שם מאות אלף ואלף ואם היו לאחד מהם שפה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו: לרב תרבה נחלתו, לשבט שהיה מרובה באכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקדש כמו שמפורש בנבא בתרא, אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקדש אם שבט פלוני עולה תחוס פלוני עולה עמו והשבטים כתובים בשנים עשר פתקין ושנים עשר נ נבולים בשנים עשר פתקין ובללום בקלפי והנשיא מכנים ידו ל לתוכה ונוטל שנים פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של נבול המפורש לו והגורל עצמו היה מוח ואומ' תני הגורל עליתי לנבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נתחלקה הארץ במדה לפי שים נבול משובח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמי: לשמות מטות אבותם, אלו יוצאי מצרים שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיי' יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את ה החיי' כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בני' בארץ הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה וזהו שנאמ' לשמות מטות אבותם יוצאו אחר שנטלו הבנים חלקה לפי ה האבו' שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקה למנין יוצאי מצרי' לא היו נוטלין אלו הל' אלא ב' חלקים עכשו נטלו ל' חלקים: על פי הגורל, הגורל היה מדבר מניד שנתחלק' ברוח הקדש וכן הוא אומר ויתנו לכלב את חברון על פי יי' לכך נאמר על פי יי': אך בגורל יצאו יהושע וכלב ואומר על פי יי' נתנו לו את העיר אשר שאל: מטות אבותם, יצאו גרים ועבדים: אלה משפחות הלוי, חסר כאן משפחת ה השמעי והעמיאלי ויקבת מן היצהרי: אשר ילדה אותה ללוי, אשתו ילדתה במצרים ואין הולדתה במצרים כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מנין שבעי' שהרי בפרטן לוי אתה מונה אלא שמים ותשע: כי לא התפקדו בתוך בני ישראל, מה טעם כי לא נתן להם נחלה והמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר אים לפי פקודת יותן נחלתו: לחיות מנין בני עשרים שנה ובאלה

שבע מאות ראובן ושבע מאות ושלשים. כפתלי שבע מאות ושלשים שיין שמו קודמו.

אבן עזרא

יחלק את הארץ, הטעם כי בגורל יחלק הארץ למטות על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט לפקודים: לנרשון, החל מהבכור והזכיר בנו שהוא לבני ולא הזכיר שמעי ויתכן שלא היו לו בנים או היו לו ומתו בלא בנים, ואחר כן הזכיר החברוני שהוא בן קהת ולא ה הזכיר עמיאל ואחר כן בני מרדי ונסב להזכיר בני יהוה ואחר כן בני עמרם ואיחר אותם ב בעבור שיבאר מה שארע לבני בן עמרם: הקרחי, הם בני קרח, והזכיר שם יוכבד בעבור כבוד בניה ולא הזכיר שם י יולדתה לדק קבלה וכן אפריאל אשר ילדה: ויהיו פקודיהם פקודי הלוים במספר הזה כ מוספו שבע מאות והתימה כי לא נוסף בהם רק שבע מאות והנה ישראל שמתו מי שהיה מבן עשרי' שנה ומעלה היה מספרם בפעם האחרונ' קרוב מהמספר הראשון כי הלוים לא נכנסו עם פקודי ישראל והעד אלעזר הכהן: ואלה

מסרה

אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת, יותן לנו שבעה אנשים ל כתיב כן, ואמר יתן את אבישע, ואמר נעמן ולא, לא יתן סגור תהתיה, ונמסר גם בסדר שמיני: וקהת הולד את עמרם ל חס' יוד ו"א חס' ו"ו וסי' עתי הליד את נתן, ועזבד הליד את יהוא ב' בו, ועזרה הליד את חלץ ב' בו, ואלעשה הליד את ששי ב' בו, ויקמיה הליד את אלישמע, והוק הליד את גז, ודאיה בן שובל ב' בו, פנחס הליד את אבישוע, ושארא הוליד כתיב: ללוי ג' וסי' אשר ילדה אתה ללוי, על כן לא היה ללוי, ללוי חשביה בן קמואל, ואחר וללוי אמר תמיד: וזולד ג' רפ' וסי' לחנוך, ליוסף, לאהרן: נתן ותתן כא ד' מנהון קמצין וסי' במסרא רבתא:

לבני ברעה לחבר משפחת החברי מה
למלכיאל משפחת המלכיאלי:
ושם בת־אשר סרח: אלה משפחת
בני־אשר לפקדיהם שלשה ו
וחמשים אלף וארבע מאות:
ס בני נפתלי למשפחתם נ
ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני
משפחת הגוני: ליצר משפחת
היצרי לשלם משפחת השלמי:
אלה משפחות נפתלי למשפחתם נ
ופקדיהם חמשה וארבעים אלף
וארבע מאות: אלה פקודי בני
ישראל שש־מאות אלף ואלף שבע
מאות ושלשים: פ
וידבר יהוה אל־משה לאמר: לאלה
תחלק הארץ בנחלה במספר שמות:
לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט
נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו:
אך בגורל יחלק את־הארץ לשמות נה
מטות־אבתם ינחלו: על־פי הגורל
תחלק נחלתו בין רב למעט:
ס ואלה פקודי הלוי
למשפחתם לגרשון משפחת ה
הגרשני לקהת משפחת הקהתי
למרדי משפחת המרדי: אלה
משפחת הלוי משפחת הלבני מ
משפחת החברני משפחת המחלי
משפחת המושי משפחת הקרחי
וקהת הולד את־עמרם: ושם אשת
עמרם יוכבד בת־לוי אשר ילדה
אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם
את־אהרן ואת־משה ואת מרים
אחתם: ויולד לאהרן את־נדב ואת־ ס
אביהוא את־אלעזר ואת־איתמר:
וימת נדב ואביהוא בהקריבם
אש־זרה לפני יהוה: ויהיו
פקדיהם שלשה ועשרים אלף כל־זכר מבן־חדש ומעלה כי לא ה
התפקדו בתוך בני ישראל כי לא־נתן להם נחלה בתוך בני ישראל:

רש"י

ושם בת אשר סרח, לפי שהיתה קיימת בחיים מנחה כאן: לאלה תחלק הארץ, ולא לפחותים מבן עשרים ועליו שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו וסבע חלקו ולא נטלו חלק בארץ אלא שם שם מאות אלף ואלף ואם היו לאחד מהם שפה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו: לרב תרבה נחלתו, לשבט שהיה מרובה באכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקדש כמו שמפורש בנבא בתרא, אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקדש אם שבט פלוני עולה תחוס פלוני עולה עמו והשבטים כתובים בשנים עשר פתקין ושנים עשר נבולים בשנים עשר פתקין ובללום בקלפי והנשיא מכנים ידו לתוכה ונוטל שנים פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של נבול המפורש לו והגורל עצמו היה מוח ואומ' תני הגורל עליתי לנבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נתחלקה הארץ במדה לפי שים נבול משובח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמי: לשמות מטות אבותם, אלו יוצאי מצרים שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיי' יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את ה החיי' כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בני' בארץ הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה וזהו שנאמ' לשמות מטות אבותם יוצאו אחר שנטלו הבנים חלקה לפי ה האבו' שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקה למנין יוצאי מצרי' לא היו נוטלין אלו הל' אלא ב' חלקים עכשו נטלו ל' חלקים: על פי הגורל, הגורל היה מדבר מניד שנתחלק' ברוח הקדש וכן הוא אומר ויתנו לכלב את חברון על פי יי' לכך נאמר על פי יי': אך בגורל יצאו יהושע וכלב ואומר על פי יי' נתנו לו את העיר אשר שאל: מטות אבותם, יצאו גרים ועבדים: אלה משפחות הלוי, חסר כאן משפחת ה השמעי והעמיאלי ויקבת מן היצהרי: אשר ילדה אותה ללוי, אשתו ילדתה במצרים ואין הולדתה במצרים כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מנין שבעי' שהרי בפרטן לוי אתה מונה אלא שמים ותשע: כי לא התפקדו בתוך בני ישראל, מה טעם כי לא נתן להם נחלה והמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר אים לפי פקודת יותן נחלתו: לחיות מנין בני עשרים שנה ובאלה

ובחלה לא היה חיים: זה הפסוק שב אל פקודי ישראל: כי אם כלב בן יפונה, קידש יהושע כאשר אמר הש: והוא לא היה, חשבו הבנות כי לא יירשו בני המועדים על יי: כי בחטאו מת, אמר ר' יהודה הלוי הספרדי כי פי' כי בחטאו מת דבק עם ובניו לא היו לו כאשר יאמר היום בעונותיו אירע לפלוני כך וכך ואינו ריחוק: כי אין לו בן, בעבור שאין לו בן: כן, אמת אז הדבר כן: והעברת, מה שהיה ראוי שיקח הוא תקחנה אין: ובן אין לו, הנה אות כי הבן יירש את אביו: לאחיו, מאב אז מאם: לשאר הקרוב אליו, מכל המשפחה: ויירש אותה, הנחלה וכבר פירשתי דרך אזל בפסוק לעם נכרי, ולדעת הנחלות אם יירש האב או האם את הבן ומה שתירש אשתו כריכים תנחמו ל לקבלה, אמ' אזל כי נסמכה פרשת עלה אל הר העברי לדבר הנחלות כי בקש משה לדעת מי ינחל מעלתו: להקדישני

ולא נותר ה' וסי' כל ירק בעץ ובכל עשב השדה, ולא נותר מהם איש, ולא נותר מדם אחד, ולא נותר בו ובכל האנשים, ולא נותר בה פרץ: למשפחת יא בליש' וסי' נמסר בסדר במדבר סיני: נתן ה' נ' מלאי' וב' חסרים וסי' ודר ישראל נדר לי', נתון תתן לו ולא ירע, ויאמרו נתון תתן, ודר יפתח נדר, כן בנות צלפחד

אלה פקודי בני ישראל אלה נטעם רבינו אליעזר כתיקון כי רבינו ישראל

אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סה סִינָי: כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן:

א ס וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת קֹרַח כִּי־בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ: לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ: ה וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: פ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן: וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ: וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו: וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו: וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

אֵלֶּה מְנִינֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֲנָא דִּי מְנוֹ יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרְיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ: תיין בתקיר כל אורית חס במלא מ"ל

וּבְאֵלֵּין לָא־הֲוָה גְּבַר מִמְּנִינֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּהֲנָא דִּי מְנוֹ יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי: אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מָמֹת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן אֱנָשׁ אֶלָּהֵן כָּלֶב בַּר־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן: סימן ל ל

וְקָרִיבָא בְּנָת צְלָפְחָד בַּר־חֵפֶר בַּר־גִּלְעָד בַּר־מָכִיר בַּר־מְנַשֶּׁה לְזַרְעִית מְנַשֶּׁה בַּר־יוֹסֵף וְאֵלֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה נוֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם רַבְרְבָיָא וְכָל־כְּנִשְׁתָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן־זִמְנָא לְמֵימַר: ל' בנים מנוון סימן כו ל כ ל' כ' בתורה ב

אֲבוּנָא מִית בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא־הֲוָה בְּגַו כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדַּמְּנוּ עַל־יְיָ בְּכְנִשְׁתָּא דְּקָרַח אֲרֵי בְחוֹבֵיהּ מִית וּבְנִין לָא־הֲווּ לֵיהּ: לְמָא יִתְמְנַע שְׁמָא דַּאֲבוּנָא מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ בַּר הַב־לָנָא אַחְסָנָא בְּגַו אֲחֵי אֲבוּנָא: וְקָרֵיב מֹשֶׁה יַת־דִּינֵיהֶן קֳדָם יְיָ: נא ל' כ' בתורה ל כל אחיך

וַאֲמַר יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימַר: יָאוּת בְּנַת צְלָפְחָד מְמַלְלָן מִתַּן תִּתֵּן לְהוֹן אֲחִידַת אַחְסָנָא בְּגַו אֲחֵי אֲבוּהֶן וְתַעֲבַר יַת־אַחְסָנַת אֲבוּהֶן לְהֶן: וְעִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּל לְמֵימַר גְּבַר אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן יַת־אַחְסַנְתֵּיהּ לְבַרְתֵּיהּ: וְאִם־לֵית לֵיהּ בְּרַתָּא וְתִתְּנוּן יַת־אַחְסַנְתֵּיהּ לַאֲחוֹהִי: וְאִם־לֵית לֵיהּ אַחִין וְתִתְּנוּן יַת־אַחְסַנְתֵּיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי: וְאִם־לֵית אַחִין לַאֲבוּהִי וְתִתְּנוּן יַת־אַחְסַנְתֵּיהּ לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וִירַת יָתָהּ וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגְזֵרַת דִּין כְּמָא דִּי פַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה: ל' נטע בתורה וכל קריאה דכותהון במ"נ בזני נרישין

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: יז וכל הכתיב דכוותהון סַק לְטוּרָא דַּעֲבָרָאי הָדֵין וַחֲזֵי יַת־אַרְעָא דִּי יְהַבִּית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

בעל הטורים

מות יתתו כתיב חסר קרי כיה יומתו מ מיתות הרבה מתל נכים ועדת קרח. דוברות ב' כמסו' כן בנות צלפחד דוברות. ואלו אשתיתם דוברות כיון שהיו תלמידות רוח אלהים וחכמות כיון שהיו תלמידות סדרשו חכמות היו. דרשניות היו. נחלתו לבאלו. אותיות נחלת שאלו לו. ואין שאלו אלא אשתו. והיינו מה שאמרו נוטלין נוטלין מוסיפין דורשין. אי' נוטלין הוא מנחלתו ומוסיפין אותה על הלמ"ד של לשאלו ונשאר לו. הרי נחלת שאלו לו. ודורשין נחלת שאלו שהיא אשתו לו. והיינו מה שאמרו חכמים אל שהבעל יורש את אשתו: מ"א אשתה

מסרה

דברות, ישר' צלפחד חס': אביה' ג' בליש' נקב' וסי' כן בנות צלפחד דברו' קדם' דפסו', לטוב בעיניה' תהיינה לנשי', ויתן להם אביה' דאיזב', וחד ויצל אלהים את מקנה אביכם: אביהן ז' וסי' נמסר בסדר וירא: להן יד וסי' הנה נא לי שתי בנות, וישב יצחק וחפר ב' בו', ואמר להן ראה אנכי את פני אביכן, ויקרא מלך מצרים למילדת, כן בנות צלפחד תניינא דפסוק, המה באו בקצה העיר והמה, והוא הפיל להן גורל וידו, ואמר אלי בן אדם התשפט, והקמתי עליהם רעה אחד, כי משלשות הנה ואין, ואמר ראיתי את ישראל דדברי הימים, אך לא בעי ישלח יד, יתן יי' לכם ומצאן מנוחה, ונמס' גם ברות גבי פסו' ומצאן מנוח: אל הר יז וסי' נמסר בישעיה סימ' נ"ו גבי פסו' והביאותים אל הר קדשי ושמחתים:

כז

אלה פקודי בני ישראל, מעמדות ומעמד' תכותיו סתומי' ופרט לך הכתו' בחר מהם ליחסו לסבת הרי זה כדיק בין כדיק אם יחסו לנכחי כנון בת ישמעאל בן כתניה בן חליסמע בילוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו: מחלה ונועה וגו', ולהלן הוא אומר ותהיינה מחלה ותרצה מגיל שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן: לפני משה ולפני אלעזר, מגיל שלא עמדו לפניה' אלא בשבת האדבעים אחר שמת אהרן: לפני משה, ואחר כך לפני אלעזר היפס אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סדם המקרא ו ולרשהו דברי רבי יאשיה אבא חכן משום ר' אלעזר אומר בבית המדרש היו יושבין ועמדו לפני כולם: והוא לא היה, לפי שהיו באות לומר ב בחטאו מת כזקקן לומ' לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהנו על הקבה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש ענים היה ולא אז מן המעפילים היה: למה יגרע שם אבינו, אנו במקום בן עומדו ואם אין הנקבות חשובות זרע תביכם אמנו ל ליבם: כי אין לו בן, הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום מגיל שחכמניות היו: ויקרב משה את משפטן, כתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכם ת תקריבון אלי, דבר אחר רחויה היתה פ פרש' זו להכתב על ידי

דברות ב' בתרי ליש נאלי אשיתם לבנות כיש

ג' בנקבות. ז' ז' פת' בתנא' בסיפרא

פתחון כולה'

משה שלא יכתב בספר תורה ויקרא אל משה ויאמר אל בני ישראל ואל בני אהרן ואל כל בני ישראל ואל בני לוי ואל בני יהודה ואל בני יוסף ואל בני בנימין ואל בני נפתלי ואל בני אשר ואל בני גד ואל בני ראובן ואל בני שמעון ואל בני יששכר ואל בני זבולון ואל בני דן ואל בני נפתלי ואל בני אפרים ואל בני מנשה ואל בני בנימין ואל בני בלהה ואל בני זלפה ואל בני רחל ואל בני לאה ואל בני שרה ואל בני רבקה ואל בני אברהם ואל בני יצחק ואל בני יעקב ואל בני אדם ואל בני חוה ואל בני אדם הראשון ואל בני אדם הראשון ואל בני אדם הראשון

כאשר נאצף אהרן אחיך, מכאן שנתאוה משה למיתתו של אהרן, דבר אחר אין אתה טוב ממנו: על אשר לא קדשתם, הא אם קדשתם עדין לא הגיע זמנכם להפטר בכל מקום שכתב מיתתם כתב סורחנם לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב שרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פני שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סורחנן להודיע שלא היתה בהם אל זו בלבד: הם מי מריבת קדש, הם לבדם אין בהם עון אחר, דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו ביום סוף הם עכמס שהמרו במדבר צין: וידבר משה אל יי' וגו', להודיע שבחן של צדיקים כי כשנפטרי' מן העולם מניחין ברכן ועוסקין בברכי כבוד: לאמר, אומר לו הסיבני אם אתה ממנה להם פ פרנס אז לאו: יפקוד יי', כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הניעה שעה ס שאתבע ברכי שיירשו בני את גדולתי אמר לו הב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מם מתוך האהל וזהו שאמר שלמה נוצר תאנ' יאכל פריה: אלהי הרוחות, למה נאמר אמ' לפנינו רבונו של עולם גלוי ל לפניך דעתו של כל א' ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליה' מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו: אשר יצא לפניהם, לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחי' את חיילותיה' למלחמה אלא כמו ס שעשיתי אני שבלחמתי בסיחון ועוג שנאמר אל תירא אותו וכדרך שעשה יהושע שנאמר וילך יהושע אלו ויאמר לו הבא לא כך עלתה במחשבה לפני כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מם מתוך האהל וזהו שאמר שלמה נוצר תאנ' יאכל פריה: אלהי הרוחות, למה נאמר אמ' לפנינו רבונו של עולם גלוי ל לפניך דעתו של כל א' ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליה' מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו: אשר יצא לפניהם, לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחי' את חיילותיה' למלחמה אלא כמו ס שעשיתי אני שבלחמתי בסיחון ועוג שנאמר אל תירא אותו וכדרך שעשה יהושע שנאמר וילך יהושע אלו ויאמר לו הבא

אבן עזרא

בעל הטורים

כח

ויתחזו יתה ויתכנש לעמך אף את כמא דאתכנש אהרן אחוך: כמא דסרבתון על־מימרי במדברא דצין במצות כנישתא לקדשותי במיא לעיניהון אנון מי־מצות רקם מדברא דצין: ומלל משה קדם יי למימר: יומנא יי אלה רוחיא לכל בסרא נברא על־כנשתא: די יפוק קדמיהון ודי יעול קדמיהון ודי יפיקנון ודי יעילנון ולא תהי כנשתא די כענא די לית־להין רעי: ואמר יי למשה דבר־לך ית־יהושע בר־נון גבר די־רוח נבואה ביה ותסמוך ית־ידך עלוהי: ותקים יתיה לקדם אלעזר כהנא ולקדם כל־כנשתא ותפקד יתיה לעיניהון: ותתן מזיוך עלוהי בדיל די יקבלון מניה כל־כנשתא דבני ישראל: ולקדם אלעזר כהנא יקום וישאל ליה ברין אוריא קדם יי על־מימריה יהון נפקין ועל־מימריה יהון עלין הוא וכל־בני־ישראל עמיה וכל־כנשתא: ועבד משה כמא די־פקיד יי יתיה ודבר ית־יהושע ואקימיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל־כנשתא: וסמך ית־ידוהי עלוהי ופקדיה כמא די־מלל יי בידא דמשה:

ומלל יי עם־משה למימר: פקד ית־בני ישראל ותימר להון ית־קרבני לחם־סדור לקרבני לאתקבלא ברעוא תטרון לקרבא קדמי בזמניה: ותימר להון דין קרבנא די תקרבון קדם יי אמרין בני־שנא שלמין תרין ליומא עלתא תדירא: ית־

ורא אתה אתה ונאספת אל־עמיך גם־אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: כאשר מריתם פי במדבר־צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי־מריבת קדש מדבר־צן: ס וידבר משה אל־יהוה לאמר: יפקד יהוה אלהי הרוחת לכל־בשר איש על־העדה: אשר־יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת יהוה כצאן אשר אין־להם רעה: ויאמר יהוה אל־משה קח־לך את־יהושע בן־נון איש אשר־רוח בו וסמכת את־ידך עליו: והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל־העדה וצויתה אתו לעיניהם: ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל־עדת בני ישראל: ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יהוה על־פיו יצאו ועל־פיו יבאו הוא וכל־בני־ישראל אתו וכל־העדה: ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את־יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל־העדה: וסמך את־ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד־משה: פ וידבר יהוה אל־משה לאמר: צו את־בני ישראל ואמרת אלהם את־קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני־שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד:

ל מ"ל ה' מ"ל
ל מ' ומ'
ל מן חס' וכל
סין מ"ל
ב' ומ"ל
כל
ל
טו
ל את דעתו
ב כנ' ז'
ל
ל בעצם כפל
ל מ"ל בלוש
כ
ל יחידאין
ל בעצם כפלין
לד
ל
ל
ל וחס'
ל בתורה
א
ל
ל
ל וחס' ה'
ל וחס' ה'
ל לגנזים

יעטוף, ולפני התגלע הריב נטוש, ולפני גדולי' ינחנו, ולפני כל חצר יבש - ולפני הלשכות מהלך עשר, הראשון אדם תולד, אשר נתתי לפניכם ולפני, ולפני מזה, וכל לפני ולפני דכוו': וצויתה ד' מל בליש וסמ' וצויתה אותו לעיניהם, את כל אשר צויתה לעשות להם ולא עשו, אתה צויתה פקודיך, אשר צויתה לא יבאו, וא' ואתה צויתה: וצויתה ב' א' מל וא' חס' וסמ' וצויתה אתו לעיניהם, אתם אל אדניהם, קדם מל: יצאו יד וסי' במסרה רבתא: וכל בני ו' וסי' נמסר בסדר כי תשא:

בימי משה: ונתת אותו על ישראל, דע שטרחנין הם סרבנים הם על מנת שתקבל עליך: ונתתה מהודך עליו, זה קירון עור פנים, מהודך ולא כל הודך ומצינו למדין כבי משה כחמה כבי יהושע כלבנה: למען ישמעו כל עדת בני ישראל, שיהו מהנין בו כבוד וירא כדרך שנהנין בך: ולפני אלעזר הכהן יעמד, הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה מוטל מבית אביך אבל יהושע יהא צריך לאלעזר: ושאל לו, כשיצטרך לצאת למלחמה: על פיו, של אלעזר: וכל העדה, סנהדרין: ויקח את יהושע, לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא: וסמוך את ידיו, בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטוה שהקבה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא ונבוט ומלאו חכמתו בעין יפה: כאשר דבר יי', אף לענין ההוד נתן מהודו עליו: צו את בני ישראל, מה תמוד למעלה יפקוד יי' אמר לו הקדוש ברוך הוא עד שאתה מצוה על בני שיה את בני עלי משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיה מפקדת לבעלה על בניה כו' כדאית' בספרי: קרבני, זה הדם: לחמי, אלו אמורין וכן הוא אומ' והקטיר' הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי, הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו, שיהיו כהני' ולוים וישראל עומדין על נביו מכאן למדו ותקנו מעמדות: במועדו, בכל יום מוכר התמידי': ואמרת להם, אזהרה לבל: שנים ליום, כפשוטו ועקרו בא ללמד שיהיו כשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין הערבי' במזרחן של טבעות:

את הכבש אחד ל׳ וחד את הכבש האחד דואלה שמות: עולת תמיד ד׳ וסי׳ נמסר בסדר תצוה; לריח ו׳ וסי׳ נמסר בסדר ויקרא: ואת הכבש ד׳ וסי׳ ואת הכבש האחד תעשה ב׳ בפסוק׳ את הכבש האחד תעשה בבקר׳ ואת הכבש השני תעש׳ בין הערבי׳: שבת ד׳ פתחי׳ וסי׳ נמס׳ בסד׳ בהר סיני: ובראשי ב׳ וסי׳ וביום שמחתכ׳

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת
הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃
ה וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה
בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃
עֹלַת תָּמִיד הָעֲשִׂיָּה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ
נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת
הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ
שֵׁכָר לַיהוָה׃ וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר
וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה׃ ס וּבְיוֹם
הַשַׁّבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃ עֹלַת שַׁבָּת
בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃
פ וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם
תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד
וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בַשָּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד׃ וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃
וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר ו
וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין
לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ
טו לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃ וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד
לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד
יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃ ס וּבַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
פֶּסַח לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת
יֵאָכֵל׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל
־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וְהִקְרַבְתֶּם
אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים בְּנֵי
כ שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃ וּמִנְחָתָם
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ׃

ית־אמרא חד תעביד בצפרא וית
אמרא תניינא תעביד בין שמשיא׃
וחד מן עסרא בתלת־סאין סולתא
למנחתא דפילא במשח כתישא
רבעות הינא׃ עלתא תדירא
דאתעבידא בטורא דסיני לאתקבלא
ברעוא קרבנא קדם־יי׃ ונסכיה
רבעות הינא לאמרא חד בקדשא
יתנסך נסוך דחמר עתיק קדם־יי׃
וית אמרא תניינא תעביד בין שמשיא
כמנחת צפרא וכנסכיה תעביד
קרבן דמתקבל ברעוא קדם־יי׃
וביומא דשבתא תרין אמרין
בני־שנא שלמין ותרין עשרונין
סולתא דמנחתא דפילא במשח
ונסכיה׃ עלת שבתא דתתעביד
בשבתא על־עלתא תדירא ונסכה׃
ובריש ירחיכון
תקריבון עלתא קדם־יי תורין בני־
תורי תרין ודכר חד אמרין בני־
שנא שבעא שלמין׃ ותלתא
עשרונין סולתא מנחתא דפילא
במשח לתורא חד ותרין עשרונין
סולתא מנחתא דפילא במשח
לדיכרא חד׃ ועסרונא עסרונא
סולתא מנחתא דפילא במשח
לאמרא חד עלתא לאתקבלא
ברעוא קרבנא קדם־יי׃ ונסכיהון
פלגות הינא יהי לתורא ותלתות
הינא לדכרא ורבעות הינא
לאמרא המרא דא עלת ריש־ירחא
באתחדתותיה כן לכל־ריש ירחי
שתא׃ וצפיר בר־עזי חד לחטאתא
קדם־יי על־עלתא תדירא יתעבד
ונסכיה׃ ובירחא קדמאה בארבעת
עסרא יומא לירחא פסחא קדם־
יי׃ ובחמישת עסרא יומא לירחא
הדין חגא שבעא יומין פטיר יתאכל
׃ ביומא קדמאה מערע קדיש כל־
עבידת פולחן לא תעבדון׃
ותקרבון קרבנא עלתא קדם־יי
תורין בני־תורי תרין ודכר חד
ושבעא אמרין בני שנא שלמין יהון
לכון׃ ומנחתהון סולתא דפילא
במשח תלתא עשרונין לתורא
ותרין עשרונין לדכרא תעבדון׃
עשרונא

את הכבש אחד ל׳ וחד את הכבש האחד דואלה שמות: עולת תמיד ד׳ וסי׳ נמסר בסדר תצוה; לריח ו׳ וסי׳ נמסר בסדר ויקרא: ואת הכבש ד׳ וסי׳ ואת הכבש האחד תעשה ב׳ בפסוק׳ את הכבש האחד תעשה בבקר׳ ואת הכבש השני תעש׳ בין הערבי׳: שבת ד׳ פתחי׳ וסי׳ נמס׳ בסד׳ בהר סיני: ובראשי ב׳ וסי׳ וביום שמחתכ׳

את הכבש אחד׳ אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה תצוה וזה אשר תעשה וגו׳ היא היתה אזהרה לימי המלואים׳ וכאן צוה לדורות: סלת למנחה׳ מנחת נסכים: העשויה בהר סיני׳ כאותן שנעשו בימי המלואים׳ דבר אחר העשויה בהר סיני הקים עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקרבה לפני מתן תורה שכתוב בה ויפס בחנם מלמד שטעונה כלי: ונסכו׳ יין: בקל׳ הסך׳ על המזבח יתנסכו: נסך שכר׳ יין המשכר כדם ליין מנתו: ריח ניחוח׳ נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: עולת שבת בשבתו׳ ולא עולת שבת בשבת אחר׳ הרי שלא הקריב בשבת זו שומע אני יקריב שתי׳ לשבת הבאה תלמוד לומר בשבתו מגיד ש שאם עבר יומו בטל קרבנו: על עולת התמיד׳ אלו מוספין לבד אותן שני כבשים של עולת התמי׳ ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל מוספין נאמ׳ על עולת התמיד לתלמוד זה: ושלשה עשרונים׳ כמשפט נסכי פר שכן הן קובעין בפרשת נ נסכים: זאת עולת חדש בחדשו׳ שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין: ושעיר עזים וגו׳ כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקד׳ וקדשיו הכל כמו ש שמפורש במס׳ שבועו׳ ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר בו לי׳ תלמודו ללמדך ש שמכפר על שאין בו יכיעה לא בתחלה ולא בסוף שאין מכיר ב בחטאת אלא הקדוש ב״ה בלבד ושאר השעירים למדין ממנו ומדרשו באגדה אמר הקדוש ברו׳ הוא הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עולת התמיד׳ יעשה כל הקרבן הזה: ונסכו׳ אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת: כל מלאכת עבודה׳ אפי׳ מלאכה הנריכה לכם כגון ד דבר האבד המותר בחולו של מועד אסור ביום טוב: פרים׳ כנגד אברהם׳ אלים׳ כנגד יצחק: כבשים׳ כנגד יעקב והכשבים הבריל יעקב ביסודו של רבי משה ראיתי כאלה

בקר

עשרון

זנסכיהם

מסרה

ובמעדיכם׳ ובראשי חדשיכם: שבת בשבתו ב׳ וסי׳ עולת שבת והיה מדי חדש׳ ושני עשרנים ג׳ וסי׳ החדש׳ פסח׳ הבכורים׳ ושארא שני עשרנים: ועשרון עשרון ב׳ סלת מנחה׳ לכבש האחד: ועשרון ה׳ ג׳ חס׳ וב׳ מלאי׳ וסי׳ נמסר בסדר תצוה: ושלישת ההין ד׳ כתיב כן חס׳ יוד תניי׳ וסי׳ ושלישת ההין לאיל׳ כיתכלה לעשר השלישת׳ ויסף יי׳ קרא שמואל בשלישת׳ ותכפל חרב שלישתה וט׳ מלאי׳ וסי׳ נמסר בסדר שלח: חדש בחדשו ב׳ וסי׳ ואת עולת חדש בחדשו׳ והיה מדי חדש: ובחדש ה׳ רפ׳ וסים׳ יבשה הארץ׳ ובחדש הראשון דפסח דסדר פנחס׳ ובחדש החמישי דסוף מלכים׳ ודסוף ירמיה׳ ובחדש השביעי מקרא:

בעל הטורים

מעולת העגלת שהוא מלא׳ רמז שבשעה בשיגון ביתה נה תורה׳ בכל המועדות אמר חגיגות תעבדות׳ כי פעמי׳ נדחה אם הוא בשבת׳ לבנות שתאי יום טובים ליחד לכל בפסח וסכות יביא בחולו של מועד׳ לכל שבועות תשלומין שלו אינו בחג׳ בכולם נאמר לחטאת חוץ מעבדת בשביל שנתנה בו תור שתכפר על לומדיה׳ בראש השנה כתיב ועשיתם עולה לריח ניחוח לי׳ וגו׳ לומר יעבו תשובה ואני מעלה עליכם כאלו הקרבתם כל הקרבנו׳ ונפסיקתא דורש כאלו נעבו ברית חדשה׳ ביום הכפורים כתיב שעיר עזים לחטאת ולא כתי׳ לכפר לפי שיום הכפורי׳ מכפר׳ מעות

ופעיר חטאת׳ כמו פעיר עזים והוא דרך קצרה והנה לא הזכיר עולת בשבעת ימי הפסח כאשר לא הזכיר עולת התמיד ואמו צריכין לקבלה כי פסוק שבת בשבתו אמר על עולת התמיד: בהקריבכם מנחה חדשה׳ לחם התמיד הוא העקר ועמו שבעה כבשים ופר בן בקר ואילים שנים ושני כבשי שלמים והעולה המזכרת בפרשה הזאת היא חובת היום והעד על דבריהם כי לא באר בשבת ובמועד דבר כלל רק הזכיר בחג המצות וסכות ויום העשור והקרבת׳ אשה לי׳ ולא אמר כמה המספר וכן ביום תרועה ולא הזכיר עולת חדש ועולת התמיד ומנחתה היא העולה הראשו׳: יום תרועה׳ ממנה להריע כי אולי היה זה הדבור על עולת היום למה לא הזכיר בשאר המועדים ועוד כי על העולות צוה לתקוע ולא להריע:

בר בן בקר אחד׳ פל בבור וכן איל אחד ואינם כר כהן גדול והאיל שלו ולפי דעתי כי האיל המזכר בפרשת אחרי מות שלקח מן העם אינו זה כי על אילו נ׳ ואיל העם כתב׳ ועשה את עולתו ואת עולת העם והעד שם תוספת שבעת כבשים גם זה פעיר עזים אחד לחטאת אינו מפעיר הנולות על כן כתוב מלבד חטאת הכפורי׳ הנכתבת בפרשת אחרי מות: עברת

בשבעתיכ׳ יא מלין בטעמא פי׳ האתנחת׳ לא ישרתנ׳ כי אם מונח במיא מקומו׳ שישרתנה מאיילא וסי׳ ויצא נח׳ בשבעתיכם דפנחס דוביום הבכורים׳ ובאת שמה׳ קפדה בא׳ אם ארץ מאפליה׳ ובאו שמה׳ ותאמרנה לה׳ וישבו בה ויבנו לה מקדש׳ ומזון לכלא בה׳ וחברו׳ לא פנים להם קרא הגלגל: החדש

רשי

כאלה תעשו׳ שלא יהו פוחתין והולכין כפרי החג: וביום הבכורי׳ חג הסבועות קרוי ב בכורי קציר חטים על שם שתי הלחם שהם לאשורי׳ למנחת חטים הבאה מן החדש:

תמימים יהיו לכם ונסכיה׳ אף הנסכים יהיו תמימים למדו דבותינו מכאן שהיין שהעלה קמחין פסול לנסכים: מלבד עולת החדש׳ מוסמי ראש השנה: מלבד

בשבעתיכם
בא״ל מקיומות ישרת מאוילא לאתנחתא ודין הוא חד מנהון

ומנחתם סלת
כל ומנחתם סלת דעניין בטעמא לא כר מתרועה וכפור וכ״ע.

עשרון
ג׳ בטעם פשטא ונקף ואינון בכור כפור סכות בכם סימן וסמיך להון לנכם וסימ׳ כנם בריך הפשטה

כט

עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרוֹנָא תַּעְבִּיד לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשַׁבְעָא אִמְּרִין: וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: בַּר מֵעֹלַת צַפְּרָא דְּהִיא עֹלַת תְּדִירָא תַּעְבְּדוּן יַת־אִלֵּין: כְּאִלֵּין תַּעְבְּדוּן לְיוֹמָא שַׁבְעָא יוֹמִין לַחְמָא קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל־בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ עַל־עֹלַתָּא תְּדִירָא יִתְעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ: וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קֻדְּשׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל־עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן:

וּבְיוֹמָא דְּבִכּוּרַיָּא בְּקָרֻבֵיכוֹן מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בְּעַצַרְתֵּיכוֹן מְעָרַע קֻדְּשׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל־עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן: וְתַקְרְבוּן עֹלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי תְרֵין וּדְכַר חַד שַׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי־שָׁנָא:

וּמִנְחַתְהוֹן סוֹלְתָא דִּפְלִילָא בְּמִשַּׁח תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרֵין עִסְרוֹנִין לְדִכְרָא חַד: עִסְרוֹנָא עִסְרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד לְשַׁבְעָא אִמְּרִין: צִפִּירָא בַּר־עִזִּין חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: בַּר מֵעֹלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעְבְּדוּן שְׁלִמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן:

וּבְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לְיַרְחָא מְעָרַע־קֻדְּשׁ יְהֵא לְכוֹן כָּל־עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן יוֹם יַבָּבָא יְהֵא לְכוֹן: וְתַעְבְּדוּן עֹלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי חַד דִּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי־שָׁנָא שַׁבְעָא שְׁלִמִין: וּמִנְחַתְהוֹן סוֹלְתָא דִּפְלִילָא בְּמִשַּׁח תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עִסְרוֹנִין לְדִכְרָא: וְעִסְרוֹנָא חַד לְאִמְּרָא חַד לְשַׁבְעָא אִמְּרִין: וְצִפִּירָא בַּר־עִזִּין חַד חַטָּאתָא לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: בַּר מֵעֹלַת יַרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן כְּדִחְזֵי לְהֵין לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ: וּבְעַסְרָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הָדֵין מְעָרַע־קֻדְּשׁ יְהֵי לְכוֹן וּתְעַנּוּן יַת־נַפְשָׁתֵיכוֹן כָּל־עֲבִידָתָא לָא תַעְבְּדוּן:

ותקרבון

ל׳ בטע׳ מהפך ופשטא פסק פסק כ״ף סימן

ב׳ לגשים

ג׳ מ״ל כלים לנ״ל בנעמין

ג׳ מ״ל כתו׳ יחד חס׳ ל׳ מ״ל נקל חס

ל׳ מ״ל כתו׳ ה׳

ג׳ בטע׳ מהפך ופשטא ואינו׳ בכור תרועה כפור

ג׳ בטעם שני נרישין בעניין בכור וכפור ושאל כפשטא ומטעין בהון

ל׳ נקר דעניין בתכיל

ג׳ בטע׳ בעניין תרועה כפור ג׳ בטעמ׳ בעניין

ל׳ בטע׳ מהפך ופשטא ואינו׳ בכור תרועה כפור

ל

ג׳ בטעם פשטא ונקף ואינון בכור כפור סכות בכם סימן וסמיך להון לנכם וסימ׳ כנם בריך הפשטה

עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: ס

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה: ס

וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְמִימִים יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: פ

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל: וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: ס

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:

כל מלאכה
דשרת כל מלאכת עבודה לאו כל מלאכה אסורה אפילו אוכל נפש דהיתר בשאר ל״מ

לחטאת לי׳ ושארא חטאת׳ בכורי׳ וכפורי׳ שעיר וכלם ושעיר׳ הפסח ושעיר חטא׳ אחד׳ בכורי׳ שעיר עזים אחד׳ תרועה וכפורי׳ שעיר עזים אחד חטאת׳ תרועה וכפורי׳ ומנחתה ונסכיה׳ פסח ובכורי׳ ותרועה לכפר וכלם מלבד: עזלה ל׳ מלא בתורה והוא דק דבכורי׳ יהושע כלם חס׳ וסים׳ נמסר בסדר נשא ושם נמסר כל המלאי׳ דעזלו׳ דכל קרי׳ בם יחזקאל וזה: פסח מלבד עלת הבקר׳ תרועה מלבד עולת החדש׳ כפרי׳ מלבד חטא׳ הכפרי׳ וכלם מלבד עלת התמיד׳ החדש והפסח ואיל אחד ושני עשרני׳ וכלם איל אחד שני עשרני׳ החדש ובכורי׳ ויום טוב הראשון של חג לפר האחד לאיל האחד׳ פסח לפר לאיל תעשו׳ כפורים לפר לאיל האחד׳ תרועה לפר לאיל׳ תרועה ועשיתם עלה וכלם והקרבת׳ עלה׳ פסח אשה עלה לי׳:

מלבד חטאת הכפורים, שעיר הנעשה בפנים האמור באחרי מות שנם הוא חטאת: ועולת התמיד, ומלבד עולת התמיד תעשו עולת הללו: ונסכיהם, מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון צוי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם וכן כל נסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ מפסל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם שבהם מוסבים על התמיד ואינן לשון צוי שהרי נסכיהם של מוספים כתובין לעצמן בכל יום ויום: ומנחתם ונסכיהם לפרים, פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות ומתמעטים והולכים שימן כלייה להם וביומי המקדש היו מביאין עליהם מן היסורין: ולכבשים, כנגד ישראל שנקראו שה פזורה והם

קבועי ומיומם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעי ושמונה קללות שבמשנה תורה בשני כאמ׳ ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שנה הלשון אלא לידרש כמו שאמרו רז״ל בשני ונסכיה׳ בשני ונסכיה בשביעי כמשפטם מ״ם יול מ״ם הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה בחג: ענרת.

חטאת ז׳ פתחין וסי׳ נסתר בסוף סדר תצוה׳ וכל תרי עשר דכוו׳ פתחין בסא קמץ רתם המרכבה לרכש: ובחמשה עשר יום ג׳ רפ חג הסצות׳ וחברו׳ וחגתם אתו: בכורים ותרועה עלה לריח ניחח ליי׳, בפרים עלה ליי׳ ריח ניחח׳ יום טוב ראשו׳ של חג עלה אשה ריח ניחח ליי׳, החדש ופסח ובכורי׳ פרי׳ בני בקר שני׳,

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־ שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: ל׳ נטע׳
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלִשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: ל׳ נטע׳ כעין ג׳ נטע׳ כעין ג׳ נטע׳ כעין ל׳ נטע׳ שני נדיסין כעין ושאר כפשט ומשעין כהון ג׳ לפ

ס וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם: כבשים בני שנה כל עניני בתמיד אלא בסיוך כל אחריו שנעה או ארבעה בא״ל כבשים בני שנה דכפור שהוא כפשטא

טז
וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: חל מן ״ נקודות בתורה

ס וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־ שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: כן לשון רבים כל אוריי׳ כ״ל במ״ל ל׳ נטע׳

כ
וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִים וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: כ״ל מ״ל כעין כמ״ל דסכיעי ל״ל לא לשון רבים ופי׳ כ״ן מיס

ס וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵלִּים שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: כ״ל מ״ל כמ״ג ל״ל נעין

וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

וְתַקְרִבוּן עֲלָתָא קֻרְבָּן־יֵי לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי־שְׁנָא שַׁבְעָא שְׁלִמִין יְהוֹן לְכוֹן: וּמִנְחָתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עִסְרוֹנִין לְדִכְרָא חַד: עִסְרוֹנָא עִסְרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשַׁבְעָא אִמְּרִין: צְפִיר־בַּר־עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מִחַטַּאת דְּכִפּוּרָיָא וְעֲלָתָא תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן: ל׳ נטע׳ שני נדיסין כעין ושאר כפשט ומשעין כהון ג׳ לפ

וּבַחֲמִשְׁתָּ עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל־ עַבִּידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן וּתְחַגּוּן חַגָּא קֻרְבָּן יֵי שְׁבְעָא יוֹמִין: וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֻדָּם יֵי תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי תְּלָת עֲסַר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־ שְׁנָא אַרְבְּעָה עַסַר שְׁלִמִין יְהוֹן: וּמִנְחָתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא חַד ל לְתַלְתָּא עַסַר תּוֹרִין תְּרֵין עִסְרוֹנִין לְדִכְרָא חַד לְתְרֵין דְּכָרִין: ג׳ נטע׳ כעין וְעִסְרוֹנָא עִסְרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד לְאַרְבְּעָה עַסַר אִמְּרִין: וּצְפִיר־ בַּר־עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: כן לשון רבים

וּבְיוֹמָא תְנִינָא תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי תְּרֵי עַסַר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־שְׁנָא אַרְבְּעָא עַסַר שְׁלִמִין: וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין ב בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדִחְזֵי: וּצְפִיר־בַּר־ עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן: כל אוריי׳ כ״ל במ״ל ל׳ נטע׳ ל׳ לא לשון רבים ל״ל רמז לנסוך המים ופי׳ כ״ן מיס

וּבְיוֹמָא תְלִיתָאָה תּוֹרִין חַד־עַסַר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־ שְׁנָא אַרְבְּעָא עַסַר שְׁלִמִין: וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד־ חָזֵי: וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: כ״ל מ״ל כעין כמ״ל דסכיעי

וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִין עַסְרָא דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־שְׁנָא א אַרְבְּעָא עַסַר שְׁלִמִין: מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנֵיהוֹן כַּד־חָזֵי: וּצְפִיר כמ״ל כמ״ג ל״ל נעין

מסרה

תרועה וכפר׳ פר בן בקר אחד׳ יום טוב הראשון של חג פרים בני בקר שלשה עשר׳ ויום טוב האחרון של חג פר אחד׳ פסח ובכורים ושבעה כבשים׳ ולא דק׳ וכלם כבשים שבעה׳ פסח וכפור׳ תמימם יהיו לכם׳ יום טוב הראשון של חג תמימם יהיו ספ׳ תרועה ויום טוב של חג האחרון תמימם׳ בכורים בני שנה׳ החדש ותרועה׳ ויום טוב הראשון של חג ועשרון וכלם עשרון׳ תרועה ועשרון אחד וכלם משני׳ פסח עשרון עשרון תעשה׳ יום טוב הראשון של חג לארבעה עשר וכלם לשבעת׳ ראשון רביעי ששי שביעי מנחתה וסי׳ אחז מנחתה׳ רביעי שמיני מנחתם וסי׳ חח מנחתם׳ ראשון שני רביעי ושעיר עזים וסי׳ אבל עזים׳ שני ונסכיה׳ ששי ונסכיה׳ שביעי כמשפטם וסי׳ בז מ״ס: מכאן סמכו חכמי׳ במסכ׳ תענית רמז לניסוך המים מן התורה:

אבן עזרא

עצרת, כי לשתיו: למנחותיכם ולנסכיכם, לכל עולה ועולה כמשפטה:

חסלת פנחס בן אלעזר

ראשי

המטות, לפי דעתי שזאת הפרש היתה אחר מלחמת מדין על כן היא אחריה כמו ותדבר מרי ואהרן במשה אחר ויהיו בחנכות כאשר כי לשתי והכתוב אמר שבאו בני גד אל משה ואל אלעזר ואל נשיאי העדה ודברו דבריהם ואחרי כן כתו ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן נון ואת ראשי אבות המטות כש נשיאי העדה המזכירים ובעבור שאמר משה לבני גד ולבני ראובן והיונא מביכם תעשו על כן כתוב וידבר משה אל ראשי המטות ופס כתוב ככל הנצא מפיו יעשה: לבני ישראל, פיאמרו כן לבני ישראל: לוי׳

בעל הטורים

מטות

ראשי המטות
ס"ך
ראשי המטות לבדו׳ ובדבות דכתיב לבדו׳ לגד מפקדיכם ובדבותיכם: לאחר לן פראשי המטות כופין להביא הבדו׳ והבדבות כלאמריכן לזהרה לבית דין ס סיגאסד׳ וכן דנלים על פי ראשי המטות בקבעים: ועוד בשישראל בנרה ל ראשיהן מולדין כתו ביפתח׳ וכן שרי האלפים׳ ונקרבת את קרבן יי׳ בדרי בנים׳ דונה שהנולד חשוב בדונה אם אינו מ מעלם דבעון בדרים הנגיש מתיב: והחרים

ב׳ פסו׳ בתורה כל סוף מליהון מ״ם וסי׳ עזים מאתי׳ ותישי׳ עשרים׳ ומנחתם ונסכיהם של וביום השביעי: כל הדין ענין׳ וביום ריש פסוק בר מן שמיני לפי שהו׳ רגל בפני עצמו: במועדיכ׳ ג׳ בליש׳ כ׳ מלא׳ וא׳ הס׳ וסים׳ ועשיתם עלה אשה עלה ליי׳, לפלא נדר דין הס׳, אלה תעשו ליי׳ במועדיכ׳, וחד וביום שמחתכם ומועדיכם:

ג׳ בענין סימן לכל

וצפיר־בַּר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: כה

כולם׳ ב׳ מלא

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תְּשִׁעָה אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס וּבַיּוֹם

ה׳ בענין

הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס וּבַיּוֹם

ל׳ בענין

הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּטָם: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאֶכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

ל׳ בענין

ל׳ חס׳

ל׳ פסו׳ בתור׳ לסוף כל תיבותיהון מ״ם

ל׳ חלק׳ סימן

ג׳ לפ׳

ה׳ בענין

ל׳ בענין

ה׳ בענין

ג׳

כולהון חס׳ ל׳ כך ל׳ מלא

ה׳

קס״ח׳ לחלק׳ סימן ואליפלהו

פרשה

וידבר

משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה:

ל

ג׳ פס׳

פרשה

ומליל

משה עם־ראשי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא די פקיד יי׳: גבר

ל

ראשי המטות, חלק כבוד לנשיאי׳ ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישר׳ ומכין שאף שאר ה הדברות כן תלמוד לומר ויסובו את אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בית ישראל ומה ראה לאומרה כאן למד ש שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות אז יכול שלא אמ׳ משה פרשה זו אלא לנשיאי׳ בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמ׳ בשחוטי חוץ זה הדבר מה להלן נאמר׳ לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנא׳ דבר אל אהרן ונומר אף זו נאמרה לכולן: זה הדבר׳ משה מתנבא בכה אמר יי׳ כחצות הלילה והנביאים כ מתנבאו בכה אמר יי׳ מוסף עליהם משה ש שמתנבא בלשון זה הדבר׳ דבר אחר זה הדבר מעוט הוא שהחכם בלשון אתרה

לעלתיכם כל אם תרגם ל

ל

ראשי המטות, חסלת פנחס בן אלעזר

ראשי המטות, לבני ישר׳ ומכין שאף שאר ה הדברות כן תלמוד לומר ויסובו את אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בית ישראל ומה ראה לאומרה כאן למד ש שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות אז יכול שלא אמ׳ משה פרשה זו אלא לנשיאי׳ בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמ׳ בשחוטי חוץ זה הדבר מה להלן נאמר׳ לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנא׳ דבר אל אהרן ונומר אף זו נאמרה לכולן: זה הדבר׳ משה מתנבא בכה אמר יי׳ כחצות הלילה והנביאים כ מתנבאו בכה אמר יי׳ מוסף עליהם משה ש שמתנבא בלשון זה הדבר׳ דבר אחר זה הדבר מעוט הוא שהחכם בלשון אתרה

ובעל בלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם אלפו אין מותר ואין מופר: כדר

נדר׳ האומ׳ הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפי׳ נשבע שיאכל נבלו׳ אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסר אסר את המותר ולא להתיר את האסור: לא יחל דברו׳ כמו לא יחלל דברו לא יעשה דברו חולין: בבית אביה׳ ברשות אביה ואפי׳ אינה בביתו: בנעוריה׳ ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת אינה ברשותו של אביה להפר נדריה ואי זו היא קטנה אמרו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר בת שתים עשרה שנה ויום אחד אינה צריכה ליבדק: ואם הניא אביה אותה מן הנדר כלומר שהפר לה הנאה זו איני יודע מה היא בשהוא אומ׳ ואם ביום שמוע איסה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן למה תניאון וכן שמן ראש אל יניח ראשי וכן וידעתם את תמותתי את אשר סרתם מעלי: ויי׳ יסלח לה׳ במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנעורה ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותה יין ומטומאה למתים זו היא שנדריה סליחה ונעלם שהוא מופר ואם המופרין צריכים סליחה קל וחומר ל לשאינן מופרי׳: ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה׳ אם מבטא שפתיה׳ אשר אסרה על נפשה: ושמע איש׳ ביום שמעו׳ והחרש לה׳ וקמו׳ נדריה׳ ואסרה אשר אסרה על נפשה יקומו: ואם בעלה׳ אינו אומר אותה והפר את נדרה׳ אשר עליה׳ ואת מבטא שפתיה׳ אשר אסרה על נפשה ויהוה יסלח לה׳: ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה׳: ואם בית אישה נדרה׳ או אסרה׳ אסר על נפשה בשבעה׳: ושמע אישה׳ והחרש לה׳ לא הניא אתה וקמו׳ כל נדריה׳ וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום: ואם הפר יפר אתם אישה׳ ביום שמעו׳ כל מוצא שפתיה׳ לנדריה׳ ולאסר נפשה׳ לא יקום אישה הפרם ויהוה יסלח לה׳: כל נדר וכל שבעת אסר לענות נפש׳ אישה יקימנו ואישה יפרנו: ואם החרש יחרש לה׳ אישה׳ מיום אל יום והקים את כל נדריה׳ או את כל אסריה׳ אשר עליה׳ הקים אתם כי החרש לה׳ ביום שמעו׳: ואם הפר יפר אתם אחרי שמעו׳ ונשא את עונה׳: אלה החקים אשר צוה יהוה׳ את משה׳ בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה׳ בית אביה׳: פ

יחל ה׳ ג׳ פתחין זב׳ קמצין וסי׳ לא יחל את דברו׳ יחל ישראל אל יי׳ וחברו׳ מי האיש אשר יחל׳ והוא יחל להושיע ב׳ בתראי קמצין: בבית א׳ מיחדין וסי׳ ואסרה אסר בבית׳ בבית שאן׳ ויאמרו בני יוסף׳ בבית שאול׳ ויהי בהיות הסלע׳ בבית דבעם׳ וספרו לו כל׳ בבית ישראל ראיתי שערוריה׳ בבית הארזים

אבן עזרא

לי׳, שהזכיר הפס והנדר אם יהיה כן אתן לפס כך וכך אז אתענה: הסבע׳ פס הפועל ובא עם פס וכמוהו רבים: לא יחל דברו׳ כמו לא יחלל ואינו לשון מחילה והנה אנחנו צריכין לקבלה כי הכתוב אומר איש ואשה ולא פי׳ מתי יהיה איש אז מתי תהיה אשה: ואסרה אסר׳ אז אסרה אסר׳ ואסרה ממשקל אחר ואינו כמו אסר: הניא׳ כמו שבר והפר כמו את תמותתי: ביום שמעו׳ לא ביום אחר: ונדריה עליה׳ בבית אביה ולא הניא אותה אביה בעלה יניא אותה: ביום שמעו׳ הדבר מפיה: מבטא שפתיה׳ השבועה: ואם בית אישה נדרה׳ האלמנה בימים הקדמוני׳ והניא אותה לא תקיים נדרה בימי אלמנותה וזה על דבר העתיד שנדרה ומת הבעל קודם נעת הזמן׳ מלת סליחה מ מפורשת: לענות נפש׳ אפילו לענות נפש שהוא הכוס כאשר פירשתי: והקים׳ כבר הקים ואחר כן פירש איך הקים אותם בעבור שהחרים ביום שמעו: ונשא את עונה׳ כי היא ברשותו: בין איש לאשתו׳ והיא בוגרת: בין אב לבתו׳ אם איננה בוגרת על כן נאמר בנעוריה:

החלנו

מסרה

דה׳, ויעש בבית קדש׳ בבית יער׳ ושלש מאת ט מגנים דה׳ בבית מלך יהודה׳ בבית גנזיא׳ עזמד בבית המן׳ בבית אלהא׳ ואף מאני בית: יקמו ז׳ חס׳ וסי׳ ושמע אישה ביום שמעו׳ ואמר יואב יקמו חגערים׳ רפאים בל יקמו׳ בל יקמו וירשו ארץ׳ לא יקמו אשרים וחמנים׳ לא יקמו רשעים במשפט׳ יקמו ויספרו לבניהם: שמע יא ד׳ מנהון סל וסי׳ נמסר בסדר שפטים ושטרי׳: נדר ה׳ קמצין וסים׳ נמסר בסדר אמור׳ וסים׳ בלשון ארמי נדרא דארמלתא שלים עבדא ולא אתקבל: שבעת ה׳ ד׳ חס׳ וא׳ מלא וסים׳ כל נדר וכל שבעת אסר לענות נפש׳ שבעת יי׳ תהיה בין שניהם׳ ויחמל המלך על ס מפיבשת׳ מדוע לא שמרת את שבעת יי׳׳ ועל דברת שבועת אלהים׳ בתר׳ סל וחד ושבועת שקר אל תאהבו׳ ונמסר גם בסדר משפטים: חרישה ז׳ חס׳ בלשון וסי׳ נמסר בסדר וישלח: ואישה ד׳ וסי׳ אישה יקימנו ואישה׳ וכלתו אשת פנחס הרה׳ ויקרא לנער אי כבוד׳ אבל בן אין לה ואישה זקן:

בעל השורים

והחרים לה ל׳ בחסל׳ והחרים לה אביה׳ וקמו כל נדריה ואיסר כפרסה עניה ושמע איסה ביום שמעו׳ והחרים לה וקמו כל נדריה הייבו לאיתא בנדרים׳ ושמע איסה פרט לאם חרם שהוא מדבר ואינו שומע׳ שאינו מכיר ויכפינן אם מבעל׳ לענות׳ ל בתל לענות כפס׳ על מחלת לענות והוא ענין כלי שיר ליתר שאם כלל שלא לשמוע כלי שיר שבעלה מפר לה שחסר׳ בכלל ענוי נפש׳ כלאית׳ כמוגל קטן שאף הזקנות בהנות מכלי שיר׳ בת שתין בבת שית לקל טבלא דיהבא׳ כך הוא הלשון לשם׳ בנעוריה׳ אותיות בערה זב׳ לותר לך בת ז׳ב שני׳ ויום אחד נדריה נבדקין:

נקס

גבר׳ ארי׳ ידר נדר קדם יי׳ או יקים קים למיסר אסר על נפשיה׳ לא יבטיל פתגמיה׳ בכל די יפוק מ מפומיה׳ יעבד: ואתתא ארי׳ תדר נדר קדם יי׳ ותיסר אסר בבית אבוהא ברביותהא: וישמע אבוהא ית נדרה ואסרה׳ די אסרת על נפשה וישתוק לה׳ אבוהא ויקומון כל נדרהא וכל אסרי די אסרת על נפשה יקומון: ואם אעדי אבוהא יתהון ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא די אסרת על נפשה׳ לא יקומון ומן קדם יי׳ ישתבק לה׳ ארי׳ אעדי אבוהא יתהון: ואם מהוה תהוי לגבר ונדרהא עלה׳ או פירוש ספותהא די אסרת על נפשה׳: וישמע בעלה ביומא דישמע וישתוק לה׳ ויקומון נ נדרהא ואסרהא די אסרת על נפשה יקומון: ואם ביומא די שמע בעלה׳ אעדי יתהון ויבטל ית נדרהא די עלה׳ וית פרוש ספותהא די אסרת על נפשה׳ ומן קדם יי׳ ישתבק לה׳: ונדר ארמלא ומתרכא כל די אסרת על נפשה יקום עלה׳: ואם בית בעלה נדרת או אסרת אסר על נפשה בקיום: וישמע בעלה וישתוק לה לא אעדי יתהון ויקומון כל נדרהא וכל אסר די אסרת על נפשה׳ יקום: ואם בטלא יבטל יתהון בעלה ביומא דשמע כל אפקות ספותהא לנדרהא ולאסר נפשה׳ לא יקומון בעלה׳ בטלנון ומן קדם יי׳ ישתבק לה׳: כל נדר וכל קיומת אסר לסגפא נפש בעלה יקימנון ובעלה יבטלנון: ואם משתק ישתוק לה בעלה׳ מיום ליום ויקים ית כל נדרהא או ית כל אסרהא די עלה קים יתהון ארי ישתוק לה׳ ביומא דשמע: ואם בטלא יבטל יתהון בתר דשמע ויקבל ית חובה׳: אלין קימיא די פקיד יי׳ ית משה׳ בין גברא לאתתיה׳ בין אבא לברתיה ברביותהא בית אבוהא: ומליל

ל נעע

ה׳ ג׳ פתחין וכ׳ קמצין

ל חס׳ ובעמין

ל ומל

כ בלב בתול

ל חל כתי׳ יני

ל קמצין וסי׳ בלדת דלתרמלתא סלים עבלא ולא אתקבל

ז׳ חס כלים׳ סימן לחסר כל רבים לנסיב כל זקף

בול מל

ל בלים

ט

ז׳

ז׳ חס בלים

ג כתפ׳ מל

לאסר׳ כל חס כמלא לאסור את מעשין עליו

זקמו׳ קדמ׳ יקומ׳ כל כדריה׳ וכל אסר׳ תני׳ יקמו׳ נדריה׳ ואסריה׳ תנית׳ יקמו׳ כל נדריה׳ וכל אסר׳ סי׳ לחס כל רבים כל זקף

ואם׳ כל לאשי אמטות׳ ואם בעקף במלא אם ביום שמע אישה

לענות׳ ל חס׳ וחל׳ מל׳ על מחלת לענות

מחת

מאת המדינים, ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת ירא׳ה שהיו יראים מהם שיהו שולחים אותם שלא נאמר אלא אל תתגר בם מלחמה אבל מדינים נתערבו
על ריב לא להם, דבר אחר מפני שתי סרידות טובות שיש לי להוכיח מהם רות המואביה ונעמה העמוני: וידבר משה וגו׳, אף על פי שסמע שמיתתו תלויה בדב׳ עשה בשמחה
ולא איחר: החללו, כתרגומו לשון חלוני בבא מזעיניים: אנשים, גדיקים וכן בחר לנו אנשים וכן אנשים חכמים וידועים: נקמת יי׳, שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד
הקב״ה: לכל מטות ישראל, לרבות שבט לוי: ויומסרו, להודיעך שבאן שלישעי ישראל כמה הם חביבים על ישראל על שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט ונקלוני
ומשמעון שמיתת יו

אבן עזרא

עמ״ך ה׳ מל בליש׳ וסי׳ נמסר בסדר קדשי׳: ויהיו א׳ מלרע וסי׳ נמסר בסדר תרומה: וישבו ט׳ וסים׳ את נשי
מדין׳ וישבו מארץ ישראל נערה קטנה׳ וישבו את הנשים אשר בה דצקלג׳ וישבו מקניהם גמליהם דדה׳
וישבו צאן לרוב׳ וישבו בני ישראל מאחיהם׳ את כל הרכוש לבית המלך׳ ועוד אדומים באו ויכו כל זכר

לא

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת
ל מל בליש הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הֶחָלְצוּ
זלא רפין מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־
מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן׃
אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה לְכֹל מַטּוֹת
ה ישראל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃ וַיִּמָּסְרוּ
מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־
כול מל בלא חס׳ עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא׃ וַיִּשְׁלַח
ל כתיב כתו׳ ממדבר פארן אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא
ל כתיב כתורה אשר יצתו וְכְלֵי הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ׃
ל וַיִּצָּבְאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָל־זָכָר׃ וְאֶת
ל יחד אל חלליהם מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־
אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר
ג וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת
בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בַחָרֶב׃
ט וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן
וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־כָּל־בְּהֵמָתָם וְאֶת־
ל חס כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ׃
וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֶת
ג כָּל טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ׃ וַיִּקְחוּ
ל ומל את־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַّלְקוֹחַ
ל חס׳ נתול בָּאָדָם וּבַבְّהֵמָה׃ וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה
וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי
ל ומל יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבִי וְאֶת־הַמַّלְקוֹחַ
וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת
כל קרי׳ יהו׳ כמ׳ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרִחוֹ׃ ס
יהו׳ ע׳ ת׳ וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־
נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה׃ וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי
ל הַחַיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת
טו הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִّלְחָמָה׃ וַיֹּאמֶר
יז מל נתול אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה׃

ומליל יי עם־משה למימר׃
אתפרע פורענות בני ישראל מן
מדינאי בתר כן תתכנש לעמך׃
ומליל משה עם־עמא למימר
זריזו מנכון גברין לחילא ויהון על
־מדין למתן פורענות־דין עמא
דיי במדין׃ אלפא לשבטא אלפא
לשבטא לכל שבטיא דישראל
תשלחון לחילא׃ ואתבחרו
מאלפיא דישראל אלפא לשבטא
תרי־עסר אלפין מזרזי חילא׃
ושלח יתהון משה אלפא לשבטא
לחילא יתהון וית־פינחס בר־
אלעזר כהנא לחילא ומני קודשא
וחצוצרת יבבתא בידיה׃
ואתחילו על־מדין כמא דפקיד
יי ית־משה וקטלו כל דכורא׃
וית מלכי מדין קטלו על־
קטיליהון ית־אוי וית־רקם וית־
צור וית־חור וית־רבע חמשא
מלכי מדין וית בלעם בר־בעור
קטלו בחרבא׃ ושבו בני־
ישראל ית נשי מדין וית טפלהון
וית כל בעיריהון וית־כל־גיתיהון
וית כל־נכסיהון בזו׃ וית כל־
קרויהון במותבניהון וית כל־בית
סגדתהון אוקידו בנורא׃
ושבו ית־כל־עדאה וית כל דברתא
באנשא ובבעירא׃ ואיתיו
לות־משה ולות־אלעזר כהנא
ולות־כנשתא דבני־ישראל ית־
שביא וית דברתא וית עדאה ל
למשריתא למשריא דמואב די על
־ירדנא דיריחו׃
ונפקו משה ואלעזר
כהנא וכל־רברבי כנשתא ל
לקדמותהון למברא למשריתא׃
ורגיז משה על דממנן על־
חילא רבני אלפין ורבני מאותא
דאתו מחיל קרבא׃ ואמר
להון משה הקימתון כל־נקבא׃

ביהודה׳ וישבו ממנו שביה גדולה: ואת בלעם ב׳ וסי׳ בן בעור הרגו׳ הקוסם: מקנה׳ ד׳ חס׳ וסי׳ נמסר בסדר
וישלח: המלקוח ד׳ ומלא׳ וסי׳ ויקחו את כל השלל׳ את כל השבי: והצית את המלקוח׳ ויהי המלקוח:

בעל הטורים

נקם נקמת בני ישראל. סמך זה לפרשת פרי׳ לומלך שנולדין בעת נרה ותלחמה. ושול אחרי התחרים לבתו ולאשתו ולא הפר להן הוא נכנס תחתיהן. מדינים שהחטיאו את ישראל לא כל שכן שישנאו אחר תלמוד לפי ס פרשה מעשה מדינים ולא קנא לשם לכך בתלו חיים בנקמת מדינים. אל עמיך. מלא דוד. לומר לך שני מקומות הוזכרה מיתתו כתורה. אלף לשבט אלף לשבט. לכל שבט שנים אלפים. הרי עשרים ואלכעה אלפים הלכו עליהם למלחמה. כנגד עשרי׳ ואלכעה אלפי׳ שהפילו מישראל. הפסו׳ מתחיל כאן ומסיים בשלם לומר לך שכולם היה להם לב אחד לאביה שבשמים. ויחמרו מאלפי ישראל שמסרו עצמם על קדושת השם להנקם ישראל: וישלח אותם משה אף לשבט לנכח ואת פנחס. הנשיאים לא שלח עמהם כדי שלא יתגאים שבט שמעון שהרג נשיא מזבטי ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב. ביהושע אומר ואת בלעם בן בעור הקוסם. עלמל שהביאוהו לפני משה ולנוהו כדין מכשפה לא תחיה. יש דרך יסר לפני אים ואחריתה דרכי מות. יש דרך ישר. לת עולה כל. ונסת שבר. כל אלף שהפיל מישראל בעבתו: ויהונת

ויקחו את כל המלקוח׳ ואת כל המלקוח׳ וגו׳ אף על פי שסמע שמיתתו תלויה בדב׳ עשה בשמחה
ולא איחר: כל נקבה, כל הנשים וכן בחר לנו אנשים וכן אנשים חכמים וידועים: נקמת יי׳, שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד
הקב״ה: לכל מטות ישראל, לרבות שבט לוי: ויומסרו, להודיעך שבאן שלישעי ישראל כמה הם חביבים על ישראל על שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט ונקלוני
ומשמעון שמיתת מ

מדין לא רצו ללכת על שנמסרו על כרחן: אותם ואת פנחס׳ מגיד שהיה פנחס ס שקול כנגד כולם ומפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר אמר הקב״ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור ינמור׳ דבר אחר שהלך לנקום נקמת מדין׳ וכי אחי אמו שנאמ׳ והמלכים מכרו אותו ומכיון שהיתה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר מבמות פוטיאל מזרע יתרו שפיטס ענלים לעז ומזרע יוסף שפטפט בינרו׳ דבר אחר שהיה משוח מלחמה: וכלי הקדש׳ זה האורים והנין שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח ע עמהם הראה להם את הנין שהשם חקוק בו והם מופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בבלעם כתוב על חלליה׳ בספר יהושע: בידו׳ בראותו וכן ויקח את כל אדנו מ מידו: חמשת מלכי מדין׳ וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הזקיק לומר ח חמשת אלא ללמדך שסוו כולם בעצה ו והשוו כלם בפורענות בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים ואלכעה אלף שהפיל מישראל בעצתו ונצא ממדין ל לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה אמר להם אם כשהייתם שמים רבות לא יכולתם להם ועכשו בשנים עשר אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו: בחרב׳ הוא בא על ישראל והחליף אומנתו ב באומנות׳ שאין נוסעי

אלא בפיהם ועל ידי תפילה ובקשה ובא הוא ותפס אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר ועל חרבך תחיה:
טירותם׳ מקום פלטרים שלהם שהם לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם׳ דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם שרני פלשתים טורני פלשתאי: ויקחו את כל
השלל׳ מגיד שהיו כשרים וגדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בגזה שלא ברשות שנאמר את כל השלל וגו׳ עליהם מבורם בקבלה שנין כעדר הרחלים וגו׳ אף אנשי
המלחמה שבך כלם גדיקים: שלל׳ הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: כן׳ הוא בזת מטלטלין שאינן תכשיט: מלקוח׳ אדם ובהמה ובמקום שכתוב שבי אבל
מלקוח שבי באדם ומלקוח בבהמה: ויצאו משה ואלעזר הכהן׳ לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הבזה: ויקצוף משה על פקודי החיל׳ ממונים על החיל
ללמדך שכל שרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות: בדבר

בדבר בלעם ' אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות שבעולם אין אתם יכולין להם שמא מרובים אתם מן המצרים שהיו שם מאות רבבות באו ואשיאכם עצה אלהיהם של אלו סונאת זמה הוא וכו' כדאי' בחלק ובספרי: הן הנה ' מניד שהיו מכירין אותן זו היא שנכשל פלו' בה: וכל אשה יודעת איש ' ראויה ליבעל אעפ שלא נבעלה ולפני הבין העבירוס והראויה ליבעל פניה מוריקות: הרגנו ' למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגנו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים ובנו' איני יודע אם להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגנו: מחוץ למחנה ' שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש ' רבי מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כ' כאילו נוגע במת עצמו או אפילו זרק בו אבן והרגו תלמוד לומר וכל נוגע בחלל הקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חבורו אף הורג על ידי חבורו:

תתחטאו ' במי נדה כדין שאר טומאי מ מתים שאף לדברי האומר קברי גוי אין מטמאין באהל שנאמר ואתנה נאני אתן מ מרעיתי אדם אתם אתם קרויים אל מודה הוא שהגויים מטמאין במגע ובמשא שלא נאמר אדם אמר אמר אל אל טומאת אהלו' שנאמר אדם כי ימות באהל: אתם וסביבכם ' לא שהגוי מקבלין טומאה וגריכין הזאה אלא מה אתם בני ברית אף שביבכם כשיבואו לברית וטמאו גריכין הזאה: וכל מעשה עזים ' להביא כלי הקרבים והטלפים ו והעצמות: ויאמר אלעזר הכהן וגו' לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלם ממנו הלכות ניעולי גויים וכן אתה מוצא בשמיני למלואי שנאמר ויקצוף על א אלעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות וכן בשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה: אשר צוה יי' וגו' ' תלה ההוראה ברבו: אך את הזהב וגו' ' אעפי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עודים להזהיר לכם על הלכות ניעול אך לפן מעוטו כלומ' ממועטין אתם מ מלהשתמש בכלי אפי' לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מ מבליעת אשור נבלות ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר אלו קודש שנעשלנו ואם לפון אך אלא שם אלוה אך המתכת יהיה כמות שהוא: כל דבר אשר יבא באש ' לבשל בו כלום: תעבירו באש ' כדרך תשמישו הנעלתו ' מי שתשמישו על ידי חמין נעשלנו בחמין ומי שתשמישו על ידי כלי כנון הספול והאכלה ילבנו בחור: אך במי נדה יתחטא ' לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים נעול לטהרן מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה ורבותינו דרשו מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעון טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראויין לטבול בהם נדה וכמה הם ארבעים סאה: וכל אשר לא יבא באש ' כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלבנו איסור: תעבירו במים ' מטבילן ודין ' ודוקא כלי מתכות: אל המחנה ' למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה ליה ומחנה ישראל: את את ראש ' קח את החשבון: וחצית את המלקוח בין תופסי המלחמה וגו' חצי לאלו וחצי לאלו: ויהי

וכל אשה ג' וסי' נמסר בסדר זיקהל: ידעת ג' וחס' וסי' וכל אשה ידעת איש ' וזה הדב' אשר תעשו נפשי ידעת מאה: חנו ב' וסי' ואתם חנו מחוץ למחנ' ' חנו עליה סביב: וכל מעשה ג' וסי' וכל מעשה עזים ' וישתמר חקות עמרי ' וכל מעש' תקפו: את הזהב ו' וסי' בסד' תצוה: ואת הכסף ד' וסי' נמסר בסדר מקץ: העפרת ד' חס' בליש'

הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר
בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּיהוָה ע
עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת
יְהוָה: וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף
וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר
הֲרֹגוּ: וְכָל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־
יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֱיוּ לָכֶם: וְאַתֶּם
חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל
הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם
וּשְׁבִיכֶם: וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עוֹר
וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־כְּלִי־עֵץ
תִּתְחַטָּאוּ: ס
וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי
הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־
הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל
וְאֶת־הָעֹפֶרֶת: כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא
בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֹר אַךְ בְּמֵי
נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָאֵשׁ
תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם: וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ
אֶל־הַמַּחֲנֶה: ס
כה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי
אָבוֹת הָעֵדָה: וְחָצִיתָ אֶת־הַמַّלְקוֹחַ
בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא
וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: וְהֵרַמְתָּ מֶכֶס
לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִّלְחָמָה הַיֹּצְאִים
לַצָّבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־
הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־
הַצֹּאן: מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ
וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה
: וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח־
אֶחָד אֶחָז מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם
מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן

הֵא אִנִּין הֲוָאוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעֵצַת בִּלְעָם לְשַׁקְּרָא־שִׁקַּר קֳדָם
יְיָ עַל־עִסַּק פְּעוֹר וַהֲוָת מוּתָנָא
בְּכַנְשְׁתָּא דַיְיָ: וּכְעַן קְטוֹלוּ
כָּל־דְּכוּרָא בְּטַפְלָא וְכָל־אִתְּתָא
דְּיִדַּעַת גְּבַר לְמִשְׁכַּב דְּכוּרָא ק
קְטוֹלוּ: וְכָל טַפְלָא בְּנַשְׁיָא דִּי
לָא־יְדָעוּ מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא קַיְּמוּ
לְכוֹן: וְאַתּוּן שְׁרוּ מִבָּרָא
לְמִשְׁרְיָתָא שַׁבְעָא יוֹמִין כֹּל דְּיִקְטֹל
נַפְשָׁא וְכֹל דְּיִקְרַב בְּקְטִילָא תִּדּוֹן
עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׁבִיכוּן:
וְכָל־לְבוּשׁ וְכָל־מָאן דְּמִשַּׁךְ וְכָל־
עוֹבַד מַעְזֵי וְכָל־מָאן דְּאִתְעֲבִד תַּדּוּן
עֲלוֹהִי:
וַאֲמַר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְגַבְרֵי חֵילָא דַּאֲתוּ
לְקְרָבָא דָּא גְּזֵירַת אוֹרַיְתָא דִּי־
פַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה: בְּרַם יָת־
דַּהֲבָא וְיָת־כַּסְפָּא יָת־נְחָשָׁא יָת־
בַּרְזְלָא יָת־אַבְצָא וְיָת־אַבְרָא:
כָּל־מִדַּעַם דְּמִתְעַל בְּנוּרָא
תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּנוּרָא וְדַכִּי בְּרַם בְּמֵי
אַדְיוּתָא יִתְדֵּי וְכֹל דִּי לָא־מִתְעַל
בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּמַיָּא:
וְתִחְוֹרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וְתִדְכּוֹן וּבָתַר־כֵּן תֵּעָלוּן
לְמִשְׁרְיָתָא: וַאֲמַר יְיָ
עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר: קַבֵּיל יָת
הוּשְׁבַּן דִּבְרַת שְׁבְיָא בְּאֲנָשָׁא
וּבְבְעִירָא אַתְּ וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרֵישֵׁי
אֲבָהָת כְּנִשְׁתָּא: וּתְפַלֵּג יָת־
דִּבְרַתְא בֵּין גַּבְרֵי מְנַיְחֵי־קְרָבָא
דְּנַפְקוּ לְחֵילָא וּבֵין כָּל־כְּנִשְׁתָּא:
וְתַפְרֵשׁ נִסְבָּא קֳדָם־יְיָ מִן גַּבְרֵי
מְנַיְחֵי קְרָבָא דְּנַפְקוּ לְחֵילָא חַד
נַפְשָׁא מֵחֲמֵשׁ מְאָה מִן־אֲנָשָׁא
וּמִן־תּוֹרֵי וּמִן־חֲמָרֵי וּמִן־עָנָא:
מִפַּלְגוּתְהוֹן תִּסְּבוּן וְתִתֵּן לְאֶלְעָזָר
כַּהֲנָא אַפְרְשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ:
וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּסַּבֵּי
חַד ' דְּאַרְתַּחַד מִן־חַמְשִׁין מִן־
אֲנָשָׁא מִן־תּוֹרֵי מִן־חֲמָרֵי וּמִן־עָנָא

אבן עזרא

טף ' שם כלל לקטן זכר או נקבה: אתם וסביבכם ' בעבור הכבוד הסוכן בתוכם: וכל מעשה עזים ' כאשר פירשתי והנה הכנד בעבור שנגע בחלל הוא טמא הטעם ועיוכם כל בגד על שתתחטאו אז תהיה עלת תתחטאו יונאה וכן והתאויתם לכם כי הנבול הוא הפעל: ויאמר אלעזר הכהן ' כי חקת תורת הפרה לאלעזר כתבה ומשה אמר להם תתחטאו דרך כלל ואלעזר פירש להם: הבדיל ' ידוע: אך במי נדה יתחטא ' היה נראה לנו כי הוא מי אפר הפרה כמו מי נדה לא זורק עליו והזל אמרו כי טעמו בשעור המים שתלתן בהם ה האפר הנדה ועתה ראבה מדעתינו: שא את ראש ' פירשתיו: מלקוח ' הבהמה: הבני ' האדם ותחסר מלת ון כמו שנים ירח: וראשי אבות העדה ' הם הנשיאים: וחצית את המלקוח ' שם כלל: אחל כפם ' כמו כפם אחד: אחל אחוז ' כמו והאחוז אחוז ושניהם דבקים כאשר פירשתי:

ומכל

מסורה

וסימ' צללו כעפרת במים ' אך את הזהב ואת ' נהר מפזה מאשתם עפרת ' בעט ברזל ועפרת: במי ד' וסימ' נמסר בסדר חקת התורה: ויאמר יי' אל משה לאמר ו' רפ וסי' אך את שבתתי תשמרו ' מי שם פה לאדם ' קח מאתם והיו לעבד ' ועשו להם ציצת ' כן בנות צלפחד ' שא את ראש מלקוח: וממחצת ב' חס' וסי' תקח אחד ' ויקח משה: החמשים ח' וסי' נמסר בסדר קרח:

בעל הטורים

יודעת איש בגימט' לון בתוליה חוזרין יודעת ג' כמסור הכא ולידך ליכם גלעד כפלים מעשיך ג וכפסי יודעת אלי' והייכו לאות' ביכמות שהעבירום לפני בין כל אפניה מוריקות כידוע שבבעלה והיכו כפלים מעשיך: שעל ידי כפלות ג מעשיך כלע אם היא יודעת איש וכל אשה יודעת איש לתשבר בגימט' זהו אם היא בת ג' שני' ויום אחד ולא נפקד ממנו איש בגימ' לעבירות: חנו בכמ' חנו חוץ למחנה חנו עליה סביב: פי' לעפי שאתר חנו חוץ למחנה: חנו סביב להיינו במחנה לויה כדכתיב והלויים יחנו סביב למשכן אהל מועד: דשמא מת מותר ליכנס ב מחנה לויה: ויאמר אלעזר הכהן דבר ל לראשי האנשים פרשת טהרה: וגם לא היו בידם כלי מתכות אלא בגדים חשובים: אבל אלעזר הכהן דבר לאנשי הכבא ואלה שם כלי של תשמיש המלחים בכתי' לכך הוא' להם דיני ניעול לי מתי לפי שהיתה הזאה על ידו לכך הוא' להם גם כן דיני ניעול: וטהרתם ב' וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם. וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. טעם הילכות ניעול הוה להם גם כן טהרת הכלים שהיא בהזאה. מלקוח שני' שא את ראש מלקוח. הייקח חבבור מלקוח. פירוש הייקח חבבור מלקוח ואתם לקחת' מבבור מלקוח. לכן שא ראש מלקוח ותתן ממנו מכס ליי' אחוז אחד מרבע אחד אחוז מן החמשים ואחד אחוז לאותו בדברי הימים בענין התשמרות. חוד כרפס ותבלת ל אחוז בסדר שנעשו משמרות לעמוד על הבית. נטלו אחד אחוז מן החמשים. כרפס יתבלת אחוד מלמד לעפי שלא נכנסו ליתן מכס אל מן האדם והבהמה מעצמן נתנו מכנת החטלטלין דלגיכן אחוז להבא מאחוז לדתם: ומקנה,

מכל הבהמה׳ כמו נמלים והנה לא לקח אלעזר מהם חלק אולי היו מעטים ועל כן לא נזכר המספר שהביאו ולא המספר שלקחו הלוי׳: יתר הבז׳ חוץ מאשר אכלו על כן אמר יתר והזכיר מספרם כי היה מספר רב ולא שמענו שלל כמוהו גם כן הזכיר המכס כי גם הוא רב ומלת מכס מפועלו הכפל על מפקל ומומר ליולדתו הוא מגזרת תכסו על הסה והטעם חלק׳ ואמר מן האדם ומן הבהמה פס כלל: הפקודים׳ פירשתיו: אשר בידימו׳ בעבור היותם ברשותם וכן ולקחת בידך עשרה אנשי׳: ונקרב׳ כמחשבה או בפה: אצעדה׳ היא על הזרוע כי כן כתוב: וצמיד׳ ליד: טבעת׳ באצבע: עניל׳ באזנים כי כן כתוב אולי נקרא כן בעבור ה היותו ענול: וכומז׳ כחבריו: כל

מסרה

השלושים׳ ויחלא אסא בשנת שלושים ודה׳ מן השלושים הגונכד׳ ואני לא נקראתי לבא אל המלך׳ ונמסר גם בסדר נשא: הצבאים ג׳ וחס׳ וסי׳ ממחצית בני ישראל׳ הצבאים על אריאל׳ הצבאים על הר ציון: ויקח משה ממחצית בני ישראל ד׳ פסוקים מן מן ומן וסי׳ ויעש יי׳ כדבר משה׳ אדם כי יקריב מכם קרבן ליי׳ ויקח משה ממחצית בני ישראל׳ ואחרי כן נאם יי׳ ונמסר גם בסדר וארא: סימן אך את הזהב את ואת את את ואת ואפס ויהי כשמע כל המלכים דיהושע וסי׳ בלשו׳ ארמי דהבא למלכא סי׳: וסי׳ והרמו׳ מכס מן ומן ומן ומן: וממחצית בני ישראל מן מן מן מן ומן׳ ויקח משה ממחצית בני ישראל מן מן ומן: אחז ד׳ חס׳ ואת׳ סל וסי׳ תקח אחר אחז מן החמשים׳ את האחז אחד מן החמשים׳ ויכתבם שמעיה בן נתנאל ב׳ בו דדה׳ אחזו בחבלי בוץ וארגמן׳ בתר׳ מלא וא׳ ואחז אח׳ לאיתם׳: נשאו׳ בקריאה וסים׳ ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש א אנשי׳ אשר נשאו את ידם׳ קול צופיך נשאו קול׳ הנה איבך יהמיון ומשנאיך נשאו׳ נשאו נהרות יי׳ ב׳ בו׳ ערום הלכו מבלי לבוש׳ נשאו את רדידי׳ נשאו מבנותיהם׳ נשאו נשים נכריות: כלי זהב ג׳ דסמי׳ וסים׳ חח וגזם וטבעת וכומז׳ איש אשר מצא כלי זהב׳ אך לא יעשה בית יי׳ ספות:

מִכָּל־בְּעִירָא וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מִשְׁכְּנָא דַיְיָ׃
וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דִי־פַקִּד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃ וַהֲוָת דִּבְרַתָּא שְׁאָר בִּזָּא דִי בְזוּ עַמָּא דִי־נְפַקוּ לְחֵילָא עָנָא שִׁית מְאָה וְשַׁבְעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין׃
וְתוֹרֵי שַׁבְעִין וְתְרִין אַלְפִין׃
וַחֲמָרֵי שְׁתִּין וְחַד אַלְפִין׃
וְנַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא מִן־נְשַׁיָּא דִי לָא יְדָעָא מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא כָּל־נַפְשָׁא תְּלָתִין וְתְרֵין אַלְפִין׃ וַהֲוָת פַּלְגוּתָא חוּלַק גַּבְרַיָּא דִי־נְפַקוּ לְחֵילָא מְנָיַן עָנָא תְּלָת־מְאָה וּתְלָתִין וְשַׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ וַהֲוָת נִסְיָבָא קֳדָם־יְיָ מִן־עָנָא שִׁית מְאָה שַׁבְעִין וַחֲמֵשׁ׃
וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם־יְיָ שַׁבְעִין וְתְרֵין׃
וַחֲמָרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם־יְיָ שִׁתִּין וְחַד׃
וְנַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא שִׁתָּא עֲסַר אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קֳדָם־יְיָ תְּלָתִין וּתְרֵין נַפְשָׁן׃ וְיַהַב מֹשֶׁה יַת־נְסִיב אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דִי־פַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃
וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי פְלַג מֹשֶׁה מִן־גַּבְרַיָּא דִי־נְפַקוּ לְחֵילָא׃
וַהֲוָת פַּלְגוּת כְּנִשְׁתָּא מִן־עָנָא תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשַׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין׃ וַחֲמָרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ וְנַפְשָׁא דַאֲנָשָׁא שִׁתָּא עֲסַר אַלְפִין׃
וּנְסִיב מֹשֶׁה מִפַּלְגוּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יַת־דְּאַתְחַד הַד מִן־חַמְשִׁין מִן־אֲנָשָׁא וּמִן־בְּעִירָא וְיַהַב יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מִשְׁכְּנָא דַיְיָ כְּמָא דִי־פַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃
וּקְרִיבוּ לְוַת־מֹשֶׁה דִּי־מְמַנָּן עַל אַלְפֵי חֵילָא רַבְּנֵי אַלְפִין וְרַבְּנֵי מְאָוָתָא׃ וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָּךְ קַבִּילוּ יַת־חוּשְׁבָּן גַּבְרֵי מְגִיחֵי־קְרָבָא דִּי עִמָּנָא וְלָא־שְׁבָא מִנָּנָא אֲנָשׁ׃ וּקְרִיבְנָא יַת קָרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ גְּבַר דִּי אַשְׁכַּח מָאן־דְּהַב שִׁרְיָן וְשִׁבְכִין עִזְקָן קְדָשִׁין וּמָחוּג לְכַפָּרָא עַל־נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יְיָ׃

מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה׃
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיְהִי הַמַּלְקוֹחַ יֶתֶר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשֶּׁת אֲלָפִים׃ וּבָקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אָלֶף׃ וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אָלֶף׃ וְנֶפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃
וַתְּהִי הַמֶּחֱצָה חֵלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָّבָא מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים׃ וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים׃
וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים׃ וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃ וַיִּתֶּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
וּמֵמַחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃
וַתְּהִי מַחֲצִת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וּבָקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְקֻדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִّלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃ וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃

ל׳ מ״ל

ל׳ דגש

כל״ח רפ״ה בטע׳ תנרין

ל׳ חס׳ וכעניין

ל׳ פסי׳ מן ש״ן ומן

ויהי המלקוח יתר הבז׳ לפי שלא נטטו להרי׳ מכס מן המטלטלין שלא מן המקלוח כת׳ אות הלטון הזה ויהי המלקוח שבא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על בז המטלטלין אשר בזזו עם הבבא אים לו ולא בא לכלל חלוקה מספר הכאן וגו׳: וממחצית בני ישראל אשר חצה משה׳ לעדה והוציאה להם מן האנשי׳ הצבאי׳: ותהי מחצת העדה׳ כך וכך: ויקח משה וגו׳ הפקדים׳ הממונים: לא נפקד׳ לא נחסר׳ ותרגום לא סגא אף הוא לשון אחרי חסרון כמו אנכי אחטנה תרגומו דהות סגיא ממנייכא וכן כי יפקד מושבך יחסר מקום מושבך אים הדגיל ליטב פס וכן ויפקד מקום דוד נחסר מקומו ואין יושב פס: עניל׳ נזמי אזן: וכומז׳ דפוס של בית הרחם לכפר על הראוד הלב של בנות מדין:

עטרת

סימן דבקר וחמרים ומכסם ל״י כעגל מלרע. תלתא דוכסם אדם ומכסם ל״י כטעמ לעיל מן תיבות ופי׳ רוח בני אדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ

ס

מח

ל׳ ה״ס ובעניין

ל׳ פסי׳ מן ש״ן ומן

ל׳ ה״ס ובעניין

ל׳ ה״ס ובעניין

כל כלי מעשה׳ הניד הכתיב שלא היה בהם כלי שכור: אנשי הצבא בזזו איש לו׳ הזכיר הכתוב זה להודיע כי זהב רב וכלי מעשה בזזו כל אחד: לבני ראובן׳ כי הוא בן הבכורה: מקום מקנה׳ כי שם מרעה טוב: ויבאו בני גד׳ הם היו בעלי העצה בתחלה על כן הקדימם הכתוב: ויאמרו יתן׳ אמר ויאמרו פעם אחרת בעבור שאדבר הדברים יש אומרים כי את הוא כעול יתן ולא אדעלמא זה כי הנה כתוב כעתם ארץ יחלק הארץ ולא נשא אותם הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו: תניאון׳ כמו תשכרון: כי העולים׳ מכאן הלכו לנגב: לא מלאו׳ קל הלמ״ד והוא מהבנין הכבד מלא קרוב לא השלימו מה שהתחילו: כלב בן יפונה׳ בתחלה כאשר דבר השם ומלת מלאו כמו בקשו נכשי שלחו בחוש מ מקלטך: ויניעם

רשי

כלי וכלי יח בליש׳ וסים׳ נמסר בסדר ויקרא: מעשה׳ פתחין זסי׳ ויקח משה ואלעזר׳ והיה תחת בשם׳ ולא יהיה למצרים׳ הפככם אם כחמר׳ ויקברהו בקברתו דאסא דדה׳ להסיר אדם מעשה׳ את כל זה ראיתי ונתן׳ כל אשר תמצא ידך׳ ובכל מעשה אשר החל׳ כי את כל מעשה האלהים: ומקנה ו׳ ג׳ פתחין

עטרות ודיבון וגו׳ מארץ סיחון ועוג הוא: האחיכם׳ לשון תמיהה הוא: ולמה תניאון׳ תסירו ותמנעו לבם מעבור שיהיו שכורין שאתם ירחים לעבור מפני המלחמ׳ וחוזק העריס והעם: מקדש ברנע׳ כך שמה ושתי קדש היו: הקמי׳ חורבנו של קמ״ז היה ויולד לו אמו של כלב את עתניאל: ויניעם

ויקח
קדמ׳ ויקח אה ואלעזר הכהן את הזהב מאתם ובכלי תנין ויקח משה ואלעזר הכהן את הזהב מאת רי ומשתנין ועמ׳ וסי׳ כלי כל ואשרים לתעלה

לב

ויקח משה ואלעזר הכהן את־הזהב מאתם כל כלי מעשה׳ ויהי כל־ זזזז

ויגעם׳ מגזרת נע ונד בעבור שלא כחו: תרבות׳ מגזרת אשר טפחתי ורביתי והוא קרוב מגזרת על כל רב ביתו והטעם גדול הסגים: לספות׳ כמו להיסיף רק הוא מסרס אחר וכמוהו גם על זבחיכם כי לא מבחנו בבעלי ה׳יוד מזה הסרס בבנין הקל חסר יוד: ועדים׳ בתחלה לטפנו: חוטים׳ על מפקל מולים הי׳ כמו מהילים מגזרת מהרה חוטה של תעמוד: והלאה׳ נמצא על מקום ועל זמן והטעם ולמעלה: על הוליסו׳ הסם: לפני יי׳ כי סם האדון לפני יי׳ כאשר כיסיתי כי לעולם הוא לסבת׳ אלף לבבאכם נוסף כמו והאזניתו מהרות: כל חלוץ צבא׳ כמו האדון הברית והטעם כל חלוץ חלוץ צבא׳: ונתתם

ויגעם ג׳ חס׳ בליש׳ וסי׳ ויגעם במדבר׳ והנעתי בכל הגוים׳ שרקו ונעו׳ ראשם: אל ישראל׳ וסי׳ נמסר בסדר ויחי: תשובן ג׳ בג׳ כת׳ וסי׳ כי תשובן מאחריו חס׳ ו׳ בתרא׳ ואם שוב תשובן הס׳ ו׳ קדמא׳ אם תשובון אתם מלא דמל: נבנה ז׳ וסי׳ הבה נבנה לנו עיר׳ ויאמרו גדרת צאן נבנה׳ וגזי׳ נבנה׳ ויאם׳ ליהודה ולירושלם׳

ותקיף רגזא דיי׳ בישראל׳ ואחרנון במדברא ארבעין שנין עד דסף כל דרא דעביד הביש קדם יי׳: והא קמתון בתר אבהתכון תלמידי גברא חייביא לאוספא עוד על תקוף רגזא דיי׳ לישראל: ארי תתובון מבתר דחלתי ויוסיף עוד לאוחרותהון במדברא ותהבלון לכל עמא הדין: וקריבו לותיה ואמרו חטרין דען נבני לבעירנא הכא וקרוין לטפלנא: ואנחנא נזדריז מבעין קדם בני ישראל עד די נעלנון לאתרהון ויתבון טפלנא בקרוין כריכן מן קדם יתבי ארעא: לא נתוב לביתנא עד דיתחסנון בני ישראל גברא אחסנתיה: ארי לא נחסין עמהון מעברא לירדנא ולהלא ארי קבילנא אחסנתנא לנא מעברא לירדנא מדנהא: ואמר להון משה אם תעבדון ית פתגמא הדין אם תזרזון קדם עמא דיי׳ לקרבא: ויעבר לכון כל דמזריז ית ירדנא קדם עמא דיי׳ עד דיתריך ית בעלי דבבוהי מן קדמוהי: ותתכביש ארעא קדם עמא דיי׳ ובתר כן תתובון ותהון זכאין קדם יי׳ ומישראל ותהי ארעא הדא לכון לאחסנא קדם יי׳: ואם לא תעבדון כן הא חבתון קדם יי׳ ידעו חובתכון די תשכח יתכון: בנו לכון קרוין לטפלכון והטרין לענכון ודיפוק מפומכון תעבדון: ואמר שבטא דבני גד ובני ראובן למשה למימר עבדך יעבדון כמא די רבוני מפקד: טפלנא נשנא ביתנא וכל בעירנא יהון תמן בקרוי גלעד: ועבדך יעברון כל מזריז חילא קדם עמא דיי׳ לקרבא כמא די רבוני ממלל: ופקיד להון משה ית אלעזר כהנא וית יהושע בר נון וית רישי אבהת שבטיא לבני ישראל: ואמר

ויחר־אף יהוה בישראל׳ וינעם במדבר ארבעים שנה עד־תם כל־הדור העשה הרע בעיני יהוה: והנה קמתם תחת אבתיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף־יהוה אל־ישראל: כי תשובן מאחריו ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכל־העם הזה: ס ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו: ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם־הביאנם אל־מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישבי הארץ: לא נשוב אל־בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו: כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה: פ ויאמר אליהם משה אם־תעשון את־הדבר הזה אם־תחלצו לפני יהוה למלחמה: ועבר לכם כל־חלוץ את־הירדן לפני יהוה עד הורישו את־איביו מפניו: ונכבשה הארץ לפני יהוה ואחר תשבו והייתם נקיים מיהוה ומישראל והיתה הארץ הזאת לכם לאחזה לפני יהוה: ואם־לא תעשון כן הנה חטאתם ליהוה ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם: בנו־לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו: ואמר בני־גד ובני ראובן אל־משה לאמר עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה: טפנו נשינו מקננו וכל־בהמתנו יהיו־שם בערי הגלעד: ועבדיך יעברו כל־חלוץ צבא לפני יהוה למלחמה כאשר אדני דבר: ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן־נון ואת־ראשי אבות המטות לבני ישראל:

ל וחס׳
ל לא נספל
ג ולא לא
ל ומל
ל
ז׳ מל חס
כ׳ וחס׳ ולא יכני לן ילין ל ולכ׳ ג
פ׳ל מל
ל
ל מל כתוריה
ז׳ל
ל׳ ג
ל׳ ל׳ ל
ז׳ל סגיריין ויתיבין מלהון מ׳ל
ל
ל׳ גויתי

בעל הטורים

חוטים סגים בחסול תתרי ליסני ולנחנו כמלון חוטים ולוקד ונכני לן חוטים׳ והיינו לשיתא הפרק מי פתח׳ ולולא כחשים של קנה׳ פי הרבה קנים יוצאים מגזרם אחד ולמעלה כפרלים זה מזה׳ כך פירוש כמלון כמו כחשים של קנה שבלחוז׳ זה מזה׳ כך כחלון לבלחתה כי כן דרך הבלחמים להתקרב זה אל זה כלי שלא יפרילום ה׳ אחיכם׳ חלון סגים כמסו׳ ויעבר לכם כל חלון׳ חלון הגעל׳ והיינו לאמרו׳ כל היוצא לתלחתה כית דוד גם כרייתו׳ כותב לא אתי שלא תזקק ליכם ולא תכטרך לחלון על היכם׳ ונשמעינן מכלון שגם מגזר עגה עגה כן ויתנו למך דוד׳ וזהו ועבר לכם כל חלון׳ חלון הגעל׳ לכמייי׳ כפרסה ו׳ פעמי׳ בגגל ז׳ סגים של כנוס׳ ויאמר כני גד׳ היה לו לומר ויאמרו אלא הגדול שבהם דבר כשבל כלם׳ נחמ

מסרה

אם הומה היא׳ כי אנחנו עמכם יחד נבנה ליי׳ כי ככם נדרש לאלהיכם דעזרא׳ וא׳ ונבנה את החומה: לא ז׳ רפ בסף וסי׳ לא ישארו ממנו עד בקר׳ לא יום אחד תאכלו׳ לא אוכל אני לבדי׳ לא כן עבדי משה׳ לא איש אל ויכזב׳ לא הביט און ביעקב׳ לא נשוב אל בתינו עד התנחל: תעשון יד ו׳א טו׳ וסי׳ ודברת אלי ושמת את הדברים׳ ולא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב׳ ואמר אליהם משה אם תעשון׳ ואם לא תעשון כן הנה חטאתם׳ לא תעשון כן ליי׳ אלהיכ׳ ואצוה אתכם בעת ההיא׳ לא תעשון ככל אשר אנחנו׳ ושמרתם את דברי הברית׳ ואמר אלהם ממני תראו תנינ׳ דפס׳ ו׳א ב׳ בו׳ ואמר להם שמשון׳ ואמר להם למד תעשון כדברים׳ ויצום לאמר זה הדב׳ דמלכים׳ וכל ריב אשר יבא דה׳ ויצו עליהם לאמר דה׳: הנה ד׳ סבירי׳ והנה וסים׳ נמסר בסדר כי תשא: וגדרת ב׳ וחס׳ וסי׳ וגדרת לצנאכם׳ וגדרת בית דגן: ואמר יב דסבירין ואמרו וסים׳ ואמר מצרים אנוסה׳ ואמר בני גד ובני ראובן קדם׳ ואמר

שרי סכנות׳ ואמר כה אמר יפתח׳ ואמר הנה בנויות ברמה׳ כי לא מצאתם בידי מאומה׳ שלום בואך׳ כה אמר בן הדד׳ ויהוא יצא אל עבדי אדניו׳ ואמר אפרי אך עשרתי׳ והאמצים יצאו ויבקוש׳ (סיב לוק ותזכיר) ונמסר גם בשפטים סימן יא: ואת ז׳ בטע׳ טפחא וסים׳ ויצו להם משה את אלעזר הכהן׳ ויהפכו נערי דוד׳ את רב שקה׳ תחזקנה ידיכם׳ המגלה הזאת׳ פצה פיך׳ ויחר לי מאד:

ויגעם׳ ויטלטלם מן נע ונד: לספות׳ כמו סמו סנה סנה על עונותיכם סמו ונו׳ לשון תוספת: נבנה לעקננו פה׳ חסים הם על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו לכם תחילה ערים לטפכם ואחר כן גדרות לצאנכם׳ ואנחנו נחלץ חוטים׳ נזדיין מהירי׳ כמו מהר סלל חס בז ימהר יחיסה: לפני בני ישראל׳ ברחמי ניסות מתוך שגבורי הם סכן כאמר בגד וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם בחלה הדברים ואנו אתכם בעת ההי׳ ונו׳ חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל׳ וכליהו כתיב וחחלון׳ עובר לפניה׳ זה ראובן וגד שקיימו תנאם: ויסב טפנו׳ בעודנו אכל אחינו: בערי המבצר׳ סגבה עכסיו: מעבר הירדן והלאה׳ בעבר המערבי: כי באה נחלתנו׳ כבר קבלנוה בעבר המזרחי: לנחלתכם׳ תיבה זו מגזרת נוה ואלפים כלם שאין בו אלף מ׳ מפסיק בין נון לכל׳ ואלף שבא כאן אחר הנון במקום הא׳ של נוה הוא מיסודו של רבי משה הדרשן ל למדתי כן: והיוצא מפיכם תעשו׳ לנבוה שקבלתם עליכם לעבר למלחמה עד כבוש׳ וחלוק שמשה לא בקש מהם אלא ונכבשה׳ ואח׳ תשובו והם קבלו עליה׳ עד התנחל הרי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו וכן עשו: ויאמר בני גד׳ כלם כאים אחד: ויבו להם׳ כמו עליהם ועל תנאם מנה אלעזר ויהושע כמו יי׳ יאחם לכם: ואתנו

לא
ג׳ לשון שבועה יסי׳ לא כי אסור כאסרך׳ לא כלך איש לאהליו ודין׳

אדני דבר
קדמ׳ כאסר אדני מבמה תני׳ כאסר אדני דבר וסי׳ בויתיו לדבר

ונתתם׳ תתנו להם והיו כפ״ל רפה בלשון יפעיאל כי כן מספט הלשון:
ונחזו בתוככם׳ חלק להם כבוד כי הטעם אם לא יעברו חלוצים תילכו׳ עמכם
בעל כרחם ונחזו הו אם יתנחמו ונחזו בתוככם ובאת זו המלה כמספט
בעלי הי״ד כי אותיות אהי מתחלפים: ויענו בני גד׳ סנית חזוק: נחנו׳ הוא
העיקר ואלף אנחנו נוסף ולא
הזכיר על עתה חני שבט מנשה
בעבור היותו חני השבט: ואת
נבו׳ יתכן שהוא הר נבו שם
נקבר משה כאשר אפרש:
מוסבות׳ אלה הערים הוסבו
שמותם וכן שבמה: ויורש׳
יש אומרים כי מכיר אי היה
ולפי דעתי שמלת ויורש שבה אל
הנבור שהיה במשפחה׳ ונעשה
למכיר בן מנשה לבני מכיר
כמו ויאמר יהוד׳ לשמעון אחיו:
ויאיר בן מנשה׳ הוא ממשפחת
יהודה כי כן כתו׳ כי חברון לקח
בת מכיר בן מנשׁ׳ והוליד ממנה
שגוב ושגוב הוליד את יאיר
שהיו לו הערים בערי הגלעד ו
נקראו על שם משפחת אמו
גם יש כהנים שנקראו על שם
בני ברזלי הגלעדי כי כן כתוב
ואין פה מקום לשאול איך לקח
יאיר כחלה עם שבט את כי ארץ
כנען היא הנחלקת ולא ארץ
האמורי שהיא מעבר לירדן מ
מזרחה כי יש אמורי בארץ
כנען והוא היה התקוף מכל ש
שבעה גויים: חותיהם׳ פירושו
לפי מקומו כמו קריות:

בעל הטורים

נחנו בעבור חלוצי׳ הפסוק מתחיל ומסיים בגנן כלות׳ בעבור הילדן שהוא ריחב כ׳ אמה. ויש כו ל״ב תיבות לומר לב שבטי יעברו נחנו ג׳ נחנו בעבור בני אים אחד נחנו. נחנו פשענו ומרינו׳ נחנו בעבור לומה כי כלנו בני אים אחד נחנו׳ נחנו בעבור לומה כי פשענו כלכתיב ולשון חטאתיכם אשר תמצא אתכם׳ ויקרא לה נובח לה ג׳ לא מפיק ה״א ויקרא לה נובח בשמו שלא נתקיים לה זה השם׳ ויאמר לבנות לה בית בארץ שנער שבקש לבנות ולא בנה׳ ויאמר לה בועז שלא דבר עתה הוא בעצמו אלא על ידי שליח לה כמו לא: פרשת

ונכבשה הארץ ג׳ וסימ׳ לפני יי׳ ואחר תשבו׳ ונכבשה הארץ לפניכם׳ הלא יי׳ אלהיכם עמכם׳ וא׳ והארץ
נכבשה: חלוצים כל ליש׳ מל במ״א חלצי אנא: נחנו ג׳ ב׳ פתחי׳ וא׳ קמץ וסימ׳ בני איש אחד נחנו׳
נעבר חלוצים׳ נחנו פשענו ומרינו׳ ונמסר גם בסדר מקץ: נחנו חד מן יא פסו׳ רישהון נ״ון וסופיהון נ״ן

ויענו
קדמ׳ ויאמר
בני גד ובני
ראובן אל
משה לאמר
תניא בני גד ובני
ראובן לאמר
ומסתכין
בטעמ׳ פת
פסטא תכיר
נאפ״ה אין
קול ענות
גבורה

חסלת ראשי המטות

פרשה

וסי׳ נמסר בסדר תזריע: את ממלכ׳ יא פסוקי׳ מן ב׳ בחד פסוק דמין קדמא את ותנינ׳ ואת וסימ׳ נמס׳ בסדר
ויקהל: לעריה בגבלת ערי הארץ׳ יצב גבלת עמים חס׳ דחס׳ אתה הצבת כל גבולות מלא דמל׳ וב׳
גבלות כתי׳ חסר ו״ו קדמא וסי׳ ואסיר גבלות עמי׳ גבלות ישינו עדר׳ ושאר׳ גבולת כתיב חסר ו״ו תניין:
עטרת ג׳ חס׳ בליש׳ וסימ׳ ויבנו בני גד את דיבון׳ ואת עטרת שופן׳ והעטרת תהיה לחלם דזכריה: מוסבת
ב׳ כ״כ וסימ׳ משבצת זהב׳ שם: וילכדה ה׳ ג׳ מלאים וב׳ חסרים וסימ׳ וילכו בני מכיר בן מנשה גלעדה׳
והאורב קם מהרה ממקומו׳ ויעבר יהושע וכל יש׳ עמו מלכיש׳ ויעל יהושע וכל יש׳ עמו מעגלונה חברונה׳
וילכדה מקצה שלש שנים׳ קדמ׳ ובתר׳ חס׳: כל חותיה׳ חס׳ וכל הוות מל במ״ג חס׳ וסי׳ הות לאביו בן כסיל׳
שקר מזין׳ אם חכי לא יבין הות׳ בתר׳ פלג׳: ויקרא לה נבח יד פסו׳ בטעם׳ תרין חוטרין׳ פי׳ הטפחא כך
דינה לעולם לא ישרתנה כי אם מרכא אך ביד מקומות ישרתנה דרגא עם ב׳ מרכות הנקראו׳ תרין חוטרין
וסי׳ ויבא לו יין וישת׳ למה תעשה כה׳ אשר לא צוה אותם׳ ויקרא לה נבח׳ הלא טוב לנו שוב מצרימה׳
נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה דמלכים׳ וחברו דדה׳ ויחנו אלה נכח אלה׳ נגיתי לו בה׳ וינח לו
אלהיו מסביב׳ הלא זה אור מוצל מאש׳ ודי לא ידע תהודעו׳ ויהי לב לעם לעשות׳ ויהי ריב ומדון ישא:
לה ג׳ דלא מפקי ה״א וסי׳ ונבח הלך וילכד את קנת׳ ויאמר אלי לבנות לה בית׳ ויאמר לה בעז:

אלה

מסעי, כאשר חנו בני ישראל בערבו׳ מואב ויסעו שם חלשים עד שבנו העליה המזכרים ולא זזו משם כי אם אחרי מות אהרן כתב משה כל המסעים: את מוצאיהם, איך יצאו ממקום למקום על כן אחרי למסעיהם: על פי יי׳, דבק עם למסעיהם: ממחרת הפסח, פירשתי וכן ביל רמה: ובאהיהם עשה יי׳ שפטי׳, כמו לאם לנון כי כן אמר השם למשה: ויסב, רמז לענן אל ישראל: בני החירות, וכי החירות מקום אחד הוא והלא בכנים: דרך שלשת ימים, פירשתי: קברות התאוה, הוא בקלם ברגע כאשר פירשתי: ויסעו

ביד רמה ג׳ וסי׳ נמסר בסדר בשלח ושלח לך: מקברים ב׳ וסי׳ ומצרים מקברים את אשר הכה, מקברי׳ את העזבו׳: באתם כל ליש׳ חס׳ בה׳ מן חד ואל ימשלו בי אז איתם: צפון ל מלא בתור׳: מפני החירת ג׳ סבירי׳ פי מפי וקרי׳ פני מפני וסי׳ ויסעו מפני החיר׳, ותפרש את המסך על פני הבאר כאשר ינוס איש מפני הארי:

אלין

מַטְלָנֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל דִּי נְפַקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן בִּידָא־דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: וְכְתַב מֹשֶׁה יַת־מַפְקָנְהוֹן לְמַטְלָנֵיהוֹן עַל־מֵימְרָא דְיְיָ וְאִלֵּין מַטְלָנֵיהוֹן לְמַפְקָנֵיהוֹן: וּנְטַלוּ מֵרַעְמְסֵס בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַמְשָׁא עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה מִבָּתַר פִּסְחָא נְפַקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלֵי לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם: וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין יַת דִּי קְטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל־בּוּכְרָא וּבְטַעֲוָתְהוֹן עֲבַד יְיָ דִּינִין: וּנְטַלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וּשְׁרוּ בְּסֻכֹּת: וּנְטַלוּ מִסֻּכּוֹת וּשְׁרוּ בְּאֵתָם דִּי בְּסִטַר מַדְבְּרָא: וּנְטַלוּ מֵאֵתָם וְתָב עַל־פּוּם חִירְתָא דִי קֳדָם בַּעַל־צְפוֹן וּשְׁרוּ קֳדָם מִגְדּוֹל: וּנְטַלוּ מִן־פּוּם חִירְתָא וַעֲבַרוּ בְגוֹ־יַמָּא לְמַדְבְּרָא וַאֲזָלוּ מְהַלֶּךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא דְאֵתָם וּשְׁרוּ בְּמָרָה: וּנְטַלוּ מִמָּרָה וַאֲתוֹ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עַסַר מַבּוּעִין דְּמַיָּן וְשַׁבְעִין דִּקְלִין וּשְׁרוּ תַּמָּן: וּנְטַלוּ מֵאֵילִים וּשְׁרוּ עַל־יַמָּא דְסוּף: וּנְטַלוּ מִיַּמָּא־דְסוּף וּשְׁרוּ בְּמַדְבְּרָא דְסִין: וּנְטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִין וּשְׁרוּ בְּדָפְקָה: וּנְטַלוּ מִדָּפְקָה וּשְׁרוּ בְּאָלוּשׁ: וּנְטַלוּ מֵאָלוּשׁ וּשְׁרוּ בְּרִפִידִים וְלָא־הֲוָה תַּמָּן מַיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתֵּי: וּנְטַלוּ מֵרִפִידִים וּשְׁרוּ בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי: וּנְטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִינָי וּשְׁרוּ בְּקִבְרֵי דִמְשַׁאֲלֵי: וּנְטַלוּ מִקִּבְרֵי דִמְשַׁאֲלֵי וּשְׁרוּ בַּחֲצֵרוֹת: וּנְטַלוּ מֵחֲצֵרוֹת וּשְׁרוּ בְּרִתְמָה: וּנְטַלוּ מֵרִתְמָה וּשְׁרוּ בְּרִמּוֹן פָּרֶץ: וּנְטַלוּ מֵרִמּוֹן פָּרֶץ וּשְׁרוּ בְּלִבְנָה: וּנְטַלוּ מִלִּבְנָה וּשְׁרוּ בְּרִסָּה: וּנְטַלוּ מֵרִסָּה וּשְׁרוּ בְּקְהֵלָתָא: וּנְטַלוּ מִקְּהֵלָתָא וּשְׁרוּ בְּהַר־שָׁפֶר: וּנְטַלוּ מֵהַר־שָׁפֶר וּשְׁרוּ בַּחֲרָדָה: וּנְטַלוּ מֵחֲרָדָה וּשְׁרוּ בְּמַקְהֵלוֹת: וּנְטַלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וּשְׁרוּ בְּתַחַת: וּנְטַלוּ מִתַּחַת וּשְׁרוּ בְּתָרַח: וּנְטַלוּ מִתָּרַח וּשְׁרוּ בְּמִתְקָה: וּנְטַלוּ מִמִּתְקָה

בעל הטורים

פרשת ואלה מסעי

ואלה מסעי לחונאיהם. וכתב הכי הפך וכתב ואלה מ מסעיהם לחונאיהם. לומר שהכל היה על פי יי׳ כין מסע כין מחנה. ויסעו מרעמסס ובתר הכי כתי׳ ויסעו בני ישראל מרעמסס. אתחלה נסעו בערבוביא. ערב רב ביניהם. ואחר כשמספר המסעות כלם הזכיר בני ישראל כי הפרילו ערב רב ביניהם. ידעו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים לומר שגם ערב רב שהם מצרים ידעו ביד רמה לעיני שלא תאמר׳. ומצרים ב׳ ראשי פסוקי׳ ומצרים מקברים ומצרים ילד את לודים. לומר שאפי׳ אותם שבכר מתו רגכם בחטא. מקברים ב׳ ומצרים מקברים. מקברים את העוברים בפרשת גזר ויהי׳ דבתיב כאשר ויחלו למצרים ויחלו לשמע מוד. שבתה. שם כשתוכבו בענני כבוד. ויסב על פי החירות. ואינו אומר ויסובו מלמד שכלם היה להם לב אחד לעשות כן על פי מויי אל משה. על פי החירות ובפר׳ ויהי בשלח אומר לפני פי החירות מלמד שאמר להם משה על פי יי׳ אני אומר לכם שתהיו בני חורין. ויסעו מפני החירות היה לו לומר מפי החירות אלא ויסעו ביד רמה מפני שהבטיחן שיהיו בני חורין. ויבאו אלימה. אלא אחר ויחנו באלים מלמד שלא היה לעתם לחנות שם. עד שנעשה להם כמו מעינות מים. ואין חנו שם. מדבר סין מתחלה נקר׳ מדבר סין ולבסוף נקרא סיני שבתוסף לו ל׳ כנגד ל׳ דברות. סין ומים היה משה קורא. בדפק שם דפק לכם אלא היה להם לחם. באלוש נתן להם המן בזכות לוטי ועשי עונות. כתיב על שם המרגלים שנאמר אחי נגוד שנוגים עם נחלי רתמים. והיינו דרשה שנתרוסנו שם בקהלתה. עם ויקהל עליהם קרח את כל העדה. במקהלות עם ויקהלו על משה ועל אהרן. במקהלות ב׳ ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות. במקהלות ברכו אלהים דרשינן מיכיה שאפילו עובדים שבמעי אמן אחרו שירה על הים. וזהו ויסעו מחרדה פי׳ מחרדת מצרים שהיה נוסע אחריהם. ויחנו במקהלות. אלוד שנעשו קהלות קהלות לומר שירה: נתכלתם

מסרה

אילם׳ ב׳ כתי׳ כן בלוד בתר אלף וסי׳ ויבאו אילמה, ויסעו ממרה: חמדברה ג׳ וסי׳ נמסר בסד׳ אחרי מות: חצרת ד׳ חס׳ בליש׳ וסים׳ מן הבתים מן החצר׳ ומן השדות, ויחנו בחצרת, ויסעו מחצרת, ולבן וחצרת ודי זהב: ברמן ט׳ חס׳ בליש׳ וסי נמסר בסד׳ תצוה: במקהלו׳ ב׳ ובתרי ליש׳ וסי׳ ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות, במקהלות ברכו אלהים:

אלה

מסעי: למה נכתבו המסעות הללו להודיע חסדיו של מקום שהעפ״ שנזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות: גא מהן ל״ל שכלם היו בשנה ראשונה ק קולם נזירה משנסעו מרעמסס על שבאו לרתמה שמשם כ כשתלאו מרגלי׳ שנאמ׳ ואחר נסעו העם מ מחצרות ונו׳ עלה לך אנשים ונו׳ וכאן הוא אומר ויסעו מ מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהיא במדבר פארן ועוד הוכא מסע שמנה מסעות שהת לאחר מיתת אהרן מהר ההר על ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שלשים ו ושמנה שנה לא נסעו אלא עשרים מסעו׳ זה מיסודו של רבי משה ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והעלהו למקום רחוק לרפואתו כיון שהת מנגה כל המסעו׳ אמר לו כאן ישננו כאן ה היקרנו כאן חפשת את ראשך וכו׳: ומצרים מקברים, טרודים באבלם: ויחנו ברתמה, על שם לשון הרע של מרגלים שנאמ׳ מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

אלה

מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם: וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם: וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת: וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר: וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צְפוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל: וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה: וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מָיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם: וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף: וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין: וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדָפְקָה: וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ: וַיִּסְעוּ מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִים וְלֹא הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת: וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינָי: וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה: וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת: וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה: וַיִּסְעוּ מֵרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן פָּרֶץ: וַיִּסְעוּ מֵרִמֹּן פָּרֶץ וַיַּחֲנוּ בִּלִבְנָה: וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה: וַיִּסְעוּ מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ בִּקְהֵלָתָה: וַיִּסְעוּ מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שָׁפֶר: וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר וַיַּחֲנוּ בַּחֲרָדָה: וַיִּסְעוּ מֵחֲרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלָת: וַיִּסְעוּ מִמַּקְהֵלָת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח: וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה

על פי יי׳, מלמד שמת בנשיקה: וישמע הכנעני, כאן למדך שמיתת אהרן היא השמועה שנשתלקו ענני כבוד וכשבור שנתנה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר וכתבה: בעיי העברים, לשון חדבות ונליס כמו לעיי השדה שמו את ירושלם לעיים: מבית הישימות עד אבל השטים, כאן למדך שעור מחנה ישראל שניס

ויסעו מקדש, שם עיר, ונעם ויסמע הכנעני כי נלחם עם ישראל בהיותם בהר ההר: צלמונה וכונן, פירשתיס: ועלמון דבלתימה, שם כלל למסעים רבי׳ כאשר פירשתי בפרשת זאת חקת התורה: מבית הישימות, הוא הנית הנשקף על פני הישימון אז נוה השם להזהיר ישראל כי הם קרובים לעבוד: משכיותם, כמו אבן מסכית: במותם, מקומות גבוהים כמו במותי ארן: והתנחלתם

הארבעים ג׳ וסים׳ לא אעשה בעבור הארבעים, ויעל אהרן הכהן, בשנת הארבעים למלכות דוד, ונמסר גם בסדר וירא: לצאת ג׳ וסים׳ בזרש, ויעל אהרן הכהן, ויהי בשמנים שנה, ונמסר גם בסדר וישמע יתרו: במתו ג׳ חס׳ וסים׳ ואהרן בן שלש ועשרים, ומשה בן מאה ועשרים, מצורע עד יום מתו דמלכים:

ל ויחנו בחשמנה: ויסעו מחשמנה
ויחנו במסרות: ויסעו ממסרות
ויחנו בבני יעקן: ויסעו מבני
יעקן ויחנו בחר הגדגד: ויסעו
מחר הגדגד ויחנו ביטבתה: ויסעו
לה מיטבתה ויחנו בעברנה: ויסעו
מעברנה ויחנו בעצין גבר: ויסעו
מעצין גבר ויחנו במדבר־צן הוא
קדש: ויסעו מקדש ויחנו בהר
ההר בקצה ארץ אדום: ויעל
אהרן הכהן אל־הר ההר על־פי יהוה
וימת שם בשנת הארבעים לצאת
בני־ישראל מארץ מצרים בחדש
החמישי באחד לחדש: ואהרן
בן־שלש ועשרים ומאת שנה במתו
בהר ההר: ס
מ וישמע הכנעני מלך ערד והוא־
ישב בנגב בארץ כנען בבא בני
ישראל: ויסעו מהר ההר ויחנו
בצלמנה: ויסעו מצלמנה ויחנו
בפונן: ויסעו מפונן ויחנו באבות:
ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים
מה בגבול מואב: ויסעו מעיים ויחנו
בדיבן גד: ויסעו מדיבן גד ויחנו
בעלמן דבלתימה: ויסעו מעלמן
דבלתימה ויחנו בהרי העברים
לפני נבו: ויסעו מהרי העברים
ויחנו בערבת מואב על ירדן יריחו:
ויחנו על־הירדן מבית הישמת עד
אבל השטים בערבת מואב: ס
ג וידבר יהוה אל־
משה בערבת מואב על־ירדן יריחו
לאמר: דבר אל־בני ישראל
ואמרת אלהם כי אתם עברים את־
הירדן אל־ארץ כנען: והורשתם
את כל־ישבי הארץ מפניכם ו
ואבדתם את כל־משכיתם ואת
כל־צלמי מסכתם תאבדו ואת כל־
במותם תשמידו: והורשתם
את־הארץ וישבתם בה כי לכם
נתתי את־הארץ לרשת אתה:

ל ויחס׳ ל׳ חס׳ ושרו בחשמונה: ונטלו מחשמונה
ושרו במסרות: ונטלו ממסרות
ושרו בבני יעקן: ונטלו מבני
יעקן ושרו בחר הגדגד: ונטלו
מחר הגדגד ושרו ביטבתה:
ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה:
ל ויחס׳ ונטלו מעברונה ושרו בעצין גבר:
ל ויחס׳ חס׳ ונטלו מעצין גבר ושרו
חס׳ כל׳ נן חס׳ וכל׳ סין מ׳ל במדבר ארן היא רקם: ונטלו
מרקם ושרו בהור טורא בסיפי
ארעא דאדום: וסליק אהרן
כהנא להור טורא על־מימרא
דיי ומית תמן בשנת ארבעין
כ׳ נ׳ נ׳ למפק בני־ישראל מארעא ד
דמצרים בירחא חמישאה בחד
לירחא: ואהרן בר־מאה ועסרין
ותלת שנין כד־מית בהור ט
טורא:
ושמע כנענאה מלכא
דערד והוא יתיב בדרומא בארעא
דכנען במיתי בני ישראל:
ונטלו מהור טורא ושרו ב
בצלמונה: ונטלו מצלמונה
ל ויחס׳ ל׳ ויחס׳ ל׳ חס׳ כל׳ ל׳ ושרו בפונון: ונטלו מפונון
ושרו באבות: ונטלו מאבות
ושרו במגיזת עברא־אי בתחום מ
מואב: ונטלו ממגיזתא ושרו
בדיבון גד: ונטלו מדיבון גד
ושרו בעלמון דבלתימה: ונטלו
מעלמון דבלתימה ושרו בטורי
דעברא־אי דקדם נבו: ונטלו מטורי
דעברא־אי ושרו במישריא דמואב
על ירדנא דיריחו: ושרו על־
ירדנא מבית ישימות עד מישר
שטין במישריא דמואב:
ל נטע ומלל יי עם־משה
במישריא דמואב על־ירדנא דיריחו
למימר: מלל עם־בני ישראל
ותימר להון ארי־אתון עברין ית־
ירדנא לארעא דכנען: ותתרכון
ל ית־כל־יתבי ארעא מן־קדמיכון
ל׳ ל׳ כל׳ חס׳ ל׳ ל׳ ותאבדון ית כל־בית סיגדתהון וית
כל־צלמי מתכתהון תאבדון וית
כל־במתהון תשיצון: ותתרכון
ית־יתבי ארעא ותתבון בה ארי
לכון יהבית ית־ארעא למירת יתה:

בעל הטורים

ואבדתם ב׳ ואבדתם את מסכיות׳ ואבדתם את שמם׳ מסכיותם היינו בית עז שלהם׳ והתאבד עז נריך לשרש אחריה׳ דכתיב ואבדתם את שמם: והתנחלתם

אבת מאבת ו׳ חס׳ וסים׳ אל תפנו אל האבת׳ והנפש אשר תפנה אל האבת׳ ויחנו ויסעו דזא׳ חקת׳ ויחנו ויסעו דאלה מסעי: בעלמן ל׳ מעלמן ל׳: בערב׳ כל אורית׳ חס׳ בר מן חד דעלם וירא בלק: הישמת ג׳ חלוקי׳ אורית׳ הישמת ד׳ כתיב כן יהוש׳ הישמות כתיב׳ יחזקאל הישימות כתיב: וידבר יי׳ ו׳ בטעם׳ תביר וסים׳ אני יי׳ דבר אל פרעה׳ זאת החיה אשר תאכלו׳ וידבר יי׳ אליכם מתוך האש׳ צו את בני ישראל כי אתם עברים׳ אל מנשה ואל עמו׳ ביד עבדיו הנביאי׳׳ ונמסר גם בסדר וארא: והורשתם ב׳ ומלאים וסי׳ את כל יושבי הארץ׳ את הארץ וישבתם בה׳

אבן עזרא

והתנחלתם, כמו והתחלותם והפעול הארץ, וטעם להזכיר לרב תרבו לדבק תחריו ואם לא תוריתו: לשכים, קוצי חדים מגזרת הסר מסוכתו הנני סך את דרכך בסירים: ולבניכם, כירושו לפי מקומו כמו ולשוטט בדרכם שהם מכות בשוט או קוצים חדים כמו כמים פחים והנה עוד פי' להם נבול נחלתם שהם חייבים להוליש משם יושב הארץ: אל הארץ כנען, כמו והנבואה עודל הנביא הנבואה נבואת עודל הנביא והטעם אל הארץ ארץ כנען: על ידי אדום, מקום כמו על יד הירדן: נחלה מצרים, אל נחל מצרים ואינכנו היאור: היס הגדול, הספרדי הטעם נבול מערב נחלתכם והיה היס הגדול והוא הנבול בעצמו: נחלף

מסרה

בסב ואמרתי להם אלהי אבותיכם כתיב מל דמל, יי אלהי אבותכם יוסף עליכם כן כתיב ושארא אבתיכם כתיב: תפל כלם חס' בקרי' בסה סל וסים במסר רבת':

בעל הטורים

והתנחלתם. שנים והתנחלת את הארץ. ואיכך נמי עבד לעבל לאיתקש לקרקעות. והתנחלתם ל' פעמי. נחלה. בפסוק שכל אחד היה לו בחלקו מקומות. כהל. ובחיישור. ובשפלה. ובחוף הים. והפסוק מתחיל ויהיו בנחלה לומר שבתקום שיבא הגיולל אפי' רחוק זה מזה אין לזכנו. ולבנימים לשון בנה. שיבאו עליהם חנן נגיה. אלה

לגבלתיה ד' וסי' זאת הארץ אשר תפל, וירד הגבול הירדנה, והירדן יגבל אתו, ויכלו לנחל את הארץ, אוריתא לגבלתיה כתיב חס' ויו קדמא ותניי' יהוש' לגבולתיה חס' ויו דבתר לסד: ו' כתיב והיה וקרינן והיו וסים' עקרבים דודבר, נחל מצרים דיהודה, דוער עצמונה, בית און, בית חורון, בית חגלה: תצאתיו כל אוריתא תוצאתיו כתיב, אל גבול היפלט תצאתו כתי', אל כתף בי' חגלה תצאותיו כתיב, ושארא תצאתיו כתיב ולעניין תוצאות כתיב תצאות: תוצא ג' כתיב בן וסים' מהר ההר תתאו, ואלה תוצאת העיר, וירד הגבול, תוצאות חיים ל מל דמל, ושארא כלהון תצאות כתיב: הגבול ט' חס' בליש' וסים' נמסר בסדר חקת התורה:

ד וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב תַּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמַטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְּנָחָלוּ: ה וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ נה אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׁכִּים בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִנִּים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: ו וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם: פ

ז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: צַו א אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ: ח וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קָדִמָה: ט וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְיָצָא חֲצַר־אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה: י וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעַצְמוֹן נַחְלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה: יא וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם: יב זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר: יג מֵהַר הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה: יד וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:

ג וְתַחְסְנוּן יַת אַרְעָא בְּעַרְבָא לְזַרְעֵיתְכוֹן לְסַגִּיאֵי תִּסְגּוּן יַת אַחְסַנְתְּהוֹן וְלִזְעֵירֵי תַּזְעִירוּן יַת אַחְסַנְתֵּיהּ לְרִיפּוּק לֵיהּ תֵּהֶוֵי עַרְבָא דִּי לֵיהּ יְהֵי לְשִׁבְטֵי אֲבָהָתְכוֹן תִּתְחַסְנוּן: ד וְאִם־לָא תְּתָרְכוּן יַת־יָתְבֵי אַרְעָא מִן־קֳדָמֵיכוֹן וִיהֵי דִּי־תִשְׁאֲרוּן מִנְּהוֹן לְסִיעָן נָטְלָן זְיָן לְקֹבְלֵיכוֹן וּלְמַשְׁרְיָן מַפְקָנְכוֹן לְכוֹן וְיַעִיקוּן לְכוֹן עַל־אַרְעָא דִּי אַתּוּן יָתְבִין בָּהּ: ה וִיהֵי כְּמָא דִּי־חַשְׁבִּית לְמֶעְבַּד לְהוֹן אֶעְבֵּיד לְכוֹן: ו וּמַלֵּל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר: ז פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי־אַתּוּן עָלִין לְאַרְעָא דִכְנָעַן דָּא אַרְעָא דִּי תִתְפְּלַג לְכוֹן בְּאַחֲסָנָא אַרְעָא דִכְנָעַן לְתַחְוֻמָהָא: ח וִיהֵי לְכוֹן רוּחַ דָּרוֹמָא מִמַּדְבְּרָא דְצִן עַל תְּחוּמֵי אֱדוֹם וִיהֵי לְכוֹן תְּחוּם דָּרוֹמָא מִסְּפֵי יַמָּא דְמִלְחָא קַדְמָאָה: ט וְיִסְחַר לְכוֹן תְּחוּמָא מִדָּרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּים וְיַעֲבַר לְצִן וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי מִדָּרוֹמָא לְרֻקֶם גֵּיאָה וְיִפּוּק לַחֲצַר־אַדָּר וְיַעֲבַר לְעַצְמוֹן: י וְיִסְחַר תְּחוּמָא מֵעַצְמוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְמַעַרְבָא: יא וּתְחוּם מַעַרְבָא וִיהֵי לְכוֹן יַמָּא רַבָּא וּתְחוּמָא דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם מַעַרְבָא: יב וְדֵין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צְפוּנָא מִן יַמָּא רַבָּא תְּכַוְּנוּן לְכוֹן הוֹר טוּרָא: יג מֵהוֹר טוּרָא תְּכַוְּנוּן לְמֵטֵי חֲמָת וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי דִתְחוּמָא לְצַדָּד: יד וְיִפּוּק תְּחוּמָא לְזַפְרוֹן וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לַחֲצַר עֵינָן דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צְפוּנָא:

ותכוונון

דרומה של המדבר והוא סקרתו יחזקאל מדבר העמים לפי שהיו כמה חומות יושבים בגדו והולכין אצל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצם ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם שנאמר ונס אל מלך מואב שלח ולא אבה והלכו כל דרומה של מואב עד סופו ומשם הפכו פניהם לצפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשבלו את מזרחה מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ביפתח וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיה בצפונה של ארץ מואב וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקום צפונה מערבה של ארץ מואב כמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקום דרומית מזרחית שלה אצל אדום: ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים, כל מקום שנאמר ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שוה אלא הולך ויוצא לאחר יוצא המצר ועוקם לצד צפונו של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבים כמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר: ועבר צנה, אל כן כמו מצרימה: והיו תוצאותיו, קצותיו בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר, מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון וכמשך עוד באלכסון למערב וכא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב מסעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רבועה שבלטה לצד צפון היתה מקדם עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל הים ההוא מצד מערבה של כל ארץ ישראל כמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית: והיו תוצאותיו הימה, אל מצר המערב שאין עוד נבול נגב מאחריך לצד המערב משם והלאה: ונבול ים, ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול, למצר ונבול הנסין שבתוך הים אף הם מן הנבול והם אייס שקורין אינולס: נבול צפון, מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם להר ההר, שהוא במקצוע צפונית מערבית ורחשו מספיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימנו וחוצה הימנו: תתאו, תשבעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר, תתאו, לשון סיבה כמו אל תא הרבי' ותאי הסער הינע שקורין אינגלי"ן שהוא מוסב ומסופע: מהר ההר, תסבו ותלכו אל מצר הנכון לצד המזרח ותפגעו בלבא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול, סופי הגבול כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויצא לאחוריו להמשך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלה אותה מדה: והיו תוצאותיו חצר עינן, הוא היה סוף המצר הצפוני ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית ומשם והתאויתם לכם אל מצר המזרחי:

והתאויתם

ט והתנחלתם ב' וסי' אותם לבניכם, את הארץ בגורל: אל אשר ה' וסים' ועתה לך נחה את העם, והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחותיכ', ואיש אל עבר פניו קדם', בבאם הכהני', ותאמר רות אל תפגעי בי', ונמסר גם בסדר כי תשא: את ישבי ב' בתורה וסים' ורשתמו, ואם לא תורישו: אבתיכם כל אוריתא כתיב כן

על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של שבעים אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו רואה אין בהם עוד כח: והיה לכם פאת נגב, רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צין, אשר אכל אדו' מתחיל מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות כיצד שלש ארבעות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אכל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדו' כולה וארץ מואב כולה ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שכא' בפרשה זו מעצמון נחלה מ מצרים והיו תוצאותיו הימה ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר מן השיחור אשר על פני מצרים ומפסיק בין ארץ מצרי לארץ ישראל וארץ אדום אצלה לצד המזרח וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף אדום לעומת וכשיבאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את בניהם לארץ ה היה מעבירם את ה הגילום לצד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן ומהו שנאמר ולא נחם אותם הלך כלפתים שהם יושבים על הים ב במערבה של ארץ כ כנען כענין שנאמר בפלשתים יושבי חבל הים גוי כרתים ולא נחם אותו הלך אלא הסיבן והוציאם דרך

לד

והתאויתם׳ לשון סיבה ונטיה כמו תתאו: שפמה׳ במצר המזרחי ומשם הרבלה: מקדם לעין׳ שם מקום והמצר הולך במזרחו ממצא העין לפנים מן המצר ומחרן ישראל הוא: וירד הגבול׳ כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף ים כנרת קדמה׳ שהיה ים כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם ירד אל הירדן והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום בחלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרחה של ארץ ישראל כנגד כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוכאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה: קדמה מזרחה׳ אל פני העולם שהם במזרח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל:

אשר ינחלו לכם׳ בשבילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס ל שבטו ומחלק נחלק השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון ומה שהם עושי׳ יהיה עשוי כאילו עשאוס ס שלוחים ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שבמקל׳ שאם כן היה לו לכתוב ינחילו לכם ינחלו משמע ס שהם נוחלים לכם כ בשבילכם ובמקומכם כמו יי׳ ילחם לכם:

לנחל את הארץ׳ שיהא נוחל וחולק א אותה במקומכם:

לנחל את בני ישראל׳ שהם ינחילו אותה לכם למחלקותיה:

ומגרש׳ ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לגני לעיר ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה: ולכל

למטה כל עניבא ולמטה בא למטה יהול בנימן שנשה

בנימן נ׳ זקפין בשבין ז׳כי סיין. יהול בניתן יוסף ואל נמט בני שמעון.

נשיא כל עניבא נשיא במנחסרים יהולה שמעון בנימן.

ולמטה בני כל עניבא למטה בני ולמטה בני במ׳ חסרים בני יהולה בנימן.

לה

צו את קדמאה בו את בני ישראל אחרת בו בשני נרישין ולין בזרקא. וקי׳ מתנה בזריקה.

ומגרשיהם כל אורייתא כתו׳ כן בא מגרשיהן כל הערים אשר תתנו. וכל יהושע לכותבין בא ומגרשיהם בני יוסף שני מטות.

ומחה ד׳ וסי׳ נמסר בסדר נשא: על כתף ה׳ וסי׳ וירד הגבל משפם׳ ויתן את המכונות ב׳ בו׳ משא בהמות נגב׳ ויביאני במבוא אשר על צפונה: הירדנה ד׳ וסי׳ וירד הגבול׳ ויבא גדעון׳ ויאמר אליהו אל אלישע׳ וילך אתם ויבאו הירדנה: כי לקחו ה׳ רפ בטעמא מונח לפני גריש בתו׳ וסימ׳ נמסר בסדר משפטים:

אבן עזרא

ואל״ף והתאוית׳ תחת ו״ו והתוית תיו ואם הם שני בנינים: והתאוית׳ כמו על תאות נבעות עולם: ומחה׳ כאשר אמרו קדמונינו תבירתא מנזר׳ ימחאו כף: שני המטות׳ פעם שנית לבאר מקום נחלתם: ינחלו׳ פעל יוצא לשנים פעולים וכן ונחלתנו על דעת המלקדקים: אלעזר׳ ראשונה כי על פיו יצא יהושע גם אות בן אהרן׳ ולא הזכיר נשיא לבני ראובן ובל כי כבר לקחו חלקם והמפרשים אמרו כי החל מיהול כאשר יבא הגורל בתחילה רק יש טענה גדולה עליה׳ אף על פי שהפירוש נכון יהיה נראה לפי דעתינו: כדהאל׳ אם כעלם ה״א הם שתי מלות שוות בטעם כי ה״א איננה מהאותיות המשך: ומגרש׳ ידוע: אלה

בעל הטורים

אלה שמות האנשים. ולמטה פעם אחרת ואלה שמות האנשים. לומר שנאים בשמותם ונאים במעשיהם. אלידד בן כסלון הוא אלדד הנזכר לי זיל על שם הנבואה שנקראת בי׳ לשונות. בפרש מגרש כתיב ה׳ פעמי׳ ליקלט. שיקלט ולא יהרג הנפש שם לו תעשה שוחת: ותקדותם

ואלה שמות האנשים׳ אבתם חס׳ בסב מל וסימ׳ אלה קריאי העדה׳ ואת שם אהרן תכתב על מטה׳ וכל נביאים וכתובים דכתו׳ מל במה חס׳ וסימ׳ נמסר בסדר במדבר: אלה שמות ה׳ רפ וסימ׳ נמסר בריש סדר שמות בריש סיפרא: כל ענינא ולמטה במ׳ למטה וסימ׳ יהוד׳ בנימן מנשה יבם סימן: למטה יהודה ב׳ בעני׳ בטעמ׳ יהודה׳ בנימן: כל ענינא ולמטה בני במ׳ חס׳ בני וסימ׳ יב יהודה׳ בנימן: ודבר ה׳ אל משה ט׳ דלא נסיב לאמר וסימ׳ נמסר בסדר כי תשא:

ואת הארץ׳ אבתם חס׳ בסב מל וסימ׳ אלה שמות ה׳ רפ וסימ׳ נמסר בריש סדר שמות בריש סיפרא: כל ענינא ולמטה במ׳ למטה וסימ׳ יהוד׳ בנימן מנשה יבם סימן: ולמטה יהודה ב׳ בעני׳ בטעמ׳ יהודה׳ בנימן: כל ענינא ולמטה בני במ׳ חס׳ בני וסימ׳ יב יהודה׳ בנימן: ודבר ה׳ אל משה ט׳ דלא נסיב לאמר וסימ׳ נמסר בסדר כי תשא:

לכל חייתם׳ לכל גרכיהם: אלף אמה סביב׳ ואחרים הוא אומר אלפים אמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים: והקריתם׳ אין הקריאה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר כי הקרה יי׳ אלהיך לפני: מנוחל׳ מפני נוחל הדם קרוב לנרצח: שם ערי מקלט׳ מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחיי שלש ערים בעבר הירדן לא היו קולטות עד שנכחדו שלש שנתן יהושע בארץ כנען: את שלש הערים וגו׳ אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השבט מנין ערי מקלט שלהם משוש לבנלעד כפיסי רוצחים לכתיב בגלעד קרית פועלי און עקובה מדם: נאם בכלי ברזל הכהו׳ אין זה מדבר בהורג בשונג אלא בהורג במזיד ובא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר בכולם אשר ימות בו דומה שנמיכן דהיא כמיסת דימות ביה חוץ מן הברזל שנלוי וידוע לפני הקדוש ב״ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפי׳ לא כתבה בו תורה ש שיעור לכתוב בו אשר ימות בו ואת״ בהורג בשונג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אבן אשר ימות בה בלא רשות וגו׳ למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר: באבן יד׳ שים בה מלא יד׳ אשר ימות בה׳ שים בה שיעור להמית כ כתרגומו לפי שנאמר והכה איש את רעהו באבן ולא נתן בה ש שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות בה: או בכלי עץ יד׳ לפי שנאמר וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהו לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית: בפגעו בו׳ אפילו בתוך ערי מקלט: בגדיה

אבן עזרא

ארצה כנען: ידוע נס זאת הפרשה דבקה: והקריתם׳ מגזרת קריה: לבני ישראל׳ אינו דבק עם הפסוק הראשון כי בפסוק הראשון אמר כי אלה הערים תהיינה ערי מקלט ולא אמר מקלט למי אחר כן באר כי לבני ישראל ולגר הגר בתוכם תהיינה שם הערים האלה מקלט: בפגעו בו׳ בשכר הפה כמו בשבלי לבם כי שמות הפועלים יסתמו: יהלכנו׳ ממקום נבוה: או השליך עליו׳ כמו קיר נטוי או כלי שימות בו: בגדיה

בעל הטורים

ומדותם מחוץ לעיר אלפי׳ באמה׳ אלפים אמה יהיו חוץ מע׳ אמה ושיריים׳ וזהו ומדות׳ מחוץ לעיר׳ ובחלו ג׳ במ׳ כפי בחלתם אשר יבחלו׳ אשר יבחלו׳ מטו׳ יבחלו׳ ככול חכמים יבחלו׳ אשר יבחלו׳ לשמות מטות יבחלו׳ לכל יובלי מבדים בתחלקה האדן׳ וכן לשמות מטות לבותם יבחלו חכמים׳ דבה דברים האב זבה לבנו ובתני בחכמה׳ באבן ג׳ נאם באבן יד אשר ימות בה׳ והכה איש את רעהו באבן׳ באבן המלך׳ והכה איש את רעהו אם הוא באבן יד כ בדיק אומר שיהא בו כדי להמית סב אשר ימות בה אבל אם הוא גדול באבן המלך אין בדיק אומר מקולקל יש בו כדי להמית: הלפו

ולכל חיותהון: ורוחי קרוא די תתנון ללויאי מבור תל קרתא ולבר אלף אמין סחור סחור: ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא במציעא דין יהי להון רוחי קרוא: וית קרוא די תתנון ללויאי ית שית קרוי שזבותא די תתנון למערק תמן קטולא ועליהון תתנון ארבעין ותרתין קרוין: כל קרוא די תתנון ללויאי ארבעין ותמני קרוין יתהן וית רוחיהן: וקרוא די תתנון מאחוזת בני ישראל מן סגיאי תסגון ומן זעירי תזערון גבר כפום אחסנתיה די יחסנון יתן מקרוהי ללויאי: ומלל יי עם משה למימר: מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: ותזמנון לכון קרוין קרוי שזבותא יהוון לכון ויערוק תמן קטולא דיקטול נפשא בשלו: ויהון לכון קרוא לשזבא מגאל דמא ולא ימות קטולא עד דיקום קדם כנשתא לדינא: וקרוא די תתנון שית קרוי שזבותא יהוון לכון: תלת קרוא תתנון מעברא לירדנא ותלת קרוא תתנון בארעא דכנען קרוי שזבותא יהון: לבני ישראל ולגיורא ולתותבא ביניכון יהון שית קרוא האלין לשזבא למערוק לתמן כל דיקטול נפשא בשלו: ואם במנא דפרזלא מחהי וקטליה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא: ואם באבנא דמתנסבא בידא דהיא כמסת די ימות בה מחהי וקטליה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא: או במאן דאית דמתנסב בידא דהיא כמסת די ימות בו מחהי וקטליה הוא אתקטלא יתקטל קטולא: כד אתחיב ליה מן דינא הוא יקטלניה: גאל דמא הוא יקטול ית קטולא ואם בדרבנא דמחהי או רמא עלוהי

ולכל חיתם: ומגרשי הערים אשר תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב: ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים: ואת הערים אשר תתנו ללוים את שש ערי המקלט אשר תתנו לנס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר: כל הערים אשר תתנו ללוים ארבעים ושמנה עיר אתן ואת מגרשיהן: והערים אשר תתנו מאחזת בני ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מערים ללוים: פ

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען: והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה: והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט: והערים אשר תתנו שש ערי מקלט תהיינה לכם: את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה ששת הערים האלה למקלט לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה: ואם בכלי ברזל הכהו ומת רצח הוא מות יומת הרצח: ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו ומת רצח הוא מות יומת הרצח: או בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהו ומת רצח הוא מות יומת הרצח: גאל הדם הוא ימית את הרצח בפגעו בו הוא ימתנו: ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו

מסרה

מקלט׳ ושאר יהושע עיר מקלט: עמדו ד׳ וסי׳ עד עמדו לפני העד למשפט׳ וישב בעיר ההיא׳ ערי המועדה׳ ויעמד המלך על עמדו: ארצה כנען ח׳ וסי׳ במסרה רבתא: למשפט טו דגשי׳ וסי׳ במס׳ רבת׳: תהיינה׳ כתובין כן בתו׳ וסי׳ נמסר בסדר אמור: באבן ג׳ וסי׳ באבן או באגרוף׳ ואם באבן יד אשר ימות בה׳ ובגלחו את ראשו׳ וחד ובאבן וסי׳ ולאלוה מעדים על כנו: ימתנו ה׳ וסי׳ במס׳ רבתא:

בצדיה, כתרגו' כמונא במחרב: בפתע, בחוכם ותרגו' בתכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו: לו בכל אשר ימות בה, הכהו בלא רצון שלא רצהו: ויכל עליו, מכאן אמרו החורב דרך ירידה נולה דרך עלייה אינו גולה: עד מות הכהן הגדול, שהוא בא להפרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוגח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים אינו כדאי שיהא לכני כהן גדול, דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל: אשר משח אותו בשמן הקדש, לפי פשוטו מן המקראות קצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא אשר משחו המשיח אותו בשמן הקדש ורבותינו דרשוהו במסכת מכות לראיית דבר ללמוד שאם על שלא כגמר דינו מת כ"ב ומנו אחר תחתת ולאחר מכאן כגמר דינו חוזר במיתתו של שני שבאמ אשר משח אותו וכי הוא מושחו לכהן אלא שכהן משח אותו אלא להביא את הנמשח ב בימיו שמחזירו ב במיתתו: אין לו דם, הרי הוא כהורג את המת שאי לו דם: בכל מושבתיכם, למד שאהא סנהדרי מהנת בחוצה לארץ כל זמן שמהנת בארץ ישראל: כל מכה נפש, הבא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח, שיעידו שבמזיד ובהתראה הרגו: ולא תקחו כפר, לא יפטר בממון: ולא תקחו כפר למנוס אל עיר מקלטו, למי שנס אל עיר מקלט ש שהרג בשגג אינו נפטר מגלות בממון ליתן כפר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן: למנוס, כמו לנס כמו. שובי מלחמה כוני ממועד ששבו מן המלחמה כי מולים היו כאשר תאמר שוב על שבב כבר ומול על שמל כבר כן תאמר למנוס על מי שנס

ויקרהו פוס כלומר מובדח ואם תאמר למנוס לברוח ותפרשהו לא תקחו כפר למי ש שם לו לברוח לפטרו ג' פסוקים מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשוב ל לשבת בארץ הרי ע עדיין לא נס ומהיכן יסוב: לא תחניפו, ולא תטעו לא תחייבון כתרגומו: אשר אני שכן בתוכה, שלא תשכינו אותי בטומאת' כי אני שוכן בתוך בני ישראל, אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם: ונוסף

ולא תקחו

ג' פסוקים מתחלפים בשעת קדמת ולא תקחו כפר לנס ומהיכן רבי תני ולא תקחו כפר לנוס סי לתתקיל למי כארעא דעיקר מקמן דגלוהי אשר אתם דולא תחניפו אשר אתם שם כי אני שוכן בתוכם: כי אני שוכן בתוך בני ישראל, אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם: ונוסף

לו

בצדיה ופגעו בו ומת: או באיבה הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו כל כלי בלא צדיה: או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה: והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אתו בשמן הקדש: ואם יצא יצא הרצח מגבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה: ומצאו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם: כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרצח אל ארץ אחזתו: והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם: כל מכה נפש לפי עדים ירצח את הרצח ועד אחד לא יענה בנפש למות: ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שופכו: ולא תטמא את הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני ישראל: פ

א ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל:

הדפו בוסי' ואם בפתע בלא איבה הדפו, לא עמד כי יי' הדפו: ויפל ג' וסי' ויפל יי' אלהים תרדמה על האדם וישן, ויפל עליו וימת והוא לא, ויפל בקרב מחנהו, וסי' בלשו' תרגו' אדם מית במשריתיה: בשמן ו' רפין וסימ' נמסר בסדר תצוה: יצוא ז' ד' חס' וג' מל וסימ' וישלח את הערב מל, ויהי כאשר כלה יצחק לברך את

בבמנא וקטליה: או בדבבו מחהי בידיה וקטליה אתקטלא יתקטל מחיא קטולא הוא גאל דמא יקטול ית קטולא כד אתחיב ליה מן דינא: ואם בתכף בלא דבבו דההיא רמא עלוהי כל מאן בלא כמן ליה: או בכל אבנא דהיא כמסת די מות בה בלא חזי ורמא עלוהי וקטליה והוא לא סני ליה ולא תבע בישתיה: וידונון כנשתא בין מחיא ובין גאל דמא על דינא האלין: וישזבון כנשתא ית קטולא מיד גאל דמא ויתיבון יתיה כנשתא לקריתא שזבותיה די ערק לתמן ויתיב בה עד די מות כהנא רבא די רבי יתיה במשח קודשא: ואם מפק יפוק קטולא ית תחום קרית שזבותיה די ערק לתמן: וישכח יתיה גאל דמא מבר לתחום קרית שזבותיה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית ליה דם: ארי בקרית שזבותיה יתב עד די מות כהנא רבא ובתר די מות כהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתיה: ויהון אלין לכון לגזירת דין לדריכון בכל מותבניכון: כל דיקטול נפשא לפום סהדין יקטול ית קטולא וסהדיד חד לא יסהיד באנשא למקטל: ולא תקבלון ממון על אנש קטול די הוא חיב למקטל ארי אתקטלא יתקטל: ולא תקבלון ממון למערוק ל לקרית שזבותיה למתוב למתב בארעא עד דימות כהנא: ולא תתיבון ית ארעא די אתון בה ארי דמא הוא מחיב ית ארעא ולארעא לא מתכפר על דם זכאי דאתשד בה אלהן בדם אשדיה: ולא תסאבון ית ארעא די אתון יתבין בה די שכנתי שריא בגוה ארי אנא יי שכנתי שריא בגו בני ישראל: וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברבא רישי אבהתא לבני ישראל:

אבן עזרא

בצדיה, פירשתיו: בפתע, כמו פתאום: בלא רצות, שם הפועל: ולא אויב לו, ולא מתכוין לבקש רעתו: עד מות, יש אומ' עד מות על חטוס וכמוהו תמות חכמה ולא אמרו כלוס כי עמכם תמות חכמה הוא כמסמע ונס כן עד מות הכהן הגדול כי הוא יכפר בעד ישראל וזה המאורע אירע בימיו: את נבול, מן נבול כמו כנאתי את העיר: דם, פירשתיו: יחניף, עשות רע בסתר: שוכן, פועל כמו ובא נואלו: ולא תטמא, החנופה את הארץ לו הוא מוי בעבור כי אני שוכן בתוכה ולא לכבוד הארץ רק לכבוד בני ישראל על כן אמר שוכן בתוך בני ישראל: ויקרבו, גם זאת הפרשה דבקה עם כאשר צוה משה לתת מנחלת ישראל ערים ללוי: ראשי אבות, הם הנשיאי: ואם

בעל הטורים

הדפו ב' במסור כלא איבה הדפו כי יי' הדפו והיינו דאתרי יהאלהים אנה לידו משל ל' אני אדם ל' הרגשוגנ' הרגמזיד. הקבה מזמנן לפונדק זה שהרג שוגג עולה בשלם ונופל על זה שהרג מזיד. ונמצא הרגג בשוגג ונתחייב גלות וזהו כלא איבה הדפו ורוצה להתחזק ולעמוד ולא יוכל כי יי' הדפו. ויפל ג' ויפל עליו וימת ויפל בקרב מחנהו. ויפל יי' אלהים תרדמה בדלות' במדרש יתר מתה שהרג בהם שלא עד אכילה הרגבהם עד ירידה שיוד ונפל עלראשם וזהו ויפל עליו וימת. ויפל יי' אלהים תרדמה בדלות' בליקוים אוכלים ומתים מיד. רשעים יורדים לשאול ומתנמנמים והולכים עד ל' יום וזהו ויפל יי' אלהים תרדמה שתרדמה נפלה עליהם ויסנו שנת עולם. עד מות הכהן הגדול. נפ' כהן גדול כפרשת לומר ל' כהן גדול שנמשח ול' מרובה בגדים ואחד כהן גדול שענד בלא משיחה הרוגח במיתתו. יכופר ל' הכפ' ואיך אם יכופר הענן. לכן יכופר עון יעקב בחסד ואמת יכופר עון שת שזוכה ויה תולין ומיתה מתרקת שב' אם יכופר על תמותון לכן יכופ' עון יעקב כתה בחסד שב' בחסד ואמת יכופ' עון כלאת רבה ושיק כגמילות חסדים חיי שתין שנין: ונוסף

מסרה

יעקב, ואם יצא יצא הרצח, ובא המלך דוד עד מל, ואמר המלך אל העם, ויקצף נעמן וילך מל, ואמר ירמיהו אל צדקיהו, דעורב ושמעי ונעמן מל, ואפס והבית ימלא עשן, ונמס גם בסד' נח: אש ינוס שמה כל סופי פסוקי דקר' שם בם ית שמה וסי' במס' רבת': יכפר ד' וסי'

ולארץ לא יכפר, אם יכפר הענן הזה, בואת יכפר עון יעקב, בחסד ואמת יכפר עון: כי אם כל קריא כי אם הטעם תחת כי ואם במקף במס אשר המקף בכי והטעם באם וסי' כי אם אשר יצא ממעיך, כי אם ברם שפכו, אין זה כי אם רע לבב, וסי' בלשון הרגום נפק דמא בישא:

ואם יהיה היובל: ואפילו שיהיה היובל לא נקוה לשוב הנחלה אלינו רק תהיה תמיד נוספת על נחלת המטה: כן מטה בני יוסף, כי ראשי האבות דברו בעבור כל המטה, וטעם תשוב שפעם תשוב מפה ומפה בין השבטים, וטעם ולא תשוב נחלה מהיום קודם נחלת הארץ: וכל בת יורשת נחלה, אחר כיחול הארץ

ונוסף על נחלת המטה, שהרי בנה יורשה והבן מתיחס על שבט אביו: ואם יהיה היובל, מכאן היה רבי יהודה אומר עתיד היובל שיפסוק: ואם יהיה היובל, כלומר אין זו מכירה שחוזרת ביובל שהירושה אינה חוזרת ואפילו יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם: וכל בת יורשת נחלה, שלא היה בן לאביה: מחלה תרצה, כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כשדר תולדותן ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומביל ש שפקולות זו כזו:

חסלת הלא מסעי

על כן אמר הכתוב ולא תסוב נחלה פעם שנית: מחלה תרצה, הזכירם הכתוב בתחילה כאשר נולדו ועתה הזכירם כאשר נשאו לאנשים בתחילה: ממשפחות, לאות כי בני דוריה לא היו כולם אחים: אלה המצות, של הנחלה והנדר וכל בת יורשת נחלה ומשפטי הדם על ירדן יריחו מזרחה:

חסלת אלה מסעי

שבטי בני יש׳ אד מן יח דסלקי ונחתי פי׳ אד מן יח מאיילי׳ מאריבי׳ בין אזלא לזקרא וסי׳ נמס׳ בסד׳ ויצא: ומגרל ד׳ חס׳ בליש׳ ופתחין וסי׳ ומגרל נחלתינו׳ בגרל נחלתם דיהושע בשבט לוי׳ ועל גרל מטה בנימן׳ על גרל הצדיקי׳ וד׳ חס׳ בליש׳ נמס׳ בסדר אחרי מות: נחלת ד׳ וסי׳ והיו לאות מבני׳ ואם יהיה היובל ב׳ בו׳ ממשפחת

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה לָתֵת אֶת־
הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
ג וַאֲדֹנִי צִוָּה בַיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת
צְלָפְחָד אָחִינוּ לִבְנֹתָיו: וְהָיוּ לְאֶחָד
מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים
ד וְנִגְרְעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ
וְנוֹסַף עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה
לָהֶם וּמִגּוֹרַל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרַע: וְאִם־
יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה
ל נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר
תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ
יִגָּרַע נַחֲלָתָן: וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי ה
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה
בְנֵי־יוֹסֵף דֹּבְרִים: זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר
לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶנָה לְנָשִׁים אַךְ
לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶנָה
לְנָשִׁים: וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ
בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וְכָל־בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה
מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת
מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן
יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת א
אֲבֹתָיו: וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה
לְמַטֶּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ
מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד:
פימן וַתִּהְיֶנָה מַחְלָה תִרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה
ל וְנֹעָה בְּנוֹת צְלָפְחָד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן
לְנָשִׁים: מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־
ל יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־
ז מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן: אֵלֶּה הַמִּצְוֹת
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־
כב מ׳ חס׳ בקל מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ: חזק

וַאֲמַרוּ יַת־רִבּוֹנִי פַּקִּיד יְיָ לְמִתַּן
יַת־אַרְעָא בַאֲחַסְנָא בְּעַדְבָא לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְרִבּוֹנִי אִתְפַּקַּד בְּמֵימְרָא־
דַיְיָ לְמִתַּן יַת־אַחְסָנַת צְלָפְחָד
אַחוּנָא לִבְנָתֵיהּ: וִיהֵוֵין לְחַד
מִבְּנֵי שִׁבְטַיָּא בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנִשִׁין
ד וְתִתְמְנַע אַחְסָנַתְהֵין מֵאַחְסָנַת
אֲבָהָתָנָא וְתִתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת
לא חס׳ בלוס׳ ופתחין שִׁבְטַיָּא דִּי יְהֵוֵין לְהֵון וּמֵעֲדַב
אַחְסָנָתָנָא יִתְמְנַע: וְאִם־יְהֵי יוֹבְלָא
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתּוֹסַף אַחְסָנַתְהֵין
ל עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דִּי תְהֵוֵין לְהֵון
וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַאֲבָהָתָנָא יִתְמְנַע
אַחְסָנַתְהֵן: וּפַקֵּד מֹשֶׁה יַת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־מֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר יָאוּת
שִׁבְטָא דִבְנֵי־יוֹסֵף מְמַלְּלִין: דֵּין
פִּתְגָמָא דִּי־פַקִּיד יְיָ לִבְנָת צְלָפְחָד
לְמֵימַר לְדַתְקִין בְּעֵינֵיהֶן תֶּהֱוֵין
לְנִשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שִׁבְטָא ד
דַאֲבוּהֶן תֶּהֱוֵין לְנִשִׁין: וְלָא־תִסְחַר
אַחְסָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא
לְשִׁבְטָא אֲרֵי גֻבַר בְּאַחְסָנַת שִׁבְטָא
דַאֲבָהָתוֹהִי יִדְבְּקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ז חס׳ כתוריה
וְכָל־בְּרַתָּא יְרִתַת אַחְסָנָא מִשִּׁבְטַיָּא ג פסוקי לית בהון פ׳ לתין
דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שִׁבְטָא
דַאֲבוּהָא תְּהֵי לְאִנְתּוּ בְּדִיל דִּירְתּוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גֻּבַר אַחְסָנַת אֲבָהָתוֹהִי:
וְלָא־תִסְחַר אַחְסָנָא מִשִּׁבְטָא
לְשִׁבְטָא אוֹחֲרָנָא אֲרֵי־גֻבַר ב
בְּאַחְסָנַתְהִי יִדְבְּקוּן שִׁבְטַיָּא דִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: כְּמָא דִי־פַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה
כֵּן עֲבַדוּ בְּנָת צְלָפְחָד: וַהֲוָאוּ
מַחְלָה תִרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה מתלוי
וְנוֹעָה בְּנָת צְלָפְחָד לִבְנֵי אֲחֵי אֲבוּהֶן ל׳ וחס׳
לְנִשִׁין: מִזַּרְעִית בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בַר־
יוֹסֵף הֲוָאָה לְנִשִׁין וַהֲוָת אַחְסַנְתְּהֵן
ל עַל־שִׁבְטָא זַרְעִית אֲבוּהֶן: אִלֵּין
ז פִּקּוּדַיָּא וְדִינַיָּא דִּי פַקִּיד יְיָ בִּידָא־
דְמֹשֶׁה לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרְיָא
כב מ׳ חס׳ בקל דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ:

בעל הטורים

ומוסף ג׳ בחסול וזה הדבר בנימט׳ בדור הזה שלא כוהנ אלא באותו הדור. תסוב נחלה בנימט׳ זו היא בהסכת הבן לומר שהבן יורש את אביו. ולא תסוב נחלה בנימט׳ זו היא הסכת בעל. לבני לדיהן בני׳ להנין אליהם:

חסלת ספר בסדבר

מסרה

בני מנשה: לטוב ב׳ דגשים וסימן זה הדב׳ אשר צוה יי׳ לבנות צלפח׳ לאמר׳ הכל כאשר לכל׳ וחד ולטוב׳ הוי האמרים לרע טוב: בעיניהם י׳ וסי׳ במסרא רבתא: לנשים יד וסי׳ נמסר בסוף שפטים: אביהם ג׳ בנקבות וסי׳ כן בנות צלפחד קדמ׳ דפסו׳ לטו׳ בעיניהם׳ ויתן להם אביהם דאיוב׳ ונמסר גם בסדר פנחס: ו׳ פסוקים אות בחק ה׳ מלין דמיין ומשניין בתיבתן וסי׳ וצלפחד דפנחס לא היו לו ולצלפחד דיהושע מחלה ונעה הגלה מלכ׳ ותרצה׳ מוחסו סימן׳ ותקרבנה בנות צלפחד מחלה נעה והגלה ומלכ׳ ותרצה מנ׳ווו סי׳׳ ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכ׳ ונעה מ׳תוו סימן׳ ונמסר גם בסדר פנחס: אביהם ז׳ וסי׳ נמסר בסדר וירא: ערבת כל אוריתא חס׳ בס׳א דעלוי וירא בלק בן צפור:

ולא תסוב

ב׳ דמטעי׳ קדמאה ולא תסב נחלה לבני ישראל תסב בטעם מהפך נחלה בפסטא׳ תני׳ ולא תסב נחלה ממטה תסב נחלה בטע׳ דרגא תניה קי׳ בסנהי לבם מעה לחם׳